T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK (TİCARET HUKUKU)
ANABİLİM DALI

TEK ORTAKLI LİMİTED ŞİRKET

Yüksek Lisans Tezi

TUĞÇE NİMET YAŞAR

Ankara - 2012

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK (TİCARET HUKUKU)
ANABİLİM DALI

TEK ORTAKLI LİMİTED ŞİRKET

Yüksek Lisans Tezi

TUĞÇE NİMET YAŞAR

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Aynur YONGALIK

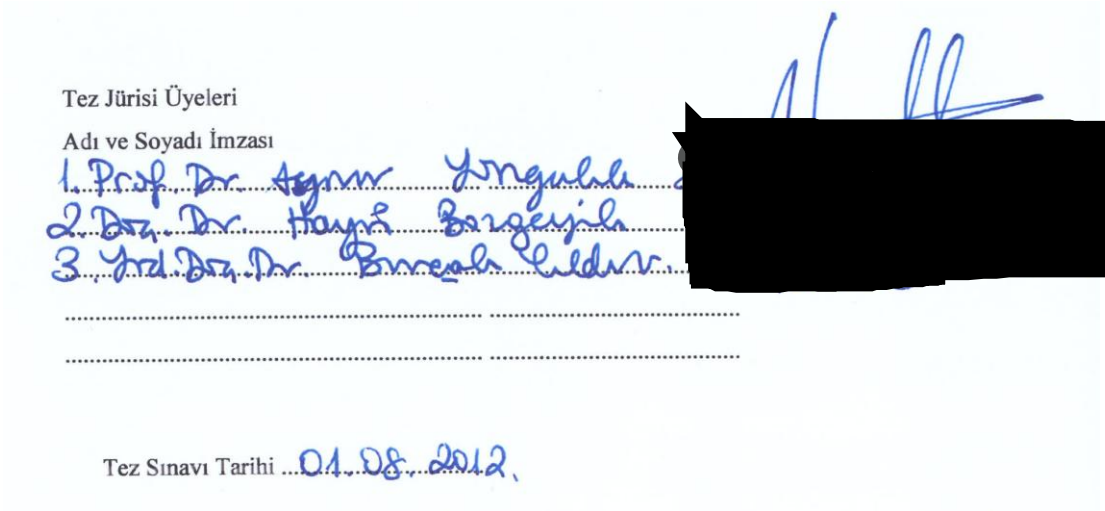
Ankara - 2012

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK (TİCARET HUKUKU)
ANABİLİM DALI

TEK ORTAKLI LİMİTED ŞİRKET

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Aynur YONGALIK

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. 01.08.2012

Tezi Hazırlayan Öğrencinin
Adı ve Soyadı

Tuğçe Nimet Yaşar

İmzası

……

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER I

KISALTMALAR IX

BİBLİYOGRAFYA XIII

GİRİŞ…..... 1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK LİMİTED ŞİRKET VE TEK ORTAKLI ŞİRKET

§ 1 - ŞİRKET KAVRAMI 3

I. GELENEKSEL ANLAMDA 5

II. MODERN ANLAMDA ŞİRKET 7

§ 2 - LİMİTED ŞİRKET 8

I. TERMİNOLOJİ 8

II. TANIMI 9

III. TARİHÇESİ 11

A- GENEL OLARAK 11

B- ALMANYA 12

C- FRANSA 14

D- İSVİÇRE 16

E- TÜRKİYE 18

§ 3 - TEK ORTAKLI ŞİRKET 19

I. KAVRAMI VE TANIMI 19

II. ÖZELLİKLERİ VE İLGİLİ İLKELER 22

A- ÖZELLİKLER 22

1. Tek Ortaklılık 22

2. Anonim veya Limited Şirket Yapısı 23
3. Devamlılık 24
B- İLKELER 24
1. Açıklık İlkesi 24
2. Ayrılık İlkesi 25
III. KAVRAMIN YARATTIĞI ÇELİŞKİ 27
A- TÜZEL KİŞİ KAVRAMI BAKIMINDAN 27
1. Fiksiyon Teorisi 27
2. Gerçeklik Teorisi 28
3. Diğer Teoriler 30
B- ŞİRKET KAVRAMI BAKIMINDAN 31
1. Kişi Unsuru 31
2. Sözleşme Unsuru 34
3. Ortak Amaç Unsuru 36
4. Sermaye Payı Unsuru 37
5. Affectio Societatis Unsuru 38
IV. TARİHÇESİ 39
A- GENEL OLARAK 39
B- ALMANYA 41
1. Mahkeme Kararları 42
2. Mevzuat 43
C- FRANSA 46
D- İSVİÇRE 49
E- TÜRKİYE 52

1. Genel Olarak 52
2. Anonim Şirket ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket.. 54
3. Kollektif ve Komandit Şirket 57
V. ÖNEMİ VE YARARLARI 59

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK TİCARET KANUNLARINDA TEK ORTAKLI LİMİTED ŞİRKET

§ 4 - 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU'NDA TEK ORTAKLI LİMİTED ŞİRKET 63
I. KURULUŞTA 63
II. SONRADAN 63
A- ORTAK SAYISININ BİRE DÜŞMESİ 63
B- İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETTE BİR ORTAĞIN ÇIKMASI VE ÇIKARILMASI 65
§ 5 - 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU'NDA TEK ORTAKLI LİMİTED ŞİRKET 67
I. KURULUŞTA TEK ORTAKLI ŞİRKET 67
A- DOĞRUDAN TEK ORTAKLI KURULUŞ 67
B- DOLAYLI KURULUŞ 68
1. Birleşme Sonucunda 68
2. Bölünme Sonucunda 71
3. Tür Değiştirme Sonucunda 72
II. SONRADAN TEK ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETE DÖNÜŞMESİ.. 74
§ 6 - LİMİTED ŞİRKETİN DOĞRUDAN TEK ORTAKLA KURULUŞU 78

I. KURUCU 78
A- GENEL OLARAK 78
B- GERÇEK KİŞİ 79
C- TÜZEL KİŞİ 84
D- TÜZEL KİŞİLİĞİ OLMAYAN OLUŞUMLAR 85
1. Adi Şirket 85
a. Almanya 86
b. İsviçre 90
c. Türkiye 91
d. Görüşümüz 94
2. Tüzel Kişiliğe Sahip Olmayan Diğer Oluşumlar 104
II. KURULUŞ AŞAMALARI 105
A- GENEL OLARAK 105
B- ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN DÜZENLENMESİ AŞAMASI 106
1. Şekil Koşulları 106
2. Sözleşmenin İçeriği 107
3. Esas Sermaye 113
C- TEK ORTAKLI ÖN LİMİTED ŞİRKET AŞAMASI 120
1. Genel Olarak 120
2. İsviçre 122
3. Almanya 125
a. Çok Ortaklı Ön Şirket 125
b. Tek Ortaklı Ön Şirket 134
aa. Özel Malvarlığı Görüşü 136

bb. Hukuk Süjesi Görüşü 137
cc. Özdeşlik Görüşü 139
dd. Günümüzde Kabul Edilen Görüş 140
4. Avusturya 142
5. Türkiye 144
a. Çok Ortaklı Ön Şirket 144
b. Tek Ortaklı Ön Şirket 157
III. TİCARET SİCİLİNE TESCİL VE LİMİTED ŞİRKETİN TÜZEL KİŞİLİK KAZANMASI 160

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEK ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETİN İŞLEYİŞİ İLE BU ŞİRKET TİPİNE BAĞLANAN HÜKÜM VE SONUÇLAR

§ 7 - AMACI, KONUSU VE UNVANI 166
I. AMACI 166
II. KONUSU 167
III. UNVANI 169
§ 8 - ORGANLARI 170
I. ORGANLAR ARASI İŞLEVLER AYRIMI İLKESİ 171
II. GENEL KURUL 173
A- NİTELİĞİ 173
B- TOPLANTIYA ÇAĞRI 175
C- ÇALIŞMA ŞEKLİ 176
D- YETKİLERİ VE KARAR ALINMASI 179
1. Genel Olarak 179

2. Oydan Yoksunluk Hâlinde Genel Kurul Kararları 180
a. Türk Hukuku 180
b. Alman Hukuku 183
E- KARARIN GEÇERLİLİK KAZANMASI 184
F- KARARLARIN BUTLAN VE İPTALİ 188
III. MÜDÜRLER 190
A- NİTELİĞİ 190
B- YETKİ VE GÖREVLERİ 192
1. Genel Olarak 192
2. Temsil Yetkisi 193
3. Tek Ortakla Yapılan işlemler 196
a. Genel Olarak 196
b. Tek Ortağın Aynı Zamanda Tek Müdür Olması Durumunda 197
aa. Türk Hukukunda 197
bb. Avrupa Birliği Hukukunda 199
cc. Alman Hukukunda 200
dd. İsviçre Hukukunda 202
C- YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE YASAKLAR 203
1. Özen Yükümlülüğü 203
2. Rekabet Yasağı 205
3. Bağlılık Yükümlülüğü 205
4. Eşit İşlem Yükümlülüğü 207
5. Borçlanma Yasağı 207
D- ALINAN KARARLARIN BUTLANI 208

E- YETKİLERİNİN SINIRLANDIRILMASI VE GÖREVDEN ALINMALARI 209
§ 9 - DENETİMİ 210
§ 10 - SORUMLULUK 211
I. ŞİRKETİN SORUMLULUĞU 211
II. TEK ORTAĞIN SORUMLULUĞU 212
A- ORTAĞIN ŞİRKETE KARŞI SORUMLULUĞU 212
1. Ortağın Sermaye Borcu 212
2. Belge ve Beyanların Kanuna Aykırı Olmasından Doğan Sorumluluk …. 214
3. Ayınlara Değer Biçilmesinde Sorumluluk 215
4. Tek Kurucu Olarak Sorumluluk 216
B- ORTAĞIN ŞİRKET ALACAKLILARINA KARŞI SORUMLULUĞU 216
1. Kamu Borçlarından Dolayı Sorumluluk 217
2. Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması 218
a. İsviçre 219
b. Almanya 220
aa. Özkaynak Yetersizliği 221
bb. Malvarlıklarının Karışması 222
cc. Alanların Karışması 223
dd. Şirket Varlığının Tehlikeye Düşürülmesi 223
c. Türk Hukukunda 225
III. MÜDÜRÜN SORUMLULUĞU 228

A- KANUNA AYKIRILIK VE YOLSUZLUK DURUMUNDA..... 228
B- YÜKÜMLÜLÜKLERİN YERİNE GETİRİLMEMESİ DURUMUNDA
. 229
C- ORTAK OLMAYAN MÜDÜRÜN SORUMLU OLMAMA DURUMU
. 230
D- KAMU BORÇLARINDAN DOLAYI 231
§ 11 - SONA ERMESİ 233
SONUÇ….. 237
ÖZET……..... 238
ABSTRACT 239

KISALTMALAR

AATUK	:	6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
AcP	:	Archiv für die civilistische Praxis
ADHGB	:	Allgemeines Deutsches Handelsgesetzbuch
AET	:	Avrupa Ekonomik Topluluğu
aF	:	alte Fassung
Am. J. Comp. L. Supp	:	American Journal Of Comparative Law Supplement
Art.	:	Artikel
aşa.	:	aşağıda
AT	:	Avrupa Topluluğu
Aufl.	:	Auflage
AÜHFD	:	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BAG	:	Bundesarbeitsgericht
Batider	:	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BB	:	Betriebs-Berater
Bd.	:	Band
BFH	:	Bundesfinanzhof
BGB	:	Bürgerliches Gesetzbuch
BGBl.	:	Bundesgesetzblatt
BGE	:	Entscheidungen des Schweizerischen Bundesgerichts
BGer	:	Schweizerisches Bundesgericht
BGH	:	Bundesgerichtshof (Alman Federal Mahkemesi)
BGHZ	:	Entscheidungen des Bundesgerichtshofs in Zivilsachen
BK	:	818 sayılı Borçlar Kanunu
Bkz.	:	Bakınız
Botschaft	:	İsviçre Borçlar Kanunu Gerekçesi - Botschaft zur Revision des Obligationenrechts (GmbH-Recht sowie Anpassungen im Aktien-, Genossenschafts-,

		Handelsregister- und Firmenrecht) vom 19. Dezember 2001
BSG	:	Bundessozialgericht
BT-Drucks	:	Bundestags-Drucksache
C.	:	Cilt
Çev.	:	Çeviren
DB	:	Der Betrieb
Dig.	:	Digesta
Dn.	:	Dipnot
DStR	:	Deutsches Steuerrecht
E.	:	Esas
EC	:	European Community
EEC	:	European Economic Community
f.	:	fıkra
GazÜHFD	:	Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GbR	:	Gesellschaft bürgerlichen Rechts
GmbH	:	Gesellschaft mit beschränkter Haftung
GmbHG	:	Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung
GmbHR	:	GmbH- Rundschau
GÜHFD	:	Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GVK	:	193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu
HD	:	Yargıtay … Hukuk Dairesi
HGB	:	Handelsgesetzbuch
HGK	:	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
Hrsg.	:	Herausgeber, herausgegeben von
İBD	:	İstanbul Barosu Dergisi
İBM	:	İstanbul Baro Mecmuası
İkt. Mal	:	İktisat ve Maliye Dergisi
İÜHFM	:	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
JBL	:	Journal of Business Law
JR	:	Juristische Rundschau

JuS	:	Juristische Schulung
JW	:	Juristische Wochenschrift
JZ	:	Juristen Zeitung
K.	:	Karar
Karş.	:	Karşılaştırınız
KG	:	Kammergericht
KHK	:	Kanun Hükmünde Kararname
KostO	:	Kostenordnung
KVK	:	5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
KWG	:	Gesetz über das Kreditwesen
L	:	Legislation
LG	:	Landgericht
LGBl.	:	Liechtensteinisches Landesgesetzblatt
m.	:	madde
MHB	:	Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni
MoMiG	:	Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen
Mük.	:	Mükerrer
MünchKomm	:	Münchener Kommentar
N.	:	Note, Randnote
NJW	:	Neue Juristische Wochenzeitschrift
No., Nr.	:	Numara, Nummer
NZG	:	Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht
OJ	:	Official Journal of the European Union
OLG	:	Oberlandesgericht
OR	:	Bundesgesetz betreffend die Ergänzung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches (Fünfter Teil: Obligationenrecht)
Para.	:	Paragraf
Pepp. L. Rev.	:	Pepperdine Law Review
Preuss. ALR	:	Allgemeines Landrecht für die Preußischen

		Staaten
R.G.	:	T.C. Resmî Gazete
RG	:	Reichsgericht
RGZ	:	Sammlung von Entscheidungen des RG in Zivilsachen
Rn.	:	Randnummer
s.	:	sayfa
S.	:	Sayı
SeuffA	:	Seufferts Archiv für Entscheidungen der obersten Gerichte in den deutschen Staaten
Syst. Darst.	:	Systematische Darstellung
TBBD	:	Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	:	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	:	5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TMK	:	4721 sayılı Türk Medenî Kanunu
TTK	:	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
UmwG	:	Umwandlungsgesetz
VAG	:	Versicherungsaufsichtsgesetz
vb	:	ve benzeri
vd	:	ve devamı
Vol.	:	Volume
VUK	:	213 sayılı Vergi Usul Kanunu
WM	:	Zeitschrift für Wirtschafts- und Bankrecht
YÜHFD	:	Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ZGB	:	Schweizerisches Zivilgesetzbuch
ZHR	:	Zeitschrift für das gesamte Handels- und Wirtschaftsrecht
ZIP	:	Zeitschrift für Wirtschaftsrecht

BİBLİYOGRAFYA[*]

GENEL ESERLER

Andenas, Mads/*Wooldridge*, Frank : European Comparative Company Law, Cambridge 2009.

Ansay, Tuğrul : Adi Şirket, Dernek ve Ticaret Şirketleri, Ankara 1967 (Anılış: *Ansay*, Şirketler).

Ansay, Tuğrul/*Yongalık*, Aynur : Şirketler Hukuku Bilgisi, Ankara 2010.

Arar, Kemal : Kara Ticareti Şirketler Hukuku, Ankara 1952.

Arkan, Sabih : Ticarî İşletme Hukuku, 15. Bası, Ankara 2011.

Bahtiyar, Mehmet : Ortaklıklar Hukuku, 4. Bası, İstanbul 2008 (Anılış: *Bahtiyar*, Ortaklıklar).

Baumbach, Adolf/*Hueck*, Alfred : GmbHG: Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (Kommentar), 19. Aufl., München 2010.

Behrens, Peter (Hrsg.) : Die Gesellschaft mit beschränkter Haftung im internationalen und europäischen Recht,

[*] Birden çok eserinden yararlanılan yazarlara yapılan yollamalarda kullanılan anılışlar parantez içinde gösterilmiştir.

Berlin 1997.

Bilgişin, Şevket Memedali : Ticaret Hukuku Prensipleri: Şirketler Hukuku, İstanbul 1950.

Çevik, Orhan Nuri : Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, 3. Bası, Ankara 1994 (Anılış: *Çevik*, O.N.).

Doğan, Vahit : Türk Vatandaşlık Hukuku, 8. Bası, Ankara 2008.

Doğanay, İsmail : Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I–III, 3. Bası, Ankara 1990.

Domaniç, Hayri : Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler, 3. Bası, İstanbul 1970 (Anılış: *Domaniç*, Şirketler).

Domaniç, Hayri : Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi, C. II, İstanbul 1988 (Anılış: *Domaniç*, Şerh).

Druey, Jean Nicolas/*Druey Just*, Eva/*Glanzmann*, Lukas : Gesellschafts- und Handelsrecht, Zürich 2010.

Duursma, Dieter/*Duursma-Kepplinger*, Henriette/*Roth* Marianne : Handbuch zum Gesellschaftsrecht, Wien 2007.

Ensthaler, Jürgen/*Füller*, Klaus/ *Schmidt*, Burkhard : Kommentar zum GmbH-Gesetz, 2. Aufl., Köln 2010.

Eriş, Gönen : Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, C. III, 2. Bası, Ankara 2010.

Fehr, Werner : Die Einmanngesellschaft nach schweizerischem Recht, Bern 1931.

Forstmoser, Peter/*Meier-Hayoz*, Arthur/*Nobel*, Peter : Schweizerisches Aktienrecht, Bern 1996.

Gmür, Rudolf/*Roth*, Andreas : Grundriss der Deutschen Rechtsgeschichte, 10. Aufl., München 2003.

Gravenstein, Viky : Französisches Gesellschaftsrecht - das Gesetz vom 24. Juli 1966 über die Handelsgesellschaften mit den wichtigsten Durchführungsbestimmungen für die Kapitalgesellschaften, Frankfurt am Main 1988.

Grimm, Andrea/*Trippel*, Riccarda : Aktuelle Fragen des GmbH-Rechts, Entwicklungen im Gesellschaftsrecht I, Bern 2006.

Hachenburg, Max/*Ulmer*, Peter : Gesetz betreffend die Gesellschaften mit

beschränkter Haftung: GmbHG, Großkommentar, Bd. I-III, Berlin 1992–1997.

Hatemi, Hüseyin : Medenî Hukuk Tüzel Kişileri I, İstanbul 1979.

Hirsch, Ernst : Ticaret Hukuku Dersleri, 2. Bası, İstanbul 1946 (Anılış: *Hirsch*, 1946).

Hirsch, Ernst : Türk Ticaret Kanunu Esaslarına Göre Ticaret Hukuku, İstanbul 1935 (Anılış: *Hirsch*, 1935).

Honsell, Heinrich/*Vogt*, Nedim Peter/*Watter*, Rolf (Hrsg.) : Basler Kommentar, Obligationenrecht II (Art. 530 – 1186 OR), 3. Aufl., Basel 2008.

İmregün, Oğuz : Kara Ticareti Hukuku Dersleri (Genel Hükümler - Ortaklıklar - Kıymetli Evrak), 13. Bası, İstanbul 2005 (Anılış: *İmregün*, 2005).

İmregün, Oğuz : Kara Ticareti Hukuku Dersleri – Genel Hükümler - Ticaret Ortaklıkları - Kıymetli Evrak, 2. Bası, İstanbul 1971 (Anılış: *İmregün*, 1971).

Kalss, Susanne/*Nowotny*, Christian/*Schauer*, Martin : Österreichisches Gesellschaftsrecht, 6. Aufl., Wien 2008.

Karayalçın, Yaşar : Ticaret Hukuku II. Şirketler Hukuku, A. Giriş - Adi Şirket - Ticaret Şirketleri (Kollektif – Komandit – Limited - Kooperatif Şirketler), 2. Bası, Ankara 1973 (Anılış: *Karayalçın*, 1973).

Karayalçın, Yaşar : Ticaret Hukuku C. II, 2. Bası, Ankara 1973 (Anılış: *Karayalçın*, C. II).

Karayalçın, Yaşar : Ticaret Hukuku Dersleri – Şirketler Hukuku (A. Giriş – Şahıs Şirketleri), Ankara 1965 (Anılış: *Karayalçın*, Dersler).

Kendigelen, Abuzer : Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2011.

Kocayusufpaşaoğlu, Necip/ *Hatemi*, Hüseyin/*Serozan*, Rona/ *Arpacı*, Abdülkadir : Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. I, 4. Bası, İstanbul 2008.

Kübler, Friedrich/*Assmann*, Heinz-Dieter : Gesellschaftsrecht: Die privatrechtlichen Ordnungsstrukturen und Regelungsprobleme von Verbänden und Unternehmen, 6. Aufl., Heidelberg 2006.

Lutter, Marcus/*Hommelhoff*, Peter	:	GmbH-Gesetz Kommentar, 17. Aufl., Köln 2009.
Mehr, Ralf	:	Societas und Universitas, Köln 2008.
Meier-Hayoz, Arthur/ *Forstmoser*, Peter	:	Schweizerisches Gesellschaftsrecht, 10. Aufl., Bern 2007.
Michalski, Lutz	:	Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbH-Gesetz), Bd. I, 2. Aufl., München 2010.
Moroğlu, Erdoğan	:	Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarıları, Değerlendirme ve Öneriler, 6. Bası, İstanbul 2009 (Anılış: *Moroğlu*, 2009).
Müller, Roland/*Patrick*, König	:	GmbH und AG in der Schweiz, Deutschland und Österreich – Gesellschaftsrecht, Corporate Governance und Statistik, Zürich 2010.
MünchKomm-BGB/Yazar adı	:	Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Bd. V, 5. Aufl., 2009.
Oğuzman, Kemal/*Barlas*, Nami	:	Medenî Hukuk, 17. Bası, İstanbul 2011.

Oğuzman, Kemal/*Seliçi*, Özer : Eşya Hukuku, 3. Bası, İstanbul 1982.

Öztan, Bilge : Medenî Hukuk'un Temel Kavramları, 19. Bası, Ankara 2005.

Poroy, Reha/*Tekinalp*, Ünal/ Ç*amoğlu,* Ersin : Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 12. Bası, İstanbul 2010.

Poroy, Reha/*Tekinalp*, Ünal/ *Çamoğlu,* Ersin : Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 4. Bası, İstanbul 1988 (Anılış: *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, 1988).

Priester, Hans-Joachim/*Mayer*, Dieter : Münchener Handbuch des Gesellschaftsrechts Band III: Gesellschaft mit beschränkter Haftung, 2. Aufl., München 2003.

Pulaşlı, Hasan : 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Yeni Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara 2012 (Anılış: *Pulaşlı*, 2012).

Pulaşlı, Hasan : Şirketler Hukuku – Temel Esaslar, 5. Bası, Adana 2007 (Anılış: *Pulaşlı*, 2007).

Rado, Türkan : Roma Hukuku Dersleri – Borçlar Hukuku, İstanbul 2011.

Rischbieter, Gerhard/*Gröning*, : Gründung und Leben nach dem MoMiG,

Maximilian		München 2009.
Roth, Günter/*Altmeppen*, Holger	:	Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG) Kommentar, 6.Aufl., München 2009.
Schmidt, Karsten	:	Gesellschaftsrecht, 4. Aufl., Köln 2002 (Anılış: *Schmidt*, Gesellschaftsrecht).
Schneebeli, Max H.	:	Die Einmanngesellschaft (One Man Company), Genf 1934.
Scholz, Franz	:	GmbH-Gesetz (Kommentar), 10. Aufl., Köln 2010 (Anılış: *Scholz*, GmbHG).
Şener, Oruç Hami	:	Adi Ortaklık, Ankara 2008.
Tekinalp, Ünal	:	Anonim Ortaklıkta Yeni Bağlam Sisteminin Esasları, İstanbul 2012 (Anılış: *Tekinalp*, Bağlam).
Tekinalp, Ünal	:	Tek Kişilik Ortaklık I – Tek Paysahipli Anonim Ortaklık, İstanbul 2011 (Anılış: *Tekinalp*, Tek).
Türk, Hikmet Sami	:	Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesinde "Nev'îlerin Aynı Olması Koşulu", Ankara 1986 (Anılış: *Türk*, Nev'i).

Türk, Hikmet Sami : Ticaret Ortaklarının Birleşmesi, Ankara 1986 (Anılış: *Türk*, Birleşme).

Ulmer, Peter/*Habersack*, Mathias/ *Winter*, Martin (Hrsg.) : GmbHG Großkommentar, Bd. I - II, Tübingen 2005.

Vandekerckhove, Karen : Piercing the Corporate Veil, Kluwer Law International 2007.

Windbichler, Christine : Gesellschaftsrecht, 22. Aufl., München 2009.

Yılmaz, Ejder : Hukuk Sözlüğü, Ankara 2004.

MONOGRAFİ ve TEZLER

Akbilek, Nevzat : Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda Anonim Şirket Birleşmelerinde Pay Sahibinin Korunması, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007 (yayımlanmamış doktora tezi).

Akyol, Şener : Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı, İstanbul 2006 (Anılış: *Akyol*, Dürüstlük) .

Akyol, Şener : Türk Medenî Hukukunda Temsil, İstanbul 2009 (Anılış: *Akyol*, Temsil).

Altay, Sıtkı Anlam : Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler [Equity Joint Ventures], İstanbul 2009.

Barlas, Nami : Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri, 2. Bası, İstanbul 2008.

Baştuğ, İrfan : Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması, İzmir 1966.

Bosshard, Markus : Die Besteuerung der Kapitalgesellschaften in der Schweiz, Zürich 1953.

Çamoğlu, Ersin : Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması, İstanbul 2008.

Çamoğlu, Ersin : Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukukî Sorumluluğu, İstanbul 2007 (Anılış: *Çamoğlu,* 2007).

Çoştan, Hülya : Anonim Ortaklıklarda Bölünme, Ankara 2004.

Demirkapı, Ertan : Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklık Payının Devri, İzmir 2008.

Eisermann, Sven : Die Reform des GmbH-Gesetzes durch das MoMiG-Verbesserung der Attraktivität der GmbH als Gesellschaftsform in Europa?, München 2007.

Endlich, Alexander : Die GbR als Alleingesellschafterin einer GmbH, Baden – Baden, 2008.

Fazio, Silvia : The Harmonization of International Commercial Law, Kluwer Law International 2007.

Hacımahmutoğlu, Sibel : AT ve Türk Hukukunda Anonim Ortaklığın Karar Alma Sürecinde Yönetim Kurulunun Yapısı ve Çalışanların Katılımı, Ankara 2008.

Helvacı, Mehmet : Anonim Ortaklıkların Bölünmesi (Yeniden Yapılandırma Modeli Olarak Bölünme), İstanbul 2004.

Koberg, Peter : Die Entstehung der GmbH in Deutschland und Frankreich: unter Berücksichtigung der Entwicklungen des deutschen und französischen Gesellschaftsrechts, Köln 1992.

Küçük, Eşref : Roma Hukukunda *Augustus* Zamanına Kadar Derneklerin Hukukî Durumu, Ankara 2006.

Lange, Christian : Societeas Privata Europaea: Quo vadis? (Past, Present and Future of the SPE), Tilburg 2010.

Mayrhofer, Thomas : Französische und deutsche Einmann-GmbH: Rechtsgeschäfte in der Gründungsphase, München 1992.

Meyer, Justus : Haftungsbeschränkung im Recht der Handelsgesellschaften, Berlin 2000.

Nägel, Werner : Einmanngesellschaften im deutschen und europäischen Gesellschaftsrecht, Berlin 2004.

Nuşin, Ayiter : Mamelek Kavramı Üzerine Bir İnceleme, Ankara 1968.

Okutan Nilsson, Gül : Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Şirketler Topluluğu Hukuku, İstanbul 2009 (Anılış: *Okutan*, 2009).

Önal, Buket Sayın : Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, Ankara 2009.

Plander, Harro : Die Geschäfte des Gesellschafter-Geschäftsführer der Einmann-GmbH mit sich selbst, Köln 1969.

Sayın, Hediye : Tek Kişili Ortaklık, Eskişehir 2008 (yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Schönle, Herbert : Die Einmann- und Strohgesellschaft, München 1957.

Siebert, Jacob : Einmann-Personengesellschaften, Bonn 2005.

Ulusoy, Erol : Anonim Şirketlerde İşlem Yasağı, Ankara 2005.

Yanlı, Veliye : Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklılarına Karşı Sorumlu Kılınması, İstanbul 2000.

Yasaman, Hamdi : Anonim Ortaklıkların Birleşmesi, Ankara 1987.

Yıldırım, Ali Haydar : Türk Ticaret Tasarısına Göre Limited Ortaklık Müdürünün Hukukî Durumu, İzmir 2007, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Yongalık, Aynur : Adi Şirkette Sermaye Payı, Ankara 1991 (Anılış: *Yongalık*, Pay).

Yongalık, Aynur : Şahıs Şirketlerinde Ortak Davası (Actio Pro Socio), Ankara 2010 (Anılış: *Yongalık*, Actio).

MAKALELER ve BİLDİRİLER

Altmeppen, Holger : "Gibt es Stimmverbote in der Einmann-Gesellschaft?", NJW 2009, s. 3757–3758.

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı : "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hakkında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı'nca Hazırlanan Görüş", Batider 2005, C. XXIII, S. 3, s. 213–248.

Ansay, Tuğrul : "Adi Şirket Bir Tüzel Kişi Midir?", Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul 1999, s. 8–9 (Anılış: *Ansay*, Tüzel Kişi).

Arkan, Sabih : TTK Tasarısı Konferans Bildiriler, 13–14 Mayıs BTHAE, 2005, s. 41–60.

Atabek, Reşat : "Şirket Paylarının Bir Kişinin Elinde Toplanması", Batider 1980, C. X, S. 3, s.

639–658 (Anılış: *Atabek*, Batider 1980).

Atabek, Reşat : "Tek Şahıslı Şirketler", İBM 1937, Yıl: 11, S. 2, s. 49 (5332) – 61 (5343) (Anılış: *Atabek*, İBM 1937).

Atabek, Reşat : "Tek Ortaklı Şirket", Batider 1987, C. XIV, S. 1, s. 23–35 (Anılış: *Atabek*, Batider 1987).

Atlıhan, Özen : "Türk Ticaret Kanunu'na ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Yönetim Kurulu Üyesinin Şirketle İşlem Yapma ve Borçlanma Yasağı", İBD, C. 83, S. 2009/4, s. 1949–1992.

Bachmann, Gregor : "Die Einmann-AG", NZG 2001, s. 961–971.

Bahtiyar, Mehmet "TTK Tasarısının Dili ile Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi", TBBD, Sayı 61, 2005, s. 73 (Anılış: *Bahtiyar*, TTK Dili).

Bahtiyar, Mehmet : "Türk Ticaret Kanunu ile Avrupa Birliği'nin Üçüncü Konsey Yönergesi Açısından Anonim Ortaklık Birleşmeleri ve Denetimi", Şirket Birleşmeleri, Editörler: *Sumer*, Haluk/*Pernsteiner*, Helmut, İstanbul 2004, s. 1–22 (Anılış: *Bahtiyar*, Birleşme).

Böckli, Peter/*Forstmoser*, Peter/*Rapp*, Jean-Marc : "Expertenbericht zum Vorentwurf für eine Reform des Rechts, der Gesellschaft mit beschränkter Haftung", 1999, http://www.ejpd.admin.ch/content/dam/data/wirtschaft/gesetzgebung/gmbh/vn-ber-d.pdf (01.02.2012).

Buxbaum, Richard M. : "Commercial Law – Single Shareholder Company", 38 Am. J. Comp. L. Supp. 1990, s. 251–269.

Chan, Gordon Y.M. : "Rethinking the Legislation for One-Person Companies in China", Company Lawyer 2012, 33(3), s. 87–93.

Çağlar, Hayrettin : "Anonim Şirketlerde Aynî Sermayeye Değer Biçilmesi", Batider 2010, C. XXVI, S. 2, s. 35- 53.

Çevik, Kemal : "Fransız ve Türk Hukukunda Tek Ortaklı Şirket/Sınırlı Sorumlu Ticarî İşletme", Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, Ankara 1998, s. 37–55 (Anılış: *Çevik*, K.).

Daigre, Jean-Jacques : "La société unipersonnelle en droit français", Revue internationale de droit

comparé 1990, Vol. 42, No. 2, s. 665–676.

Fezer, Karl-Heinz : "Die Einmanngründung der GmbH", JZ 1981, Nr. 18, s. 608 – 618.

Flume, Werner : "Die GmbH-Einmanngründung", ZHR 146 (1982), s. 205 – 210 (Anılış: *Flume*, ZHR 1982).

Flume, Werner : "Die Gründung der Einmann-GmbH nach der Novelle zum GmbH-Gesetz", DB 1980, s. 1781–1784 (Anılış: *Flum*e, DB 1980).

Friedmann, Wolfgang/Çev. *Ansay*, Tuğrul : "Tüzel Kişilik Nazariyeleri ve Tatbikatı", AÜHFD 1958, C. 15, S. 1–4, s. 50–66.

Grooterhorst, Johannes : "Gründungsmängel und ihre Folgen bei der Einmann-GmbH", NZG 2007, s. 605–610.

Gündoğdu, Gökmen : "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nda Tek Kişilik Anonim Ortaklık ve Tek Kişilik Limited Ortaklık", İÜHFM 2007, C. LXV, S. 1, s. 223–262.

Habersack, Mathias : "Die Anerkennung der Rechts- und Parteifähigkeit der GbR und der akzessorischen Gesellschafterhaftung durch

den BGH", BB 2001, s. 477 – 483.

Hüffer, Uwe : "Vorgesellschaft, Kapitalaufbringung und Drittbeziehungen bei der Einmanngründung – Rechtsfragen nach dem Entwurf der Bundesregierung zur Änderung des GmbHG", ZHR 142 (1978), s. 486–510 (Anılış: *Hüffer*, 1978).

Hüffer, Uwe : "Zuordnungsprobleme und Sicherung der Kapitalaufbringung bei der Einmanngründung der GmbH", ZHR 145 (1981) 521–539 (Anılış: *Hüffer*, 1981).

Jäggi, Peter : "Von der atypischen Aktiengesellschaft", Festgabe Franz Josef Jeger, Solothurn 1973, s. 563–580.

Kayar, İsmail : "Adi Şirketin Ticaret Unvanı ve Ticaret Siciline Tescili", Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul 2002, s. 479 – 493.

Kırca, İsmail : "Adi Şirketin Temsili ile İlgili İki Sorun", Batider 2000, C. XX, S. 4, s. 63–71 (Anılış: *Kırca*, Batider 2000).

Kırca, İsmail : "Tüzel Kişiliğin Kazanılmasından Önce Anonim Şirket Adına Yapılan İşlemler (TTK m. 301/II)", Batider 1998, C. XIX, S. 4, s. 85–113 (Anılış: *Kırca*, Batider 1998).

Kızılot, Şükrü : "Tek Kişilik A.Ş. ve Avantajlar", Hürriyet Gazetesi 02.04.2012, http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/20254069.asp (02.04.2012).

Kocaağa, Köksal : "Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Hukukî Niteliği", GazÜHFD 2002, C. VI, S. I-II, http://www.hukuk.gazi.edu.tr/editor/dergi/6_4.pdf (01.02.2012).

Kornblum, Udo : "Bundesweite Rechtstatsachen zum Unternehmens- und Gesellschaftsrecht (Stand 1.1.2010)", GmbHR 2010, Heft 14, s. 739–748.

Lawall, Lars : "Wettbewerbsverbot des Einmann–GmbH–Gesellschafters", DStR 1996, s. 605–609.

Moroğlu, Erdoğan : "Anonim Ortaklıkların Tabiiyeti ve Tanınması", Prof. Dr. Ergin Nomer'e

Armağan, MHB 2001, Yıl: 22, S. 2, 2002, s. 413–419 (Anılış: Moroğlu, MHB 2001).

Munyar, Vahap : "Yeni TTK Bilgi Toplumu Yaratacak Şirketler Yurtdışından Daha Düşük Faizle Borçlanma Şansı Yakalayacak, Prof. Dr. Ünal Tekinalp ile Röportaj", Hürriyet Gazetesi 02.04.2012, http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/20254568.asp (02.04.2012).

Okan, Neval : "Avrupa Birliği'nde Birleşik Krallık, İrlanda, Belçika ve İspanya Hukuklarında Tek Üyeli Özel Limited Ortaklıklar (Single-Member Private Limited Companies)", Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan, GÜHFD 2002, Yıl: 1, S. 1, s. 514–526.

Okutan, Gül : "Tek Kişi Ortaklığı", Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu –Acquis Communautaire'in Alınması- İstanbul 2001, s. 587–615 (Anılış: *Okutan*, 2001).

Öçal, Akar : "Anonim Şirketlerle İlgili Federal Mahkeme Karar Özetleri (1940–1952)", Batider 1974, C. VII, S. 3, s. 725–742.

Pekdinçer, Tamer : "İki Ortaklı Limited Şirketlerde Ortaklardan Birinin Haklı Sebeplere Dayanarak Mahkeme Kararı ile Çıkma İstemi ve Bu İsteme Yüksek Mahkemenin Yaklaşımı", Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 461–469.

Pulaşlı, Hasan : "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Değerlendirilmesi ve Eleştirilen Hükümler", Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Sempozyumu, YÜHFD 2005, C. II, S. 1, s. 429–448 (Anılış: *Pulaşlı*, Değerlendirme).

Pulaşlı, Hasan : "Alman Federal Mahkemesinin Ön Şirkete İlişkin 23.10.2006 Tarihli Kararı ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Bakımından Değerlendirilmesi", Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. I, İstanbul 2007, s. 467–487 (Anılış: *Pulaşlı*, BGH).

Pulaşlı, Hasan : "Tek Ortaklı Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu ve İsviçre Federal Mahkemesi'nin Buna İlişkin Üç Kararı", Batider 2009, C. XXV, S. 4, s. 97 - 132 (Anılış: *Pulaşlı*, Yönetim Kurulu).

Raiser, Thomas : "Gesamthand und juristische Person im Licht des neuen Umwandlungsrechts", AcP 1994, s. 495 – 512.

Reyna, Yuda/*Anjel*, Süzet : "6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Şirketler", İBD 2012, C. 86, S. 2012/I, s. 183–197.

Schmidt, Karsten : "Einmanngründung und Einmann-Vorgesellschaft", ZHR 145 (1981), s. 540–564 (Anılış: *Schmidt*, ZHR 1981).

Scholz, Franz : "Die Haftung der Handelnden in der Vor-GmbH", GmbHR 1956 (Anılış: *Scholz*, GmbHR 1956).

Schwarz, Hans–Detlef : "Das Gesetz zur Durchführung der Zwölften gesellschaftsrechtlichen EG–Richtlinie – Neuerungen für die Einpersonen–GmbH", DStR 1992, s. 221–222.

Steinberg, Marc /*Conway*, Karen : "The Limited Liability Company as a Security", 19 Pepp. L. Rev., 1991–1992, s. 1105–1122.

Şehirali Çelik, Feyzan Hayal : "Hukukun Ekonomik Gerçekliğe Yanıtı: Tek Kişilik Şirketler", Batider 2007, C.

XXIV, S. 1, s. 163–216.

Şener, Oruç Hami : "Roma Hukukunun Modern Ortaklıklar Hukukuna Etkileri", Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul 2002, s. 703–764, (Anılış: *Şener*, Roma).

Tekil, Müge : "Fransız Ortaklıklar Hukukunda Bir Yenilik Basitleştirilmiş Paylı Ortaklık", Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan, İstanbul 1998, s. 609–631.

Tekinalp, Ünal : "Tarihi Gelişim İçinde Tek Ortaklı Şirketler Sorunsalı ve Türk Hukukunun Bu Konudaki Açılımı", Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, İstanbul 2007, s. 579–610 (Anılış: *Tekinalp*, Tarihi Gelişim).

Teoman, Ömer : "Limited Ortaklığın Kendine Ait Tüm Payları Edinmesi (Ortaksız Limited Ortaklık Sorunu)", İkt. Mal. 1974, C. XXI, S. 4, s. 147–151 (Anılış: *Teoman*, Ortaksız).

Teoman, Ömer : "Limited Ortaklığın Edindiği Kendi Paylarından Doğan Hak ve Borçlar ve Edinmenin Diğer Bazı Sonuçları", İkt. Mal.

1974, C. XXI, S. 7, s. 279–286 (Anılış: *Teoman*, Limited).

Teoman, Ömer : "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkı", Batider 2009, C. XXV, S. 3, s. 5–24 (Anılış: *Teoman*, Batider 2009).

Topaloğlu, Mustafa : "Sermaye Şirketlerinde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Bu Konuda Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Getirilen Hükümler", Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, Ankara 2010, s. 2083–2103.

Turanboy, Asuman : "Avukatlık Ortaklığı", AÜHFD 2001, C. 50, S. 1, s. 41–63.

Ulmer, Peter : "Die Einmanngründung der GmbH – ein Danaergeschenk?", BB 1980, Heft 20, (Anılış: *Ulmer*, BB 1980).

Üçışık, Güzin : "Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması", Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 189–207.

Winter, Martin : "Eigeninteresse und Treuepflicht bei der Einmann-GmbH in der neueren BGH-

Rechtsprechung", ZGR 1994, s. 570–594.

Wooldridge, Frank : "The draft Twelfth Directive on Single-Member Companies", JBL 1989, s. 86–90.

Yanlı, Veliye : "Limited Şirketlerin Amme Borçlarından Dolayı Ortakların Sorumluluğu", Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, C. II, İstanbul 2001, s. 743–770 (Anılış: *Yanlı*, 2001).

Yanlı, Veliye : "Zulässigkeit der Einpersonen-Aktiengesellschaft im Hinblick auf ihre Existenz und Gründung", Annales de la Faculté de Droit d'Istanbul 1998, XXXII/No.48, s. 199–205 (Anılış: *Yanlı*, 1998).

Yıldız, Burçak : "Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukukî Niteliği", Batider 2011, C. XXVII, S. 3, s. 111–134 (Anılış: *Yıldız*, Batider 2011).

Yıldız, Burçak : "TTK Tasarısı'nda Şirketlerin Ehliyeti ve Bu Bağlamda TTK m. 137 Hükmündeki 'Ultra

Vires' Sınırlamasının Yerindeliğinin Değerlendirilmesi", AÜHFD 2006, C. 55 S. 1, s. 321–353 (Anılış: *Yıldız*, AÜHFD 2006).

Yıldız, Şükrü : "Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Kamu Borçlarından Sorumluluğu", Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, C. II, İstanbul 2001, s. 771–794 (Anılış: *Yıldız*, 2001).

Yıldız, Şükrü : "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Anonim ve Limited Şirketlere İlişkin Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi", Makalelerim 1988–2007, Ankara 2008, s. 403–421 (Anılış: *Yıldız*, Makale 19).

Yıldız, Şükrü : "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirkete İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", Makalelerim 1988–2007, Ankara 2008, s. 423–438 (Anılış: *Yıldız*, Makale 20).

Yongalık, Aynur : "Türk Medenî Kanunu'nda Dernek-Adi Şirket İlişkisi", Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e, Armağan, Ankara 2003, s. 283–295 (Anılış:

Yongalık, Dernek).

Yongalık, Aynur : "Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 'Ticaret Şirketlerinin Tüzel Kişiliği Bulunmayan Bir Ortaklık Yapısı ile İşlettikleri Ticarî İşletmelerin Ticaret Sicillerine Tescili Hakkında Tebliğ'i (İç Ticaret: 2009/02) Hakkında Hukukî Değerlendirme", Batider 2009, C. XXV, S. 3, s. 67–86 (Anılış: *Yongalık*, Batider 2009).

Yongalık, Aynur : "Ticaret Unvanı Alanındaki Yeni Gelişmeler", Batider 2002, C. 21, S. 3, s. 5–30 (Anılış: *Yongalık*, Batider 2002).

GİRİŞ

Türk Ticaret Kanunu[1] birçok alanda yenilikleri beraberinde getirmektedir. Bu yeniliklerden birisi de "tek ortaklı şirket" kurumudur. Bu yeni kurum ile "saman adam" olgusuna son verilmekte ve Avrupa Birliği üye devletleri ile rekabet edebilecek nitelikte olan bir şirket "sınıfı" oluşturulmaktadır. Türkiye'de limited şirketlere yönelik mevcut olan yoğun talep ve tek ortaklı şirketlere yönelik yeni hükümlerin 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu'ndan[2] farklı kavramlar ve kurumlar içermesi, tek ortaklı limited şirketin Türk hukuku bakımından incelenmesi ve açıklanması ihtiyacını beraberinde getirmektedir.

Tek ortaklı limited şirkete ilişkin getirilen yeni hükümler (örneğin TTK m. 574/II, 616/III, 624/II) uygulama bakımından yeterli açıklayıcı nitelikten yoksun durumdadırlar. Nitekim Türk Ticaret Kanunu'nda limited şirkete ilişkin hükümlerde genellikle "ortaklar" veya "kurucular" ifadelerine yer verilmesi çok ortaklı limited şirketlerin esas alındığını göstermektedir (bkz. TTK m. 573/II, 575, 585 vb).

Bu bağlamda tezin amacı, tek ortaklı limited şirketlerin hukukî durumunu, ortaya çıkabilecek olası sorunları ve bu sorunlar karşısında hangi hükümlerin uygulanacağını açıklığa kavuşturmaktır. Ayrıca Türk Ticaret Kanunu'nda açıkça düzenlenmeyen hususların yabancı hukuk tarafından nasıl ele alındığı araştırılarak uygulamaya yardımcı olacak şekilde sonuca varmaya çalışılacaktır.

---

[1] Tezimizde 13.01.2011 tarih ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (R.G. 14.02.2011, S. 27846) esas alındığından aksi belirtilmedikçe, Türk Ticaret Kanunu ile TTK kısaltması, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nu ifade etmek üzere kullanılmıştır. Aynı şekilde tezimizde 11.01.2011 tarih ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (R.G. 04.02.2011, S. 27836) esas alınmıştır. Türk Borçlar Kanunu için TBK kısaltması kullanılarak, BK kısaltması ile ifade edilen 818 sayılı Borçlar Kanunu'ndan (R.G. 29.04.1926, S. 359) ayırt edilmiştir.

[2] R.G. 09.07.1956, S. 9353.

Tezin ilk bölümünde genel olarak şirket, limited şirket ve tek ortaklı şirket kavramları ele alınacaktır. Anılan kavramların tanımı ve tarihçesi incelendikten sonra özellikle tek ortaklı şirket kavramının yarattığı çelişki, özellikleri ve önemi üzerinde durulacaktır.

Tezin ikinci bölümünde kısaca 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri gereğince tek ortaklı limited şirket ele alınıp, müteakiben Türk Ticaret Kanunu uyarınca tek ortaklı limited şirketin kuruluşu incelenecektir.

Tezin üçüncü bölümünde Türk Ticaret Kanunu gereğince tek ortaklı limited şirketin işleyişi, şirkete bağlanan hüküm ve sonuçlar ve özellikle tek ortaklı limited şirkette genel kurul ile müdür/müdürler üzerinde durularak sorumluluk konusu incelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK LİMİTED ŞİRKET VE TEK ORTAKLI ŞİRKET

§ 1 - ŞİRKET KAVRAMI

Şirket[3] kavramının kökeninde, eski Roma'da aile reisinin (*pater familias*) ölümü hâlinde aile malvarlığının, reisin çocukları (*filius familias*) tarafından ortaklaşa yönetilmesi fikri yatmaktadır[4]. Aile malvarlığının bu şekilde mirasçılar tarafından bölünmeden elbirliğiyle muhafazasına *consortium* denilmekteydi[5]. *Consortium*, mirasçıların iradelerine dayanmayan ve herhangi bir hukukî işlem gerektirmeyen tabii bir şirket olarak nitelendirilmekteydi[6]. Roma'da ticaretin gelişmesini müteakip aralarında aile bağı olmayan taraflar iradeleriyle gelir elde etmek amacına yönelik şirketler (*societas*) kurmaya başlamıştır. Bu şirketin ilk

[3] "*Şirket*", Arapça bir kelime olup birden çok ortağı; "*şerik*" ise "*şirket ortağını*" ifade etmektedir. Günümüzde artık "*şirket*" yerine Türkçe karşılığı olarak "*ortaklık*" terimi kullanılmaya başlanmıştır. Örneğin bkz. *Barlas*, Nami: Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri, İstanbul 2008, s. 1 vd; *İmregün*, Oğuz: Kara Ticareti Hukuku Dersleri – Genel Hükümler-Ticaret Ortaklıkları-Kıymetli Evrak, İstanbul 1971, s. 143 vd; *Poroy*, Reha/*Tekinalp*, Ünal/*Çamoğlu*, Ersin: Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 2009, N. 1vd; *Şener*, Oruç Hami: Adi Ortaklık, Ankara 2008, s. 3 vd; *Tekinalp*, Ünal: "Tarihi Gelişim İçinde Tek Ortaklı Şirketler Sorunsalı ve Türk Hukukunun Bu Konudaki Açılımı", Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, İstanbul 2007, s. 591, GVK m. 37, 46; VUK m. 243; KVK m. 2/VII. Dolayısıyla, şirket ve ortaklık terimleri "*eş anlamda kanunî terimlerdir*" (bkz. TTK m. 1531). Ayrıca Türk Borçlar Kanunu'nun 620 ve devamı maddelerinde "*ortaklık*" terimi kullanılmakla beraber, Türk Ticaret Kanunu'nda "*şirket*" terimi daha çok tercih edilmektedir. Tezimizde de "*şirket*" terimi tercih edilmiştir.

[4] *Şener*, Oruç Hami: "Roma Hukukunun Modern Ortaklıklar Hukukuna Etkileri", Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı, İstanbul 2002, C. I, s. 703. Ancak şirket oluşumu Roma hukukunun da öncesine dayanmaktadır. Hammurabi Kanunlarından milattan önce 20. yüzyılda şirket ilişkilerinin yayılmış olduğu anlaşılmaktadır. Aynı şekilde milattan önce 18. yüzyılda Asurların da şirketlerden faydalandığı bilinmektedir. Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 5.

[5] Bu şekilde elbirliği mülkiyetine "*ercto non cito*" denilmekteydi. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Rado*, Türkan: Roma Hukuku Dersleri – Borçlar Hukuku, İstanbul 2011, s. 145 vd; *Şener*, Roma, s. 703 vd; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 6.

[6] Bkz. *Ansay*, Tuğrul: Adi Şirket, Dernek ve Ticaret Şirketleri, Ankara 1967, 11 vd; *Rado*, s. 145. Günümüzde *consortium*, Konsorsiyum şekline dönüşerek çeşitli alanlarda bir şirket şeklini ifade etmek üzere kullanılmaktadır. Örneğin bkz. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu m. 4. Konsorsiyum hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Barlas*, s. 219 vd.

türünde taraflar bütün mallarını bir araya koymaktaydılar[7]. Şirketin ayrı bir kişiliği, başka bir anlatımla tüzel kişiliği bulunmamaktaydı. Anılan dönemde ayrıca tüzel kişiliğe benzeyen *universitas*'lar da bulunmaktaydı[8].

Roma hukukunda "üç, bir topluluk oluşturur" (*tres faciunt collegium* - drei bilden eine Vereinigung) kuralı geçerliydi[9]. Ancak günümüzde genel olarak bir şirketin kurulabilmesi için gereken kişi sayısı iki olup[10] (TBK m. 620; TTK m. 211, 304) tek ortaklı limited ve anonim şirketin kurulmasına da izin verilmektedir. Bu itibarla tarihsel süreç içerisinde şirket kavramı ekonomik ihtiyaçlar doğrultusunda değişikliğe uğrayarak Roma hukukundaki *societas*'lardan farklılık göstermeye başlamış[11] ve geleneksel şirket tanımı ve görünümünden ayrılmıştır. Aşağıda geleneksel ve modern anlamda şirket ayrımı yapılarak bu başlıklar altında, söz konusu tarihsel değişim ve farklılaşmanın ayrıntıları ele alınacaktır.

---

[7] Bu nedenle bu şirketlere *societas omnium bonorum*, başka bir ifadeyle "*bütün mallar ortaklığı*" denilmekteydi. Bkz. *Rado*, s. 146; *Şener*, Roma, s. 705.

[8] *Universitas*, "bir birlik oluşturduğu kabul edilen, çeşitli biçimlerde ortaya çıkan her türlü insan veya mal topluluklarını ifade etmekteydi". Bkz. *Küçük*, Eşref: Roma Hukukunda *Augustus* Zamanına Kadar Derneklerin Hukukî Durumu, Ankara 2006, s. 31. Roma hukukunda tüzel kişiler, kişi toplulukları ve mal toplulukları olmak üzere ikiye ayrılmaktaydı. Kişi topluluğu olarak tüzel kişiler arasında meslekî amaçlarla oluşturulan dernek (*collegium*) bulunmaktaydı. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Ansay*, Şirketler, s. 13 ve 81; *Küçük*, s. 35 vd. *Hirsch*, *universitas* ile *societas* arasında yapılan ayrımın kendi çağının hukukunda dahi egemen olduğunu ifade etmektedir. *Hirsch*, Ernst: Türk Ticaret Kanunu Esaslarına Göre Ticaret Hukuku, İstanbul 1935, s. 14. Modern hukukun da bu ayrımdan etkilendiği belirtilebilir.

[9] Bu yönde bkz. *Meier-Hayoz*, Arthur/*Forstmoser*, Peter: Schweizerisches Gesellschaftsrecht, Bern 2007, s. 3, N. 5. Ayrıca bkz. Dig. 50, 16, 85 (Marcellus): "Neratius Priscus'un (2. yüzyılın saygı duyulan bir hukukçusu) görüşüne göre bir collegium'u en az üç kişi kurar…" (*Neratius priscus tres facere existimat "collegium", et hoc magis sequendum est*). Tercüme için bkz. *Küçük*, s. 65.

20. yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'nin birçok eyaletinde de üç kişinin bir birlik oluşturacağı kabul edilmekteydi. Bkz. *Buxbaum*, Richard M.: "Commercial Law – Single Shareholder Company", 38 Am. J. Comp. L. Supp. 1990, s. 251.

[10] Bazı şirketlerin kurulabilmeleri için gereken kişi sayısı ikiden fazladır. Örneğin sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket için beş (TTK m. 568) ve kooperatif için yedi (1163 sayılı Kooperatifler Kanunu m. 2/I) kişinin bulunması gerekmektedir.

[11] Roma hukukunun günümüz şirketlerine etkisi açısından genel olarak bkz. *Şener*, Roma, s. 703 vd.

I. GELENEKSEL ANLAMDA

Şirket kavramı, geniş bir anlama sahip olmakla birlikte[12], genellikle iki veya daha fazla kişi tarafından ortak bir amaç uğruna bir sözleşmeyle oluşturulan birlik olarak kabul edilmektedir[13]. Türk hukukunda şirketin yasal bir tanımı bulunmamaktadır[14]. Ancak Türk Borçlar Kanunu'nun 620. maddesinin I. fıkrası adi

---

[12] Şirket kavramının çeşitli anlamları için bkz. *Ansay*, Şirketler, s. 3 vd; *Ansay*, Tuğrul/*Yongalık*, Aynur: Şirketler Hukuku Bilgisi, Ankara 2010, s. 1 vd; *Pulaşlı*, Hasan: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Yeni Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara 2012, s. 4 vd - *Ulmer*, Peter: Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch: Bd. V, 5. Aufl., 2009, § 705 Rn. 1; *Windbichler*, Christine: Gesellschaftsrecht, München 2009, s. 3, Rn. 4.

[13] Şirket kavramı geniş ve dar anlamda (*Gesellschaft im engeren und weiten Sinne*) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Geniş anlamda şirket iki veya daha fazla kişinin bir araya gelmesi ile oluşan kişi birliğidir. Bkz. MünchKomm-BGB/*Ulmer*, § 705 Rn. 1; *Windbichler*, s. 3, Rn. 4. Bu durumda örneğin elbirliği veya paylı mülkiyet hâlleri ile miras şirketi ve kamu teşekkülleri geniş anlamda şirket kavramına dâhil edilebilecektir. Dar anlamda şirket doktrinde iki veya daha fazla kişinin ortak bir ekonomik (iktisadi) amaca erişmek için bir sözleşme sonucu oluşturdukları topluluk şeklinde de tanımlanmaktadır. Zira bu görüşteki yazarlar (adi) şirketin, kazancın paylaşılmasına ilişkin TBK'nun 622 ve devamı maddeleri dolayısıyla, sadece iktisadi bir amaç izlemek üzere kurulabileceğini ve ancak bu şekilde dernekten ayrılabileceğini ileri sürmektedir. Bu görüşte bkz. *İmregün*, 1971, s. 147; *Poroy*/*Tekinalp*/*Çamoğlu*, N. 55 vd; *Pulaşlı*, 2012, s. 5; *Şener*, s.103. Ancak TBK'nun 620. maddesi şirket amacının niteliği konusunda bir sınırlama getirmemektedir. Bu nedenle (adi) şirket, iktisadi veya ideal nitelikte, her türlü amaç için kurulabilmelidir. Bu yönde bkz. *Ansay*, Şirketler, s. 78; *Barlas*, s. 31 vd; *Yongalık*, Aynur: Adi Şirkette Sermaye Payı, Ankara 1991, s. 10. Bu itibarla dar anlamda şirket kavramı, dernek ile TBK ve TTK'nda düzenlenen şirketleri ifade etmektedir. Ancak Türk Medenî Kanunu'nun 56 ve devamı maddelerine göre kurulan dernek, nitelik ve yapı bakımından TBK'nun 620 ve devamı maddelerinde ve TTK'nda düzenlenen şirketlere nazaran bir takım farklılıklar göstermekte ve sadece kazanç paylaşma dışında bir amaç izlemektedir. Bu nedenle dar anlamda şirket kavramının (yukarıda belirtilen ve şirkette ortak amacın sadece iktisadî nitelikte olduğunu kabul eden görüşe uygun olarak) sadece TBK ve TTK'nda düzenlenen şirketleri kapsadığı kabul edilebilir. Ancak derneğin tüzel kişilik kazanmadan evvel adi şirket niteliğinde olduğu ve tüzel kişilik kazanması sonucu ticaret şirketleri ile yapı bakımından benzerliği dolayısıyla dar anlamda şirket kapsamında tutulmasında bir sakınca olmadığı da ileri sürülebilir. Derneğin tüzel kişilik kazanmadan evvel adi şirket niteliğinde olduğuna dair bkz. *Yongalık*, Aynur: "Türk Medenî Kanunu'nda Dernek-Adi Şirket İlişkisi", Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e, Armağan, Ankara 2003, s. 292. İsviçre Medenî Kanunu'nun (ZGB) 62. maddesinde derneğin tüzel kişilik kazanmadan önce adi şirket niteliğinde olduğu açıkça düzenlenmiştir. Ayrıca bkz. *Meier-Hayoz*/*Forstmoser*, s. 316, N. 35. Adi şirket hükümlerinin derneklere de uygulanabileceğine yönelik bkz. *Ansay*, Şirketler, s. 34.

Alman hukukunda adi şirket yanında kollektif ve komandit şirketlerin de tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Bu nedenle tüzel kişiliği bulunmayan bu şirketlerin dar anlamda şirket kavramı kapsamında olduğu kabul edilmektedir. Dar anlamda şirket ile tüzel kişiliği haiz olan anonim, limited, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket ve dernek ise geniş anlamda şirket kapsamındadır. Bkz. *Nägel*, Werner: Einmanngesellschaften im deutschen und europäischen Gesellschaftsrecht, Berlin 2004, 28; *Windbichler*, s. 3, Rn. 4 ve s. 25, Rn. 12. Avusturya hukukunda da aynı ayırım geçerlidir. *Kalss*, Susanne/ *Nowotny*, Christian/ *Schauer*, Martin: Österreichisches Gesellschaftsrecht, Wien 2008, s. 3.

[14] *İmregün*, 1971, s. 144. Alman Medenî Kanunu'nun (BGB) "şirket" (*Gesellschaft*) başlıklı 16. Kısmında (Titel 16) şirket tanımlanmamakla birlikte 705. paragrafında ortakların şirket

şirket sözleşmesini tanımlamaktadır. Bu hükme göre; "adi ortaklık sözleşmesi iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir". Burada doğrudan doğruya ve açıkça adi şirket sözleşmesinin tanımlandığı görülmektedir[15]. Ancak adi şirket, şirketler hukuku açısından "*şirketlerin anası*" niteliğinde kabul edilmektedir[16]. Zira Türk Borçlar Kanunu'nun 620. maddesinin II. fıkrası, "bir ortaklık, kanunla düzenlenmiş ortaklıkların ayırt edici niteliklerini taşımıyorsa, bu bölüm hükümlerine tâbi adi ortaklık sayılır" ifadesiyle, adi şirketin, en *yalın* durumuyla şirketi ifade etmekte olduğunu ve şirketin *temel formunu* oluşturduğunu vurgulamaktadır[17]. Şirket tanımının verilmesinin zor olması sebebiyle[18] tanım yerine Türk Borçlar Kanunu'nun 620. maddesinden yola çıkarak bir şirkette bulunması gereken unsurların sayılması tercih edilmektedir. Bu bağlamda bir şirketten söz edebilmek için *kişi*, *sözleşme*, *ortak amaç*, *sermaye payı* ve *ortaklar arasında eşitlik ve aktif işbirliği* (*affectio*

---

sözleşmesiyle müşterek bir amaca ulaşmaya çalışmayı ve özellikle kararlaştırılan katılma paylarını ifayı karşılıklı olarak yükümlendikleri düzenlenmiştir. İsviçre Borçlar Kanunu (OR) 530. maddesi şirketi, iki veya daha fazla kişinin, ortak emek ve araçlarını müşterek bir amaca ulaşmak için sözleşmeyle oluşturdukları birliktelik şeklinde tanımlamaktadır. Fransız Medenî Kanunu (*Code Civil*) ise 1832 maddesinin I. fıkrası gereğince ise şirket (*la société*), iki veya daha fazla kişinin mallarını ve emeklerini ortak bir işletmeye getirmeyi ve ortaya çıkan kazancı paylaşmayı bir sözleşmede kararlaştırmaları ile kurulmaktadır. Maddenin II. fıkrasında Kanun tarafından öngörülen durumlarda şirketin tek kişinin irade beyanı ile kurulabileceği düzenlenmiştir.

[15] TBK'ndan farklı olarak BK m. 520 "Adi Şirket" başlıklı yirmi üçüncü babın altında yer almak ve "Tarifi" kenar başlığını taşımakla birlikte tanımda adi şirket ibaresi değil, "şirket" terimi tercih edilmiştir. Bu nedenle doktrinde maddenin adi şirketi mi, yoksa genel olarak şirketi mi tanımladığı konusunda farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bu konudaki görüşler için ayrıca bkz. *Yongalık*, Pay, s. 2. Doktrinde (genellikle) hükmün genişliğinden dolayı sadece adi şirketi değil, genel olarak şirket sözleşmesini tanımladığı ileri sürülmektedir. Bkz. *Bilgişin*, Şevket Memedali: Ticaret Hukuku Prensipleri: Şirketler Hukuku, İstanbul 1950, s. 2; *Pulaşlı*, 2012, s. 5; *Barlas*, s. 12; *İmregün*, 1971, s. 158; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 19 ve N. 70; *Şener*, s. 1. Ancak TBK'nun 620. maddesinin açık ifadesi nedeniyle tanımın sadece adi şirket sözleşmesine özgülenmiş olduğu görülmektedir.

[16] Bkz. *Ansay*, Şirketler, s. 34; *Yongalık*, Pay, "Sunuş" sayfası.

[17] Adi şirket için doktrinde "*yalın*" veya "*basit*" şirket terimlerinin kullanıldığı yönündeki tespitler için bkz. *Ansay*, Şirketler, s. 10; *Barlas*, s. 11; *Yongalık*, Pay, s. 1 vd. Ayrıca bkz. *Kübler*, Friedrich/*Assmann*, Heinz-Dieter: Gesellschaftsrecht: Die privatrechtlichen Ordnungsstrukturen und Regelungsprobleme von Verbänden und Unternehmen, Heidelberg 2006, s. 2.

[18] Yapılan tanımların genellikle tatmin edici olmadığı yönünde *Barlas*, s. 16; *İmregün*, 1971, s. 144; *Yongalık*, Pay, s. 4.

societatis) unsurlarının bir arada bulunması gerekmektedir[19]. Bu unsurlar aşağıdaki bölümde ayrıntılı bir şekilde incelenecektir[20].

II. MODERN ANLAMDA ŞİRKET

Ekonomik ihtiyaçlar ve şirketler hukukundaki gelişmeler şirketlerdeki *kişi birliği* anlayışını geri plana iterek "*ekonomik organizasyon*" anlayışını ön plana çıkarmıştır[21]. Günümüzde organizasyon teorisinin kabul edilmesinde ticaret şirketlerinin tüzel kişiliği haiz olmaları büyük rol oynamaktadır (TTK m. 125/I). Zira tüzel kişilik ile ortaklar şirketten ayrılmakta ve şirket bağımsız nitelik kazanmaktadır[22]. Şirketin bir organizasyon olarak ele alınması hâlinde, kişilerin bir araya gelerek hareket etmeleri değil, meydana getirilen yapı öne çıkmaktadır[23]. Bu yönde Fransa, Medenî Kanunu'nda (*Code Civil*) 1985 yılında değişiklik yaparak şirket kavramına ilişkin paralel iki tanım getirmiştir (m. 1832). İlk tanıma göre şirket geleneksel anlamda bir "sözleşme" olmaya devam etmekte, ancak ikinci tanıma göre şirket bir "kurum" (*Institution*) olarak değerlendirilmektedir[24]. Bu bağlamda Türk Ticaret Kanunu'nda da düzenlenen sermaye şirketleri[25] birden fazla kişiden oluşan

[19] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Barlas*, s. 17 vd; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 42 vd; *Şener*, s. 3 vd; *Pulaşlı*, 2012, s. 14 vd.

[20] Bkz. aşa. Birinci Bölüm, § 3, III, B.

[21] Bu yönde bkz. *Tekinalp*, Ünal: Tek Kişilik Ortaklık I – Tek Paysahipli Anonim Ortaklık, İstanbul 2011, s. 8, N. 2–07 vd.

[22] Bu yönde bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 9, N. 2–09.

[23] Bkz. *Nägel*, s. 30. *Ansay* da sermaye şirketlerinden sayılan anonim ve limited şirketlerde objektifleştirilmiş bir amacın olduğunu ve şirketin varlığının "şeriklerin bekasına bağlı" olmadığını ifade etmektedir. Bkz. *Ansay*, Şirketler, s. 7.

[24] Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. 14 ve aşa. § 3, II, B.

[25] Şirketleri, Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen adi şirket; Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen ticaret şirketleri ve diğer Kanunlarda düzenlenen şirketler (örneğin bkz. 1136 sayılı Avukatlık Kanunu m. 44/B'de düzenlenen Avukatlık Ortaklığı) şeklinde üçe ayırmak mümkündür. Adi şirket tüzel kişiliği haiz olmamakla birlikte, ticaret şirketleri tüzel kişiliği haizdir (TTK m. 125/I). Ticaret şirketleri kollektif, komandit, anonim, sermayesi paylara bölünmüş komandit, limited ve kooperatif şirketlerdir (TTK m. 124). Bu şirketler, *numerus clausus* ilkesine tâbi olup, belirtilen şirket

bir kişi birliğinden çok bir *organizasyon* olarak kabul edilmektedir[26]. Türk Ticaret Kanunu'nda anonim ve limited şirketin tek kişi ile kurulmasına izin verilmek suretiyle, şirketin aynı zamanda bir organizasyon olduğu teorisi kabul edilmiş olmaktadır[27]. Türk Ticaret Kanunu'nun 338. maddesinin Gerekçesi'nde de "*bugünkü modern öğretide 'şirket' kavramını birden ziyade ortak tanımlamamakta, belirleyici unsur ticarî işletmeyi merkez alan ticarî, sınaî veya hizmete dönük organizasyon olmaktadır*" denilmek suretiyle bu husus vurgulanmaktadır. *Tekinalp* de, geçirdiği evrim sonucu, en az iki ortak unsurunun şirketi tanımlamadığını, şirketin "*ticareti, üretimi ve hizmet arzını örgütleyen kurumsal (organsal) yapı*" olduğunu belirtmektedir[28].

§ 2 - LİMİTED ŞİRKET

I. TERMİNOLOJİ

Türk hukukunda "limited" teriminin kullanılmasında İngiliz hukuk dilinin etkisinin olduğu düşünülmektedir[29]. 29.05.1926 tarih ve 865 sayılı Ticaret Kanunu[30]

---

türlerine girmeyen şirketler ticaret şirketi olarak kabul edilmemektedirler. Ayrıca şirketler, şahıs ve sermaye şirketleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ticaret şirketleri açısından bu ayrım TTK'nun 124. maddesinin II. fıkrasında benimsenmiş ve kollektif ile komandit şirketler *şahıs*; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler *sermaye şirketi* olarak sayılmıştır. Ayrıca adi şirket de doktrinde şahıs şirketi olarak kabul edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Arar*, Kemal: Kara Ticareti Şirketler Hukuku, Ankara 1952, s. 3; *Çevik*, Orhan Nuri: Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Ankara 1994, s. 8; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 32 vd; *Pulaşlı*, 2012, s. 7 ve 59; *Şener*, s. 148; *Turanboy*, Asuman: "Avukatlık Ortaklığı", AÜHFD 2001, C. 50, S. 1, s. 56 - *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 44, N. 2 vd.

[26] Bu yönde *Şehirali Çelik*, Feyzan H.:"Hukukun Ekonomik Gerçekliğe Yanıtı: Tek Kişilik Şirketler", Batider 2007, C. XXIV, S. 1, s. 172 - *Hüffer*, Uwe: "Vorgesellschaft, Kapitalaufbringung und Drittbeziehungen bei der Einmanngründung – Rechtsfragen nach dem Entwurf der Bundesregierung zur Änderung des GmbHG", ZHR 142 (1978), s. 491.

[27] Bu yöndeki tespit için bkz. *Gündoğdu*, Gökmen: "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nda Tek Kişilik Anonim Ortaklık ve Tek Kişilik Limited Ortaklık", İÜHFM 2007, C. LXV, S. 1, s. 235.

[28] Bkz. *Tekinalp*, Tarihi Gelişim, s. 592.

[29] Bu yönde *Karayalçın*, 1973, s. 338. Yazar ancak İngiliz hukukunda limited şirkete tekabül eden şirkete "*private company*" denildiğini ifade etmektedir. *Poroy* da eserinde limited şirketin İngilizce "koktuğunu" belirtmekte, ancak İngiliz hukukundaki şirketlerle ilgili olmadığını

"limited şirket" yerine Almanca "*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*" ifadesinin tercümesi olan "mahdut mesuliyetli şirket" ifadesini de kullanmıştır[31]. Ancak doktrinde bu ifadenin yanlış anlaşılmaya elverişli olduğu ileri sürülmüştür[32]. Zira her tüzel kişi gibi limited şirket de tüm malvarlığı ile sorumlu olup, sorumluluğu sınırlandırılmamıştır. Bu şirket türünde söz konusu olan şirketin değil, ortakların sınırlı sorumluluğudur[33]. 6762 ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanun'ları "limited şirket" terimini tercih etmişlerdir. *Karayalçın*, "limited şirket" teriminin sadece Türk hukukunda görüldüğünü 1973 yılında tespit etmiştir[34]. Ancak bu tespitin bugün için geçerli olmadığı görülmektedir. Zira örneğin 10.01.2002 tarihli Brezilya Medenî Kanunu'nda (*Código Civil* - No: 10.406) sınırlı sorumlu limited şirket anlamına gelen "*sociedade por quotas com responsabilidade limitada*" yerine, limited şirket anlamında olan "*sociedade limitada*" terimi kullanılmaktadır (Art. 1.052).

II. TANIMI

Türk Ticaret Kanunu gereğince limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilmektedir (m. 573/I, III). Limited şirketin esas sermayesi belirli olup bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşmaktadır (TTK m. 573/I). Ayrıca limited şirkette ortaklar, şirket borçlarından kural olarak sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket

---

belirtmektedir. Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 15b.

[30] R.G. 28.06.1926, S. 406.

[31] *Karayalçın*, 1973, s. 338. Doktrinde de bazı yazarlar tarafından bu ifade kullanılmıştır. Bkz. *Bilgişin*, s. 31; *Hirsch*, Ernst: Ticaret Hukuku Dersleri, İstanbul 1946, s. 340.

[32] Bu yönde *Karayalçın*, 1973, s. 338.

[33] Bkz. *Karayalçın*, 1973, s. 338.

[34] Bu konudaki tespit için bkz. *Karayalçın*, 1973, s. 338.

sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler (TTK m. 573/II). Limited şirket esasen sermaye şirketi olmasına (TTK m. 124/II) rağmen bir takım şahıs şirketi unsurları taşıdığı için "karma tür" sayılmaktadır[35].

Limited şirket, ortaklarından bağımsız bir hukuk süjesi olup, tüzel kişiliği haizdir (TTK m. 125/I, 588/I). Bu bakımdan hak ve fiil ehliyetine sahiptir (TTK m. 125/II). Limited şirketin kendisine ait bir şirket malvarlığı bulunmakta olup, malvarlığı üzerinde sadece limited şirket tasarruf edebilmektedir[36]. Ayrıca limited şirket Türk Ticaret Kanunu'nun 16. maddesi gereğince tacir sayılmaktadır.

---

[35] *Arar*, s. 324; *Arslanlı*, Halil: Ticaret Kanunu Şerhi (İkinci Kitap, Yedinci Fasıl) - Limited Şirketler (Birinci Kısım), İstanbul 1962, s. 1; *Çevik*, O. N., s. 16 vd; *Doğanay*, C. II, s. 1317; *Pekdinçer*, Tamer: "İki Ortaklı Limited Şirketlerde Ortaklardan Birinin Haklı Sebeplere Dayanarak Mahkeme Kararı ile Çıkma İstemi ve Bu İsteme Yüksek Mahkemenin Yaklaşımı", Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 461 vd; *Pulaşlı*, 2012, s. 1009 – *Roth*, Günter/*Altmeppen*, Holger: Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG) Kommentar, München 2009, s. 4, Rn. 2. İsviçre Borçlar Kanunu'nda limited şirket kişisel nitelikli (*personenbezogene Kapitalgesellschaft*) sermaye şirketi olarak tanımlanmaktadır (OR m. 772).

Ancak TTK'nda 6762 sayılı TTK'na göre, limited şirketin "karma tür" olma özelliğini kısmen kaybettiğini görmekteyiz. Nitekim 6762 sayılı TTK bazı hükümlerinde kollektif şirkete ilişkin maddelere atıf yapmaktaydı (Örneğin m. 543). Bununla birlikte, Kanun'un 540. maddesinin I. fıkrası gereğince aksi sözleşmede öngörülmedikçe ortaklar hep birlikte müdür sıfatıyla şirket işlerini yönetmekte ve şirketi temsil etmekteydiler. TTK ise bu "özden organ" ilkesini kaldırmış bulunmaktadır (TTK Genel Gerekçesi, para. 150). Ayrıca 6762 sayılı TTK gereğince limited şirketin ortak sayısının yirmiden az olması durumunda genel kurul toplantıları hakkında anonim şirket hükümleri uygulanmamakta (6762 sayılı TTK m. 536/II) ve şirketin denetim organı mevcut olmayıp ortaklar adi şirket hükümleri gereğince denetleme hakkını kullanabilmekteydi (6762 sayılı TTK m. 548/II). TTK'da limited şirkette ortak sayısının yirmiden az veya çok olması arasında bir ayrım yapılmamaktadır. Ayrıca TTK'da kuruluştan itibaren "payın bütünlüğü" ilkesinden vazgeçilmesi de limited şirketlerde şahıs şirketi olma niteliğinin zayıfladığı anlamına gelmektedir. Bu yönde *Demirkapı*, Ertan: Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklık Payının Devri, İzmir 2008, s. 31; TTK Gerekçesi, m. 623. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Çevik*, O. N., s. 17; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 1638a; *Pulaşlı*, Hasan: Şirketler Hukuku – Temel Esaslar, Adana 2007, s. 453 vd. Ancak limited şirketten çıkma/çıkarılma özelliği (TTK m. 638 vd), pay devrinin anonim şirketlerde olduğu gibi serbest olmayıp hatta yasaklanabilmesi (TTK m. 595), ortakların rekabet ve bağlılık yükümlülükleri (TTK m. 613) ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un (R.G. 28.07.2953, S. 8469) 35. maddesi gereğince ortakların tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu alacağından sermaye payları oranında doğrudan doğruya sorumlu tutulmaları, limited şirketin şahıs şirketine özgü unsurlar taşımaya devam ettiğini ve bu nedenle "karma tür" sayılmaya devam etmesi gerektiğini göstermektedir. Bu yönde bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 1006, 1009 vd, 1042 vd ve 1073.

[36] Bkz. *Honsell*, Heinrich/*Vogt*, Nedim Peter/*Watter*, Rolf: Basler Kommentar, Obligationenrecht II (Art. 530 – 1186 OR), Basel 2008, Art. 772 N. 5.

III. TARİHÇESİ

A- GENEL OLARAK

Özel hukukta birçok şirket türü (özellikle dernek, şahıs şirketleri, anonim şirket ve kooperatifler) kanundan bağımsız olarak uygulamada oluşmuş ve sonradan (kanun koyucu tarafından) kanunla düzenlenmiştir. Ancak diğer şirketlerin aksine limited şirket uygulamanın değil, kanun koyucunun bir eseridir. Limited şirket ilk olarak 1892 yılında, tarihte bir örneği olmaksızın ekonomik ihtiyaçların giderilmesi amacıyla Alman kanun koyucusu tarafından oluşturulmuştur[37].

Almanya'da limited şirketin oluşturulması ile bu şirket türü diğer Avrupa ve Avrupa dışındaki ülkelerde de yaygınlaşmıştır. 1901 yılında Portekiz, 1906 yılında Avusturya[38], 1925 yılında Fransa, 1926 yılında Türkiye, 1936 yılında İsviçre, 1942 yılında İtalya, 1977 yılında Amerika Birleşik Devletleri[39] ve 1985 yılında İngiltere Alman hukukundan limited şirketi iktibas etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri gibi bazı devletler, limited şirketi borsaya girişi olmayan sermaye şirketi (*corporation*) şeklinde görmektedir[40].

---

[37] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Schmidt*, Karsten: Gesellschaftsrecht, Köln 2002, s. 986; *Windbichler*, s. 206, Rn. 13; *Duursma*, Dieter/*Duursma-Kepplinger*, Henriette/*Roth* Marianne: Handbuch zum Gesellschaftsrecht, 2007, N. 2188; *Priester*, Hans-Joachim/*Mayer*, Dieter: Münchener Handbuch des Gesellschaftsrechts Bd III: Gesellschaft mit beschränkter Haftung, München 2003, § 1; *Gmür*, Rudolf/*Roth*, Andreas: Grundriss der Deutschen Rechtsgeschichte, München 2003, Rn. 427; *Ensthaler*, Jürgen/*Füller*, Jens Thomas/*Schmidt*, Burkhard: Kommentar zum GmbH-Gesetz, Köln 2010, s. 1; - *Kalss/Nowotny/Schauer*, s. 973.

[38] 06.03.1906, RGBl 58. Günümüzde örneğin Avusturya'da 95.000'den fazla limited şirket bulunmaktadır. *Duursma*/*Duursma-Kepplinger*/*Roth*, N. 2190; *Müller*, Roland/*Patrick*, König: GmbH und AG in der Schweiz, Deutschland und Österreich–Gesellschaftsrecht, Corporate Governance und Statistik, Zürich 2010, s. 15.

[39] *Kalss/Nowotny/Schauer*, s. 973. Amerika Birleşik Devletleri'nde limited şirket (*limited liability company* – LLC) ilk olarak 1977 yılında Wyoming Eyaleti'nde kanunen düzenlenmiştir. Bkz. *Steinberg*, Marc/*Conway*, Karen: "The Limited Liability Company as a Security", 19 Pepp. L. Rev., 1991–1992, s. 1105.

[40] Bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 987.

Konumuzun tek ortaklı limited şirket olması dolayısıyla, Türk hukukunda ve diğer ülkelerde limited şirket özelinde yaşanan tarihsel gelişim, aşağıda ayrıntılı olarak ele alınacaktır:

B- ALMANYA[41]

Limited şirketin oluşumunda anonim şirket ve şahıs şirketleri hukukî formlarının uygulamada ihtiyaçları karşılamadığı ve bu iki şirket türü arasında sınırlı sorumlu bir şirketin daha olması gerektiği düşüncesi rol oynamıştır.

Ortaklarının sorumluluğunun sınırlı olduğu anonim şirket, 19. yüzyılda Almanya'da en önemli şirket türü olarak kabul edilmekteydi. Zira 1870 yılında anonim şirketlerin kurulmasını devletin iznine bağlayan "izin sistemi" (*Konzessionssystem*) terk edilerek, yerine izin gerektirmeyen ve sadece belirli koşulların gerçekleştirilmesi ile şirket kurulabilen "normatif sistem" (*das System der Normativbestimmungen*) kabul edilmiştir[42]. Bu sayede anonim şirket ile getirilen sınırlı sorumluluk ilkesinin şirketler hukukunda hâkim ilke olabilme olanağı doğmuştur. Ancak normatif sistemin başlarda sağladığı özgürlüğün kötüye kullanılması ve denetim sisteminin tam oluşturulmamış olması sebebiyle, anonim şirketin kurulması 1884 yılında ağır koşullara bağlanmıştır. Yeni düzenlemeyi

[41] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 986 vd; *Windbichler*, s. 206, Rn. 13 vd; *Koberg*, Peter: Die Entstehung der GmbH in Deutschland und Frankreich: unter Berücksichtigung der Entwicklungen des deutschen und französischen Gesellschaftsrechts, Köln 1992, s. 35 vd; *Eisermann*, Sven: Die Reform des GmbH-Gesetzes durch das MoMiG-Verbesserung der Attraktivität der GmbH als Gesellschaftsform in Europa?, München 2007, s. 10 vd; *Lutter*, Marcus/*Hommelhoff*, Peter: GmbH-Gesetz Kommentar, Köln 2009, s. 45 vd.

[42] Bu sistemde koşulların gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği sicil mahkemeleri tarafından denetlenmektedir. Koşulların gerçekleşmesi ile şirket tescil edilerek hak ehliyeti kazanmaktadır. Dolayısıyla izin sistemi döneminde mevcut olan izin verme veya vermeme konusundaki keyfîlik, normatif sistem ile önlenmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla idarenin, izin sistemi döneminde izin verme veya vermeme konusundaki serbest takdir hakkı (*nach freiem Ermessen*), normatif sistem ile önlenmiş bulunmaktadır. *Windbichler*, s. 298, Rn. 27.

müteakip anonim şirket zor ve pahalı kurulabilen bir şirket türü hâline gelmiştir[43]. Bu sıkı düzenlemelerin büyük şirketler bakımından kabul edilebilir nitelikte olduğu savunulmuş, ancak az ortaklı, küçük yapılanmalar bakımından Genel Alman Ticaret Kanunu'nda (*Allgemeines Deutsches Handelsgesetzbuch* – ADHGB) düzenlenen şirket türlerinin yeterli olmadığı ve yeni bir sınırlı sorumlu şirket türüne ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir[44]. Yeni şirket türüne ilişkin İmparatorluk Parlamentosunda yapılan çalışmalar kapsamında bu yeni şirket türünün işletme organizasyonunun esnek, ortaklarının sorumluluğunun sınırlı olduğu ve aynı zamanda alacaklıların korunduğu kollektif ve anonim şirket arasında yer alması gerektiği doktrin ve kanun koyucu tarafından belirtilmiştir[45]. Kanun'da mevcut olan bu boşluğu kapatmak adına anonim şirket yanında ikinci bir sermaye şirketi türü[46] olarak 20.04.1892 tarihli Limited Şirketler Kanunu (*Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung*- GmbHG)[47] ile sınırlı sorumlu şirket (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*-GmbH), başka bir ifade ile limited şirket türü oluşturulmuştur.

[43] Bu kapsamda anonim şirketin kuruluşunun sıkı koşullara bağlanmasına ek olarak, şirketin üç organının olması zorunluluğu, paysahiplerinin kararlarını sadece özel toplantılarda (genel kurul toplantısı) alabilmeleri ve kararların çoğunlukla noterde onaylanması gerektiği gibi işleyişini ilgilendiren düzenlemeler de getirilmiştir.

[44] Özellikle sömürge devletleri ile ticaret yapılabilmesi için kurulan koloni şirketlerinin (*Kolonialgesellschaften*) ihtiyaçları karşılamadığı ileri sürülmüştür. Bu yönde bkz. *Koberg*, s. 113.

[45] Bkz. *Koberg*, s. 113 vd.

[46] Yeni şirket türüne ilişkin yapılan çalışmalara önemli katkıda bulunan bir takım fikirler ortaya atılmıştır. İmparatorluk parlamentosu milletvekili *Oechelhäuser*, şahıs şirketlerinin genişletilerek kollektif şirket hükümleri içerisinde "sınırlı sorumlu ticaret şirketi" (*Handelsgesellschaft mit beschränkter Haftung*) oluşturulmasını önermiştir. Yeni şirkete ilişkin ilk Taslak ise *Esser* tarafından 1886 yılında yayımlanmıştır. Bu Taslak'ta anonim şirket ile kooperatiflere (*Genossenschaft*) ilişkin düzenlemeler birleştirilmiştir. *Esser*'in hazırladığı Taslak'ta alacaklıların korunabilmesi için sınırlı sorumlu şirketin asgari sermayesi ile her ortağın belirli asgari değerde katılım payı bulunması gerektiği düzenlenmiştir. Bu Taslak'ı müteakip Parlamento'da getirilen önerilerle de *Oechelhäuser*'ın değiştirilmiş şahıs şirketi modeli (*modifizierte Personengesellschaft*) önerisine uyulmayarak, yeni şirketin anonim şirket temeline dayalı değiştirilmiş bir sermaye şirketi (*modifizierte Kapitalgesellschaft*) olması öngörülmüştür.

[47] RGBl. s. 477

Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 10.05.1892 tarihinde yürürlüğe girmesini izleyen bir yıl içerisinde 63 adet limited şirket kurulmuş, ikinci yıl ise kurulan limited şirket sayısı 164'e yükselmiştir. 1913 yılında ise 4.232 limited şirket kurulmuş olup, toplam limited şirket sayısının 26.790 olduğu belirtilmektedir[48]. Kısa bir süre içerisinde limited şirket, en çok tercih edilen ve kurulan şirket türü olmuştur[49]. Birinci ve İkinci Dünya Savaşı yıllarında genel olarak şirket kuruluşlarında azalma görülmekle birlikte savaştan sonraki yıllarda kurulan limited şirket sayısı hızla artmıştır[50].

C- FRANSA

Fransız hukukunda limited şirketin (*Société à responsibilité limitée* - SARL) kanunen düzenlenmesi Birinci Dünya Savaşı sonrasında gündeme gelmiştir. Alman İmparatorluğu'nun Haut-Rhin, Bas-Rhin ve Moselle kısımlarından oluşan Elsaß-Lothringen bölgelerinin Versay Barış Antlaşması ile Fransa'ya bağlanması üzerine,

---

[48] Buna karşılık 1892 yılında Almanya'da kurulan anonim şirket sayısı 127, 1893 yılında 95 ve 1913 yılında ise 175'tir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Koberg*, s. 433 vd (Tabelle 1).

[49] 1897 yılında 254 anonim, 649 limited şirket; 1907 yılında 217 anonim, 2.629 limited şirket; 1912 yılında 182 anonim ve 4.107 limited şirket kurulmuştur. Bkz. *Koberg*, s. 174 vd. Limited şirket, özellikle şahıs şirketleri sayısında azalmaya neden olmuştur.

[50] Alman İstatistik Kurumunun verilerine göre, 1962 yılında Almanya'da 39.000, 1973 yılında ise 112.063, 1982 yılında 296.693, 1986 yılında 346.371; 1990 yılında 433.731; 1995 yılında 650.000'den fazla, 1997 yılı sonunda yaklaşık 795.000, 2005 yılında yaklaşık 970.000 limited şirket bulunmaktadır (1982 yılında toplam 2.123, 1986 yılında 2.193, 1990 yılında 2.685 ve 1995 yılında 3.780, 1997 yılında 4.548 ve 2005 yılında 15.764 anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket Almanya'da yaklaşık olarak bulunmaktadır). Limited şirketlerin çoğu *GmbH & Co. KG* şirket türünde komandite (*Komplementär*) ortak olması için kurulan şirketlerdir. Ancak 2005 yılından itibaren yılda 50.000–60.000 limited şirket kurulmasıa rağmen 2007 yılının sonunda toplam limited şirket sayısı 935.000'e düşmüştür. *Roth/Altmeppen*, Rn. 9 vd. 01.01.2010 tarihinde Almanya'da toplam 1.016.443 limited şirket bulunmaktadır. Anılan limited şirketlerin 23.369 adedi ise 23.10.2008 tarihinde limited şirketler hukukunda reform niteliğindeki "Limited Şirketler Hukukunun Modernizasyonu ve Kötüye Kullanmaların Engellenmesi Hakkında Kanun" (*Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen* - MoMiG; BGBl I 2026) ile getirilen "sorumluluğu sınırlı işletmeci şirket" (*haftungsbeschränkte Unternehmergesellschaft* – UG) yani "işletmeci limited şirket" şeklindedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Kornblum*, Udo: "Bundesweite Rechtstatsachen zum Unternehmens- und Gesellschaftsrecht (Stand 1.1.2010)", GmbHR 2010, Heft 14, s. 746; *Müller*/*Patrick*, s. 10. 2011 yılında limited şirket sayısı 1.044.000'e ulaşmıştır. Belirtilen sayılar kaynaklara göre farklılıklar gösterebilmektedir.

Alman hukuku gereğince 1918 yılından önce bu bölgelerde kurulan limited şirketlerin (GmbH) durumunun nasıl olacağı konusunda karar verilmesi gerekmiş[51], nihai bir düzenleme getirilmeden önce bu bölgelerde Alman hukuku yerel hukuk olarak uygulanmıştır[52].

Ayrıca Fransa'da az sayıda tacir tarafından belirli bir sermaye ile kişisel sorumluluk söz konusu olmadan şirket işletme olanağının sağlandığı, böylece Fransız "paylara bölünmüş komandit şirket" (*Société en commandite par actions* - *SCA*) ile "kollektif şirketin" (*Société en nom collectif* - SNC) başaramadığı şekilde piyasayı hareketlendirebilecek bir şirket türünün getirilmesinin de uygun olacağı ileri sürülmüştür. Fransızlar, Alman Limited Şirketler Kanunu'nu örnek alarak, yeni türün denetim organlarını anonim şirkete (*société anonyme* - SA) benzer yapılandırabileceklerini ve işletme yapılarını kollektif şirkete (SNC) uygun şekillendirebileceklerini belirtmişlerdir[53]. Yeni düzenleme ile en az yedi ortağın arandığı ve karmaşık bir organizasyon yapısına sahip olan bir anonim şirket kurmadan da işletme sahiplerinin sorumluluklarını sınırlayabilmesi ve yeni şirket türünde sermaye ile emeğin birleştirilebilmesi planlanmıştır[54].

Fransız Hükümeti doktrinde ileri sürülen bu görüşler dolayısıyla limited şirket türünün bir gereklilik hâline geldiğine karar vermiştir. Hükümet ayrıca

[51] Anılan dönemde mevcut limited şirket sayısı konusunda belirsizlik söz konusudur. Bir istatistik gereğince 1920 yılında Fransa'da bulunan limited şirket sayısı şu şekildedir:

Strasbourg Ticaret Odası Bölgesinde – 237, Mulhouse Ticaret Odası Bölgesinde – 79, Colmar Ticaret Odası Bölgesinde – 40, Metz Ticaret Odası Bölgesinde – 61, Sarreguemines ve Saverne Ticaret Odası Bölgesinde – 111 limited şirket olmak üzere toplam 528 limited şirket bulunmaktadır. Bu yönde ve ayrıntılı bilgi için bkz. *Koberg*, s. 283, dn. 826.

[52] Bkz. *Koberg*, s. 282.

[53] Bkz. *Koberg*, s. 283.

[54] Bkz. *Koberg*, s. 286.

işletmenin kişiler tarafından sınırlı sorumlulukla işletilmesinin sadece bir anonim şirket aracılığıyla mümkün olduğunu, ancak tek veya daha az sayıda kişi ile işletme işletilmek istendiğinde, ihtiyaca cevap verecek bir şirket türünün bulunmadığını, bu durumun da ekonomik atılım için ciddi bir engel oluşturduğunu ifade etmiştir. Sonuçta limited şirket Fransa'da ilk olarak 1925 yılında Fransız Ticaret Kanunu'nun (*Code de commerce*) L223–1 ila L223–43 maddeleri arasında düzenlenmiştir. Limited şirket, Fransız Ticaret Kanunu'nda şahıs (m. L221–1 ila m. L222–12) ve sermaye şirketlerine (m. L224–1) ilişkin hükümler arasına eklenmiştir. Bu düzenleme şekli de aslında limited şirketin karma yapısına dikkat çekmektedir[55]. Kısa sürede limited şirket Fransa'da en çok tercih edilen ve kurulan şirket türü olmuştur. Limited şirketin düzenlenmesi ile kurulan anonim şirket sayısında bir değişiklik olmamakla birlikte diğer şirket türlerinin (SNC, SCS[56], SCA) kuruluş sayısında –tıpkı Almanya'da olduğu gibi- azalma meydana gelmiştir[57].

D- İSVİÇRE

Limited şirket, İsviçre hukukuna 1936 yılında girmiştir. İsviçre'de limited şirketin düzenlenmesinde, limited şirketlerin küçük teşebbüs ve kartellere daha elverişli olması ve yabancı limited şirketlere ait şubelerin İsviçre'de tescil edilme

[55] *Arlt*, Marie-Agnes: Französische Aktiengesellschaft, Wien 2006, s. 41.

[56] "*Société en commandite simple*" – Komandit şirket.

[57] Fransa'da 1926 yılında toplam 1790 (kurulan toplam şirket sayısının % 14,72'si); 1927 yılında ise 8139 (kurulan toplam şirket sayısının % 50'sinden fazlası), 1928 yılında 11971 (kurulan toplam şirket sayısının % 69,9'u); 1929 yılında 7208 (kurulan toplam şirket sayısının % 56,9'u); 1930 yılında 6311 (kurulan toplam şirket sayısının % 53,8'i); 1938 yılında 5.441 ve 1986 yılında 59.883 limited şirket kurulmuştur. 1986 yılında Fransa'da toplam 396.048 limited şirket bulunmaktaydı. Bu sayı Fransa'da bulunan toplam şirketlerin yaklaşık % 50'sini oluşturmaktaydı. Bkz. *Koberg*, s. 1 ve 397. Günümüzde Fransa'da yaklaşık 1.500.000 limited şirket mevcuttur. Bu sayı Fransa'da bulunan toplam şirket sayısının yaklaşık üçte ikisine denk gelmektedir. Bkz. *Lange*, Christian: Societeas Privata Europaea: Quo vadis? (Past, Present and Future of the SPE), Tilburg Universitesi Master Tezi, Tilburg 2010, s. 21.

olanağının sağlanması düşünceleri etken olmuştur. Alman hukukuna benzer şekilde düzenlenmiş olmakla birlikte, limited şirket İsviçre'de Almanya'da olduğu kadar büyük etki yaratamamıştır. Zira limited şirket, anonim şirkette olduğu gibi ortaklara anonimlik[58] yaratmaması, esas sermaye paylarının devrinin güçlüğü ve vergiler bakımından da bir fayda sağlamaması[59] gibi sebeplerden dolayı fazla talep görmemiştir[60]. Bununla birlikte 1992 yılında anonim şirket alanındaki kısmi değişiklik (revizyon) ile limited şirket ekonomik anlamda önem kazanmaya başlamıştır. Nitekim değişiklikten sonra limited şirket kurma koşullarının anonim şirketlere göre daha yumuşak olması, özellikle 20.000 CHF esas sermaye miktarının sadece yarısının ödenmesinin gerekmesi[61] ve denetim organına (*Revisionsstelle*) gerek olmaması limited şirketi daha cazip hâle getirmiştir[62]. Bu bağlamda 1992 yılının sonunda toplam limited şirket sayısı 2.964 iken 1995 yılında bu sayı 10.705, 2000 yılında 46.035, 2007 yılında 101.462 ve 2009 yılında 118.137 olmuştur[63].

[58] Anonimlik, paysahiplerinin kimliğinin bilinmemesi durumunu ifade etmek için kullanılmaktadır. Özellikle hamile yazılı senetlerde anonimliğin tam anlamıyla gerçekleştiği belirtilmektedir. Bu hususta bkz. *Meier-Hayoz*/*Forstmoser*, s. 424. *Tekinalp*'e göre payın devredilebilirliği ilkesi, anonim şirketlerin "anonimliğine anlam ve içerik" kazandırmaktadır. Bkz. *Tekinalp*, Ünal: Anonim Ortaklıkta Yeni Bağlam Sisteminin Esasları, İstanbul 2012, s. 1 N. 1–01 ve s. 11 N. 1–26.

[59] Limited şirketin anılan dönemde vergilendirilmesi hakkında bkz. *Bosshard*, Markus: Die Besteuerung der Kapitalgesellschaften in der Schweiz, Zürich 1953.

[60] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Arslanlı*, s. 2 – *Behrens*, Peter: Die Gesellschaft mit beschränkter Haftung im internationalen und europäischen Recht, Berlin 1997, s. 196 vd; *Honsell*/*Vogt*/*Watter*, Art. 772 N. 1; *Meier-Hayoz*/*Forstmoser*, s. 598, N. 157 vd; *Schönle*, Herbert: Die Einmann- und Strohgesellschaft, München 1957, s. 25, dn. 1. 1980 yılında İsviçre'de toplam 3.035; 1985 yılında 2.859, 1991 yılında ise 2.800 limited şirket, bununla birlikte 1980 yılında toplam 107.643, 1985 yılında 130.143 anonim şirket bulunmaktadır. Ayrıca bkz. *Müller/König*, s. 5, 17.

[61] Limited şirketlerde asgari esas sermaye miktarı 2008 yılında yapılan değişiklikle 20.000 CHF olarak muhafaza edilmekle birlikte (OR Art. 773), limited şirket tescil edilmeden önce sermayenin tamamının ödenmiş olması gerekmektedir (OR Art. 777c/I)

[62] Bkz. *Honsell*/*Vogt*/*Watter*, Art. 772 N. 1a.

[63] Bkz. *Honsell*/*Vogt*/*Watter*, Art. 772 N. 2. 1992 yılında İsviçre'de toplam 170.597, 1995 yılında 170.703, 2000 yılında 171.984, 2007 yılında 179.761 ve 2009 yılında 186.980 anonim şirket bulunmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Müller*/*Patrick*, s. 5 ve 17.

E- TÜRKİYE

Limited şirket, Türkiye'de ilk olarak 29.05.1926 tarih ve 865 sayılı Ticaret Kanunu'nun 503 – 516. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Anılan maddeler Fransız Ticaret Kanunu'ndan iktibas edilmiş, ancak uygulamada ihtiyaçları karşılayamamıştır[64]. Bu nedenle 29.06.1956 tarih ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu[65], İsviçre Borçlar Kanunu'nu örnek alarak limited şirketlerle ilgili önemli değişiklikler yapmıştır[66]. İsviçre Borçlar Kanunu'nun örnek alınmasının nedeni olarak İsviçre Borçlar Kanunu hükümlerinin Türkiye'de kök salmış olması gösterilmiştir[67]. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun limited şirketlere ilişkin hükümleri, önemli değişiklikler ve yeniliklerle, dili sadeleştirilerek kısmen 13.01.2011 tarih ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na da alınmıştır. Ayrıca Türk Ticaret Kanunu'nun limited şirketlere ilişkin hükümlerinin değiştirilmesinde, İsviçre Borçlar Kanunu'nun limited şirketler hukukunda değişiklik yapan 19.12.2001 tarihli Kanun Tasarısı[68] dikkate alınmıştır.

Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de limited şirket zaman içerisinde en çok kurulan şirket türü olmuştur. 1945 yılına kadar kurulan toplam limited şirket sayısı 228'dir. 1975 yılı sonunda bu sayı 6.444'e yükselmiştir. 1980 yılında 1.331,

---

[64] Bkz. *Çevik*, O. N., s. 12. Ayrıca bkz. 6762 sayılı TTK Genel Gerekçesi.

[65] R.G. 09.07.1956, S. 9353.

[66] Bkz. *Çevik*, O. N., s. 13; *Karayalçın*, Yaşar: Ticaret Hukuku II. Şirketler Hukuku, A. Giriş - Adi şirket - Ticaret Şirketleri (Kollektif – Komandit – Limited - Kooperatif Şirketler), Ankara 1973, s. 338 vd; *Tekinalp/Poroy/Çamoğlu*, N. 1637 vd.

[67] Bu yönde bkz 6762 sayılı TTK Genel Gerekçesi. 6762 sayılı Hükümler İsviçre Borçlar Kanunu'ndan aynen alınmamış, "adaptasyon" şeklinde gerçekleşmiştir. *Arslanlı* anılan hükümlerin limited şirketin kökeni olan Almanya'dan değil de İsviçre'den alınmasını eleştirmektedir. Bkz. *Arslanlı*, s. 2–3; *Tekinalp/Poroy/Çamoğlu*, N. 1637a

[68] Kanun Tasarısı, 16.12.2005 tarihinde kabul edilmiş olup 01.01.2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. "GmbH-Recht sowie Anpassungen im Aktien-, Genossenschafts-, Handelsregister- und Firmenrecht", BBl 2002 3148, 2004 3969.

1982 yılında ise 2.677 limited şirket kurulmuştur[69]. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği verilerine göre[70] 2010 yılında toplam 47.601[71] ve 2011 yılında toplam 50.449[72]; 2012 yılının Ocak ayında 4.975 ve Şubat ayında 3.571 limited şirket kurulmuştur[73]. Şubat 2012 sonu itibariyle vergi mükellefi yaklaşık 550.000, toplam ise 780.000 limited şirket bulunmaktadır[74].

§ 3 - TEK ORTAKLI ŞİRKET

I. KAVRAMI VE TANIMI

Tek ortaklı şirket[75] genel olarak tek bir kişinin kurduğu veya bütün payların

---

[69] Bkz. *Çevik*, O. N., s. 14–15. 1983 yılında limited şirket sayısı toplam 3.422 iken, bu sayı 2000 yılında 28.382'ye ulaşmıştır. Bkz. *Üçışık*, Güzin: "Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması", Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 190, dn. 6.

[70] Bkz. http://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri.aspx (19.03.2012)

[71] 2010 yılında kurulan toplam anonim şirket sayısı 2.810'dur. Ayrıca 2010 yılında toplam 9.438 limited şirket sona ermiştir.

[72] 2011 yılında kurulan toplam anonim şirket sayısı 2.934'tür. Ayrıca 2011 yılında toplam 11.544 limited şirket sona ermiştir.

[73] 2012 yılının Ocak ayında kurulan toplam anonim şirket sayısı 279, Şubat ayında ise 230'dur. Ayrıca 2012 yılının Ocak ayında toplam 1.853, Şubat ayında ise 909 limited şirket sona ermiştir.

[74] Bkz. *Kızılot*, Şükrü: "Tek Kişilik A.Ş. ve Avantajlar", Hürriyet Gazetesi 02.04.2012, http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/20254069.asp (02.04.2012); *Munyar*, Vahap: Yeni TTK Bilgi Toplumu Yaratacak Şirketler Yurtdışından Daha Düşük Faizle Borçlanma Şansı Yakalayacak, Prof. Dr. Ünal Tekinalp ile röportaj, Hürriyet Gazetesi 02.04.2012, http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/20254568.asp (02.04.2012).

[75] TTK anonim şirketler bakımından "*tek paysahipli anonim şirket*" (m. 371/VI, 498/III) ve limited şirket bakımından "*tek ortaklı limited şirket*" (m. 616/III) ifadesini kullanmaktadır. Almanca "*Einpersonengesellschaft*" veya "*Einmanngesellschaft*"; Fransızca "*société unipersonelle*" ve İngilizce "*single member company*", "*one man corporation*" veya "*one man company*" ifadeleri kullanılmaktadır. Tezimizde "tek ortaklı şirket" ibaresi ve ayrıca aksi açıkca belirtilmedikçe "ortak" kavramı anonim şirketlerdeki "paysahibi"ni de kapsayacak şekilde kullanılacaktır.

Doktrinde "tek kişilik ortaklık/şirket" ifadesi de kullanılmaktadır. Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 45; *Tekinalp*, Tek, s. 1, N. 1–01; *Sayın*, Hediye: Tek Kişili Ortaklık, Eskişehir 2008; *Çevik*, Kemal: "Fransız ve Türk Hukukunda Tek Ortaklı Şirket/Sınırlı Sorumlu Ticarî İşletme", Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, Ankara 1998, s. 38. *Karayalçın* ve *Hirsch* "tek şahıslı şirket" veya "tek şahıs şirketi", *Okan* ise "tek üyeli şirket" ifadesini kullanmaktadır. Bkz. *Karayalçın*, Yaşar: Ticaret Hukuku Dersleri – Şirketler Hukuku (A. Giriş – Şahıs Şirketleri), Ankara 1965, s. 45; *Hirsch*, 1935, s. 21; *Okan*, Neval: "Avrupa Birliği'nde Birleşik Krallık, İrlanda, Belçika ve İspanya

tek bir elde toplandığı tüzel kişiliği haiz şirket olarak tanımlanmakta ve dar ve geniş anlamda tek ortaklı şirket olarak ikiye ayrılmaktadır[76].

Dar anlamda tek ortaklı şirket, paylarının tümünün tek ortağın veya tek ortakla birlikte şirketin kendisinin elinde olduğu şirketleri ifade etmektedir[77]. Dar anlamda tek ortaklı şirket, şirketin baştan tek ortakla kurulması, miras yoluyla payların bir kişide toplanması, birden fazla ortaklı bir şirkette diğer ortak veya ortakların şirketten çıkarılması, bir ortağın diğer payların tümünü satın alması veya şirket tarafından kalan payların satın alınması durumlarında ortaya çıkabilmektedir[78]. Türk Ticaret Kanunu da tek ortaklı şirketi, şirketin kendisinin payların bir kısmını elinde bulundurup bulundurmaması önem arz etmeden, tek bir ortağın kaldığı,

---

Hukuklarında Tek Üyeli Özel Limited Ortaklıklar (Single-Member Private Limited Companies)", Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan, GÜHFD 2002, Yıl: 1, S. 1, s. 514.

[76] Bu yönde bkz. *Atabek*, Reşat: "Tek Şahıslı Şirketler", İBM 1937, S: 11, S. 2, s. 49 (5331); *Yanlı*, Veliye: Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklılarına Karşı Sorumlu Kılınması, İstanbul 2000, s. 135 - *Schneebeli*, Max H.: Die Einmanngesellschaft (One Man Company), Genf 1934, s. 4. Ayrıca bkz. 16.09.2009 tarih ve 2009/102/EC sayılı "Tek Ortaklı Limited Şirketler Hakkında" Yönerge m. 2/I ("*Directive 2009/102/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 in the area of company law on single-member private limited liability companies*", OJ L 258, 1.10.2009, s. 20–25).

Poroy'a göre tek ortaklı şirket, "tek kişinin 'ortaklık' oluşturmasını ifade etmektedir". Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 45. *Hirsch*'e göre tek ortaklı şirket "kuruluş anında müteaddit şahıslardan mürekkep olan bir şirketin sonradan hisselerinin bir tek şahsın elinde toplanması ile vücuda gelmektedir". Bkz. *Hirsch*, 1946, s. 197.

Tekinalp, tek ortaklı şirketlerin, fiili tek ortaklı şirket, iğreti kuruluş yoluyla meydana gelen tek ortaklı şirket ve tek kişi ile kurulan tek ortaklı şirket şeklinde ortaya çıktığını ifade etmektedir. Bu bağlamda *fiili tek ortaklı şirket*, şirketin kanuni asgari sayıda kurucuyla kurulup sonradan payların bir ortağın elinde toplanması ve şirketin varlığını sürdürmesi yoluyla meydana gelmektedir. İğreti kuruluş ise, şirketin kurucusunun gerçekte tek kişi olduğu ancak kanuni asgari sayıyı sağlayabilmek için inançlı işlem yoluyla iğreti kurucuların pay sahibiymiş gibi gösterilerek tek ortaklı şirketin kurulmasıdır. Tek kişi ile kurulan şirket ise doğrudan tek bir kişi ile kurulan şirkettir. *Tekinalp*, Tek, s. 12, N. 3–04.

[77] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 57, N. 7–01 - *Fehr*, Werner: Die Einmanngesellschaft nach schweizerischem Recht, Bern 1931, s. 5; *MünchKomm-GmbHG/Fleischer*, Einl. Rn. 41; *Baumbach*, Adolf/*Hueck*, Alfred: GmbHG: Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, München 2010, § 1 Rn. 49; *Michalski*, Lutz: Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbH-Gesetz), Bd. I, München 2010, s. 548, § 1 Rn. 37.

[78] Bu yönde bkz. *Atabek*, Reşat: "Şirket Paylarının Bir Kişinin Elinde Toplanması", Batider 1980, C. X, S. 3, s. 640.

payların tek bir ortakta toplandığı şirket, başka bir ifade ile dar anlamda şirket olarak kabul etmektedir[79]. Biz de açıklamalarımız bakımından dar anlamda tek ortaklı şirketi esas almaktayız.

Doktrinde ve içtihatlarda -tek ortaklı şirketin lâfzî anlamını aşan bir şekilde- şirkette iki veya daha fazla ortak bulunmasına rağmen aralarından sadece tek bir ortağın payların gerçek sahibi olduğu durumlarda *geniş anlamda* tek ortaklı şirketin söz konusu olduğu belirtilmektedir[80]. İngiliz hukukunda "*one man company*" terimi, kanunen öngörülen asgari ortak sayısını sağlamak için saman adamlara verilen paylar dışındaki bütün payların bir kişide toplanmış olması ile oluşan tek ortaklı şirketi ifade etmekteydi[81]. İsviçre Federal Mahkemesi (BGer) de, şirket üzerindeki tasarruf yetkisi (*Vefügungsmacht*) sadece tek veya asıl ortağa (*Allein- oder Hauptaktionär*) ait ve (limited veya anonim) şirketin menfaati ile tek/asıl ortağın menfaatinin tamamen örtüşmesi nedeniyle şirket tek/asıl ortak ile ekonomik açıdan özdeş ise, tek ortaklı şirketin söz konusu olduğunu kararlarında belirtmektedir[82]. Geniş anlamda tek

[79] Bkz. ve karş. TTK m. 338/II ve 574/II. Şirketin kendi paylarını iktisap etmesi durumunda ortaklık hakları ve yükümlülükleri donmaktadır (TTK m. 389, 611/IV, V). Bu nedenle şirketin iktisap ettiği paylar dolayısıyla ortak sıfatını kazanamadığı ileri sürülmektedir. Bu yönde bkz. *Tekinalp*, Tarihi Gelişim, s. 600. Ancak karş. 574/III. Bu hükümden şirketin de "ortak" olabileceği ancak "tek ortak" olamayacağı yönünde bir sonuç çıkarılabilir.

[80] Bkz. *Yanlı*, s. 135 vd - *Schneebeli*, s. 5; *Fehr*, s. 5. Ayrıca bu tanıma bir gerçek kişinin, ortağı olduğu şirketlerin birbirlerinin paylarını iktisap etmelerini sağlayarak, tüm şirketlere sahip olması hâli de eklenebilir. Bu yönde bkz. *Atabek*, Batider 1980, s. 640.

Karayalçın, tek ortaklı şirketin, başlangıçta bir kişi tarafından kurulan şirket olmadığını, "çok taraflı olarak kurulmuş olan bir şirkette ya kukla şahıslar yardımı ile gerçekte bir kişi tarafından kurulmuş bulunan veya sonradan bütün paylara bir şahsın sahip olduğu şirketler" olarak tanımlamaktadır. Bkz. *Karayalçın*, Dersler, s. 46. *Yılmaz*, "tek kişilik şirket"i şu şekilde tanımlamaktadır: "Kukla ortaklıklar, bunlar görünüşte anonim veya limited şirkettir. Oysa gerçekte ne ortak vardır, ne de ortaklık; kanuna karşı hile olarak şirket gibi kurulmaktadır, oysa tek kişi bütün ortaklığa sahiptir." Bkz. *Yılmaz*, Ejder: Hukuk Sözlüğü, Ankara 2004, s. 1206. Türk doktrininde tek ortaklı şirketin farklı tanımları için ayrıca bkz. *Sayın*, s. 7 vd.

[81] Bkz. *Schneebeli*, s. 5 ve 48 vd.

[82] Bkz. *Honsell/Vogt/Watter*, Art. 775 N. 5a. Şirkette birden fazla ortak olmasına rağmen, tek bir ortağın hâkim durumda olması nedeniyle şirketin tek ortaklı olarak kabulüne ilişkin bkz. BGE 71 II 272, 274. Ayrıca şirket üzerinde tasarruf yetkisinin bir kişide olması ve bu nedenle menfaat

ortaklı şirkette esas olan tek ortağın şirketteki bütün paylara sahip olması değil, şirkette hâkim durumda olmasıdır[83]. Bu bağlamda hâkimiyetin tek veya asıl ortak ile doğrudan veya "saman adam"[84] vasıtasıyla dolaylı olarak sahip olunması önem arz etmemektedir[85].

II. ÖZELLİKLERİ VE İLGİLİ İLKELER

A- ÖZELLİKLER

1. Tek Ortaklılık

Yukarıda da belirtildiği üzere tek ortaklı şirkette tek ortak vardır. Şirket paylarına tek ortakla birlikte, şirketin kendisinin de sahip olması durumu bu hususu değiştirmemektedir[86]. Zira şirketin paylarına sahip olması durumunda o paylara bağlı ortaklık hakları donmaktadır (TTK m. 612/IV). Şirket kendisinin ortağı olamamakta, ortak sıfatını kazanamamaktadır[87].

---

alanlarının tümüyle kesişmesiyle şirketin o kişi ile ekonomik açıdan özdeş olması dolayısıyla şirketin tek ortaklı olduğunun kabulü yönünde bkz. BGE 81 II 455, 459. Federal Mahkemenin tartışmalı diğer kararları için bkz. BGE 71 II 67, 76; 92 II 160, 164 E. 1; 96 II 442a 1971.

[83] Bkz. *Honsell*/*Vogt*/*Watter*, Art. 625 N. 21.

[84] "Saman adam" (*Strohmann*) yerine "*kukla şahıs*", "*yapay kurucu*" veya "*iğreti ortak/kurucu*" ifadeleri de kullanmaktadır Bkz. *Karayalçın*, Dersler, s. 46; *Moroğlu*, Erdoğan: Türk Ticaret Kanunu İle Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarıları, Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul 2009, s. 136; *Tekinalp*, Tek, s. 14, N. 3–10.

[85] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 57, N. 7–01 - *Honsell*/*Vogt*/*Watter*, Art. 625, N. 21.

[86] Bu yönde bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 58, N. 7–02; yuk. Birinci Bölüm, § 3, I.

[87] Bu yönde bkz. *Teoman*, Ömer: "Limited Ortaklığın Edindiği Kendi Paylarından Doğan Hak ve Borçlar ve Edinmenin Diğer Bazı Sonuçları", İkt. Mal. 1974, C. XXI, S. 7, s. 284 ve 286; *Doğanay,* C. II, s. 1279; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 844 ve 1674a; *Tekinalp*, Tek, s. 58, N. 7–02; *Tekinalp*, Tarihi Gelişim, s. 600. Türk Ticaret Kanunu gereğince anonim veya limited şirket tek ortak olacak şekilde kendi payını iktisap edememektedir (m. 338/III, 574/III). Dolayısıyla şirketin kendisinin tek ortağı olması olanaklı değildir.

Teoman şirketin tüm paylarını edinmesi ile tek ortaklı şirketin hukukî yönden ayrı olduklarını ifade etmektedir. Zira şirketin tüm paylara sahip olması durumunda ortaksız şirket sorunu ortaya çıkmaktadır. Bkz. *Teoman*, Ömer: "Limited Ortaklığın Kendine Ait Tüm Payları Edinmesi (Ortaksız Limited Ortaklık Sorunu)", İkt. Mal. 1974, C. XXI, S. 4, s. 147. Nitekim Türk Ticaret Kanunu gereğince de anonim veya limited şirket tek ortak olacak şekilde kendi payını iktisap edememektedir (m. 338/III, 574/III).

Tek ortaklı şirkette ortaklık haklarının tümü tek ortağa aittir[88]. Ancak paylar tek ortağa ait olmakla birlikte, payların intifa hakkı veya (özel olarak belirtilmek koşuluyla) rehin gibi nedenlerde üçüncü kişide olması ve bu hakların üçüncü kişilere oy hakkı tanıması (TTK m. 432/II ve 600), şirketin tek ortaklı olmasında bir değişiklik meydana getirmemektedir[89]. Aynı şekilde (esas) sermaye paylarının tümünün paylı mülkiyet ortaklığı şeklinde birden fazla ortağa ait olması durumunda (TTK m. 432/I ve 599) da tek ortaklı şirketin söz konusu olduğu ifade edilmektedir[90].

2. Anonim veya Limited Şirket Yapısı

Tek ortaklı şirket ayrı bir şirket türü olmayıp limited veya anonim şirketin bir "sınıfı" olarak kabul edilmektedir[91]. Tek ortaklı şirkete genellikle anonim ve limited şirket türlerinde izin verilmektedir[92]. Zira anonim ve limited şirket türlerinde tüzel kişilik yapısı ve şirket sermayesi, kişi birliği gerektirmeyecek kadar bağımsız

---

[88] Bkz. *Fehr*, s. 1.

[89] Bkz. *Tekinalp*, Tarihi Gelişim, s. 600; *Tekinalp*, Tek, s. 59, N. 7–05.

[90] Bu yönde bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 59, N. 7–05; *Önal*, Buket Sayın: Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, Ankara 2009, s. 27. Tüzel kişiliği olmayan oluşumlar bakımından ayrıca bkz. aşa. İkinci Bölüm, § 6, I, D, 2.

[91] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 574; *Tekinalp*, Tek, s. 64, N. 8–04. Dolayısıyla tek ortaklı şirket, ticaret şirketlerinin *numerus clausus* ilkesine aykırılık teşkil etmemektedir.

[92] Bkz. *Fehr*, s. 3. Alman, İsviçre ve Avusturya hukuk sistemlerinde şahıs şirketlerinin (Adi, kollektif ve komandit şirket) tüzel kişiliği haiz olmamalarından ve elbirliği şirketi (*Gesamthandsgesellschaft*) sayılmalarından dolayı, sadece sermaye şirketlerinin tek ortaklı olabileceği kabul edilmektedir. Ancak bazı yazarlar şahıs şirketlerine bu şekilde bir olanağın sunulması gerektiğini ileri sürmektedirler. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 15, N. 3–17 vd. - *Siebert*, Jacob: Einmann-Personengesellschaften, Bonn 2005, s. 51 vd. Türk hukuku açısından sadece adi şirketin tüzel kişiliği haiz olmadığı olgusundan yola çıkarak (TTK m. 125) kollektif ve komandit şirketin tek ortakla kurulabileceği ileri sürülebilir. Ancak komandit şirketin kurulabilmesi için bir komandite ve bir de komanditer ortağın bulunması zorunludur (TTK m. 304). Aksi takdirde şirket kollektif şirket sayılacaktır (TTK m. 306/II). Dolayısıyla tek ortaklı komandit şirket olanaklı gözükmemektedir (ancak saman adam kullanılarak geniş anlamda tek ortaklı komandit şirket kurulabilir). Tek ortaklı kollektif şirket ise teoride olanaklı gözükmekle birlikte, kollektif şirket ortağının şirketin borç ve yükümlülüklerinden şahsen sorumlu olduğu (TTK m. 236) düşünülürse, uygulamada yarar sağlamayacak bir şirket olacaktır. Bu nedenle tek ortaklı kollektif şirket yapısının da pratikte ortaya çıkması olanaklı gözükmemektedir. Ayrıca bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 17, N. 3–22 vd.

niteliktedir[93]. Tek ortağın olması, tüzel kişi olan şirketin bağımsızlığını ve yapısının geçerliliğini etkilememektedir[94]. Bu bağlamda tek ortaklı anonim veya limited şirketin, çok ortaklı anonim ve limited şirketin organizasyon yapısına uyması gerekmektedir[95].

3. Devamlılık

Tek ortaklı limited şirket'in Türk Ticaret Kanunu Gerekçesi'nde (m. 574) "*geçici bir konumu*" ifade ettiği belirtilmiştir. Ancak anonim şirkete ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nun 338. maddesinin Gerekçesinde bu yönde bir açıklama mevcut değildir. Bu nedenle tek ortaklı limited şirkete ilişkin Gerekçedeki açıklama doktrinde kabul görmemekte[96], tek kişilik şirketin, diğer ortaklar gibi, *devamlı* olduğu kabul edilmektedir[97].

B- İLKELER

1. Açıklık İlkesi

Tek ortaklı olma sınıfına (iradi veya gayri iradi) giriş ve çıkışlar tescil ve ilan edilir[98] (TTK m. 574), ancak tescil kurucu nitelikte değildir. Bu bağlamda tek ortaklı

---

[93] Bu yönde *Baumbach/Hueck*, § 1 Rn. 1.

[94] Bkz. *Fehr*, s. 51; *Windbichler*, s. 228, Rn. 34.

[95] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 63, N. 8–03 - *Honsell/Vogt/Watter*, Art. 775 N. 5c. Gerçekten de hukukî doğası bakımından tek ortaklı anonim veya limited şirket, çok ortaklı anonim veya limited şirketten ayrılmamakta, kanunda sadece bir kaç özel maddeye (m. 338/I ve II, 359/III, 410/II, 574/II, 616/III) tâbi olmaktadır. Aynı şekilde Almanya için (§ 48 III ve § 35 III GmbHG) bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 6, Syst. Darst. N. 9.

[96] Gerekçenin eleştirisi için bkz. "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hakkında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı'nca Hazırlanan Görüş", Batider 2005, C. XXIII, S. 3, s. 234, para. 127; *Yıldız*, Şükrü: "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Anonim ve Limited Şirketlere İlişkin Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi", Makalelerim 1988–2007, Ankara 2008, s. 410; *Yıldız*, Şükrü: "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirkete İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", Makalelerim 1988–2007, Ankara 2008, s. 426; *Gündoğdu*, s. 253.

[97] Bu yönde bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 65, N. 8–09.

[98] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 338, 574.

şirketler bakımından "*açıklık (şeffaflık) ilkesi*" geçerlidir[99]. Başka bir anlatımla şirketin tek ortaklı olduğu, bu ortağın adı, yerleşim yeri ile vatandaşlığı tescil ve ilan edilir (şeklî anlamda açıklık ilkesi - TTK m. 338 ve 574). Açıklık ilkesi ayrıca tek ortağın, üçüncü kişiler ile yaptığı işlemlerde açıkça hangi kimliği ile (kendi ad ve hesabına mı, yoksa şirketi temsilen mi) hareket ettiğini belirtmesi gerekmektedir (maddi anlamda açıklık ilkesi)[100].

2. Ayrılık İlkesi

Tek ortaklı şirket de diğer tüzel kişiliği haiz şirket türleri gibi, bağımsız bir hukuk süjesidir. Bu itibarla tek ortak ile tek ortaklı şirket arasında "*ayrılık ilkesi*" (*Trennungsprinzip*) geçerlidir[101]. Ayrılık ilkesi şahıs ve malvarlığında ayrılık ilkelerini ihtiva etmektedir[102]. Dolayısıyla tek ortak ve limited şirketin birbirinden bağımsız hukukî kişiliği ve ayrı malvarlıkları bulunmaktadır.

Tek ortağının olması nedeniyle ekonomik özdeşliğin mevcut olduğu ileri sürülebilse de, tek ortaklı şirketin kendisine ait bir sermayesi söz konusudur ve bu sermaye tek ortağın sermayesinden ayrılmaktadır[103]. Bu bağlamda şirket sermayesi ile tek ortağın sermayesinin kesin bir şekilde ayrı tutulması gerekmektedir. Tek ortaklı şirket borçlarından kendi malvarlığı ile sorumlu olup, tek ortak bu borçlardan sorumlu tutulamamaktadır (TTK m. 329/I, 573/II)[104]. Aynı şekilde ortak da kendi

---

[99] Bu ilke ve bu ilkeye ilişkin yapılan ayrımlar hakkında genel olarak bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 47, N. 5–10 ve 5–11; *Tekinalp*, Tarihi Gelişim, s. 594.

[100] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 47, N. 5–10 ve 5–11; *Tekinalp*, Tarihi Gelişim, s. 594; *Gündoğdu*, s. 224. Ayrıca bkz. 2009/102/EC, m. 3.

[101] Bu yönde bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 45, N. 5–05; *Tekinalp*, Tarihi Gelişim, s. 593 - *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 1 Rn. 32.

[102] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Yanlı*, s. 10 vd – *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 55.

[103] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 64, N. 8–06; *Yanlı*, s. 137 - *Honsell/Vogt/Watter*, Art. 775 N. 5c.

[104] Bu yönde kararlar için bkz. BGH 16.03.2003, BGHZ 156, 310, 315. Tek ortağın sorumluluğuna şirket tasfiyeye girmişse de gidilemez. Bu konuda bkz. BGE 108 II 213, 215.

borçlarından kendi malvarlığı ile sorumlu olup, bu borçlar nedeniyle tek ortaklı şirkete başvurulamamaktadır[105]. Tek ortak, tek ortaklı şirket üzerinden hukukî işlem yapabiliyorsa da, işlem esnasında kanunda ve şirket sözleşmesinde düzenlenen kurallara uymak zorundadır. Dolayısıyla yapılan hukukî işlemler geçerli bir hukukî nedene dayanmalıdır[106].

Ayrılık ilkesine aykırı davranılması durumunda "*tüzel kişilik perdesinin kaldırılması*" (*Durchgriffshaftung*) yoluna başvurulabilmektedir[107]. İyiniyet ve hakkaniyetin kötüye kullanıldığı durumlarda, tek ortaklı şirketin bağımsızlığı kaldırılıp, tek ortak ile özdeş sayılabilecektir[108]. Kötüye kullanma özellikle tek ortağın iki hukukî kişilikten faydalanması (hukukî kişiliğini ikiye katlaması - *Verdoppelung*) ve üçüncü kişilerin menfaatlerine zarar vermesi hâlinde ortaya çıkmaktadır[109]. Kötüye kullanma hâllerinde tek ortak, şirketin bağımsız hukukî kişiliğinin arkasına saklanmakta ve yapılan hukukî işlemler tek ortağa isnat edilebilmektedir. Bu durumda, ortağın özel malvarlığına ulaşabilmek için tüzel kişilik perdesinin kaldırılması yoluna başvurulabilmektedir[110].

---

[105] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 48, N. 5–14.

[106] Bkz. *Honsell/Vogt/Watter*, Art. 775 N. 5c. Ayrılık ilkesine aykırı olarak şirket ile tek ortak arasında yapılan işlemler geçersiz kabul edilmektedir. Tek ortak ile şirket müşterek hesap açtıramazlar ve bazı durumlarda ortağın şirkete borçlanması (TTK m. 358 ve 644/I, b) yasaktır. Bu yönde ve konuda ayrıca *Tekinalp*, Tek, s. 46, N. 5–08

[107] Genel olarak bkz. *Yanlı*, s. 237 vd. Ayrıca bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 47, N. 5–12. Ayrıntılı bilgi için bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, § 10, II, B, 2.

[108] Ortağın kendi "sorumluluğunu kısıtlamak" için tek ortaklı limited şirketi kullanması, hukuka aykırılık yaratmamaktadır.

[109] Bkz. *Honsell/Vogt/Watter*, Art. 775 N. 5d.

[110] Bu yönde bkz. *Honsell*/*Vogt*/*Watter*, Art. 625 N. 24. Tek ortağa karşı olan bir alacak dolayısıyla da istisnai olarak, tek ortaklı şirketin malvarlığına başvurulması gerekiyorsa, bu durumda alacaklı, şirket ile ortak arasındaki ekonomik özdeşliği (*wirtschafliche Identität)* ispat etmesi gerekmektedir. Bu yöndeki karar için bkz. BGE 102 III 165, 170 vd.

III. KAVRAMIN YARATTIĞI ÇELİŞKİ

A- TÜZEL KİŞİ KAVRAMI BAKIMINDAN

Yukarıda da belirtildiği üzere tek ortaklı şirket sadece tüzel kişiliği haiz olan bazı şirket tipleri bakımından söz konusu olabilmektedir. Bu itibarla tek ortaklı şirket tüzel kişi teorileri bakımından değerlendirilmiş ve bu bakımdan da bazı teorilerin tek ortaklı şirketi açıklayamadığı anlaşılmıştır. Tüzel kişiliğin niteliği aşağıdaki değişik hukukî teoriler ile açıklanmaya çalışılmıştır[111]:

1. Fiksiyon Teorisi

Varsayım teorisi olarak da adlandırılan fiksiyon teorisi (*Fiktionstheorie*) *Savigny* tarafından ileri sürülmüştür. *Savigny*'e göre sadece insanlar kişi ve hukuk süjesi olabilmektedirler. Bu nedenle sadece insanlar hak ehliyetine sahiptirler[112]. Tüzel kişi ise, gerçek olmayan, sadece kanun koyucu tarafından yaratılan yapay kişilerdir[113]. Tüzel kişi olarak adlandırılan bu suni yapıların hak ehliyetleri malvarlıkları ile sınırlı olup, işlem ehliyetleri bulunmamaktadır. Bu nedenle gerçek kişi temsilci vasıtasıyla işlem yapabilmektedirler[114].

Tüzel kişinin, bir fiksiyon (*persona ficta*) olması nedeniyle, tek ortağının olması bu fiksiyonda bir değişiklik yapmayacaktır. Dolayısıyla bir şirkette paylarının

---

[111] Genel olarak bkz. *Friedmann*, W./Çev. *Ansay*, Tuğrul: "Tüzel Kişilik Nazariyeleri ve Tatbikat", AÜHFD 1958, C. 15, S. 1–4, s. 50; *Hatemi*, Hüseyin: Medenî Hukuk Tüzel Kişileri I, İstanbul 1979, s. 6 vd.

[112] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 60 vd; *Hacımahmutoğlu*, Sibel: AT ve Türk Hukukunda Anonim Ortaklığın Karar Alma Sürecinde Yönetim Kurulunun Yapısı ve Çalışanların Katılımı, Ankara 2008, s. 25; *Hirsch*, 1935, s. 12 - *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 46, N. 13; *Siebert*, s. 57.

[113] Bu teoriye göre tüzel kişiler devletin verdiği yetki/imtiyaz dolayısıyla oluşturuldukları için, fiksiyon teorisine, imtiyaz teorisi (*concession theory)* de denilmektedir. Bu yönde bkz. *Hacımahmutoğlu*, s. 25. Ayrıca bkz. *Fazio*, Silvia: The Harmonization of International Commercial Law, Kluwer Law International 2007, s. 174 – *Schneebeli*, s. 8.

[114] Bkz. *Hatemi*, s. 9 vd. - *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 46, N. 14.

tamamının tek bir kişide toplanması hâlinde dahi şirket varlığını korumaya devam edecektir[115]. Alman doktrini aşağıda değinilecek olan gerçeklik teorisini kabul etmesine rağmen, Alman Federal Mahkemesi tek ortaklı şirketin açıklanmasında fiksiyon teorisinden faydalanmıştır[116].

2. Gerçeklik Teorisi

Beseler ve daha sonra *Otto von Gierke* tarafından ileri sürülen gerçeklik veya organ teorisi[117] (*Realitätstheorie, Organtheorie*) Roma hukukundaki *universitas*'a[118] dayanmaktadır. Bu teori gereğince hukuk sistemi tüzel kişiye hak ehliyeti tanımakta ise de, tüzel kişi bir sunî yapı (fiksiyon) değil, gerçek ve var olan bir kişidir[119]. Tüzel kişinin insanlardan tek farkı, fizikî değil, sosyal bir organizma (*sozialer Organismus*) olmasıdır[120]. Tüzel kişinin hak ehliyeti sosyolojik gerekliliğin bir sonucu olarak ortaya çıkmakta ve kendi iradesini bu bağlamda oluşturabilmektedir. Tüzel kişinin bu iradesinin üyelerinin/ortaklarının iradesi ile mutlaka bağdaşması gerekmemektedir[121]. Tüzel kişi de (gerçek kişiler gibi) organları aracılığıyla işlemler yapabilmekte ve işlemleri dolayısıyla yükümlülük altına girebilmektedir[122].

Günümüzde tüzel kişilerin mahiyeti genel olarak gerçeklik teorisi ile açıklanmaktadır. Türk hukuku kesin olarak bir teoriyi benimsemiş olmamakla

---

[115] Bkz. *Schneebeli*, s. 8–9; *Fehr*, s. 50. Roma hukukunda da tek ortakla *universitas*'ın devam edeceği ifade edilmiştir. Bkz. Dig. 3, 4, 7, 2; Ayrıca bkz. aşa. Birinci Bölüm, § 3, IV, B.

[116] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Schneebeli*, s. 9 ve 88. Ayrıca bkz. aşa. Birinci Bölüm, § 3, IV, B.

[117] Bu teoriye ayrıca kurum, çıkar sahibi teorisi veya toplumcu teori de denmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Hacımahmutoğlu*, s. 33 vd - *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 47, N. 16. *Hirsch*, bu teoriyi "dualist nazariye" olarak adlandırmaktadır. Bkz. *Hirsch*, 1935, s. 11.

[118] Kavram için bkz. yuk. Birinci Bölüm, § 1.

[119] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 61- *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 47, N. 16, *Schneebeli*, s. 9.

[120] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 61- *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 47, N. 17.

[121] Bkz. *Siebert*, s. 58.

[122] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 61- *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 48, N. 18.

birlikte, kural olarak gerçeklik teorisinin etkileri görülmektedir. Nitekim Türk Medenî Kanunu'nun[123] 48. maddesinde tüzel kişilerin, (sadece insana özgü niteliklere bağlı olan cins, yaş, hısımlık dışında) gerçek kişiler gibi bütün haklara ve borçlara ehil olduğu ve 49. maddesinde ise, gerekli organlara sahip olmaları ile fiil ehliyetini kazanabileceği belirtilmektedir[124].

Gerçeklik teorisinin tüzel kişiyi bir kişi birliği olarak tanımlaması nedeniyle tek ortaklı şirketle bağdaşmadığı belirtilmektedir. Zira bu teori gereğince kişiler tüzel kişiliğin temelini oluşturmakta ve bu temelin ortadan kalkması, tüzel kişinin sona ermesine neden olmaktadır[125]. Ayrıca tüzel kişinin iradesinin ortaklarının iradesinden ayrı olduğu ifade edilmektedir. Ancak bu hususun tek ortaklı şirket bakımından geçerli olmadığı, zira tek ortaklı şirketin kendisine ait bir iradesinin (ve hatta hayatının) olmadığı ileri sürülerek gerçeklik teorisi eleştirilmektedir[126]. Sonuçta bu görüşte olanlara göre gerçeklik teorisi tek ortaklı şirketi nitelendirememekte, ancak fiksiyon teorisi bir çözüm getirmektedir[127].

İsviçre Federal Mahkemesi, Alman Federal Mahkemesi'nin aksine, tek ortaklı anonim şirketin gerçek kişi olduğunu, bir fiksiyon olmadığını belirterek, tek ortaklı şirketi gerçeklik teorisi ile açıklamıştır[128].

---

[123] R.G. 08.12.2001, S. 24607.

[124] İsviçre Medenî Kanunu'nun (ZGB) da gerçeklik teorisini kabul ettiği ifade edilmektedir. Nitekim ZGB'nin metnini, gerçeklik teorisini benimseyen *Eugen Huber* hazırlamıştır. Bu yönde bkz. *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 49, N. 22.

[125] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Fehr*, s. 50; *Schneebeli*, s. 9.

[126] Bkz. *Fazio*, s. 176.

[127] Bu yönde bkz. *Schneebeli*, s. 93.

[128] Karar için bkz. BGE 117 IV 266.

3. Diğer Teoriler

Brinz tarafından kabul edilen "belirli bir amaca özgülenen malvarlığı teorisi" (*Theorie vom Zweckvermögen*), malvarlığının tüzel kişilere belirli bir amaç için özgülendiği ve tüzel kişinin hak ve yükümlülüklerinin sınırını bu malvarlığının belirlediği esasına dayanmaktadır. Bu bağlamda teori gereğince tüzel kişinin malvarlığı kişileştirilmekte ve hukuk süjesi olarak öngörülmektedir[129]. Bir başka ifade ile malvarlığı tüzel kişiyi oluşturmaktadır. Tüzel kişinin malvarlığı kimseye özgülenmemiş olup, sadece amacına aittir. Malvarlığı ve bu itibarla tüzel kişi, kişiler birliğinden ayrılmış olup tüzel kişinin kaç üyesinin/ortağının olduğu hususu önem arz etmemektedir. Sonuçta belli bir amaca özgülenen malvarlığı teorisi ile tek ortaklı şirketi açıklamada bir sıkıntı ortaya çıkmamaktadır[130]. Ancak *Brinz* tarafından ileri sürülen bu teori, süjesi olmadan hakların yaratılamayacağı görüşünde olan yazarlar tarafından eleştirilmiştir[131]. Buna karşılık *Enneccerus* tarafından "amaç kişiliği teorisi" (*Zweckpersonifikationstheorie*) ileri sürülmüştür. Bu teoriye göre tüzel kişi ortak amaçlara ulaşılması için oluşturulan bir organizasyondur. Organizasyonun kendisi (*Brinz*'in ileri sürdüğü gibi malvarlığı değil) bir hukuk süjesi olup, gerçek kişilerin birleştirdikleri irade ve güçler bu organizasyona belirli bir amaç doğrultusunda etki etmektedir. Organizasyon kanuna uygun şekilde kurulduktan sonra, var olduğu sürece tüzel kişilik de varlığını sürdürecektir. Bu bağlamda tek ortaklı şirket durumunda organizasyon sona ermemekte, hukuk süjeliği muhafaza edilmektedir[132].

---

[129] Bkz. *Friedmann*, s. 50 – *Siebert*, s. 58.

[130] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Fehr*, s. 53; *Schneebeli*, s. 10.

[131] Bu yönde bkz. *Fehr*, s. 54.

[132] Bkz *Fehr*, s. 54; *Schneebeli*, 10.

Tüzel kişiyi nitelendiren başka teoriler de bulunmakla birlikte bu teorilerin hiçbiri tatmin edici bir çözüm sunmamaktadır. Anılan teoriler günümüzde fazla bir önem arz etmemektedirler[133]. Zira kanunen artık tek ortaklı şirketlere izin verilmesi ile bu şirketlerin hukuken nasıl geçerli sayılacağı sorunu sona ermiştir. Dolayısıyla konuya bu açıdan ve bu kapsamda ele almayı yeterli görmekteyiz.

B- ŞİRKET KAVRAMI BAKIMINDAN

Yukarıda da belirtildiği üzere, Türk Borçlar Kanunu'nun 620. maddesinde yer alan adi şirket sözleşmesi tanımına göre geleneksel anlamda şirketten söz edebilmek için *kişi*, *sözleşme*, *ortak amaç*, *sermaye* ve *ortaklar arasında eşitlik ve aktif işbirliği* (*affectio societatis*) unsurlarının bir arada bulunması gerekmektedir[134]. Bu unsurlar kapsamında tek ortaklı şirket incelendiği zaman, tek ortaklı şirketin geleneksel anlamda şirket tanımı ile bağdaşmadığı ortaya çıkmaktadır. Şirket tanımı ile bağdaşmamasına rağmen tek ortaklı şirketin kabulü, uygulamadaki ihtiyaçların dogmatik kaygıların önüne geçtiğini göstermektedir[135].

1. Kişi Unsuru

Şirket, kişiler arasında hukukî ilişkiye dayanan bir kişi birliğidir (*universitas personarum*)[136]. Türk Borçlar Kanunu'nun 620. maddesi gereğince bir şirketin kurulabilmesi için "iki ya da daha fazla kişi" aranmaktadır. "Bu unsur, *nicelik*

[133] Bu yönde *Fehr*, s. 56.

[134] Bkz. yuk. Birinci Bölüm, § 1, I.

[135] *Böckli*, Peter/*Forstmoser*, Peter/*Rapp*, Jean-Marc: Expertenbericht zum Vorentwurf für eine Reform des Rechts, der Gesellschaft mit beschränkter Haftung, 1999, http://www.ejpd.admin.ch/content/dam/data/wirtschaft/gesetzgebung/gmbh/vn-ber-d.pdf (01.02.2012), s. 13

[136] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 43 - *Meier-Hayoz*/*Forstmoser*, s. 3, N. 4 vd. Bu bakımdan şirket mal birliklerinden (*universitas bonorum*), örneğin vakıftan (TMK m. 101 vd) ayrılmaktadır.

bakımından ele alındığı zaman 'en az iki kişiyi' ifade" etmektedir[137]. Ortak sayısının üst sınırı ise Türk Borçlar Kanunu'nda belirtilmemiştir. Ancak adi şirketin çok fazla kişiyi bir arada tutabilecek bir örgütsel yapısının bulunmaması nedeniyle, genellikle ortak sayısı bakımından "doğal bir sınır" bulunduğuna dikkat çekilmektedir[138]. Türk Ticaret Kanunu'nun 574. maddesi limited şirketler bakımından "en çok ortak sayısı"nı belirlemekte ve bir limited şirketin ortak sayısının elliyi aşamayacağını düzenlemektedir[139]. "*Nitelik bakımından*" maddede "kişi" denilmesi ve herhangi bir ayrımın yapılmamış olması nedeniyle şirketi oluşturanların gerçek veya tüzel kişi olması mümkündür[140]. Hak ehliyetine sahip her gerçek kişi Türk Medenî Kanunu'nun 8. maddesi gereğince bir şirkete ortak olabilmektedir[141]. Aynı şekilde özel hukuk veya kamu hukuku tüzel kişileri de şirkete ortak olabilmektedirler[142]. Türk Ticaret Kanunu kollektif şirketin sadece gerçek kişiler tarafından kurulabileceğini (m. 211) ve komandit şirkette komandite ortağın gerçek kişi olması gerektiğini (m. 304/III) istisnai olarak düzenlemektedir.

---

[137] Nicelik ve nitelik ayrımı bakımından bkz. *Yongalık*, Pay, s. 6.

[138] Bu yönde bkz. *Yongalık*, Pay, s. 6.

[139] Ortak sayısının elliyi geçmesi durumunda ne gibi sonuçların ortaya çıkacağı konusu tartışmalıdır. Bir görüşe göre bu durumda 6762 sayılı TTK'un 504/II. maddesi kıyasen uygulanmalı, diğer bir görüşe göre ise limited şirket feshedilmelidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Demirkapı*, s. 483 vd. TTK'nun 574. maddesinin Gerekçesi gereğince "elli ortak sınırının aşılmamasına hem müdürler, hem de genel kurul dikkat etmeli; bu hususta özen göstermelidir".

Fransa'da limited şirket için azami ortak sayısı 100 ile sınırlandırılmıştır. Limited şirkette ortak sayısının 100'ü geçmesi durumunda şirketin anonim şirkete (SA) dönüştürülmesi gerekmektedir. Bkz. *Andenas*, Mads/*Wooldridge*, Frank: European Comparative Company Law, Cambridge University Press 2009, s. 62. Alman ve İsviçre Kanunlarında limited şirket ortak sayısı bakımından bir üst sınır bulunmamaktadır.

[140] Bu yönde bkz. *Barlas*, s. 18; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 43; *Şener*, s. 4; *Yongalık*, Pay, s. 6.

[141] Bu yönde *Barlas*, s. 19; *Şener*, s. 6; *Yongalık*, Pay, s. 6. Aynı şekilde Alman hukuku için bkz. *Ulmer*, Peter/*Habersack*, Mathias/*Winter*, Martin (Hrsg.), GmbHG Großkommentar, Mohr Siebeck 2005, Bd. I, § 2 N. 70, s. 302.

[142] Bkz. *Doğanay*, İsmail: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, Ankara 1990, m. 504, s. 1230 – *Honsell/Vogt/Watter*, Art. 772 N. 117. Tek kurucunun niteliği aşa. ayrıntılı şekilde incelenecektir. Bkz. İkinci Bölüm, § 5, I, B, 1.

Kişi unsuru bakımından tek ortaklı şirketin kendi içinde terminolojik ve mantıki bir çelişkiyi içerdiği açıktır[143]. Nitekim şirketin "kişiler birliği" anlamında olmasından dolayı "tek ortak" ve "şirket" terimlerinin birbirleriyle çeliştiği ileri sürülmektedir[144]. Ancak dil mantığına göre olanaksız gözüken bu durum, şirketler hukukundaki gelişmeler sonucu olanaklı hâle gelmiştir[145]. Nitekim günümüzde şirket *kişi birliği* olarak değil, bir *organizasyon* olarak kabul edilmektedir[146].

Türk Ticaret Kanunu'nda anonim ve limited şirketlerinin tek ortaklı olabileceğini kabul etmesi dolayısıyla "birden fazla kişi unsurunun" şirketlerin temel unsuru olmadığı ileri sürülebilmektedir[147]. Bu itibarla tek ortaklı şirket, kişi birliği özelliğine sahip olmadığı için, "*atipik şirket*" olarak tanımlanmaktadır[148]. Ancak her ne kadar, tek ortaklı şirket kurulmasına izin verilmesi ile birlikte "klasik şirket"i tanımlayan unsurlarda değişiklik yapılmış olsa da, kişi unsuru hâlen şirketin oluşumu

---

[143] Bu yöndeki tespit için bkz. *Hirsch*, 1935, s. 21; *Şehirali Çelik*, s. 164 – *Nägel*, s. 29; *Schönle*, s. 15; *Siebert*, s. 61.

[144] Bu yönde bkz. *Atabek*, İBM 1937, s. 49 (5332); *Hirsch*, 1935, s. 21; *Okutan*, Gül: "Tek Kişi Ortaklığı", Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu –Acquis Communautaire'in Alınması- İstanbul 2001, s. 590 - *Schönle*, s. 15; *Jäggi*, Peter: "Von der atypischen Aktiengesellschaft", Festgabe Franz Josef Jeger, Solothurn 1973, s. 566; *Honsell/Vogt/Watter*, Art. 772 N. 5, *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 4, § 1 N. 8.

Bu çelişki nedeniyle tek ortaklı şirketi kabul etmeyen görüşü eleştiri için bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 7, N. 2–01 vd. *Şehirali Çelik*, kavramsal çelişkinin vurgulanması bakımından tek ortaklı şirketin "kişinin kendi kendisiyle evlenmesi" şeklinde tanımlandığını ifade etmektedir. Bkz. *Şehirali Çelik*, s. 165.

[145] Bkz. *Hirsch*, 1935, s. 21; *Tekinalp*, Tek, s. 8, N. 2–04; *Tekinalp*, Tarihi Gelişim, s. 589.

[146] Modern anlamda şirket için bkz. yuk. Birinci Bölüm, § 1, II. Ayrıca Türk hukuku açısından tek bir kişinin tüzel kişi kurmasına olanak sağlanmıştır. Örneğin tek kişi bir mal topluluğu olan vakfı kurabilmektedir. Bkz. *Atabek*, Reşat: "Tek Ortaklı Şirket", Batider 1987, C. XIV, S. 1, s. 26. Ayrıca *Atabek*, işletmenin müstakil bir ünite olarak değerlendirilmesi gerektiğini ve kişi yerine işletmenin ön plana çıktığını ifade etmektedir. Bu hususta bkz. *Atabek*, İBM 1937, s. 28.

[147] Bu yönde bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 5.

[148] Bkz. *Yanlı*, Veliye: "Zulässigkeit der Einpersonen-Aktiengesellschaft im Hinblick auf ihre Existenz und Gründung", Annales de la Faculté de Droit d'Istanbul 1998, XXXII/No.48, s. 200; *Yanlı*, s. 136 - *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 5, § 1 N. 11; *Jäggi*, s. 564. "Atipik" ifadesi için ayrıca bkz. *Yongalık*, Aynur: "Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 'Ticaret Şirketlerinin Tüzel Kişiliği Bulunmayan Bir Ortaklık Yapısı ile İşlettikleri Ticarî İşletmelerin Ticaret Sicillerine Tescili Hakkında Tebliğ'i (İç Ticaret: 2009/02) Hakkında Hukukî Değerlendirme", Batider 2009, C. XXV, S. 3, s. 85;

bakımından önem taşımaktadır. Nitekim ortaksız bir şirketin varlığı hukuk sistemimizce henüz kabul edilmemektedir (TTK m. 338/III, 574/III)[149].

2. Sözleşme Unsuru

Türk Borçlar Kanunu'nun 620. maddesinin I. fıkrası "*adi şirket sözleşmesi*" ifadesi ile başlayarak şirketin aslında özel bir sözleşme türü olduğuna dikkat çekmektedir. Bu bakımdan şirket, bir sözleşmenin akdedilmesi ile ortaya çıkmakta ve mutlaka sözleşme temeline dayanmaktadır[150]. Ortaklar arasında akdedilen sözleşmenin geçerliliği kural olarak[151] belirli bir şekle tâbi değildir[152]. Ancak ticaret şirketlerinin esas/şirket sözleşmeleri yazılı şekle tâbidir[153].

Ancak sorun tek ortakla kurulan şirket bakımından ortaya çıkmaktadır. Zira Türk Borçlar Kanunu'nun 1. maddesi gereğince "*sözleşme, tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamalarıyla*" kurulmaktadır. Dolayısıyla bir sözleşmenin akdedilebilmesi için en az iki kişi gerekmektedir. Tek kişi ile bir sözleşmenin akdedilmesi mümkün değildir[154]. Ancak buna rağmen Türk Ticaret Kanunu tek ortaklı anonim ve limited şirketlerde de "şirket sözleşmesi/esas sözleşme" terimlerini kullanmakta ve bu terimlerle ifadesini bulan yazılı bir metnin

---

[149] *Tekinalp/Poroy/Çamoğlu*, N. 1640b.

[150] Sözleşme unsuru sayesinde şirket, kanuna dayanan veya tesadüfî kişi birlikteliklerinden ayrılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Şener*, s. 8–9; *Yongalık*, Pay, s. 7 - *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 7, N. 17 vd.

[151] Bu husus TBK m. 12/I'e dayanmaktadır. Taraflar aksini kararlaştırabilmektedirler.

[152] Bkz. *Barlas*, s. 64; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 49; *Şener*, s. 21.

[153] Bkz. Türk Ticaret Kanunu'nun 212 (kollektif şirket ve 305. maddenin atfı dolayısıyla komandit şirket), 335 (anonim şirket), 566 (sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket) ve 575. maddeleri (limited şirket) ve Kooperatifler Kanunu m. 2.

[154] *Gündoğdu*, s. 226; *Şehirali Çelik*, s. 172; *Kocayusufpaşaoğlu*, Necip/*Hatemi*, Hüseyin/*Serozan*, Rona/*Arpacı*, Abdülkadir: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. I, İstanbul 2008, s. 95 - *Michalski*, Bd. I, s. 551, § 1 N.48.

hazırlanmasını aramaktadır (örneğin TTK m. 575)[155].

Günümüz doktrininde şirket sözleşmesinin çift özelliği olduğu kabul edilmektedir[156]: Sözleşmenin ilk özelliği, kurucuların şirketin kurulmasına ilişkin bir anlaşma olmasıdır. Bu anlaşma çok taraflı bir anlaşma olup, karşılıklı menfaatler değil, aynı yöndeki menfaatler söz konusudur[157]. Bu bağlamda sözleşme, şirket tescil edilene kadar kurucuların yükümlülüklerini düzenlemektedir. Sözleşmenin ikinci özelliği ise, şirketin yapısını, organizasyonunu düzenlemesidir. Bu özelliği nedeniyle sözleşmeye "*şirket tüzüğü*" (*Satzung*) de denilmektedir. Şirketin tüzel kişilik kazanmasından sonra sözleşmenin ikinci özelliği önem kazanmaktadır[158].

Tek ortaklı limited şirket, şirketin bir sözleşme temeline dayalı olduğunu ifade eden sözleşme unsurunun birinci özelliğini kapsamamaktadır. En az iki ortak ile kurulmuş olan şirketin sonradan tek ortaklı hâle gelmesinde bu fonksiyon gerçekleşmiş olmaktadır. Tek ortaklı şirketlerde sözleşme unsurunun ikinci özelliği ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda sözleşme, tek ortaklı şirkette, organizasyon işlemi (*Organisationsakt*) veya "tek taraflı kurucu hukukî işlem" (*Einseitiges Errichtungsrechtsgeschäft*[159]) olarak da adlandırılabilecek olan, noter önünde verilen,

[155]Aynı şekilde bkz. ve karş. § 2 GmbHG. Alman Limited Şirketler Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında 15.12.1977 tarihli Kanun Tasarısı, Limited Şirketler Kanunu'nun 2. paragrafına II. fıkra olarak limited şirketin tek kişi ile kuruluşunda kuruluşa ilişkin bir beyanın sözleşme ile aynı sonucu doğurduğu hükmünü eklemekteydi. (BT-Drucks. 8/1347). Ancak 04.07.1980 tarihinde kabul edilen Limited Şirketler Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun bu hükmü çıkarmıştır (11.07.1980 tarihli BGBl. Jahrgang 1980 Teil I, s. 836). Dolayısıyla günümüzde Limited Şirketler Kanunu'nda limited şirketin tek kişi ile kurulması durumunda şirket sözleşmesinin niteliği hakkında bir hüküm yer almamaktadır. Anonim şirketler bakımından ayrıca bkz. TTK m. 335.

[156] Bu yönde bkz. *Şehirali Çelik*, s. 172 - *Lutter/Hommelhoff*, § 2 Rn. 12; *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 2 Rn. 2; *Grooterhorst*, Johannes: Gründungsmängel und ihre Folgen bei der Einmann-GmbH, NZG 2007, s. 606.

[157] Bkz. *Tekinalp/Poroy/Çamoğlu*, N. 50 – *Lutter/Hommelhoff*, § 2 Rn. 12.

[158] Bkz. *Lutter/Hommelhoff*, § 2 Rn. 12.

[159] Bkz. *Ensthaler*/*Füller*/*Schmidt*, s. 32, Rn. 30; *Windbichler*, s. 230, Rn. 37.

tek taraflı ve varması gerekmeyen bir irade beyanıdır (*einseitige und nicht empfangsbedürftige Willenserklärung*)[160]. Bu tek taraflı irade beyanının şirket tüzüğü (*Satzungscharakter*) olma özelliğinden dolayı, Türk Ticaret Kanunu gereğince "şirket sözleşmesi" olduğu kabul edilmektedir[161]. *Tekinalp*, bu durumda şirket sözleşmesinin yerini "esas taahhütname"nin aldığını belirterek, esas taahhütname kavramını kullanmaktadır[162]. Çalışmamızda kanuna uygun olarak "esas taahhütname" yerine "şirket sözleşmesi" kavramı kullanılacaktır. Tek kurucunun "şirket sözleşmesi"ni düzenlemesinde Türk Borçlar Kanunu'nun tek taraflı hukukî işlemlerine ilişkin hükümleri uygulanma alanı bulacaktır[163]. Tek kurucu, şirket tescil edilene kadar tek taraflı iradesinden (şirket sözleşmesinden) dönebilmektedir[164].

3. Ortak Amaç Unsuru

Şirketin var olabilmesi için ortakların *ortak bir amacı* gerçekleştirmek için bir araya gelmeleri gerekmektedir. Amaç, ulaşılmak istenen sonuç anlamına gelmektedir[165]. Şirket bakımından ulaşılmak istenen bu sonucun ortaklar bakımından

---

[160] Bkz. *Şehirali Çelik*, s. 173 - *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 1247; *Michalski*, Bd. I, s. 551, § 1 Rn. 48; *Windbichler*, s. 230, Rn. 37; *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 2 Rn. 2; *Grooterhorst*, s. 606; *Ulmer/Habersack/Winter*, s. 258, § 1 Rn. 50 ve s. 265, § 2 Rn. 6.

[161] Türk Ticaret Kanunu yeni bir sistem getirerek şirket sözleşmesinin sözleşmeden çok bir "*ortaklık anayasası*" niteliğinde olduğunu ifade etmektedir. TTK Gerekçesi, m. 577.

[162] *Tekinalp*, Tek, s. 82, N. 10–10, ayrıca bkz. dn. 5.

[163] Alman hukuku açısından bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 560, § 2 Rn. 8. Almanya'da tek ortaklı şirkette, şirket sözleşmesine tek taraflı hukukî işlemlere ilişkin BGB hükümleri uygulanmaktadır. Bir şirket sözleşmesinin söz konusu olmasına rağmen tek taraflı irade beyanı niteliği nedeniyle, sözleşmenin noter tarafından onayı için notere ödenmesi gereken ücret, Çekişmesiz Yargı İşlerindeki Masraflar Hakkında Kanun'un (Gesetz über die Kosten in Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit -Kostenordnung- KostO) tek taraflı işlemlere ilişkin 36. paragrafının I. fıkrası gereğince tam bedel ("*volle Gebühr*") olarak düzenlenmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Hachenburg*, Max/*Ulmer*, Peter: Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung: (GmbHG), Großkommentar, Berlin 1992, Bd. I, § 2 Rn. 6; *Michalski*, Bd. I, s. 551, § 1 Rn. 48; OLG Frankfurt, 05.07.2007, 20 W 264/04.

[164] Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 2 Rn. 11; *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 1 Rn. 30.

[165] Bkz. *Hirsch*, 1946 s. 183; *Arslanlı*, s. 33 - *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 22, N. 66 – *Roth/Altmeppen*, § 1 Rn. 4.

müşterek olması gerekmektedir[166]. Adi şirket, Türk Borçlar Kanunu'nun 26 ve 27. maddeleri saklı kalmak üzere her türlü amaç için kurulabilmektedir[167]. Yukarıda[168] açıklandığı üzere şirketin amacı ekonomik veya ideal nitelikte olabilir. Ancak Türk Ticaret Kanunu, kollektif ve komandit şirketin amacının ticarî işletme işletmek olması gerektiğini (m. 211 ve 304) ve anonim şirket (m. 331) ile limited şirketin ekonomik bir amaç için kurulabileceğini (m. 573/III) belirtmektedir.

Şirkette tek ortak mevcut ise, ortak bir irade ve amaçtan bahsedilmesi olanaklı değildir[169]. Zira kavramsal olarak "ortak amaç" için birden fazla kişinin bulunması gerekmektedir[170]. Dolayısıyla şirketin kurulmasında tek ortağın bireysel amacı önem taşımaktadır. Bu nedenle "ortak amaç" yerine "*organizasyon amacı*" (*Organisationszweck*) ifadesi kullanılmaktadır[171].

4. Sermaye Payı Unsuru

Şirketin kurulabilmesi için ortakların "*emeklerini ve mallarını*" birleştirmeleri gerektiği de belirtilmektedir (TBK m. 620/I). Bu bakımdan ortakların, şirket sözleşmesi ile ortak amacın gerçekleştirilebilmesi için gereken sermayeyi[172] şirkete karşı *taahhüt etmiş* olmaları yeterlidir[173]. Ancak anonim ve limited şirkette sermayenin taahhüt edilmiş olması yeterli olmamakla birlikte, şirketin kurulmasından

[166] Bkz. *Barlas*, s. 24 - *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 22, N. 66

[167] Bkz. *Ansay*, Şirketler, s. 17; *Şener*, 103; *Yongalık*, Pay, s. 10.

[168] Bkz. yuk. § 1, I.

[169] Bkz. *Atabek*, İBM 1937, s. 49 (5332); *Gündoğdu*, s. 226 - *Michalski*, Bd. I, § 1 Rn. 51.

[170] Bkz. *Şehirali Çelik*, s. 175.

[171] Bu yönde bkz. *Şehirali Çelik*, s. 176 - *Michalski*, Bd. I, § 1 Rn. 51.

[172] Ekonomik değeri olan her şey, katılım payı olarak konulabilmektedir. Bu bağlamda para, alacak, patent, endüstriyel tasarımlar, know-how, goodwill, kişisel emek vb. sermaye olarak şirkete getirilebilmektedir (TTK m. 127). Ayrıntılı Bilgi için bkz. *Ansay*, Şirketler, s. 139; *Barlas*, s. 5 vd; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 76; *Şener*, s. 194 vd; *Yongalık*, Pay, s. 43 vd.

[173] Bkz. *Barlas*, s. 49; *Şener*, s. 8; *Yongalık*, Pay, s. 69.

önce belirli bir miktar sermayenin şirkete getirilmiş olması da gerekmektedir[174]. Ayrıca sermaye şirketlerinde hizmet edimleri, kişisel emek, ticarî itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olarak getirilememektedir (TTK m. 342, 569 ve 581).

Tek ortaklı şirket bakımından malvarlığına getirilen eleştiri ise, bir kimsenin ticarî malvarlığının, kişisel malvarlığından ayrılamayacağı konusunda ortaya çıkmaktadır. Nitekim kişilerin malvarlığının bir bütün olduğu ve Türk hukuku bakımından bölünemeyeceği belirtilmektedir[175]. Ancak kurulan tek ortaklı şirketin, tüzel kişiliği haiz olması nedeniyle, kendisine ait malvarlığı söz konusudur ve bu malvarlığı tek ortağın malvarlığından ayrıdır. Dolayısıyla şirket malvarlığı ile tek ortağın malvarlığının birbirinden ayrılabileceği düşüncesi ile yukarıda belirtilen *ayrılık ilkesi* getirilmiştir[176].

5. Affectio Societatis Unsuru

Türk Borçlar Kanunu'nun 620. maddesinde belirtilmemiş olmasına rağmen "şirket amacına ulaşmak için ortaklar arasında eşitlik ve aktif işbirliği[177]", başka bir ifade ile "*affectio societatis*" unsurunun şirket için gerekli olduğu belirtilmektedir. Bu unsur ile anlatılmak istenen, ortaklık amacının gerçekleştirilmesi için ortakların

[174] Ayrıntılı bilgi için bkz. aşa. İkinci Bölüm, § 6, II, A, 3.

[175] Bkz. *Şehirali Çelik*, s 165. 6762 sayılı TTK'nda sadece donatanın sorumluluğu deniz serveti ile sınırlandırılmıştır (6762 sayılı TTK m. 948). Ancak TTK bu hükmü kaldırmıştır. Ayrıca Türk Medenî Kanunu'nun 386 ve devamı maddelerinde düzenlenen "aile yurdu" ile kişinin malvarlığı bölünerek, aile yurdu hâline getirilen taşınmazların devrolunamayacağı, rehnedilemeyeceği, kiraya verilemeyeceği ve eklentileri hakkında cebri icra yoluna başvurulamayacağı düzenlenmiştir. (TMK m. 391). Dolayısıyla bir kişinin malvarlığının bir bütün olduğu ileri sürülmekle birlikte malvarlığının bölünmesi Türk Medenî Kanunu'na yabancı değildir. Bu yönde *Atabek*, Batider 1987, s. 26 vd. Aynı şekilde yatırım fonları da ayrı bir malvarlığını oluşturmaktadır. Yatırım fonları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 477.

[176] Bkz. yuk. Birinci Bölüm, § 3, II. Ayrıca bkz. *Tekinalp*, Tarihi Gelişim, s. 589.

[177] Bu ifade için bkz. *Yongalık*, Pay, s. 12. Adi şirketin bu unsuru için değişik ifadeler kullanılmaktadır (Örneğin *Barlas*, "müşterek amaç uğruna birlikte çaba" ifadesine yer vermektedir. *Barlas*, s. 35). Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. *Arar*, s. 4; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 60; *Şener*, s. 116 vd.

"işbirliği yaparak, aralarında altlık üstlük ilişkisi olmaksızın... birlikte çaba sarf etme niyet ve iradesine sahip olmalarıdır"[178]. Birlikte çaba yükümlülüğü aslî edim yükümü niteliğinde olup, süreklilik arz etmektedir[179]. Ancak affectio societatis sermaye şirketlerinde şahıs şirketlerine nazaran daha zayıf niteliktedir[180].

Affectio societatis, tek ortaklı şirketlerde, tek ortağın şirketi tek taraflı irade beyanı ile kurarak, şirket ortağı gibi davranması ve malvarlığını şirket malvarlığından ayırma konusunda gerekli özeni göstermesi şeklinde anlaşılmaktadır[181]. Fransız hukukunda tek ortaklı şirkette affectio societatis unsurunun bulunmadığı kabul edilmektedir[182].

IV. TARİHÇESİ

A- GENEL OLARAK

Şirketin tarihsel gelişimi, sermaye sahiplerinin şirket alacaklılarına karşı sorumluluklarını sınırlama isteklerini ortaya koymaktadır[183]. Tek ortaklı şirket, kişilerin sorumluluklarını sınırlandırmak istemeleri sonucu örf ve adet hukuku çerçevesinde ve ekonomik ihtiyaçlar nedeniyle ortaya çıkmıştır[184].

Avrupa'da tek ortaklı şirkete ilişkin ilk kanuni düzenleme Liechtenstein

---

[178] Bkz. *Şener,* s. 116.

[179] Bu yönde *Barlas,* s. 38; *Pulaşlı*, 2012, s. 25; *Şener*, s. 117.

[180] Bkz. *Şehirali Çelik*, s. 176. Çok ortaklı sermaye şirketlerinde affectio societatis unsuru kendisini "ortağın kamuyu aydınlatma yükümlülüğü" olarak göstermektedir. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 60. *Tekinalp*, anonim şirkette pay sahibinin affectio societatis bağlamında borcunun mevcut olmadığını ifade etmektedir. Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 1091.

[181] Bu yönde bkz. *Şehirali Çelik*, s. 176.

[182] Bu konuda bkz. *Böckli*/*Forstmoser*/*Rapp*, s. 13.

[183] Bu yönde Bkz. *Atabek*, İBM 1937, s. 54 (5336).

[184] Bkz. *Atabek*, İBM 1937, s. 51 (5333) – 52 (5334) ve 54 (5336) - *Fehr*, s. 5. *Tekinalp*'e göre tek ortaklı şirket, "piyasanın zorlamasının bir ürünüdür". Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 53, N. 6–01

Prensliği tarafından yapılmıştır[185]. Liechtenstein'ın 20.01.1926 tarihli "Kişiler ve Şirketler Hukuku" (*Personen- und Gesellschaftsrecht – PGR*)[186] isimli Medenî Kanunun 637. maddesinin I. fıkrasında açıkça anonim ve limited şirketlerin tek bir kişi tarafından kurulmasına izin verilmiştir[187]. Anılan Kanun ile tek ortaklı şirket yanında, sınırlı sorumlu tacir kurumuna da izin verilmiştir[188].

Avrupa Ekonomik Topluluğu Komisyonu tarafından 1976 yılında düzenlenen ve kısaca "Anonim Şirketlerin Kuruluşu ve Sermayesinin Korunması Hakkında Yönerge" olarak adlandırılabilecek İkinci Yönerge'nin[189] 5. maddesinin I. fıkrasında, kanunları anonim şirketin kurulması için birden fazla kişi koşulu arayan üye

---

[185] Bu yönde bkz. *Atabek*, Batider 1987, s. 25; *Çevik*, K., s. 37 – *Schneebeli*, s. 103.

Avrupa'da 1973 yılında Danimarka, 1980 yılında Almanya, 1985 yılında Fransa, 1986 yılında Hollanda ve 1987 yılında Belçika tek ortakla şirket kurulmasına kanunen izin vermiştir. Portekiz ise 1987 yılında sınırlı sorumlu tacir kurumuna izin vermiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Wooldridge*, Frank: The draft Twelfth Directive on Single-Member Companies, JBL 1989, s. 86 vd.

Amerika Birleşik Devletleri ise 1960 yılında Kentucky, Michigan ve Wisconsin eyaletlerinde tek ortaklı şirketlere izin vermekteydi. 1990 yılında sadece iki eyalet, Arizona ve Utah, tek ortaklı şirkete izin vermemekteydi. Bkz. *Buxbaum*, s. 251.

Çin Halk Cumhuriyeti, 2005 yılında Ticaret Kanunu'nda yaptığı değişiklikle tek ortaklı limited şirket kurulmasına izin vermiştir. Çin hukuku hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Chan*, Gordon Y. M.: "Rethinking the Legislation for One-Person Companies in China", Company Lawyer 2012, 33(3), s. 87.

Kanuni bir düzenleme yapılmamakla birlikte 1957 yıllarında Uruguay'da da tek ortaklı şirketin kurulmasına uygulamada izin verildiği ve bu hususun doktrin tarafından kabul edildiği yönünde bkz. *Schönle*, s. 21.

[186] LGBl. 1926 Nr. 4.

[187] PGR Art. 637/I: "Eine nach den Bestimmungen dieses Gesetzes zulässige Verbandsperson, wie Aktiengesellschaft, Anteilsgesellschaft, Gesellschaft mit beschränkter Haftung kann von einer natürlichen oder juristischen oder Firma als einziges Mitglied in der Form einer Einmannverbandsperson (Einmanngesellschaft, Einmannunternehmung, Einpersonengesellschaft) errichtet werden". Ancak Kanun'un bu maddesi 1980 yılında yürürlükten kaldırılmıştır. Bkz. LGBl. 1980 Nr. 39. Bkz. *Schönle*, s. 21.

[188] *Schönle*, s. 21; *Meyer*, Justus: Haftungsbeschränkung im Recht der Handelsgesellschaften, Berlin 2000, s. 644. Günümüzde Liechtenstein'da limited şirketlerin tek ortakla kurulmasına izin verilmekle (PGR Art. 389) birlikte, anonim şirketlerin kurulabilmesi için en az iki kişi koşulu aranmaktadır (PGR Art. 281/II).

[189] "Second Council Directive 77/91/EEC of 13 December 1976 on coordination of safeguards which, for the protection of the interests of members and others, are required by Member States of companies within the meaning of the second paragraph of Article 58 of the Treaty, in respect of the formation of public limited liability companies and the maintenance and alteration of their capital, with a view to making such safeguards equivalent", OJ L 026, 31.01.1977, s. 0001–0013.

devletler, (şirket tüzel kişilik kazandıktan sonra) tüm payların bir veya aranan asgari ortak sayısından az sayıda ortakta toplanmasının, şirketin otomatik infisahına neden olmaması gerektiğini düzenlenmektedir. Aynı maddenin II. fıkrasında, anılan durumda üye devlet kanunları, anonim şirketin mahkeme kararı ile feshedilebileceğini düzenlemişlerse, mahkemenin şirkete öncelikle asgari kişi sayısı koşulunu sağlayabilmesi için uygun bir süre vermesi gerektiğini belirtmektedir. Bu bağlamda İkinci Yönerge, tek ortağı kalan şirketlerin otomatik infisahını önleyerek şirketi ayakta tutmaya çalışmıştır. Ayrıca Avrupa Ekonomik Topluluğu Komisyonu tarafından 1989 yılında "Tek Ortaklı Limited Şirketler Hakkında On İkinci Şirketler Hukuku Yönergesi"nin (*Twelfth Council Company Law Directive 89/667/EEC of 21 December 1989 on single-member private limited-liability companies*)[190] hazırlanması ve Avrupa Konseyi'nce kabul edilmesini müteakip Avrupa Birliği'ne üye devletlerin tümü ya tek ortaklı limited şirketlere ya da "sınırlı sorumlu tek kişi işletmesi"ne izin vermektedir[191].

B- ALMANYA

Alman Medenî Kanunu'nun (BGB) 73. paragrafı gereğince bir dernekte üye sayısının üçten aşağıya düşmesi durumunda mahkeme, (yönetim kurulunun talebi ile veya dernek üye sayısının azalmasından itibaren yönetim kurulu üç ay içerisinde bu şekilde bir talepte bulunmazsa re'sen) derneğin hak ehliyetinin kaldırılmasına karar vermelidir. Ancak ne Alman Limited Şirketler Kanunu'nun ne Paylı Şirketler

[190] 14.12.1989 tarih ve 89/667/EEC sayılı Yönerge, OJ L 395, 30.12.1989, s. 40–42. Bu Yönerge 16.09.2009 tarih ve 2009/102/EC sayılı "Tek Ortaklı Limited Şirketler Hakkında" Yönerge'nin 9. maddesi gereğince ilga edilmiştir. Günümüzde 2009/102/EC sayılı Yönerge yürürlüktedir.

[191] İngiltere 15.07.1992, İtalya 03.03.1993, İspanya 01.01.1996 tarihinde On ikinci Yönerge'ye uygun olarak tek ortaklı şirketlerin kurulmasına izin vermiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Sayın*, s. 47 vd.

Kanunu'nun Alman Medenî Kanunu'nun 73. maddesine benzer bir düzenleme içermesi, tek ortaklı şirketin akıbeti konusunda tartışmalara neden olmuştur[192].

1. Mahkeme Kararları

Alman İmparatorluk Mahkemesi (*Reichsgericht*), 1881 yılında payların tümünün tek bir elde toplanmasının caiz olduğunu kabul etmiştir[193]. Bu Karara uygun olarak Alman İmparatorluk Mahkemesi'nin 1. Senatosu, 1888 yılında verdiği maden işletmesi şirketine ilişkin (*bergrechtliche Gewerkschaft*) Kararı'nda[194] bütün payların bir işletmecinin/ortağın elinde toplanması durumunda şirketin devam edeceğine hükmetmiştir. Maden işletmelerine ilişkin bu gelişme, limited şirketlerde (pay devirlerinin noterce onaylanması gerekmesi nedeniyle) tatbik edilememesine rağmen, uygulamada tek ortaklı limited şirketlere izin verilmeye başlanmıştır. Bu itibarla tespit edilen ilk tek ortaklı limited şirket tescili Königswinter ticaret sicilinde 1895 yılında gerçekleşmiştir[195]. Alman İmparatorluk Mahkemesi, 1904 tarihli Kararı'nda[196] da bir limited şirkette bütün payların tek elde toplanmasının tasfiye nedeni oluşturmadığını belirterek fiilen derivatif[197] (türev) tek ortaklı limited şirkete izin vermiştir[198]. Mahkeme her üç kararını da, "*universitas*"ları[199], ortak sayısının

[192] Bu tartışmalar için bkz. *Mayrhofer,* Thomas: Französische und deutsche Einmann-GmbH: Rechtsgeschäfte in der Gründungsphase, München 1992, s. 3.

[193] Karar için bkz. RGZ Bd. 3, s. 127.

[194] Karar için bkz. RGZ Bd. 23, s. 203.

[195] Bkz. *Schneebeli,* s. 91.

[196] Karar için bkz. RG, SeuffA 60 (1904), s. 410. Alman İmparatorluk Mahkemesi 1897 tarihinde de anonim şirkete aynı yönde karar verilmiştir. Bkz. RG, JW 1897, 191 Nr. 21.

[197] Kavram için bkz. *Yongalık*, Aynur: Şahıs Şirketlerinde Ortak Davası (Actio Pro Socio), Ankara 2010, s. 2.

[198] Bkz. *Mayrhofer*, s. 4. Tek ortaklı anonim ve limited şirketlere ilişkin Alman İmparatorluk Mahkemesi'nin verdiği sonraki kararları için bkz. *Schneebeli,* s. 91, dn. 41 ve 42.

[199] *Universitas* hakkında bilgi için bkz. yuk. Birinci Bölüm, § 1.

bire düşmesi dolayısıyla tasfiye etmeyen Roma hukukuna dayandırmıştır[200]. Ayrıca Limited Şirketler Kanunu'nda şirketin ortak sayısının bire düştüğü durumlarda tasfiyesini düzenleyen bir hükmün bulunmadığı belirtilmiştir.

Alman Federal Mahkemesi (BGH) de İmparatorluk Mahkemesi'nin içtihatlarını izleyerek, derivatif (türev) tek ortaklı limited şirketin (*derivativ entstandene Einmann-GmbH*) geçerliliğini kabul etmiştir[201]. Bu gerçeğe uygun bir şekilde kanun koyucu da tek ortaklı şirketleri özellikle vergi hukuku alanında olmak üzere birçok kanunda[202] dikkate almıştır. Dolayısıyla tek ortaklı şirket *de jure* kabul edilmiştir[203].

2. Mevzuat

1930 yılında "Paylı Şirketler ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketler Kanunu Tasarısı"nın Alman İmparatorluğu Adalet Bakanlığı tarafından yayımlanmasını müteakip, bu şirketlerin ortak sayısının bire düşmesi hâlinde şirketlerin tasfiye edilmesi gerekmediğine ilişkin kuralın anılan Kanun'da

---

[200] Bkz. RGZ 23, 203; *Şehirali Çelik*, s. 167 – *Fehr*, s. 51. Mahkeme kararında "*universitas*'ta üye sayısı bire düşmüş ise, o tek üye *universitas* adına dava açabilir veya o üyeye *universitas* adına dava açılabilir, çünkü hepsinin (diğer üyelerin) hakkı tek birine aittir ve *universitas*'ın ismi devam etmektedir" şeklinde tercüme edilebilecek Digesta'ya atıf yapılmıştır (Dig. 3, 4, 7, 2: "*sed si universitas ad unum redit, magis admittitur posse eum convenire et conveniri, cum ius omnium in unum recciderit et stet nomen universitatis*."). Tercüme için bkz. *Mehr*, Ralf: Societas und Universitas, Köln 2008, s. 217. Bazı yazarlar belirtilen ifade ile sadece tek kişinin dava açabileceğini veya kendisine dava açılabileceğinin belirtildiğini, ifadeden şirketin devamı hakkında bir sonuç çıkarılamayacağını ileri sürmüşse de bu görüş kabul edilmemiştir. Bkz. *Schneebeli*, s. 89.

Ayrıca Prusya Devletlerinin Genel Hukuku (Allgemeines Landrecht für die Preußischen Staaten - Preuss. ALR), şirketler (*corporationen*) ve komünler (*communen*) tek bir ortağın mevcudiyetinde de var olmaya devam ettiğini belirtmekteydi (Preuss. ALR II, 6 § 177). Dolayısıyla Alman İmparatorluk Mahkemesinin karar vermesinde bu hüküm de etkili olmuştur.

[201] Bkz. *Fehr*, s. 51.

[202] Tek ortaklı şirketin dikkate alındığı kanun hükümlerine örnek olarak: § 16/I Nr. 1 EstG, § 3a Nr. 1 VStG, § 7/I Nr. 2 KVStG, § 1/III Nr. 1 REStG, § 319 AktG, §§ 15, 24, 50 UmWG.

[203] Bkz. *Mayrhofer*, s. 4.

düzenlenmesi gerektiği ileri sürülmüştür[204]. Bu bağlamda anılan düzenleme Paylı Şirketler Kanunu'nun 203. maddesinde yer almıştır[205]. Ancak doğrudan şirketlerin tek ortakla kurulmasına 1980 yılına kadar izin verilmemiştir.

Tek ortaklı limited şirketin doğrudan kuruluşunun kanunen düzenlenmesi, kanun koyucunun şirketlerin kötüye kullanılmasına karşı bir reaksiyon şeklinde ortaya çıkmıştır. Zira tek ortaklı şirket kurmaya izin vermeyen düzenleme, uzun süredir "saman adamlar" (*Strohmann*) vasıtasıyla dolanılmıştır. Mahkeme kararlarında, anonim ve limited şirketlerin "saman adam kuruluşu" (*Strohmanngründung*)[206] geçerli kabul edilmekteydi[207]. Saman adam veya adamlar, sonradan "tek ortak" olacak kişi ile sözleşme imzalamakta ve tescilden sonra inançlı işlem dolayısıyla elinde tuttuğu payını tek ortağa devretmekteydi. Dolayısıyla çok ortaklı şirket çok hızlı bir şekilde tek ortaklı şirkete dönüştürülmekte ve tek ortağa şirket üzerinde tam hâkimiyet sağlanmaktaydı. Bu bağlamda kanun koyucu fiilen var olan bu uygulamanın yasallık kazanması gerektiği düşüncesiyle 04.07.1980 tarihli limited şirketler reformu (*GmbH-Novelle*[208]) sonucu limited şirketin tek bir kişi tarafından kurulmasına izin vermiştir (§ 1 GmbHG). Tek ortaklı limited şirketin kanunen düzenlenmesi ile birlikte bu şirketin hukuken geçerli olup olmadığı

[204] Bkz. *Schneebeli*, s. 96.

[205] Bu konuda bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 37, N. 4–25.

[206] Bu kuruluş türünü "iğreti kuruluş" olarak da ifade edilmektedir. *Tekinalp*, Tek, s. 13, N. 3–10.

[207] Alman Federal Mahkemesi saman adam yoluyla şirketin kuruluşunda görünüşte bir işlem (*Scheingeschäft*), kanunun dolanılması (*Gesetzesumgehung*) veya ahlaka aykırı bir hukukî işlemin (*sittenwidriges Rechtsgeschäft*) söz konusu olmadığını belirtmektedir. Bkz. BGHZ 21, 378, 382 vd. Saman adam kuruluşlarının geçerliliği konusunda ayrıca bkz. BGHZ 31, 258, 271. Doktrinde saman adamlarla kurulan şirketin de şirket niteliğinde olmadığı, zira şirket tanımına uymadığı ifade edilmiştir. Nitekim bu tür şirketlerde saman adamlar bir şirketin kurulması için katılım payları ödememektedirler. Burada daha çok inançlı işlem sonucu kişiler ortak gibi gözükmektedirler. Bu yöndeki görüşler için bkz. *Schönle*, s. 16.

[208] BGBl I 836.

tartışması da sonlandırılmıştır. *Flume* burada "kanun ile sonradan meşruluk kazandırma" olarak Türkçeleştirebileceğimiz "*legitimatio per subsequentem legem*"in olduğuna dikkat çekmektedir[209].

Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan On İkinci Yönerge çerçevesinde Limited Şirketler Kanunu'nun tek ortaklı şirkete ilişkin hükümleri uyumlaştırılmıştır[210] (Örneğin §§ 19/IV, 35/IV/2, 40/II). Paylı Şirketler Kanunu'nda 1994 yılında yapılan değişiklikle anonim şirketlerin de tek kişi ile kurulmasına izin verilmiştir (§ 2 AktG).

Berlin Maliye Bakanlığı, 1905 yılında yaptığı araştırmada, 1.125 limited şirketin 115'inin (% 10,2 si) tek bir ortağa sahip olduğu[211]; toplam limited şirket sayısının 737'sinin (% 65,5'i) 2 ila 5 ortağı, 133'ünün (% 11,8'i) 6 ila 10 ortağı, 91'inin (% 8,1'i) 11 ila 25 ortağı, 29'unun (% 2,6'sı) 26 ila 50 ortağı, 14'ünün (% 1,2'si) 51 ila 100 ortağı ve sadece 6'sının (% 0,6'sı) 100'den fazla ortağı olduğu ortaya çıkmıştır. 1919 yılında yapılan başka bir çalışmada incelenen 900 limited şirketin 302'sinin (% 33,6'sı) bir veya iki 298'sinin (% 33,1'i) üç veya dört ortağının olduğu sonucuna ulaşmıştır[212]. 1950'li yıllarda tek ortaklı limited şirket sayısının, toplam limited şirket sayısının % 28'i olduğu tahmin edilmektedir[213]. Günümüzde ise

[209] Bkz. *Flume*, Werner: "Die Gründung der Einmann-GmbH nach der Novelle zum GmbH-Gesetz", DB 1980, s. 1781; *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 1244.

[210] 18.12.1991 tarihli Kanun, BGBl I 2206.

[211] *Atabek*, 1905 yılında Berlin'de şirketlerin %20'sinin tek ortaklı şirket olduğunu belirtmektedir. Bkz. *Atabek*, İBM 1937, s. 54 (5336).

[212] Bkz. *Koberg*, s. 176 vd.

[213] Bkz. *Schönle*, s. 23.

Almanya'da mevcut limited şirketlerin % 40'ı tek ortaklı limited şirket şeklindedir[214].

C- FRANSA

Fransa'da Birinci Dünya Savaşından önce, yeni bir sermaye şirketine ilişkin ilk yasal düzenlemelerin hazırlanması sırasında, "*Fondations industrielles et commerciales*" hakkındaki Kanun Taslağı'nda önerilen yeni şirket türünün en fazla altı ortağı olabileceği ve ortak sayısının altıyı geçmesi durumunda şirketin bir anonim şirkete (SA) dönüştürüleceği düzenlenmişti. Dolayısıyla yeni şirket türünün tek ortaklı olabileceği açıkça kabul edilmişti[215]. Ancak bu Taslak yasalaşamamıştır.

Fransa'da mahkeme kararları derivatif tek ortaklı şirketlerin kabulü konusunda Almanya'daki gibi bir rol oynamamıştır. Şirketin temeli, Roma hukuku geleneğine uygun olarak, Fransız Medenî Kanunu'nun 1832 ve 1833. maddeleri gereğince en az iki kişinin iradelerinin uyuşması yoluyla akdedilen bir sözleşme olarak kabul edilmekteydi. Ayrıca genel görüşe göre şirket kavramı, kişi çoğunluğunun (*Personenmehrheit*) devamını aramaktaydı. Sadece tek ortağın Fransız devleti olduğu kamulaştırılmış şirketler istisna olarak kabul edilmekteydi. Bu kurala aykırılıkların yaptırımı ciddi idi. Başta şirket tek kişi ile kurulmuş ise bu durumda şirket "yok" kabul edilmekteydi. Paylar sonradan tek bir kişinin elinde toplanmışsa kanun gereğince şirketin sona ermesi gerekiyordu[216]. Ayrıca Fransız hukukunda

---

[214] Bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 6, Syst. Darst. 1 N. 9; *Windbichler*, s. 229, Rn. 35; *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. I, s. 9.

[215] Tek ortaklı şirket kurulmasına izin verilmesinin nedeni olarak işletme ve ticaret ile uğraşanların uzun yıllardır biriktirdikleri malvarlıklarını sınırsız sorumluluk dolayısıyla kaybetmekten korkmaları ve malvarlıklarını kaybetmemek için kurdukları anonim şirketlerde de "saman adam" kullanmaları gösterilmiştir. Bkz. *Koberg*, s. 279 vd.

[216] Bkz. *Mayrhofer*, s. 5.

saman adamlar vasıtasıyla kurulan şirket sözleşmeleri geçersiz kabul edilmekteydi. Zira saman adamlar, iyi niyetli kabul edilmemekte ve bu nedenle şirketin kurulmasında birden fazla kişi koşulunun gerçekleşmediği ileri sürülmekteydi[217]. Şirketin sona ermesi yanında şirket tasfiye edilmeden hak ehliyetinin kaybı ve kazanılan ancak henüz vergisi ödenmemiş kârların vergilerinin hemen ödenmesi gibi sakıncalar da ortaya çıkmaktaydı. Şirketin bu şekilde sona ermesinin vergisel açıdan yarattığı büyük sakıncalar ve Avrupa Topluluğu'na üye diğer devletlerin düzenlemelerine uyum sağlama gerekliliği nedeniyle Fransız kanun koyucusu öncelikle, kurala aykırılık durumunda sonuçları hafifletecek düzenlemeler yapmıştır. Bu itibarla 24.07.1966 tarihli ve *Loi N*o 66–537 sayılı Kanun ile ticaret şirketlerinde ortak sayısının bire düşmesi hâlinde şirketin derhâl sona ereceği hükmü kaldırılmış ve tek ortağın, şirketin tek ortaklı hâle gelmesinden itibaren bir yıl boyunca şirketi devam ettirebileceği hükmü getirilmiştir[218]. Bu düzenleme 1978 yılında bütün şirketleri kapsayacak şekilde genişletilmiş ve 1982 yılında bütün payların tek bir elde toplanmasının otomatik tasfiyeye neden olmayacağı, ancak eksikliğin bir yıl içerisinde giderilmemesi durumunda her ilgilinin şirketin tasfiyesini talep edebileceği düzenlenmiştir[219].

Fransız kanun koyucusu 11.07.1985 tarihli Tek Ortaklı Şirket Kanunu ile[220] bir adım ileri giderek Fransız Medenî Kanunu'nun şirketi bir sözleşme olarak tanımlayan klasik görüşünden ayrılmıştır[221]. Zira mezkûr Kanun ile Fransız Medenî

[217] Bkz. *Şehirali Çelik*, s. 169 vd.

[218] Bkz. *Mayrhofer*, s. 5; *Nägel*, s. 281.

[219] Bkz. *Mayrhofer*, s. 5 vd.

[220] Loi no 85–697 du 11 juillet 1985 relative à l'entreprise unipersonnelle à responsabilité limitée et à l'exploitation agricole à responsabilité limitée.

[221] *Gravenstein*, Viky: Französisches Gesellschaftsrecht - das Gesetz vom 24. Juli 1966 über

Kanunu'nun 1832. maddesine yeni bir fıkra eklenmiştir. Her ne kadar anılan madde I. fıkrasında şirket, iki veya daha fazla kişinin akdettiği bir sözleşme olarak tanımlansa da II. fıkrasında, (I. fıkraya zıt olarak) tek bir kişi tarafından da şirketin kurulabileceği düzenlenmektedir[222]. Görüldüğü üzere Fransız kanun koyucusu, Alman kanun koyucusundan farklı bir yol tercih etmiştir. Böylece genel olarak şirketin sözleşmesel karakteri aşılmış ve şirketin paralel iki tanımının mevcut olduğu belirtilmeye çalışılmıştır: I. fıkra uyarınca geleneksel anlamda şirket bir "sözleşme" olarak, II. fıkra gereğince şirket bir "kurum" (*Institution*) ve tek bir kişinin iradesinin oluşumu olarak tanımlanmıştır[223]. Ayrıca 1985 tarihli Tek Ortaklı Şirket Kanunu'nun 2. maddesinde limited şirketin tek ortakla kurulabileceği (*entreprise unipersonnelle à responsabilité limitée* – EURL) düzenlenmiştir (Fransız Ticaret Kanunu - *Code de Commerce* Art. L223–1)[224]. Şirketin tek ortakla kurulması durumunda Tek Ortaklı Şirket Kanunu'nun 2. maddesinin II. fıkrası gereğince şirket ticaret unvanı "tek ortaklı limited şirket" ("*entreprise unipersonnelle à responsabilité limitée*") ekini almalıdır[225].

Fransız hukukunda tek ortaklı şirket (*société unipersonelle*), limited şirket ve 1994 yılında *Loi No* 94–1 sayılı Kanun ile Fransa'da kabul edilen "basitleştirilmiş paylı şirket" (*Société par actions simplifiée* - *S.A.S.*) türünde öngörülmektedir

---

die Handelsgesellschaften mit den wichtigsten Durchführungsbestimmungen für die Kapitalgesellschaften, Frankfurt am Main 1988, s. 17 vd. 1985 tarihli Tek Ortaklı Şirket Kanunu'nun ikinci maddesi gereğince 1966 tarihli Şirketler Kanunu'nun 34. maddesinde geçen "sözleşme" (*contrat*) ibaresi "kurum" (*institution*) şeklinde değiştirilmiştir. *Çevik*, K., s. 38.

[222] Fransız Medenî Kanunu'nun II. fıkrası "şirket, kanunun öngördüğü koşullar dâhilinde tek bir kişinin iradesi ile oluşturulan bir kurumdur" şeklinde Türkçe'ye çevirilmiştir. Bkz. *Çevik*, K., s. 38.

[223] Aynı düzenlemenin Tunus hukukunda da bulunduğu yönünde bkz. *Gravenstein*, s. 18. Ayrıca Fransız hukuku açısından bkz. *Şehirali Çelik*, s. 174.

[224] Bkz. *Nägel*, s. 281. Limited şirkette azami ortak sayısı ise yüz kişi ile sınırlandırılmıştır. Ortak sayısının daha fazla ise ve bir yıl içerisinde bu durum düzeltilmezse şirket sona erecektir. Fransız Ticaret Kanunu Art. L223–3.

[225] Bkz. *Çevik*, K., s. 38 - *Arlt*, s. 41.

(Fransız Ticaret Kanunu Art. L223–1 ve L227–1)[226]. Tek ortaklı bir limited şirket başka bir tek ortaklı limited şirket kuramamaktadır (Fransız Ticaret Kanunu Art. L223–5). Fransız kanun koyucusu 30.07.1986 tarihli Tüzük (*Verordnung*) ile tek ortaklı limited şirkete ilişkin şirketin yönetimi, olası bilanço denetimi, genel kurul toplantıları gibi konuları ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir. Bu bağlamda Alman hukukunda olduğu gibi limited şirket hükümlerinin kıyasen uygulanması yoluna başvurulmamıştır[227]. Fransız doktrini "gerçek" şirket hükümlerinin kıyasen tek ortaklı şirkete uygulanması konusunda zorluk yaşaması dolayısıyla bu "yeni" şirket türünün anlaşılabilmesi için limited şirketlere ilişkin hükümler, tek ortaklı limited şirket için tekrar düzenlenmiştir.

D- İSVİÇRE

İsviçre Borçlar Kanunu bütün payların tek elde toplanması durumunda ne gibi sonuçların ortaya çıkacağı sorusunu açık bırakmıştır. Ancak bu husus tek ortaklı şirketlere kanunen izin verildiği anlamına gelmemekteydi. Zira Borçlar Kanunu'nda şirketin sona erme nedenleri arasında ortak sayısının bire düşmesi hâli belirtilmemiştir (OR Art. 664). Ancak bu nedenler örnekseme yoluyla sayıldıkları için, ortak sayısının bire düşmesi hâli ve tek ortaklı şirketin niteliği tartışılmıştır[228]. Alman hukukunda tek ortaklı şirketin kabul edilmesini müteakip, İsviçre doktrini bu

[226] Tek ortağı "*associé unique*" şeklinde ifade edilmektedir. Bkz. Fransız Ticaret Kanunu Art. L223–1 ve L227–1. Tek ortaklı basitleştirilmiş paylı şirket "*société par actions simplifiée unipersonnelle - SASU*" şeklinde ifade edilmektedir. Basitleştirilmiş paylı şirket konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. *Tekil*, Müge: "Fransız Ortaklıklar Hukukunda Bir Yenilik Basitleştirilmiş Paylı Ortaklık", Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan, İstanbul 1998, s. 621 (*Tekil*, eserinde basitleştirilmiş paylı şirketi düzenleyen Kanun'un öntasarısında şirketin tek ortakla kurulabileceğinin öngörüldüğünü, fakat sonradan bundan vazgeçilip en az iki ortakla kurulabileceğinin kabul edildiğini ifade etmektedir.). *Tekinalp*, basitleştirilmiş paylı şirketin Fransa'da tek paysahipli anonim şirket işlevi gördüğünü belirtmektedir. Bkz. *Tekinalp*, Bağlam, s. 8, N. 1–14.

[227] Bkz. *Gravenstein*, s. 18 vd.

[228] Bkz. *Schneebeli*, s. 97–98.

gelişmenin etkisi altında kalarak şirkette ortak sayısının bire düşmesini sona erme nedeni olarak kabul etmemeye başlamıştır[229].

İsviçre Federal Mahkemesi, 1919 tarihinde, tek ortaklı şirket konusunda verdiği ilk Kararı'nda payların tek elde toplanmasının anonim şirketin sona erme nedeni olmadığını belirtmiştir[230]. Bu Kararın aksine Zürih Ticaret Mahkemesi anonim şirketin en az üç yönetim kurulu üyesinin bulunduğunu belirterek, şirkette bütün payların tek ortakta toplanması hâlinde şirketin sona ermesi gerektiğine karar vermiştir. Tüm payların geçici olarak tek ortakta toplanması durumunda ise Mahkeme tasfiyeye gerek olmadığını belirtmiştir. Ancak bu Karar doktrinde eleştirilmiştir[231].

2008 yılına kadar İsviçre hukukunda şirket ancak iki kişi tarafından oluşturulabilmekte ve dolayısıyla tek ortakla bir şirket kurulamamaktaydı (Eski OR Art. 625, 775). Bu nedenle uygulamada (Almanya'da olduğu gibi) çoğunlukla saman adamlar kurucu fonksiyonunu yerine getirmekteydi[232]. Bu şekilde kurulan şirkette payların sonradan bir kişinin elinde toplanmasına izin verilmekte ve ticaret siciline tescil edilmekteydi. Ancak şirketin alacaklıları bu şekilde oluşan tek ortaklı şirketin tasfiyesini mahkemeden talep edebilmekteydi[233].

---

[229] İsviçre doktrinindeki değişik görüşler için bkz. *Schneebeli*, s. 98 vd.

[230] Karar için bkz. BGE Bd. 45 II, s. 36; *Schneebeli*, s. 101. Federal Mahkemenin bu yöndeki kararları için bkz. *Öçal*, Akar: "Anonim Şirketlerle İlgili Federal Mahkeme Karar Özetleri (1940–1952)", Batider 1974, C. 7, S. 3, s. 726 vd.

[231] Karar ve eleştirileri için bkz. *Schneebeli*, s. 59 ve 101.

[232] Bu tür yapılanmalar birçok devletin hukukunda ortaya çıkmaktadır. Hollanda'da da saman adam aracılığıyla anonim şirketler kurulmakta sonradan da kurulan şirketin tek ortaklı hâle gelip, ortağın sorumluluğu sınırlandırmaktadırlar. Bu yönde bkz. *Schönle*, s. 23.

[233] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Grimm*, Andrea/*Trippel*, Riccarda: Aktuelle Fragen des GmbH-Rechts, Entwicklungen im Gesellschaftsrecht I, Bern 2006, s. 51; *Meier-Hayoz/Forstmoser*, § 1 N. 7.

1992 yılında İsviçre anonim şirketler hukukunda yapılan değişiklikler ile limited şirketler konusunda da değişiklik yapılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Zira 1936 yılından itibaren herhangi bir değişikliğe uğramayan İsviçre Borçlar Kanunu'nun limited şirketlere ilişkin hükümleri, modern şirketler hukukuna ayak uyduramamıştır. Kanun koyucu bu değişiklik ile özellikle limited şirketin anonim şirkete kıyasen dezavantajlarını ortadan kaldırmak istemiştir[234]. Limited şirketler hukukunun değişiklik ihtiyacına kanun koyucu 01.01.2008 tarihinde yürürlüğe giren "limited şirketler hukukunun tam revizyonu" (*Totalrevision des GmbH-Rechts*) ile cevap vermiştir. Reformun ana amacı, limited şirketi kişisel nitelikli sermaye şirketi (*personenbezogene Kapitalgesellschaft*) olarak muhafaza etmek, mevcut yanlışlıkları düzeltmek ve eksiklikleri gidermek, kanunî düzenlemeleri güncelleştirmek ve -Avrupa Birliği üyesi olmamalarına rağmen- Avrupa Birliği hukukuna uyum sağlamak[235] olarak belirlenmiştir[236].

Anılan reform ile tek ortaklı limited şirketin kurulmasına izin verilmiştir[237]. Ancak reformdan önce dahi, eğer ortaklığın tüzel kişiliği varsa, şirketin devamı için tek bir kişi yeterli görünmekteydi. Nitekim tüzel kişiliği olan şirketlerde ortak sayısının bire düşmesi şirketin otomatik tasfiyesine neden olmadığı kabul edilmekteydi[238] (Eski ORde anonim şirketler için Art. 625/II ve limited şirketler için Art. 775/II)[239].

---

[234] Bkz. *Honsell/Vogt/Watter,* Art. 772 N. 1a.

[235] Bu yönde bkz. Botschaft, s. 3155 ve 3172.

[236] Bkz. *Honsell/Vogt/Watter,* Art. 772 N. 2.

[237] Bkz. *Meier-Hayoz/Forstmoser*, § 1 N. 5.

[238] Bkz. *Meier-Hayoz/Forstmoser*, § 1 N. 10.

[239] Reform ile limited şirketlere ilişkin genel olarak, esas sermaye miktarının en fazla 2 milyon CHF sınırı kaldırılmış ve esas sermayenin kuruluşta tam ödenmesi zorunluluğu getirilmiştir

E- TÜRKİYE

1. Genel Olarak

Türk hukukunda ilk olarak (6102 sayılı) Türk Ticaret Kanunu ile Avrupa Toplulukları Komisyonu'nun On İkinci Yönergesi'ne uygun olarak tek ortaklı şirkete açıkça izin verilmektedir (TTK m. 338 ve 573). Tek ortaklı şirkete ilişkin hükümler 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır (TTK m. 1534). Kanun Gerekçesinde tek ortaklı şirketlerin bütün dünya uygulamasında gereksinimi duyulan bir hukukî organizasyon şekli olması nedeniyle Türk Ticaret Kanunu'nda da düzenlendiği belirtilmektedir[240].

865 sayılı Ticaret Kanunu ile 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ise tek ortaklı şirketin oluşmasını engellemeye çalışmış ve şirketlerin kurulabilmeleri bakımından kanunen asgari kişi sınırı getirmiştir[241]. Ancak bu kanuni düzenlemelere rağmen tek ortaklı şirketin oluşumu uygulamada engellenememiştir. Zira ortak sayısının kanunen belirlenen sayıdan aşağıya düşmesi olanağı her zaman mevcut olmuştur. Bu bağlamda 865 sayılı Ticaret Kanunu'nda bir anonim şirketin ortak sayısının sonradan beş kişiden aşağıya düşmesi ve bu durumun bir sene boyunca düzeltilmemesi durumunda, şirketin mahkeme kararı ile feshedilebileceği düzenlenmiştir (m. 442/4

(OR Art. 777c/I, 793). Şirkete getirilebilecek en fazla esas sermaye miktarının kaldırılması ile bu miktara göre hesaplanan limited şirketin azami ortak sayısı sınırı da kalkmış olmaktadır. Böylece limited şirket hem küçük ve orta hem büyük ölçekli işletmelerin ihtiyaçlarını karşılayabilir duruma getirilmiştir. Reform ile limited şirketin ekonomik olmayan amaçlar (*nichtwirtschaftliche Zwecke*) için kurulmasına da izin verilmiştir. Yeni düzenlemeler dolayısıyla limited şirketin genel olarak ortak girişim (joint-venture, O.G.) şirketi olarak veya konzernlerde yavru şirket olarak kurulması da beklenmektedir. Ancak limited şirketlerden kartellerde faydalanılamayacağı düşünülmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Honsell*/*Vogt*/*Watter*, Art. 772 N. 5.

[240] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 338.

[241] 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda kollektif, komandit, sermayesi paylara bölünmüş komandit ve limited şirketlerin en az iki kişi ile (m. 153, 243, 475 ve 503); anonim şirketlerin de en az beş kişi (m. 277) kurulabileceği düzenlenmiştir. Kooperatiflerin ise en az yedi kişiyle kurulabileceği düzenlenmiştir (Kooperatifler Kanunu m. 2/I).

ve 443). Ancak hamiline yazılı senetlerin çıkarılması durumunda ortakların kim olduğunun ve kaç paya sahip olduklarının saptanmasının güç olması nedeniyle anonim şirkette ortak sayısının bir kişiye düştüğünün tespitinin çok zor olduğu kabul edilmiştir. Dolayısıyla ortak sayısı belirlenemedikçe, şirketin tek ortaklı olarak devamı 865 sayılı Ticaret Kanunu döneminde olanaklı olarak değerlendirilmiştir[242]. Limited şirketler bakımından ise, 865 sayılı Ticaret Kanunu'nun 515. maddesi gereğince, şirkette iki ortak varsa, bu ortaklardan birinin ölümü veya iflası durumunda bu ortak yerine başka birisi ikame edilmediği sürece şirket infisah etmektedir[243].

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu döneminde de hukukî durum benzerlik göstermekteydi. Her iki Kanun döneminde de tek ortaklı şirketler kanuni bir düzenleme olmadan uygulamada ortaya çıkmıştır. Nitekim saman adamlar aracılığıyla kurulan şirketler hukuka uygun kabul edilmiş[244], ancak sonradan tek ortaklı hâle gelmesi durumunda şirketin feshedilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Türk ticaret şirketleri hukukunda adi şirket tanımına ve bu tanıma bağlı olarak şirketin kişi birliği olduğu yönündeki görüşe sıkı sıkı bağlanılmış ve şirket bağımsız bir organizasyon olarak ele alınmamıştır. Bu bağlamda *Hirsch,* ortaklık haklarının kıymetli evrak hâlinde bir senette tecessüm etmesi hâlinde, bu şirketin bağımsız bir şekil almasını, şirketteki "şahsi unsurun" hukuken kıymetini kaybederek "mali unsurun" önem kazanması gerektiğini ifade etmiştir. Zira *Hirsch*'e göre önceleri iktisadi amaçların kolayca gerçekleşebilmesi için birden fazla kişinin bir araya

[242] Genel olarak bkz. *Atabek*, İBM 1937, s. 58 (5340).

[243] Bu yönde bkz. *Atabek*, İBM 1937, s. 58 (5340).

[244] Bkz. *Hirsch*, 1935, s. 22; *Hirsch*,1946, s. 197. *Atabek* 1980 yılı için faaliyette bulunan anonim şirketlerin yarısından fazlasının "hakiki ortak" sayısının beşten aşağı olduğunu ifade etmektedir. Bkz. *Atabek*, Batider 1980, s. 650.

gelmesi ile kurulan şirketler, zamanla tehlikeler karşısında sorumluluğu sınırlandırmak için kurulmaya başlanmıştır. Bu gerekçelerle *Hirsch,* az miktarda esas sermaye ile iki kişinin bir limited şirket kurmasına izin verilmesine rağmen neden tek bir kişinin böyle bir olanaktan istifade edemediğini 1935 yılında sormuştur[245]. Ancak bu yöndeki görüşlere rağmen Yargıtay kararlarında tek ortaklı şirketin kabul edildiği yönünde kararlar bulunmamaktadır.

2. Anonim Şirket ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket

Anonim şirketlerde ortak sayısının bire düşmesi hâlinde durumun ne olacağını düzenleyen 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 434. maddesinin I. fıkrasının 4. bendi ile 435. maddesinin I. fıkrası olmak üzere iki hüküm bulunmaktaydı. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 434. maddesinin I. fıkrasının 4. bendi, 865 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 442. maddesinin 4. bendi dayanmakta olup, Portekiz Kanunu'nun 120. maddesinin 3. bendinden alınmıştır. Fakat Portekiz Kanunu 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 435. maddesine (865 sayılı TTK m. 443) denk bir hüküm içermemekteydi. Zira bu hüküm İsviçre Borçlar Kanunu'nun etkisiyle düzenlenmişti. Bu bağlamda kanun koyucunun bu iki hükmü Türk Ticaret Kanunu'na iktibasında hata yaptığı belirtilmektedir[246]. Aynı konunun her iki hüküm tarafından farklı sonuçlara bağlanması kafa karışıklığı yaratmakla birlikte doktrinde hâkim görüş, sadece 435. maddenin uygulanması yönündedir[247].

---

[245] Bkz. *Hirsch*, 1935, s. 22. Aynı yönde *Atabek*, İBM 1937, s. 54 (5336) ve *Atabek*, Batider 1980, s. 650, 657; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 478b.

[246] Bkz. *Atabek*, İBM 1937, s. 55 (5337) vd; *Atabek*, Batider 1980, s. 649.

[247] Bu yönde bkz. *Atabek*, İBM 1937, s. 56 (5338); *Doğanay*, C. II, s. 1139. Zira şirketlerin sürekliliği yönünden yorum yapılması faydalı olacaktır. *Tekinalp*, anonim şirkette ortak sayısının beş kişiden aşağıya düşmesi hâlini infisah sebebi, buna karşılık "hakiki" ortak sayısının beşten aşağıya düşmesinin ise fesih sebebi sayılması gerektiğini belirterek iki hüküm arasında ayrım yapmaktadır. Başka bir ifade ile şirkette en az beş kişi ortak olarak gözükmesine rağmen gerçekten ortak olan

Yukarıdaki açıklamalar ışığında bir anonim şirketin ortak sayısının bire düşmesi durumunda şirket 434. maddenin I. fıkrasının 4. bendi uyarınca infisah etmemekteydi. Ortakların, şirket alacaklılarının veya Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın (günümüzde T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı) talebi üzerine, mahkeme tarafından, tek ortaklı olan anonim şirkete durumu Kanuna uygun hâle getirmesi için, başka bir deyişle ortak sayısının beşe ulaşması için, uygun bir süre verilmeli ve bu süre içinde ortak sayısı beşe ulaşamazsa şirket feshedilebilmekteydi (6762 sayılı TTK m. 435/I)[248]. Dolayısıyla anonim şirket mahkeme tarafından verilen uygun süre boyunca tek ortaklı olmaya devam edebilmekteydi. Ayrıca ortakları, şirket alacaklıları veya Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın mahkemeden herhangi bir talepte bulunmaması durumunda da anonim şirket tek ortaklı olarak varlığına devam edebilmekteydi. Başka bir deyişle, tek ortaklı anonim şirketin ortaklarının ve alacaklılarının menfaati ile kamu menfaatine aykırı düşmediği süre ve ölçüde devamında kanun koyucu tarafından yarar görüldüğü kabul edilmekteydi[249]. Bu bağlamda 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun dolaylı olarak tek ortaklı şirketlere izin verdiği ileri

---

kişilerin sayısı daha az ise ve diğerleri muvazaalı ortaklar/saman ortaklar ise bu durumun infisah gerektirecek ölçüde ağır olmadığı için fesih nedeni olduğunu belirtmektedir. Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 1550, N. 1555; 11. HD, 27.12.1985, E. 85/7060, K. 85/7313; *Okutan*, 2001, s. 590. Aynı yönde *Gündoğdu*, s. 228 vd. Ancak *Gündoğdu* ortak sayısının *şeklen* asgari sayının altına inmesi durumunun irade dışı sebeplerle meydana gelmesi durumunda *infisah*ın ağır bir yaptırım olduğunu belirterek bu durumda da *fesh*in söz konusu olması gerektiğini ileri sürmektedir. Bkz. *Gündoğdu*, s. 228.

[248] Bu yönde bkz. *Atabek*, İBM 1937, s. 56 (5338); *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 478 ve 1555. Yargıtay'ın yerleşmiş içtihadına göre mahkeme hukuka aykırı durumun düzeltilmesi için uygun bir süre vermeden şirketin feshine karar verememektedir. Bu yönde bkz. 11. HD, 27.12.1985, E. 85/7060, K. 85/7313.

865 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 443. maddesi tek ortaklı olma hâlinin bir sene devam etmesi durumunda mahkemenin şirketi feshedeceği düzenlenmişti.

6762 sayılı Kanun'un 435. maddesi "*hakiki*" ortak sayısının beşten aşağıya düşme durumunu düzenlemektedir. Bu nedenle bu hükmün saman adamlar aracılığıyla kurulan anonim şirketlere uygulanabileceği de ileri sürülebilir. Zira saman adamlar "*hakiki*" ortak sayılmamaktadır. Ancak bu yöndeki tespitin çok zor olması nedeniyle bu unsur dikkate alınmamaktadır. Bkz. *Atabek*, Batider 1980, s. 652.

[249] Bu yönde *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 478. Ayrıca bkz. *Yanlı*, s. 139 vd.

sürülebilmekteydi. Nitekim anonim şirketlere ilişkin 312. madde gereğince anonim şirket yönetim kurulunun en az üç kişiden oluşması (fıkra I) ve bu üyelerin anonim şirket ortağı olması gerektiği (fıkra II) düzenlenmişti. Dolayısıyla anonim şirket paylarının tümünün tek ortağın elinde toplanması hâlinde yönetim kurulunda tek üye kalacaktı. Ancak bu durumda da anılan 435. maddenin I. fıkrası uygulanacağından, tek ortaklı anonim şirketin oluşmasına engel olmamaktaydı[250]. Tek ortaklı anonim şirketin mevcut olduğu durumlarda bağımsız iki kişi (ortak ve anonim şirket) söz konusu olmaktaydı. Bağımsızlığın kötüye kullanıldığı hâllerde Türk Medenî Kanunu'nun 2. maddesi gereğince müdahalede bulunulabilmekteydi[251].

Anonim şirkete ilişkin yukarıda açıklanan düzenlemeler 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 476. maddesinin II. fıkrası gereğince sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlere de tatbik edilmekteydi.

Belirtmek gerekmektedir ki, özel hukuk kişilerinin tek ortakla şirket kurması ve şirketi devam ettirmesine kanunen izin verilmezken, Devlet tarafından kurulan şirketlerde Devletin tek ortak olmasına izin verilmekteydi (ve hâlen verilmektedir). Bu şekilde Devlet, mallarını zararlardan korumakta, ekonomide aktif rol alabilmekte ve bütçe kontrolüne tâbi olması gerekmeyen sermaye bulundurmaktadır[252]. Bu bağlamda Kamu İktisadi Kuruluşları ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin[253] 2. maddesinin I. fıkrasının 2. bendi gereğince iktisadi devlet teşekkülleri (İDT) "*sermayesinin tamamı Devlete ait*, iktisadi alanda ticarî

[250] 865 sayılı Türk Ticaret Kanunu açısından karş. *Atabek*, İBM 1937, s. 57 (5339).

[251] Bu yönde *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 478.

[252] Bu yönde bkz. *Hirsch*, 1946, s. 198; *Gündoğdu*, s. 231.

[253] 08.06.1984 tarih ve 233 Sayılı KHK, (R.G. 18.06.1984, S. 18435 - Mük.)

esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan, kamu iktisadi teşebbüsüdür"[254]. Aynı Kanun Hükmünde Kararname'nin 3. maddesinin III. fıkrası uyarınca iktisadi devlet teşekkülleri *anonim şirket* şeklinde kurulabilmektedirler. Ayrıca Kanun Hükmünde Kararname'nin 2. maddesinin I. fıkrasının 5. bendi gereğince iktisadi devlet teşekkülleri ile kamu iktisadi kuruluşları, tek ortaklı bağlı ortaklıklar –ki bunlar da anonim şirketlerdir- kurabilmektedirler[255]. Dolayısıyla 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname tek ortağı Devlet olmak koşuluyla, tek ortaklı anonim şirketin kurulmasına izin vermektedir[256]. *Hirsch*, Devletin tek ortak olduğu bu durumlarda, Devletin sınırlı sorumlu tacir olarak ortaya çıktığını ve şirketin klasik anlamı dışına çıkıldığını ifade etmektedir[257].

3. Kollektif ve Komandit Şirket

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, iki kişilik bir kollektif ve komandit (m. 207'nin atfı dolayısıyla) şirkette, bir ortağın çıkarılması ile ilgilenerek, 199. maddesinde ortağın talebi üzerine "haklı sebepler mevcut ise.… mahkeme fesih ve tasfiyeye hükmetmeksizin şirkete ait bütün iş ve muameleleri ve şirketin mevcudunu alacak ve borçları ile beraber davacı ortağa terk ve tahsise ve ortağın şirketten

[254] 233 sayılı KHK m. 2/1 : "Kamu iktisadi teşebbüsü 'Teşebbüs'; iktisadi devlet teşekkülü ile kamu iktisadi kuruluşunun ortak adıdır". Aynı maddenin 3. bendi gereğince "kamu iktisadi kuruluşu 'Kuruluş'; *sermayesinin tamamı Devlete ait* olup tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri kamu yararı gözeterek üretmek ve pazarlamak üzere kurulan ve gördüğü bu kamu hizmeti dolayısıyla ürettiği mal ve hizmetler imtiyaz sayılan kamu iktisadi teşebbüsüdür".

[255] 233 sayılı KHK'nin 2. maddesinin 5. bendi gereğince "Bağlı ortaklık; sermayesinin yüzde ellisinden fazlası iktisadi devlet teşekkülüne veya kamu iktisadi kuruluşuna ait olan işletme veya işletmeler topluluğundan oluşan anonim şirketlerdir". Aynı KHK'nin 3. maddesinin III. fıkrası gereğince "Anonim şirket şeklinde kurulan iktisadi devlet teşekküllerinde Türk Ticaret Kanununun 277 nci maddesinde sözü edilen beş kurucunun bulunması koşulu aranmaz, genel kurul ve denetçiler bulunmaz". Bkz. *Sayın*, s. 92 vd. Ayrıca bkz. aşa. İkinci Bölüm, § 6, I, C.

[256] Ayrıca bkz. *Gündoğdu*, s. 231; *Moroğlu*, 2009, s. 137.

[257] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Hirsch*, 1935, s. 23.

çıkarılmasına karar verebilir" demekteydi[258]. Bu hüküm ile şirket tasfiye edilmeksizin, şirkete ait işletme bir bütün olarak davacı ortağa devredilmekteydi. Bu şekilde işletmenin devamlılığı sağlanmakta, bütünlük bozulmamakta ve davacı ortak da menfaat kaybına uğramamaktaydı[259]. Aynı şekilde Kanun'un 200. maddesi gereğince "iki kişiden ibaret olan bir şirkette ortaklardan birinin şahsi alacaklısı, 190, 191 ve 198 inci maddelere göre haiz olduğu itiraz veya fesih hakkını kullanır veya ortaklardan biri iflas ederse, diğer ortak, 199 uncu madde hükümlerinden" faydalanabilmekteydi[260]. İki ortaktan birinin ölümü hâlinde ölen ortağın mirasçılarının bulunmaması veya payların tek ortağın elinde toplanması durumunda şirketin infisah edeceği kabul edilmekteydi[261]. Bu hükmün iki ortaklı kollektif veya komandit şirkette bir ortağın ölmesi durumunda da uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalıydı. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 195. maddesinin I. fıkrasında şirket sözleşmesinde belirtilmesi koşuluyla ölen ortağın mirasçıları ile şirketin devam edeceği, mirasçılar şirkette kalmaya razı olmazlarsa, şirketten çıkarılacakları, sağ kalan ortaklardan birinin şirketin devamına razı olmaması hâlinde ise şirketin infisah edeceği düzenlenmişti. Bu bağlamda ölen ortağın mirasçılarının hiçbirinin şirkete

[258] Hüküm ile ilgili kararlar için bkz. Yargıtay TD, 26.11.1968, E. 1967/2058, K. 1968/6301; 11. HD, 01.05.1986, E. 2143, K. 2636. *Çamoğlu*'na göre kollektif şirkette ikiden fazla ortağın mevcut olması ve bir ortağın diğer bütün ortakları şirketten haklı sebeple çıkarılmasını talep etmesi durumunda da 199. maddenin kıyasen uygulanması gerekmektedir. Bkz. *Çamoğlu*, Ersin: Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması, İstanbul 2008, s. 153. *Atabek*'e göre hükümde geçen "karar verebilir" ifadesinin "verir" olarak anlaşılması gerekmektedir. Bkz. *Atabek*, Batider 1980, s. 645.

Türk Ticaret Kanunu'nun 257. maddesi de aynı şekildedir.

[259] Bu yönde *Çamoğlu*, s. 169.

[260] Türk Ticaret Kanunu'nun 258. maddesi de aynı şekildedir. Bu hükmün de geniş yorumlanması gerektiği ve ikiden fazla ortağı olan bir kollektif şirkette, bir ortak hariç diğer bütün ortakların iflas etmesi durumuna da kıyasen uygulanabileceği ileri sürülmektedir. Bu yönde *Çamoğlu*, s. 171 vd.

[261] Bu yönde bkz. *Doğanay*, C. I, s. 643; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 313.

katılmaması hâlinde, şirketin infisah edeceği kabul edilmekteydi[262]. Bazı yazarlar şirkette ortaklardan birinin ölümü hâlinde diğer ortağın 199. maddeden yararlanarak mirasçıların şirketten çıkarılmalarını mahkemeden talep edebilmeleri gerektiğini, zira şirketin tasfiyesinin ortağın ve mirasçıların zararına sonuç doğuracağını belirtmekteydi[263]. Bazı yazarlar ise anonim ve limited şirket hükümlerini örnek alarak mahkemece ortağın çıkarılmasını ve (veya sadece ortak ölmüş ise) şirkete yeni bir ortak edinilmesi için tek ortağa uygun bir süre verilebileceğini ileri sürmektedirler[264]. Bu şekilde ikinci bir ortak bulunulabilirse, şirketin tüzel kişiliği muhafaza edilecek ancak yeni bir ortak bulunamaz ise, tüzel kişilik ticaret sicilinden terkin edilerek yerine tek ortak tacire ait işletme kayıt ve tescil edilmekteydi.

V. ÖNEMİ VE YARARLARI

Tek ortaklı şirket, tacirlerin kendi kişisel sorumluluklarını sınırlama ihtiyaçlarında önemini göstermektedir[265]. Türk hukuku, gerçek kişilerin sorumluluklarını sınırlandırarak ticarî işletme kurmasına izin vermemiştir[266]. Ancak tek tacirli bir işletmede riski azaltmak amacıyla tek ortaklı bir şirket kurulması olanaklıdır. Böylece kurulan ticarî işletme sayıları artmakta ve ekonomik açıdan ülke genelinde kalkınma meydana gelmektedir[267]. Ayrıca işletmenin veya şirketin kolay devredilebilmesi ve miras paylaşımını kolaylaştırmak için de bir işletme tek ortaklı

[262] Bu yönde bkz. *Doğanay*, C. I, s. 643; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 317.

[263] Bu görüşler için bkz. *Atabek*, Batider 1980, s. 642; *Çamoğlu*, s. 174.

[264] Bu yönde *Doğanay*, C. I, s. 654; *Domaniç*, Hayri: Adi, Kollektif ve Komandit Şirketler, İstanbul 1970, s. 167. *Atabek* bu görüşe karşı çıkmaktadır. Bkz. *Atabek*, Batider 1980, s. 643.

[265] Bkz. *Hirsch*, 1946, s. 197; *Şehirali Çelik*, s. 177; *Gündoğdu*, s. 232.

[266] Bkz. *Karayalçın*, Dersler, s. 14; *Gündoğdu*, s. 232.

[267] Ayrıca aile şirketlerinin kurumsallaşmasına olanak sağlanmaktadır. Bu yönde *Gündoğdu*, s. 234. Şirket kurmak için asgari sayı koşulunu sağlamak amacıyla saman adam arayışı sona ermekte ve bunlar için yapılan ek masraflar da ticarî işletmeye yöneltilebilmektedir. Bu yönde bkz. *Şehirali Çelik*, s. 177, *Çevik*, K., s. 41, *Sayın*, s. 21.

şirket olarak yapılandırılabilmektedir[268]. Bir şirket için yönetim birliğinin ve işlem kontrolünün sağlanması önemli hedeflerden birisidir. Tek ortaklı şirketler ile bu hedef gerçekleştirilmektedir. Ayrıca bu şirketlerde ortaklığın ihtiyaçları kısa sürede karşılanabilmekte ve şirket daha güçlü bir mali yönetime sahip olmaktadır[269]. Anonim şirketlerin halka açılması ve borsa şirketine dönüşmesi tek ortaklı şirketlerde daha kolaydır[270].

Dernek, vakıf[271], üniversite, araştırma enstitüleri gibi kuruluşların da, bilimsel çalışmaları veya projeleri kapsamında ticarî şirket kurma ihtiyaçları doğmaktadır. Bu bağlamda şirket kurmaları için başka bir ortak aramaya gerek kalmadan kendileri tek ortaklı şirket kurabileceklerdir. *Tekinalp,* bu gibi kuruluşların buluşlarını tek ortaklı şirketler aracılığıyla pazara sunabileceklerini, bu şekilde yeni araştırmalara katkı sağlayabileceklerini ifade etmektedir. Bu kuruluşların döner sermayelerinin de tek ortaklı şirket şeklinde yapılandırılmaları uygulamada kolaylık sağlayacaktır[272].

Yabancı şirketlerin Türkiye'de yatırım yapabilmeleri açısından da tek ortaklı şirketler önemli bir rol oynamaktadır. Zira 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu döneminde Türkiye'de bir ticaret şirketi aracılığıyla yatırım yapmak isteyen şirketler, asgari kurucu sayısı koşulunu sağlayabilmek amacıyla güvenebilecekleri saman adamlar aramaktaydılar. Ancak yabancı şirketler, genellikle tek ortaklı şirketleri tercih etmektedirler. Zira, bu şekilde yönetim yetkisine tamamen sahip olmakta ve

[268] Bkz. *Tekinalp,* Tek, s. 56, N. 6–08 vd; *Proy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 478b - *Honsell*/*Vogt*/*Watter*, Art. 625 N. 21. Bu yöndeki kararlar için bkz. BGE 71 II 272, 274; 81 II 455, 459. Miras paylaşımı sayesinde işletmenin dağılma riski bir bakıma ortadan kalkmış olmaktadır. Bu yönde *Sayın*, s. 25;*Çevik,* K., s. 42; *Tekinalp,* Tarihi Gelişim, s. 596.

[269] Bkz. *Sayın*, s. 20. Örneğin şirketler, sermaye artırımı veya azaltımı işlemlerini kısa sürede yapabilmekte ve acil ihtiyaçlar karşılanabilmektedir. Bu yönde *Çevik*, K., s. 41.

[270] Bu yönde *Tekinalp,* Tek, s. 56, N. 6–09; *Tekinalp,* Tarihi Gelişim, s. 596, *Sayın*, s. 21.

[271] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 338.

[272] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 54 vd, N. 6–03 ve 6–12; *Sayın*, s. 93; *Gündoğdu*, s. 233.

formaliteye uymak için başka bir ortak arama zorunluluğu ortadan kalkmaktadır. Ayrıca tek ortaklı şirketlerin maliyeti de diğer şirketlere göre daha düşüktür[273].

Konzernlerde de tek ortaklı limited şirket büyük bir rol oynamaktadır. Tek ortaklı şirket genellikle yavru şirket konumunda kurulmaktadır[274]. Bu şekilde şirketler topluluğunda "makro politikaların" kolayca uygulanması sağlanmaktadır[275]. Ayrıca şirketler, örneğin üretim zincirinin bir aşamasını – maliyeti azaltmak amacıyla- kendilerine bağlı bir ticaret şirketi aracılığıyla gerçekleştirmek istemeleri durumunda da tek ortaklı şirketlere başvurabileceklerdir[276].

Ayrıca belirtmek gerekmektedir ki, Avrupa'da devletler yavaş yavaş, şirket kurma koşullarını serbestleştirmektedirler[277]. Zira "yerleşme serbestîsi" (*freedom of establishment*) sayesinde Avrupa Birliği'ne üye devletlerin herhangi birinde şirket kurmak serbest hâle gelmiştir. Böylelikle kişilere kendilerine en uygun ve en serbest hukuk sistemini seçme olanağı tanınmıştır[278]. Tek ortaklı şirketin Türk hukukuna getirilmesi ile Avrupa Müktesebatı ile uyum sağlanarak,[279] Türk şirketleri Avrupa Birliği üyesi devletlerin şirketleri ile rekabet edebilir duruma getirilmiştir.

Türk hukukunda mümkün olmamakla birlikte, Alman hukukunda "tek ortaklı limited şirket & Co. KG" (*Einpersonen-GmbH &Co. KG*) şeklinde komandit şirket türü ortaya çıkmıştır. Bu şirket türünde, tek ortaklı limited şirket, bir komandit

[273] Bu yönde bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 55, N. 6–07; *Tekinalp*, Tarihi Gelişim, s. 596; *Sayın*, s. 21.

[274] Bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 1243; *Michalski*, Bd. I, s. 549, § 1 N. 38.

[275] Bu yönde bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 56, N. 6–11.

[276] Bu yönde bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 55, N. 6–05.

[277] Bkz. *Lange*, s. 25.

[278] Bkz. *Şehirali Çelik*, s. 163.

[279] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 388 "Böylece AET'nin şirketlere ilişkin 89/667 sayılı On ikinci Yönergesi'nin tanıdığı olanaktan yararlanılmıştır".

şirketin tek komandite ortağı (*Komplementärin*) olabilmektedir. Tek ortaklı limited şirketin tek ortağı da, kurulan komandit şirketin komandite ortağı olmaktadır. Böylece tek bir kişinin katılımı ile bir GmbH & Co. KG oluşmaktadır. Tek bir gerçek kişinin katıldığı ve sınırlı sorumlu olduğu bu tür bir şahıs şirketi yapısı, tek ortaklı limited şirket yerine ilginç bir alternatif olarak ortaya çıkmıştır[280].

[280] Bu şekilde komandit şirketlere ilişkin vergi avantajlarından yararlanılabildiği yönünde ve ayrıntı için bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 556, §1 N. 63.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK TİCARET KANUNLARINDA TEK ORTAKLI LİMİTED ŞİRKET

§ 4 - 6762 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU'NDA TEK ORTAKLI LİMİTED ŞİRKET

I. KURULUŞTA

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu limited şirketin ortak sayısının ikiden az olamayacağı hükmü (m. 504) nedeniyle bir tek kişinin bir limited şirket kurması olanaklı değildi. Zira bir limited şirketin en az iki kişi ile kurulabileceği Kanun'da açıkça düzenlenmekteydi (TTK m. 503). Tek kişinin limited şirket kurması ancak saman adamlar aracılığıyla olanaklıydı.

II. SONRADAN

A- ORTAK SAYISININ BİRE DÜŞMESİ

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ortak sayısının bire düşmesini bir kendiliğinden sona erme (infisah) nedeni olarak kabul etmemektedir (m. 549)[281]. Bu itibarla, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu dolaylı olarak tek ortaklı limited şirketleri kabul etmektedir[282]. Sadece anılan Kanun'un 504. maddesinin II. fıkrasında tek kalan limited şirket ortağına ve alacaklılara şirketin feshini talep etme hakkı verilmiştir[283].

---

[281] Bkz. *Tekinalp/Poroy/Çamoğlu*, N. 1640a; *Eriş*, Gönen: Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, C. III, Ankara 2010, s. 3319; *Önal*, s. 26; *Teoman*, Ortaksız, s. 150.

[282] Bu yönde bkz. *Arslanlı*, s. 36; *Baştuğ*, İrfan: Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması, İzmir 1966, s. 73; *Karayalçın*, C. II, s. 340; *Gündoğdu*, s. 230. *Tekinalp* bu tür tek ortaklı şirketleri "*fiili tek kişilik limited ortaklık*" şeklinde ifade etmektedir. Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 30, N. 4–09. Ancak *Teoman* bu durumun geçici bir süre için kabul edildiğini ifade etmektedir. Bkz. *Teoman*, Ortaksız, s. 151.

[283] Bkz. *Pulaşlı*, 2007, s. 435. Yargıtay 11. HD de 29.11.1991 tarih ve E. 1991/3056 K. 1991/6358 sayılı Kararı'nda 504. maddenin II. fıkrasının I. fıkrada öngörülen "ortakların sayısı ikiden az olamaz" hükmünü ortadan kaldırdığı şeklinde yorumlanmaması gerektiğini, II. fıkranın (ölüm veya medenî hakların kaybı gibi) ortağın iradesi dışında oluşan nedenlere hasredilerek yorumlanması

Bu durumda uygun süre geçip fesih kararı verilinceye kadar şirketin tek ortaklı olarak hukukî varlığını sürdürmesi olanaklıdır[284]. Ortağın ve alacaklının feshi talep etmesi ile ortak sayısının bire indiğini ve kendisinin ortak veya şirket alacaklısı[285] olduğunu ispat etmesi gerekmektedir[286]. Bir görüşe göre şirket ortağının dava açmaması durumunda şirket alacaklısının fesih davası açabilmesi için korunmaya değer bir menfaatinin bulunduğunu ispat etmesi gerekmektedir[287]. Şirket tasfiye hâlinde ise ortakların ve şirket alacaklılarının bu şekilde bir talep hakkı bulunmamaktadır[288].

Yargıtay, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 504. maddesinin uygulanmasında şirketin iki ortakla kurulması veya ikiden fazla ortakla kurulması arasında ayrım yapmaktadır[289]. Nitekim Yargıtay'a göre limited şirket iki ortak tarafından kurulmuş ise, ortaklardan birinin çıkması veya çıkarılması durumunda 504. maddenin II. fıkrası uygulanmamakta, başka bir ifade ile tek kalan ortağa ortak sayısını ikiye çıkarabilmesi için uygun bir süre verilmemektedir. Sonuçta limited

---

gerektiğini ifade etmektedir. Karar metni için bkz. *Eriş*, s. 3555 vd.

Anonim şirketlerde olduğu gibi Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na fesih davası açma hakkı tanınmamıştır. Karş. 6762 sayılı TTK m. 435. Bu yönde bkz. *Eriş*, s. 3319; *Karayalçın*, C. II, s. 340

[284] Bu yönde bkz. *Tekinalp/Poroy/Çamoğlu*, N. 1640a; *Önal*, s. 26; *Pulaşlı*, 2012, s. 987; 11 HD, 14.02.1983, 317 E., 644K. (Kazancı).

[285] Limited şirket ortağının veya eski ortağının değil şirketin alacaklısı olması gerekmektedir. Ayrıca bu sıfatın davanın açıldığı sırada da devam ediyor olması gerekmektedir.

[286] Bu yönde bkz. *Atabek*, Batider 1980, s. 651.

[287] Bu yönde bkz. *Karayalçın*, C. II, s. 340. *Arslanlı*, hükme kaynak teşkil eden İsviçre Borçlar Kanunu'nda hâkime şirketi feshetme konusunda karar verirken serbestî tanındığını, Türk Ticaret Kanunu'nun 504. maddesinin II. fıkrasında hâkime böyle bir serbestî tanınmamış olmasına rağmen alacaklının talebinde muhik bir menfaatinin olmaması durumunda hâkimin fesih talebini reddedebileceğini ifade ederek tek ortaklı limited şirket lehine görüş ileri sürmüştür. Bkz. *Arslanlı*, s. 37; *Tekinalp*, Tek, s. 31, N. 4–10; *Yanlı*, s. 138.

[288] Bu yönde bkz. *Atabek*, Batider 1980, s. 651.

[289] *Doğanay* da bu şekilde bir ayrım yapmaktadır. Bkz. *Doğanay*, C. II, s. 1230.

şirket infisah etmektedir[290]. Ancak limited şirket ikiden fazla ortak tarafından kurulmuş ve sonradan ortak sayısı bire düşmüş ise, 504. maddenin II. fıkrası uygulama alanı bulmaktadır. Dolayısıyla şirket infisah etmemekte, ortak sayısının en az ikiye çıkarılması için mahkeme tarafından uygun süre verilmektedir. Bu süre içerisinde ortak sayısı en az ikiye ulaşamadığı takdirde ortaklardan birinin veya şirket alacaklısının talebi üzerine mahkeme şirketin feshine karar vermektedir[291]. Yargıtay tarafından yapılan bu ayrımın yasal bir dayanağı bulunmamakla birlikte öğretide haklı olarak eleştirildiği görülmektedir[292].

B- İKİ ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETTE BİR ORTAĞIN ÇIKMASI VE ÇIKARILMASI

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda iki ortaklı limited şirkette ortaklardan birinin şirketten ayrılmak istemesi hâlinde hukukî durumun ne olacağı düzenlenmemiştir[293]. Bu durumda 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 504. maddesinin II. fıkrasının veya kollektif şirkete ilişkin 199. maddenin kıyasen uygulanabileceği ileri sürülmüş olmakla birlikte Yargıtay kararlarında bu yola başvurulmamaktadır[294].

Yargıtay'ın kökleşen son içtihatlarına göre iki ortağın bulunması durumunda, ortaklardan biri şirketten çıkarılmasına izin verilmesini isteyememekte, sadece 6762

[290] Bu yönde *Doğanay*, C. II, s. 1230; 11. HD, 25.09,1985, E. 1985/3521, K. 1985/4788; 11. HD, 20.06.1980, 3208/3285; 11. HD, 23.12.1988, 9181/7846; 11. HD, 29.11. 1991, 3056/6358; 11. HD, 09.03.1992, 6475/3383; 11. HD, 20.06.1980, E. 1980/3208, K. 1980/3285 (Kazancı). Ayrıca bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 986.

[291] Bu yönde bkz. 11. HD, 14.02.1983, 317/644 (şirket üç ortaklı olup sonradan tek ortaklı hâle gelmiştir); *Eriş*, s. 3319. Aynı yönde bkz. *Doğanay*, C. II, s. 1230.

[292] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 987.

[293] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 987.

[294] Bu yönde bkz. *Tekinalp/Poroy/Çamoğlu*, N. 1676a; *Pulaşlı*, 2007, s. 477 vd.

sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 551. maddesinin II. fıkrası gereğince şirketin feshini mahkemeden talep edebilmektedir[295]. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 551. maddesinin II. fıkrasında düzenlenen çıkma hakkı ancak ikiden fazla ortaklı limited şirketler açısından uygulama alanı bulmaktadır[296]. Aynı şekilde bir ortak şirketin diğer ortağının şirketten çıkarılmasını da mahkemeden talep edememektedir[297]. Zira bu durumda limited şirket tek ortaklı duruma gelecektir ki, bu da Kanuna uygun değildir. Ayrıca 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 551. maddesinin III. fıkrası uyarınca "esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak ekseriyeti tarafından muvafakat edilmek şartıyla şirket, muhik sebeplerden dolayı bir ortağın şirketten çıkarılmasını mahkemeden isteyebilir". İki ortaklı limited şirkette maddede öngörülen çoğunluk elde edilemeyeceğinden dolayı, haklı nedene dayanarak bir ortağın şirketten çıkarılamayacağı ifade edilmektedir[298]. Son olarak, iki ortaklı limited şirkette 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 529. maddesi gereğince sermaye borcunu ödemeyen ortağın da şirketten çıkarılamayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır[299]. Yargıtay önceleri verdiği kararlarında iki kişilik bir limited şirkette,

[295] Bkz. 11. HD, 19.02.1997, E. 1997/7673, K. 1997/8332; 11. HD, 29.11.1991, 3056/6358; 11. HD, 20.06.1980, 3208/3285; 23.12. 1988, 9181/7846; *Eriş*, s. 3319 vd; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 1676a.

Yargıtay bu kararlarını 6762 sayılı TTK'nun 504/I. maddesi gereğince şirket ortak sayısının ikiden az olamayacağı hükmüne dayandırmaktadır. Zira "iki ortaklı limited şirketler bakımından, ortaklardan birinin ortaklıktan çıkarılması isteminin ortaklar kurulunca kabulü, sonucu itibariyle, tek kişi ile ortaklığın devamına olanak tanınması sonucunu doğuracaktır. Oysa yasa koyucu tarafından böyle bir sonuç amaçlanmış olamayacağından, 551/III. maddesine dayanan hakkın, ancak ikiden fazla ortaklı limited şirketlerde uygulanmasının mümkün olacağının kabulü gerekir". Bkz. 11. HD, 06.04.2010, E. 2008/8424, K. 2010/3843 (Kazancı).

[296] Bu yönde bkz. 11. HD, 28.06.2004, 13520/7211; *Eriş*, s. 3565 vd.

[297] 11. HD, 23.12.1988, 9181/7846; 11. HD, 25.09.1985 tarih ve 3521/4788 sayılı kararda ayrıca "dışarıdan başka ortak alınmasına yasal olanak tanınmadığını", başka bir anlatımla 504. maddenin uygulama olanağı olmadığı ifade edilmektedir. Bu yönde ayrıca *Doğanay*, C. II, s. 1231. Karar için bkz. *Eriş*, s. 3522 vd.

[298] Bu yönde bkz. *Üçışık*, s. 202. Yazar kolektif şirketlere ilişkin 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 199. maddesine benzer bir hükmün limited şirketler için de getirilmesinin uygun olacağını belirtmektedir.

[299] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Pekdinçer*, s. 466 vd.

bir ortağın diğer ortağın çıkarılmasını talep edebileceğini belirtmekle birlikte[300] bu görüşünü sonradan terk etmiştir[301].

§ 5 - 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU'NDA TEK ORTAKLI LİMİTED ŞİRKET

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda tek ortaklı limited şirketin kuruluşu kanunen düzenlenerek, bu şirkete baştan itibaren limited şirket hükümlerinin uygulanacağı konusunda açıklık getirilmiştir[302]. Bu Kanun ve düzenlemeler kapsamında tek ortaklı limited şirket, kuruluşta tek ortaklı limited şirket ve sonradan tek ortaklı limited şirket başlıkları altında incelenecektir:

I. KURULUŞTA TEK ORTAKLI ŞİRKET

A- DOĞRUDAN TEK ORTAKLI KURULUŞ

Limited şirketin tek ortakla kuruluşu Türk Ticaret Kanunu'nun 575 vd hükümleri çerçevesinde ani kuruluş yoluyla mümkündür. Bu şekilde tek ortaklı limited şirketi aşağıda ele alınacak durumlardan ayırt etmek üzere "doğrudan tek ortaklı kuruluş" olarak adlandırmayı ve bu başlık altında incelemeyi uygun gördük. Ani kuruluş, öğretide nitelikli (özellikli, mevsuf) ve basit kuruluş olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Nitelikli kuruluş, şirkete kısmen veya tamamen aynî sermaye konulması (m. 581, 578) veya kuruluş sürecinde bir işletme veya aynın devralınması durumunda söz konusu olmaktadır[303]. Nitelikli kuruluş yerine aynî kuruluş ifadesi de kullanılmaktadır. Ancak bu kuruluş türünde aynî sermaye ile birlikte nakdî

[300] Bu yönde bkz. 11. HD, 08.11.1982, 3904/4480. *Eriş*, s. 3554.

[301] Bu yöndeki tespit için bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 987.

[302] Bu yönde bkz. *Honsell/Vogt/Watter*, Art. 775 N. 5b.

[303] Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 1646b.

sermayenin de şirkete getirilebilmesi nedeniyle nitelikli kuruluş teriminin daha isabetli bir tercih olduğunu düşünmekteyiz. Basit kuruluş ise, nitelikli kuruluşu karakterize eden özelliklerin bulunmadığı kuruluştur. Dolayısıyla basit kuruluş yerine nakdî kuruluş ifadesi de kullanılmaktadır[304]. Limited şirketin tek ortakla kuruluşu, temel kuruluş şekli olması dolayısıyla, aşağıda ayrı bir başlık altında ayrıntılı bir şekilde incelenecektir[305]. Burada sadece tasnifsel bir ayrım ve tespit yapılmakla yetinilmiştir.

B- DOLAYLI KURULUŞ

Tek ortaklı limited şirket, dolaylı olarak, birleşme (TTK m. 136 vd), bölünme (TTK m. 159 vd) veya tür değiştirme (TTK m. 180) sonucunda ortaya çıkmaktadır.

1. Birleşme Sonucunda

Birleşme[306], iki veya daha fazla ticaret şirketinin malvarlığının tasfiye olunmaksızın, içlerinden birinin bünyesinde veya yeni kurulan bir şirkette birleşmesidir[307]. Türk Ticaret Kanunu gereğince birleşme, devralma (m. 136/I,a) ve yeni kuruluş şeklinde birleşme (m. 136/I,b) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır[308]. Yeni

[304] Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 483.

[305] Bkz. aşa. İkinci Bölüm, § 6.

[306] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Türk*, Hikmet Sami: Ticaret Ortaklarının Birleşmesi, Ankara 1986, s. 37 vd.

[307] Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 141; *Pulaşlı*, 2012, s. 85; *Bahtiyar*, Mehmet: "Türk Ticaret Kanunu ile Avrupa Birliği'nin Üçüncü Konsey Yönergesi Açısından Anonim Ortaklık Birleşmeleri ve Denetimi", Şirket Birleşmeleri, Editörler: *Sumer*, Haluk/*Pernsteiner*, Helmut, İstanbul 2004, s. 3.

[308] Türk Borçlar Kanunu'nun 202. maddesinde bir işletmenin aktif ve pasifleriyle devri ve 203. maddesinde ise bir işletmenin başka bir işletme ile aktif ve pasiflerini karşılıklı olarak devralması veya birinin diğerine katılması yoluyla birleşmesi düzenlenmektedir. Doktrinde bu hükümlerin ticaret şirketlerinin birleşmelerine de uygulanabileceği ileri sürülmektedir. Bkz. *Türk*, Hikmet Sami: Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesinde "Nev'îlerin Aynı Olması Koşulu", Ankara 1986, s. 181. Ancak Türk Borçlar Kanunu hükümlerinin genel nitelikte olmaları nedeniyle, bu hükümlerin Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen koşulları sağlamayan birleşmelere uygulanmaması gerektiği kanaatindeyiz. Bu yönde *Yasaman*, Hamdi: Anonim Ortaklıkların Birleşmesi, Ankara 1987, s. 16.

kuruluş şeklinde birleşme, en az iki şirketin ortaklarının, yeni kurulan başka bir şirketin ortaklığına alınması karşılığında, malvarlıkları veya işletmelerini, aktif ve pasifleriyle bir bütün olarak yeni şirkete devretmeleri sonucunda tasfiyesiz olarak dağılmaları olarak tanımlanabilir. Bu tür birleşmede, yeni kurulacak şirketin limited şirket olması durumunda Türk Ticaret Kanunu'nun limited şirkete ilişkin hükümleri uygulanacaktır (TTK m. 143). Devralma şeklinde birleşme, en az bir şirketin ortaklarının, başka bir şirketin ortaklığına alınması karşılığında, malvarlığı veya işletmesini, aktif ve pasifleriyle bir bütün olarak diğer şirkete devretmesidir. Sermaye şirketleri; sermaye şirketleriyle, kooperatiflerle ve devralan şirket olmaları koşuluyla, kollektif ve komandit şirketlerle birleşebilmektedirler. Ayrıca bir limited şirket bir ticarî işletmeyi devralmak suretiyle onunla da birleşebilmektedir (TTK m. 194/I).

Birleşmenin temel unsurları arasında "üyelik/ortaklık haklarının devamlılığı" ilkesi (*Grundsatz der Mitgliedschaftskontinuität*) bulunmaktadır[309]. Başka bir ifade ile ortaklar sona eren veya devralınan şirkette ortaklık haklarını kaybetmekte, ancak yeni kurulan veya devralan şirkette *ipso iure* ortaklık hakları kazanmaktadırlar. Bu itibarla ortaklık statüsü sona ermemekte, kesintisiz olarak yeni şirkette de devam etmektedir (TTK m. 140/I)[310]. Bu durumda birleşme sonucu tek ortaklı limited şirketin oluşması olanaksız görünebilir. Ancak Türk Ticaret Kanunu'nun 141. maddesinde, birleşme sözleşmesinde düzenlenmek koşuluyla, ortaklara paylarının gerçek değerine denk gelen bir ayrılma akçesi alarak şirketten ayrılma olanağı tanınmakta ve "üyelik haklarının devamlılığı" ilkesine istisna getirmektedir[311]. Aynı

[309] Bu husus hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 144 vd; *Türk*, Birleşme, s. 150 vd; *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 475, § 16 N. 324 ve s. 738, § 25 N. 56.

[310] Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 144; *Pulaşlı*, 2012, s. 86.

[311] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 95; *Tekinalp*, Tek, s. 61, N. 7–16.

şekilde maddenin II. fıkrasında, birleşmeye katılan şirketlerin birleşme sözleşmesinde sadece ayrılma akçesi verilmesini öngörülerek, diğer ortakları şirketten çıkarma hakkı tanınmaktadır[312]. Böyle bir kaydın şirket sözleşmesinde öngörülmesi durumunda limited şirket sermayesinin yüzde doksanına sahip olan ortakların birleşme sözleşmesine onay vermeleri gerekmektedir. Onay verilmemesi durumunda ortak veya ortakların birleşme sırasında ayrılma akçesi ödemek suretiyle şirketten çıkarılabilmeleri olanaksızdır (TTK m. 151/V). Bu şekilde ortakların şirketten çıkarılması yoluyla birleşme sonucunda nadiren de olsa tek ortaklı limited şirket kurulabilmektedir. Devredilen şirkette, tek bir ortak şirket sermayesinin en az yüzde doksanına sahip ise, bu ortak birleşme sözleşmesini onaylamak suretiyle diğer ortak veya ortakları şirketten çıkarabilmektedir. Yeni kuruluş şeklinde birleşmede birleşen şirketlerin tümü devredilen şirket statüsündedir. Dolayısıyla bu şirketlerde tek bir ortak –ki bu ortak aynı kişi olmalıdır- kalacak şekilde diğer ortakların çıkarılması sonucunda yeni kurulan limited şirket tek ortaklı limited şirket olacaktır. Devralma şeklinde birleşmede ise, örnek olarak devralan şirketin tek ortaklı olması ve devredilen şirketin de diğer ortaklarının çıkarılması sonucu tek ortaklı şirket olarak devam etmesi mümkündür[313].

Birleşme kararı alınmasını müteakip, birleşen şirketlerin yönetim organları birleşmenin tescili için ticaret siciline başvurmalıdırlar (TTK m. 152/I). Tescil ile birleşme geçerlilik kazanmaktadır (TTK m. 153/I). Devrolunan şirket, birleşmenin

[312] Ortakların şirketten çıkarılması yoluyla birleşmeye *squeeze out merger* veya *cash out merger* denilmektedir. Bkz. TTK Gerekçesi, m. 141.

[313] Ana şirketin sermayesinin % 90'ınından fazlasına sahip olduğu yavru şirketini devralması durumu örnek verilebilir. Ancak ana şirketin yavru şirketin paylarının tümüne sahip olması ve yavru şirketi devralması hâlinde birleşmeden söz edilemeyeceği ve *sui generis* bir durumun söz konusu olduğu ifade edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Akbilek*, Nevzat: Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda Anonim Şirket Birleşmelerinde Pay Sahibinin Korunması, İstanbul 2007, s. 188.

ticaret siciline tescili ile sona ermekte ve bütün aktif ve pasifleri kendiliğinden devralan şirkete geçmektedir (TTK m. 152/III).

2. Bölünme Sonucunda

Bölünme, sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin malvarlıklarını tamamen veya kısmen başka sermaye şirketlerine tasfiyesiz olarak ve kısmî halefiyet yoluyla devretmeleri ve bunun karşılığında bölünen şirketin ortaklarının devralan şirketlerde ortak konumunu *ipso iure* (kendiliğinden) elde etmeleridir[314]. Türk Ticaret Kanunu'nda bölünme tam ve kısmı bölünme olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (m. 159/I)[315]. Ayrıca her iki bölünme türünde de şirketin bölünen malvarlığı ya mevcut bir şirkete ya da yeni kurulacak bir şirkete (kısmi bölünmede yavru şirket kurma yoluyla) intikal etmektedir[316]. Yeni kuruluş şeklinde bölünmede, kurulacak şirketin limited şirket olması durumunda Türk Ticaret Kanunu'nun limited şirkete ilişkin hükümleri uygulanacaktır (TTK m. 164).

Tam ve kısmi bölünmede de birleşmede olduğu gibi[317] "üyelik/ortaklık haklarının devamlılığı" ilkesi geçerlidir. "Bu ilke gereğince bölünen şirketin ortakları bölünmeye katılan devralan şirketlerin tümünde ya da bazılarında ortak olabilir veya bölünen şirkette paylarını artırabilirler. Ortaklar arasında anlaşma varsa bölünen şirketten ayrılabilirler, ancak ihraç edilemezler"[318]. Bu itibarla bölünmede birleşmeden farklı olarak ayrılma akçesi öngörerek şirketten ihraç söz konusu

[314] Bkz. TTK Gerekçesi, III. Birleşme Hakkında Genel Açıklamalar.

[315] Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Helvacı*, Mehmet: Anonim Ortaklıkların Bölünmesi (Yeniden Yapılandırma Modeli Olarak Bölünme), İstanbul 2004, s. 14.

[316] TTK Gerekçesi, m. 159. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Çoştan*, Hülya: Anonim Ortaklıklarda Bölünme, Ankara 2004, s. 5 vd.

[317] Bkz. yuk. İkinci Bölüm, § 5, I, A, 1, b, aa.

[318] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 161.

olamamaktadır. Sadece ortaklar arasında anlaşma varsa, ortaklar bölünen şirketten ayrılabilmektedirler[319].

Bölünme yoluyla tek ortaklı limited şirketin kurulmasında genellikle oranların korunmadığı (asimetrik) bölünme (TTK m. 161/II,b) söz konusu olmaktadır. Zira eğer bölünen şirket tek ortaklı limited şirket değil ise, ikiden fazla ortağı olan bölünen şirkette en fazla % 99 paya sahip olan ortak, yeni kurulan şirkette %100 paya sahip olacaktır[320]. Ayrıca kısmi bölünmede bölünme sonucu oluşacak yeni limited şirketin (yavru şirketin) paylarının tümünün bölünen şirkete ait olması dolayısıyla da tek ortaklı limited şirket oluşabilmektedir (TTK m. 159/I, b)[321].

Şirketin yönetim organı, bölünme sözleşmesini veya planını hazırlamaktadır (TTK m. 166). Bölünme sözleşmesi veya planının genel kurul tarafından onanmasını (TTK m. 173) müteakip, bölünme tescil edilmektedir. Tescil ile bölünme geçerlilik kazanmakta ve bölünen şirketin envanterde yer alan aktif ve pasifleri devralan şirkete geçmektedir (TTK m. 179/IV).

3. Tür Değiştirme Sonucunda

Bir ticaret şirketinin tasfiye edilmeksizin[322], ekonomik ayniyetini ve devamlılığını koruyarak hukukî şeklini değiştirmesine tür değiştirme

---

[319] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 151.

[320] Benzer örnek için bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 154–155: A Ltd. Şti'de X % 40, Y ise % 60 paya sahiptir. X Ltd. Şti. kısmi şekilde bölünerek, malvarlığının bir kısmını bu amaç için kurulan Y Ltd.ye devretmektedir. Ortaklardan A, X Ltd. Şti'de katılım oranını % 100'e çıkarmakta ve B ise Y Ltd. Şti'nin paylarını % 100'ünü almakta ise, asimetrik kısmi bölünme söz konusu olmaktadır. Sonuç olarak da iki tek ortaklı limited şirket ortaya çıkmaktadır.

[321] Bu yönde bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 62, N. 7–18.

[322] Bir ticaret şirketinin tasfiye olunmak suretiyle tek ortaklı limited şirket şeklinde kurulması mümkündür. Ancak bu durum Türk Ticaret Kanunu m. 180 vd hükümlerinde düzenlenen "tür değiştirme" kapsamına girmemektedir. Bu yönde *Pulaşlı*, 2012, s. 193.

denilmektedir[323]. Tek ortaklı limited şirkete, tek ortaklı bir anonim şirketin dönüşmesi Türk Ticaret Kanunu'nun 180 ve 181/I,a,1 maddeleri gereğince mümkündür. Bu durumda tür değiştirmeye ilişkin olan Türk Ticaret Kanunu'nun 183 ila 194. maddeleri uygulanmaktadır.

Buna ek olarak Türk Ticaret Kanunu'nun 194/II hükmü gereğince bir ticarî işletmenin tek ortaklı limited şirkete dönüşmesi de mümkündür. Zira anılan hüküm bir ticarî işletmenin ticaret şirketine dönüşmesi hâlinde Türk Ticaret Kanunu'nun 182 ila 193. maddelerinin kıyasen uygulanacağını belirtmektedir. Türk Ticaret Kanunu'nun 182. maddesine yapılan atıf nedeniyle ticarî işletmenin sadece kollektif veya komandit şirkete dönüşebileceği sonucu çıkarılabilir. Nitekim kollektif ve komandit şirketlerin tek kişi işletmesi olarak faaliyetine devam edebileceği 182. maddenin IV. fıkrasında düzenlenmiştir. Ancak bu tür bir dar yorumun Türk Ticaret Kanunu'nun amacı ile bağdaşmayacağı kanaatindeyiz. Zira Türk Ticaret Kanunu'nun 194. maddesinde ticarî işletmenin "ticaret şirketine dönüşmesi" ifadesi kullanılmıştır. Dolayısıyla ticarî işletmenin, bir ayrım yapılmaksızın, hem şahıs şirketine hem sermaye şirketine (TTK m. 124/I) dönüşebileceği kabul edilmelidir. Ayrıca hükmün atıf yaptığı 183 ve devamı maddeleri sermaye şirketlerine dönüşülmesi hâllerini de kapsamaktadır. Son olarak 194. maddenin gerekçesinde bir ticarî işletmenin ticaret şirketine dönüşmesi ihtiyacının karşılanması amacı izlendiği belirtilmiştir. Dolayısıyla ticarî işletmenin şahıs şirketleri yanında sermaye şirketlerine dönüşme ihtiyacının da karşılanması gerekmektedir[324]. Bir tacir, ticarî işletmesini işletirken doğacak borçlardan tüm malvarlığı ile sorumlu olmak istememesi durumunda, ticarî

[323] Bkz. TTK m. 180; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 167.

[324] Bu yönde bkz. TTK Gerekçesinde tek kişi işletmesinin tür değiştirmesine henüz ihtiyaç duyulmadığı belirtilmiştir. "F) Birleşme, bölünme ve tür değiştirme" hakkında "Genel Açıklamalar".

işletmesini tek ortaklı limited (veya anonim) şirkete dönüştürebilmelidir[325].

Tür değiştirme kararının alınmasını müteakip, bu hususun ve yeni kurulacak tek ortaklı limited şirketin sözleşmesinin tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir. Tescil ile tür değiştirme hukukî geçerlilik kazanmaktadır (TTK m. 189/II).

II. SONRADAN TEK ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETE DÖNÜŞMESİ

Sonradan veya derivatif (türev) tek ortaklı limited şirket (*Derivative Einmann-GmbH*), uygun bir şekilde en az iki kişi ile kurulan, ancak sonradan ortak sayısının bire düştüğü limited şirkettir[326].

Tek ortaklı limited şirket örneğin sonradan tek ortak hâline gelecek ortağın, şirketteki diğer ortak veya ortakların paylarını devralması[327] veya iki kişilik bir limited şirkette bir ortağın ölmesi ve diğer ortağın tek mirasçı kalması[328] nedeniyle bütün paylara sahip olması veya ortakların şirkette tek ortak kalacak şekilde çıkması sonucu oluşabilmektedir. Verilen örneklerde şirket sona ermemekte ve tek ortaklı şirket olarak varlığına devam etmektedir[329].

---

[325] Bu yönde bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 399; *Tekinalp*, Tek, s. 62, N. 7–19. Alman Tür Değiştirme Kanunu'nun (*Umwandlungsgesetz – UmwG*) 152 ile 158 vd paragrafı gereğince tacirin malvarlığının bölünmesi sonucu oluşturulan şirketin tek ortaklı limited şirket olması mümkündür.

[326] Bkz. *Mayrhofer*, s. 3.

[327] Limited şirkette ortaklar aralarında akdettikleri bir sözleşme ile kendilerine veya diğer ortaklara paylarını satma (*call option*) veya satın alma (*put option*) zorunluluğu yükleyebilirler. Bu sözleşme dolayısıyla, örneğin iki ortaklı bir limited şirkette bir ortağın bütün paylarını diğer ortağa satması veya diğer ortağın bütün payları satın alması ile de tek ortaklı limited şirket oluşabilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 60, N. 7–12.

[328] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 60, N. 7–09 vd.

[329] Bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 1245 vd. En az iki ortakla kurulması planlanan limited şirketin ticaret siciline tescil edilmeden önce ortakların değişmesi mümkün olabilir. Bu durumda bütün paylar bir ortakta toplanacak ise, şirket sözleşmesinde gerekli değişikliklerin yapılması gerekmektedir. Bu yönde *Kalls/Nowotny/Schauer*, s. 989, dn. 17. Dolayısıyla bu durumda sonradan (*derivatif*) tek ortaklı limited şirket değil, doğrudan tek ortaklı limited şirket söz konusudur. Bkz. yuk.

Aynı etkiyi saman adam yoluyla kurulan şirketler de yaratmaktadır. Nitekim Türk Ticaret Kanunu ile tek ortaklı limited şirket kurulmasına izin verilmiş olsa dahi, saman adam yoluyla kurulan limited şirketler de geçerliliğini korumaktadır. Burada saman adam paylarının sonradan tek ortak tarafından devralınması söz konusudur[330]. Saman adam yoluyla kurulan limited şirketlerin, tek ortakla kurulan limited şirkete göre avantajı bulunmamaktadır.

Limited şirketlerde ortağın/ortakların şirketten çıkarılması suretiyle de tek ortaklı hâle gelmesi mümkündür. Türk Ticaret Kanunu'nun 640. maddesinin I. fıkrası bir ortağın genel kurul kararı ile şirketten çıkarılabileceği nedenlerin şirket sözleşmesinde öngörülmesine izin vermektedir. Genel kurul kararıyla bir ortağın şirketten çıkarabilmesi için 621. maddenin I fıkrasının (h) bendi gereğince temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması gerekmektedir[331]. Ortağın bu şekilde şirketten çıkarılması hâlinde kendisine sermaye payının gerçek değerine uygun ayrılma akçesi ödenmektedir (TTK m. 641). Ayrıca Türk Ticaret Kanunu'nun 640. maddesinin III. fıkrası uyarınca haklı nedenlerin bulunması durumunda limited şirketin istemi üzerine ve mahkeme kararıyla ortağın şirketten çıkarılması mümkündür. Bu şekilde örneğin birden çok ortağı olan bir şirkette oy hakkının en az üçte ikisine ve sermayenin çoğuna sahip olan ortağın diğer ortağı veya ortakları şirketten çıkarması sonucu şirket tek ortaklı hâle gelebilmektedir.

Ayrıca şirketler topluluğunda ortakların paylarının satın alınarak şirketten

---

İkinci Bölüm, § 5, I, A, 1.

[330] Şirketin saman adam yoluyla kurulması görünüşte bir işlem (*Scheingeschäft*) değil, bir inançlı işlemdir (*Treuhandgeschäft*). Bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 1246.

[331] Çıkarılan ortak, genel kurul kararına karşı iptal davası açabilmektedir.

çıkarılması (*squeeze out*) yöntemiyle de ortak şirketten çıkarılabilmektedir[332]. Ortakların paylarının satın alınması (*squeeze out*) hakkı ticaret şirketlerine ilişkin genel hükümler arasında 208. maddede düzenlenmiştir[333]. Ortakların paylarının satın alınması hakkının kullanılması için şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasına gerek yoktur. Türk Ticaret Kanunu'nun 208. maddesi uyarınca "hâkim şirket, doğrudan veya dolaylı olarak bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının en az yüzde doksanına sahipse, azlık şirketin çalışmasını engelliyor, dürüstlük kuralına aykırı davranıyor, fark edilir sıkıntı yaratıyor veya pervasızca hareket ediyorsa, hâkim şirket azlığın paylarını…" satın alabilmektedir. Bu hükmün amacının, Gerekçesinde, azlık pay sahiplerinin "şirketi bunaltan ve engelleyen davranışlarına son verip şirket içi barışı sağlamak" olduğu belirtilmiştir[334]. Dolayısıyla şirket azlığını oluşturan ortakların payları satın alınarak şirketten çıkarılmaktadırlar. Bu hak, tam hâkimiyet hâlinde kullanılabilmektedir. Başka bir ifade ile azlığı oluşturan ortaklar şirketten çıkarıldıktan sonra hâkim şirketin limited şirket üzerinde tam hâkimiyet[335] kurması gerekmektedir. Limited şirketin tek ortaklı hâle gelebilmesi için satın alma hakkını limited şirkette doğrudan[336] hâkim şirket[337] olan ortak kullanmalıdır. Satın alma

[332] Bkz. TTK Genel Gerekçesi, para. 78. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Okutan Nilsson*, Gül: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Şirketler Topluluğu Hukuku, İstanbul 2009, s. 437 vd; *Tekinalp*, Tek, s. 61, N. 7–14.

[333] Birleşme yoluyla da ortağın şirketten çıkarılması (*squeeze-out merger*) mümkündür. Bkz. TTK m. 141/II.

[334] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 208.

[335] Tam hâkimiyet, "bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak yüzde yüzüne sahip" olmak şeklinde tanımlanmıştır (Bkz. TTK m. 203).

[336] Doğrudan hâkim şirket, "bir ticaret şirketinin bir başka ticaret şirketi üzerindeki hâkimiyetini başkalarının aracılığına ihtiyaç duymadan bizzat kendisinin tesis" ettiği durumlarda söz konusudur. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Okutan Nilsson*, 2009, s. 143. Satın alma hakkını dolaylı hâkim şirketin (TTK m. 195/III) kullanması durumunda limited şirket çok ortaklı olmaya devam edecektir.

[337] Türk Ticaret Kanunu 195. maddesinin I. fıkrasında hâkim şirketi şu şekilde tanımlamaktadır:

"a) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak;

hakkı yenilik doğuran bir haktır[338]. Türk Ticaret Kanunu'nun 209. maddesinin Gerekçesi ve 202. maddesine yaptığı atıf dolayısıyla hâkim şirket satın alma hakkını mahkemeye yapacağı bir başvuru ile, başka bir değişle "yenilik doğuran dava" ile kullanabileceği anlaşılmaktadır[339]. Mahkemenin davayı kabul etmesi ile birlikte azınlık payları hâkim şirketin mülkiyetine geçmekte ve doğrudan hâkim şirket tek ortak konumunu kazanmaktadır.

Birden fazla ortağı olan bir limited şirketin sonradan tek ortaklı[340] hâle gelmesi durumunda Türk Ticaret Kanunu'nun 574. maddesinin II. fıkrası gereğince bu hususun yedi gün içinde tek ortak tarafından müdür veya müdürlere yazıyla bildirilmesi gerekmektedir. Müdür/müdürlerin de bildirimin alınması tarihinden başlayarak yedinci günün sonuna kadar, şirketin tek ortaklı olduğunu, bu ortağın adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını tescil ve ilan ettirmeleri gerekmektedir[341]. Aksi hâlde doğacak zarardan sorumlu olacaklardır[342].

---

1. Oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya

2. Şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse veya

3. Kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyorsa,

b) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa,

birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirkettir. Bu şirketlerden en az birinin merkezi Türkiye'de ise, bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır."

[338] Bkz. *Okutan Nilsson*, 2009, s. 439.

[339] Bkz. *Okutan Nilsson*, 2009, s. 442 vd.

[340] Burada ifade edilen "tek ortaklı hâle gelme", payların tek kişi ile birlikte limited şirketin kendisine ait olması durumunu da kapsamaktadır.

[341] Tescil kurucu değil, açıklayıcı niteliktedir. *Gündoğdu*, s. 238. Ayrıca karş. TTK m. 338/II; 2009/101/EC sayılı Avrupa Konseyi Yönergesi m. 3; § 40 GmbHG; § 42 AktG.

[342] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan Ticaret Sicili Tüzüğü Taslağı'nın 101. maddesinde tek ortaklı şirketlere ilişkin özel hüküm uyarınca:

"(1) Birden çok ortaklı olarak kurulan şirketin ortak sayısı sonradan bire düşerse durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde şirket müdürlerine yazıyla bildirilir. Şirket

§ 6 - LİMİTED ŞİRKETİN DOĞRUDAN TEK ORTAKLA KURULUŞU

Kuruluş, limited şirketin şirket sözleşmesinin yazılı olarak yapılıp ticaret siciline tesciline kadar olan süreci ifade etmektedir.

I. KURUCU

A- GENEL OLARAK

Türk Ticaret Kanunu'nun anonim şirketlere ilişkin 337. maddesinin I. fıkrası kurucuyu "pay taahhüt edip esas sözleşmeyi imzalayan gerçek ve tüzel kişiler" şeklinde tanımlamaktadır. Maddenin II. fıkrasında kurucu kavramının kapsamı genişletilmiş olup, kurucunun I. fıkrada yazılı işlemi, üçüncü bir kişinin hesabına yaptığı takdirde, üçüncü kişinin de kuruluştan doğan sorumluluk bakımından kurucu sayılacağı belirtilmiştir[343]. Türk Ticaret Kanunu'nun 573. maddesine göre limited şirket de, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından kurulmaktadır. Dolayısıyla her iki hüküm gereğince bir limited şirkette tek kurucu, gerçek veya tüzel

---

müdürleri, bildirimin alınması tarihinden itibaren yedi gün içinde, şirketin tek ortaklı bir limited şirket olduğunu, bu tek ortağın adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını müdürlüğe bildirir. Müdürlüğe bildirilen olgular, şirketin eski sicil numarası altında tescil edilir.

(2) Birinci fıkra uyarınca tescil edilmiş şirketin, tek ortağının kendisi olduğu şirketlerin bulunması hâlinde, bu şirketlerin kayıtlı oldukları müdürlükler ve sicil numaraları da tescilde gösterilir." Taslak için bkz. http://www.gumruk.gov.tr/tr-TR/anasayfa/Documents/Ticaret_Sicili_T%C3%BCz%C3%BC%C4%9F%C3%BC_Tasla%C4%9F%C4%B1.pdf

Ticaret Sicili Tüzüğü Taslağı'nın 101. maddesinin II. fıkrasının Gerekçesi şu şekildedir: "ikinci fıkrada ise tek ortaklı olarak tescil edilmiş bir şirketin, tek ortağının kendisi olduğu şirketlerinin bulunabileceği dikkate alınarak, hâkimiyet ilişkilerinin tespiti ve şeffaflık bakımından tescilde bu şirketlerin bağlı bulundukları müdürlüklerin ve ticaret sicil numaralarının da gösterileceği düzenlenmiştir". Taslak Gerekçesi için bkz. http://www.gumruk.gov.tr/tr-TR/anasayfa/Documents/Ticaret_Sicil_T%C3%BCz%C3%BC%C4%9F%C3%BC_Tasla%C4%9F%C4%B1_Madde_Gerek%C3%A7eleri.pdf

GmbHG § 40/I ve III gereğince müdürler, payların tümünün bir ortağın elinde toplanması hâlinde bu durumu derhâl ticaret siciline bildirmelidirler. Müdürler anılan yükümlülüğü yerine getirmezlerse, şirkete katılımı değişen kişilerde ve şirketin alacaklılarında bu nedenle oluşan zararlardan müteselsilen sorumludurlar.

[343] Fıkranın ikinci cümlesinde ayrıca üçüncü kişinin, kendisi hesabına iş gören kimsenin bildiği veya bilmesi gereken bir hususu kendisinin bilmediğini ileri süremeyeceği düzenlenmiştir.

Üçüncü kişinin sorumluluk bakımından kurucu sayılması nedeniyle limited şirketin tek ortaklı olma niteliğinde bir değişiklik meydana gelmemektedir.

kişi olabilecektir[344]. Bunlara ilişkin aşağıda ayrı ayrı yapacağımız değerlendirmeler yanında tüzel kişiliği haiz olmayan bir oluşumun tek kurucu olup olamayacağı sorunu da *de lege ferenda* ayrı bir başlık altında ele alınacaktır[345].

Belirtmek gerekmektedir ki tek ortaklı limited şirketin tek kurucusu olmak ile çok ortaklı limited şirketin kurucularından biri olmak arasında fark bulunmamaktadır.

B- GERÇEK KİŞİ

Tek ortaklı limited şirkette bir gerçek kişinin kurucu olmasına dair Türk Ticaret Kanunu'nda herhangi bir düzenleme getirilmemiş, bu bağlamda özel bir ehliyet koşulu aranmamıştır[346]. Ancak şirket kuruluşu bir hukukî işlemi de beraberinde gerektirdiği için (nitekim Kanun'un 575. maddesi gereğince bir "*şirket sözleşmesi*"[347] aranmaktadır), tek kurucunun fiil ehliyetine sahip olması gerekmektedir[348]. Kurucu tam veya sınırlı ehliyetsiz[349] ise kanuni temsilcisi vasıtasıyla tek ortaklı limited şirket kurabilmektedir[350]. Tam ehliyetsiz kurucu adına kanuni temsilcisinin işlemi gerçekleştirmesi veya sınırlı ehliyetsiz kurucunun

---

[344] Ayrıca bir gerçek veya tüzel kişinin birden fazla tek ortaklı limited şirkette ortak olmasında bir engel yoktur. Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 66, N. 8–12.

[345] Bkz. aşa. İkinci Bölüm, § 6, I, D.

[346] Genel olarak bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 43.

[347] Bkz. yuk. Birinci Bölüm, § 3, II, B, 2.

[348] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 80, N. 10–06; *Pulaşlı*, 2012, s. 988; *Önal*, s. 26 vd. Ayrıca kurucunun "kurucular beyanını" imzalayabilmesi için fiil ehliyetini haiz olması gerekmektedir. TTK Gerekçesi, m. 337. Kuruluş işlemlerinin tamamlanmasını müteakip ortak konumunun elde edilmesi hukukî işlem gerektirmeyen yollar (örneğin miras yoluyla) mümkündür. Bu itibarla hukukî işlem gerektirmeyen yollardan ortak olunabilmesi için kişinin fiil ehliyeti aranmayacaktır. Bu yönde *Roth/Altmeppen*, § 1 N. 21.

[349] Şirket sözleşmesi, pay bedeli başka bir kişi tarafından ödenmiş olsa dahi, sınırlı ehliyetsize yükümlülük yüklemesi nedeniyle, sınırlı ehliyetsizin kanuni temsilcisinin onayı gerekmektedir. Bu konuda *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 1 Rn. 16; *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. I, s. 303.

[350] Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 1 N. 21; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 43 ve N. 484a; *Barlas*, s. 19; *Honsell/Vogt/Watter*, Art. 772 N. 13; *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. I, s. 303–304.

yapacağı işleme kanuni temsilcisinin rıza göstermesi, işleme katılması yahut icazet vermesi hâllerinde, Türk Medenî Kanunu'nun 463. maddesinin I. fıkrasının 3. bendi uyarınca vesayet makamının iznine ek olarak denetim makamının[351] da izni alınmalıdır[352].

Fiil ehliyetinin sonradan kaybedilmesi durumunda tek kurucunun kuruculuk konumu değişmez, kanuni temsilcisi vasıtasıyla işlemlere devam edebilir. Kurucunun kuruluş aşamasında ölmesi durumunda da mirasçılar kurucu sıfatını haiz olurlar (TMK m. 599)[353]. Tek kurucunun birden fazla mirasçısı olması durumunda şirket, tek ortaklı "sınıfından" çıkacaktır. Kurucunun kuruluş işlemlerini yerine getirmesi sırasında vefat etmesi dolayısıyla "vasiyeti yerine getirme görevlisi"nin (*Testamentsvollstrecker*; *Willensvollstrecker*) limited şirketin kuruluş işlemlerine katılmasının mümkün olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Nitekim miras bırakan, Türk Medenî Kanunu'nun 550 vd maddeleri gereğince terekenin yönetilmesi için bir vasiyeti yerine getirme görevlisi atamış olabilir[354]. Vasiyeti yerine getirme görevlisi, limited şirketi kurma konusunda (miras bırakan veya mahkeme kararı ile) yetkili kılınmış ve mirasçılar katkı payını ödemeyi üstlenmişlerse, limited şirket şirketin kuruluş işlemlerine devam edebilecektir. Hâkim görüş, mirasçıların bu tür bir yetki vermemeleri hâlinde de miras bırakan katılma payının karşılığını ödemiş ise, vasiyeti yerine getirme görevlisinin limited şirketin kurulmasına katılabileceğini ileri sürmektedir. Ancak katkı payları ödenmemişse, vasiyeti yerine getirme görevli

[351] TMK m. 397 gereğince "vesayet makamı, sulh mahkemesi; denetim makamı, asliye hukuk mahkemesidir."

[352] Bkz. *Barlas*, s. 19; *Pulaşlı*, 2012, s. 988.

[353] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 80, N. 10–06.

[354] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Kocaağa*, Köksal: Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Hukukî Niteliği, GazÜHFD 2002, C. VI, Sayı I-II, http://www.hukuk.gazi.edu.tr/editor/dergi/6_4.pdf (01.02.2012), s. 19.

limited şirketin tek kurucusu statüsünde olamayacaktır[355].

Kurucunun uyrukluğu veya yerleşim yeri kurucu sıfatı için önemsizdir[356]. Nitekim Türk Ticaret Kanunu uyarınca tek gerçek kişi kurucunun ad ve soyadı ile birlikte yerleşim yerinin ve vatandaşlığının tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir (m. 574/II). Dolayısıyla yabancılar[357] da tek kurucu olabilmektedirler[358].

Bazı meslekleri icra eden kişilerin mesleklerini düzenleyen kanunlar gereğince ticaret yapmaları yasaklanmıştır. Örneğin hâkim ve savcılar, avukatlar, noterler ile devlet memurları "ticaret yapamazlar" (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m. 140/V[359]; 1136 sayılı Avukatlık Kanunu m. 11[360]; 1512 sayılı Noterlik Kanunu m. 50[361]; 657 sayılı Devlet Memuru Kanunu m. 28[362]). Tüzel kişiliğe sahip olan ticaret

---

[355] Ayrıntılı bilgi için *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 1 Rn. 28, s. 31–32; *Lutter/Hommelhoff*, § 2 Rn. 10; *Roth/Altmeppen*, § 1 Rn. 6.

[356] Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 811; *Lutter/Hommelhoff*, § 2 Rn.4; *Michalski*, Bd. I, § 2 Rn. 86; *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. I, § 2 Rn. 70.

[357] 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu m. 3/I/d gereğince yabancı "Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişi"dir.

[358] Bu yönde bkz. *Önal*, s. 27.

[359] "Hâkimlik ve savcılık mesleği

M. 140/ V: Hâkimler ve savcılar, kanunda belirtilenlerden başka, resmî ve özel hiçbir görev alamazlar."

[360] "Avukatlıkla Birleşemeyen İşler:

M. 11 - Aylık, ücret, gündelik veya kesenek gibi ödemeler karşılığında görülen hiçbir hizmet ve görev, sigorta prodüktörlüğü, tacirlik ve esnaflık veya meslekin onuru ile bağdaşması mümkün olmayan her türlü iş avukatlıkla birleşemez."

[361] "Noterlik Görevi İle Birleşmeyen ve Noterlerin Yapmaktan Yasaklı Oldukları İşler:

M. 50 - Hiçbir hizmet ve görev noterlikle birleşemez; yargı mercilerinin vereceği işlerle, ilim ve hayır kuruluşları başkan ve üyelikleri, hakemlik, vasiyeti tenfiz memurluğu ayrıktır.

Noterler borsa oyunu oynamak, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 28 inci maddesinin 1 inci fıkrasındaki anlamda ticaret yapmak, kefil olmak, kendilerine ait ücretlerden herhangi bir şekilde indirim yapmak, aracı kullanmak, reklam ve rekabet niteliğinde bir eylemde bulunmak ve her ne suretle olursa olsun noterlik ücreti hususunda kendi aralarında sözlü veya yazılı anlaşma yapmaktan yasaklıdırlar."

[362] "Ticaret ve Diğer Kazanç Getirici Faaliyetlerde Bulunma Yasağı:

M. 28: Memurlar Türk Ticaret Kanununa göre (Tacir) veya (Esnaf) sayılmalarını gerektirecek bir faaliyette bulunamaz, ticaret ve sanayi müesseselerinde görev alamaz, ticarî temsilci veya ticarî vekil veya kollektif şirketlerde ortak veya komandit şirkette komandite ortak olamazlar.

şirketlerinde tacir sıfatı ortaklara değil, tüzel kişiliğe aittir (TTK m. 16). Başka bir ifade ile bir şirkete ortak olunması durumunda ticaretle uğraşılmış sayılmamaktadır. Dolayısıyla anılan kişilerin bir ticaret şirketine ortak olmalarında bir sakınca bulunmamaktadır. Sadece şahıs şirketlerinde ortakların kişiliğinin ön planda bulunması sebebiyle memurların kollektif ve komandite ortak olmaları Devlet Memurları Kanunu'nun 28. maddesi gereğince yasaklanmıştır. Sermaye şirketi olan limited ve anonim şirketlere (TTK m. 124/II) ortak olmak ise yasaklanmamıştır. Ayrıca kooperatif ve komandit şirkette komanditer ortak için de belirtilen yasak uygulanmamaktadır[363]. Zira pay sahibi olabilme serbestîsi Türk Ticaret Kanunu bakımından mutlak kabul edilmektedir. Bu konuda sınırlama getirilse dahi kişinin ortak olma sıfatında bir değişiklik meydana gelmemekte, sadece pay sahibi yaptırıma maruz kalmaktadır[364]. Nitekim Danıştay 1. Dairesi de 19.06.1991 tarih ve E. 1991/77 K. 1991/105 sayılı Kararı'nda "*Sözü geçen 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 278 inci. maddesinde tanımlanan kurucu üye sıfatının 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 28. maddesinde öngörülen memuriyete engel faaliyetlerden sayılamayacağı, ancak, anılan kişilerin anonim şirketin yönetimini üstlenmeleri halinde; ticaret ve sanayi müesseselerinde görev alamayacakları, ticarî [temsilci], ticarî vekil, idare meclisi üyeliği gibi yöneticilik görevlerini yapamayacakları ve ayrıca, kollektif şirketlerde ortak veya bir komandit şirkette komandite ortak olarak*

(Görevli oldukları kurumların iştiraklerinde kurumlarını temsilen alacakları görevler hariç).

Memurların üyesi oldukları yapı, kalkınma ve tüketim kooperatifleri ile kanunla kurulmuş yardım sandıklarının yönetim ve denetim kurulları üyelikleri görevleri ve özel kanunlarda belirtilen görevler bu yasaklamanın dışındadır.

Eşleri, reşit olmayan veya mahcur olan çocukları, yasaklanan faaliyetlerde bulunan memurlar bu durumu 15 gün içinde bağlı oldukları kuruma bildirmekle yükümlüdürler."

[363] Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 44; *Bahtiyar*, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 2008, s. 10.

[364] Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 813.

sınırsız sorumluluklar yüklenemeyecekleri gibi yasaklar kapsamına gireceği açıktır" denmektedir. Yasak, devlet memurunun kazanç elde etmesi koşuluna bağlı değildir[365]. Bu görüşler sonucu devlet memuru olan kişinin, limited şirkette tek kurucu ve ortak olmasının mümkün olduğu ileri sürülebilir. Ancak Türk Ticaret Kanunu gereğince bu ortağın mutlaka yönetim hakkını ve temsil yetkisini haiz olması, başka bir ifade ile müdür sıfatı taşıması gerekmektedir (TTK m. 623/I). Bu açık hüküm karşısında ve Danıştay kararları değerlendirildiğinde devlet memurları ve anılan diğer ticaretten yasaklı kişilerin tek kurucu/ortak olamayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Gerçek veya tüzel kişi tacir de ticaret unvanı ile limited şirketin tek kurucusu olabilmektedir. Tereddüt hâlinde limited şirketin kurulması tacirin ticarî işletmesinin kapsamında bir işlem olarak ele alınmaktadır[366].

Kanuni düzenleme dışında şirket sözleşmesinde de ortaklara ilişkin koşullar düzenlenebilmektedir[367]. Ancak tek ortaklı bir limited şirkette tek ortağın kendisinin sağlamadığı koşulları şirket sözleşmesine yazması olanaksız görünebilir. Ancak ileride birden fazla ortağın şirkete katılma durumunu göz önüne alarak, belirli koşulların (örneğin uyrukluk, ailevi veya meslekî koşullar gibi) şirket sözleşmesine eklenmesi mümkündür[368].

Kişi, yetkili temsilcisi vasıtasıyla da limited şirket kurabilmektedir[369]. Bu

[365] Danıştay 5. Dairesi, 21.10.1992 tarih ve E. 1991/3960 K. 1992/2707 sayılı kararı.

[366] Aynı yönde *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 1 Rn. 17; *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. I, § 2 Rn. 75.

[367] Bkz. *Honsell/Vogt/Watter*, Art. 772 N. 18; *Pulaşlı*, 2012, s. 988.

[368] Bu yönde *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 1 Rn. 15. Ayrıca bkz. TTK m. 337/II.

[369] Bu yönde *Kalss/Nowotny/Schauer*, s. 989.

durumda genel hükümler gereğince temsil edilen kişi tek kurucu statüsünde olacaktır.

C- TÜZEL KİŞİ

Tek ortaklı limited şirkette özel veya kamu tüzel kişisinin kurucu olması yönünden Türk Ticaret Kanunu herhangi bir sınırlama getirmemektedir.

Özel hukuk tüzel kişilerinden ticaret şirketleri, dernekler ve vakıflar kurucu olabilmektedirler[370]. Dernek ve vakıflar, amaçlarını gerçekleştirmek için ticarî işletme işleten bir şirket kurabilirler. Elde edilen gelir vakfın amacından başka bir amaca tahsis edilemez.

Kamu hukuku tüzel kişileri kanunların izin verdiği ölçüde tek kurucu olabilirler[371]. Örnek olarak kamu iktisadi kuruluşları ve iktisadi devlet teşekkülleri gösterilebilir. Tarihçe konusunda yukarıda değindiğimiz üzere[372], 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu döneminde de kamu tüzel kişilerinin tek ortak olduğu şirketler mevcuttur.

Yabancı ticaret şirketleri[373] de limited şirket kurucusu olabilmektedir[374]. Yabancı şirketlerin hak ehliyeti kuruldukları ülkenin hukukuna göre belirlenmekte olup şirketin hak ehliyeti kural olarak iç hukukta da *eo ipso* tanınmaktadır[375, 376].

---

[370] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 338; *Gündoğdu*, s. 233 - *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. I, s. 306.

[371] Bkz. *Lutter/Hommelhoff*, § 2 Rn. 9.

[372] Bkz. yuk., Birinci Bölüm, § 3, III, D.

[373] TTK m. 40/III, 421/II,b ve 6103 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun m. 12 gereğince Türkiye'de kurulmuş ve gerçek idare merkezi Türkiye'de olan şirketler Türk şirketi olarak kabul edilmekle birlikte bu tanım dışında kalanlar yabancı şirketlerdir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Doğan*, Vahit: Türk Vatandaşlık Hukuku, Ankara 2008, s. 200; *Moroğlu,* Erdoğan: "Anonim Ortaklıkların Tabiiyeti ve Tanınması", Prof. Dr. Ergin Nomer'e Armağan, MHB 2002, Yıl: 22, S. 2, s. 413 vd.

[374] Bu yönde *Baumbach/Hueck*, § 1 Rn. 29; *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. I, s. 306.

[375] Bu konuda *Ensthaler/Füller/Schmidt*, s. 28, § 1 Rn. 18.

D- TÜZEL KİŞİLİĞİ OLMAYAN OLUŞUMLAR

Yukarıda da ifade edildiği gibi Türk Ticaret Kanunu'nun 573. maddesi gereğince limited şirket en az bir gerçek veya tüzel kişi tarafından kurulabilmektedir[377]. Dolayısıyla kurucu olma koşullarından birisi "kişi" olmaktır[378]. Ancak kurucunun tanımının yapıldığı TTK m. 337'nin Gerekçesi'nde de "yarı (*quasi*) tüzel kişilerin tanımları, bunların kurucu olup olamayacakları ve diğer elbirliği mülkiyeti topluluklarının durumunun öğretinin yorumlarına açık olduğu şüphesizdir" denmektedir. Bu bağlamda öncelikle adi şirketin ve müteakiben diğer tüzel kişiliğe sahip olmayan kişi topluluklarının maddede belirtilen "kişi" kavramına girip girmeyeceği tartışılacaktır.

1. Adi Şirket[379]

Türk Ticaret Kanunu'nun 572. maddesi "gerçek ve tüzel kişi" demek suretiyle, "kişi" olmayan oluşumların limited şirkete ortak olamayacağını belirtmektedir. Ancak ve her ne kadar açıkça "gerçek ve tüzel kişi" denilmişse de uygulamanın rahat sağlanabilmesi için "kişi" kavramının dar yorumlanmaması

---

[376] Türk hukuku açısından bir sorun teşkil etmemekle birlikte Alman hukukunda limited şirketin tek ortağının bir şahıs şirketi olup olmayacağı konusu tartışmalı idi. Çünkü şahıs şirketleri Alman hukuku gereğince bir elbirliği mülkiyeti şirketleridir. Ancak kanun gereğince hak ehliyetleri tanınmıştır. Şahıs şirketlerinin saman adam yoluyla limited şirket kurmalarına devam etmelerine engel olmak için meşru bir neden bulunmadığı ileri sürülüp günümüzde Alman hukukunda da tek bir şahıs şirketinin limited şirket kurabileceği kabul edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Michalski,* Bd. I, s. 551, § 1 Rn. 45; *Ensthaler/Füller/Schmidt,* s. 28–29, § 1 Rn. 19.

[377] Bkz. yuk. İkinci Bölüm, § 6, I, A.

[378] Diğer ticaret şirketlerinin kurucuları bakımından da aynı koşul aranmaktadır. Bkz. anonim şirket için m. 337/I, komandit şirket için m. 304/III, kollektif şirket için m. 211 ve kooperatifler yönünden ise Kooperatifler Kanunu m. 1.

[379] Adi şirketin birçok türü mevcuttur. Konumuz açıdan ise sadece "dış adi şirket" önem taşımaktadır. Adi şirket ortakları, şirket hesabına yaptıkları işlemlerde adi şirket sıfatıyla yer alıyorlarsa bir "dış adi şirket"ten söz edilmektedir. "İç adi şirket"ler (örneğin gizli şirket) ise hukukî ilişkilerde yer almamaktadırlar. Bu şirketlerin elbirliği ile mülkiyetleri de kural olarak bulunmamaktadır. Dolayısıyla limited şirkette kurucu olmaları mümkün değildir. Bu kavramlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Barlas,* s. 113 vd.

gerektiği ileri sürülebilir. Bu nedenle öncelikle Almanya ve İsviçre'deki durum incelenecek, daha sonra Türk hukuku açısından konu değerlendirilecektir.

a. Almanya

Alman hukukunda adi şirketin limited şirkette kurucu olması 19. yüzyıla kadar tartışılmıştır. 19. yüzyıldan önce doktrinde adi şirketin kurucu olamayacağını ileri sürülmüştür[380]. Adi şirketin sadece kurulmuş olan bir limited şirkete ortak olabileceği ancak kuruluşunda rol oynayamayacağı belirtilmiştir. Bu sonuç Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 18. paragrafından çıkarılmaktaydı. Zira Alman Limited Şirketler Kanunu'na göre tescilden önce esas sermaye payından (*Stammeinlage*), tescilden sonra ise ortaklık payından (*Geschäftsanteile*) bahsedilmekteydi[381]. Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 18. paragrafı ise (esas sermaye payının değil) sadece ortaklık payının (*Geschäftsanteil*) birden fazla kişiye ait olması durumunu ele almaktaydı. Dolayısıyla şirketin tescilinden sonraki süreç için Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 18. paragrafı uygulanabilmekteydi[382].

Bir başka görüş de Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 3/I Nr. 4; 5/II ve 8/I Nr. 3 paragraflarının 2008 yılında yapılan değişiklik öncesi hükümlerine dayanmaktaydı. Bu hükümler gereğince her ortak münferiden bir esas sermaye payına (*Stammeinlage*) sahip olabilmekte ve bu nedenle her kurucunun ayrı bir kişi olması aranmaktaydı. Dolayısıyla birden fazla ortağın (adi şirkette olduğu gibi)

[380] Bkz. *Scholz*, Franz: "Die Haftung der Handelnden in der Vor-GmbH", GmbHR 1956, s. 17.

[381] Bkz. *Endlich*, Alexander: Die GbR als Alleingesellschafterin einer GmbH, Baden – Baden, 2008, s. 38. 01.11.2008 tarihine kadar § 5/II GmbHG kurucunun şirketin kuruluşu aşamasında tek bir esas sermaye payına sahip olabileceği belirtilmiştir. Ancak 01.11.2008 tarihinde MoMiG ile bu hüküm değiştirilmiştir.

[382] Bkz. *Endlich*, s. 38.

sadece bir esas sermaye payı alması bu görüş uyarınca kabul edilmemiştir[383].

Ancak anılan dönemlerde adi şirketin farklı tanımlandığı da belirtilmelidir. Klasik görüş adi şirketin hak ve yükümlülüklerini şirket ortaklarına münferiden izafe etmekteydi. Literatürün elbirliği ile mülkiyetin klasik anlamından ayrılarak *Flume* ve *von Gierke* tarafından öne sürülen "grup öğretisini" (*Gruppenlehre*)[384] kabul etmesi ile tartışma sona ermiş ve adi şirketin limited şirkette kurucu olabileceği sonucuna ulaşılmıştır[385]. Ayrıca adi şirketin kurucu olamayacağı yönündeki iddialar artık ikna edici görülmemekte, çünkü limited şirketin bir zarara uğramadığı, sermayenin getirilmesi yükümlülüğünün de Alman Ticaret Kanunu'nun (HGB) 128. paragrafının kıyasen uygulanması dolayısıyla, adi şirket ortaklarının sınırsız sorumluluğu ile sağlandığı kabul edilmekteydi[386].

Yukarıdaki açıklamalar ışığında; Alman Federal Mahkemesi şirketler hukuku senatosu da 1980 yılında adi şirketin bir limited şirkette kurucu olabileceğini bir Kararı'nda[387] belirtmiştir. Bu Karar gereğince: "adi şirketin ortakları limited şirketin kuruluşunda müştereken bir esas sermaye payına –böylece sahip olunan ortaklık payının elbirliği ortaklığının malvarlığı olması koşuluyla- sahip olabilirler. Sermaye koyma borcu bakımından bütün adi şirket ortakları müteselsilen sorumludurlar ve kendi şirket payları bakımından sorumluluklarını sınırlandıramazlar". Alman Federal Mahkemesi gerekçesinde bir şirketin kurucusunun özellikleri arasında taraf ve hak

[383] Bkz. *Scholz*, GmbHR 1956, s. 17.

[384] "Grup öğretisi" adi şirketin tüzel kişiliğe sahip olmamasına rağmen, kendine has bir varlık olarak hukuk alanında yer aldığını kabul etmektedir.

[385] Bkz. *Endlich*, s. 39; *Habersack*, Mathias: Die Anerkennung der Rechts- und Parteifähigkeit der GbR und der akzessorischen Gesellschafterhaftung durch den BGH, BB 2001, s. 479.

[386] Bkz. *Michlaski*, Bd. I, s. 551, § 1 N. 45.

[387] Karar için bkz. BGHZ 78, 311, Beschluss vom 3.11.1980 – II ZB 1/79 = NJW 1981, 682.

ehliyetinin (*Partei- und Rechtsfähigkeit*) olup olmadığının önemsiz olduğunu, çünkü adi şirketin burada bağımsız hak sahibi (*selbständiger Rechtsträger*) olarak limited şirkette ortak olmasının söz konusu olmadığını belirtmiştir. Soru daha çok bir adi şirket kapsamında birden fazla kişinin limited şirketin kurulması esnasında, elde edilen payın elbirliği mülkiyetine ait olma sonucunu doğuracak şekilde, birlikte bir paya sahip olup olamayacaklarına ilişkindir. Alman Federal Mahkemesi maddi hukuku bu tür bir birlikteliğe (ortak katılıma) karşı bir neden olarak görmemiştir. Dolayısıyla adi şirketin bir limited şirkette kurucu olabileceği ve adi şirketin sorumluluğunun da sınırlı olduğu kararına varmıştır[388]. Sonuç olarak adi şirketin diğer ortaklar yanında payların sadece % 5'ine veya % 75'ine sahip olması ile tek ortak olarak payların % 100'üne sahip olması arasında bir fark yoktur.

Geçirilen bu süreç sonucu Almanya'da günümüzde bir adi şirketin başka bir şirkette tek kurucu olabileceği hâkim görüş tarafından kabul edilmektedir[389]. Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 1. paragrafında yer alan "kişi" terimi sadece gerçek ve tüzel kişileri değil, aynı zamanda adi şirket gibi kişi topluluklarını (*Personenzusammenschluß*) da kapsamaktadır. Görüldüğü üzere bu görüş Alman Federal Mahkemesi tarafından 2001 yılında verilen ve adi şirkete hukuk süjeliği

[388] Bkz. *Endlich*, s. 40. BGH sonraki kararlarında adi şirketin kooperatiflerde (BGHZ 116,86; 4.11.1991 tarih ve II ZB 10/91 sayılı kararı = NJW 1992, 499), anonim şirketlerde (BGHZ 118, 83; 13.04.1992 tarih ve II ZR277/90 sayılı kararı = NJW 1992, 2222), başka bir adi şirkette (2.10.1997 tarih ve II ZR 249/96 sayılı karar, NJW 1998 376) ve komandit şirkette (BGHZ 148, 291; 16.07.2001 tarih ve II ZB 23/00 sayılı karar, NJW 2001, 3121) ortak olabileceği kararını vermiştir. LG Berlin 08.04.2003 tarih ve 102 U 6/03 sayılı kararında (BB 2003, 1351) adi şirketin komandit ortaklıkta komandite ortak (*Komplementärin*) olabileceğini belirtmiştir.

[389] Bu yönde *Endlich*, s. 32; *Michalski*, Bd. I, s. 551, § 1 Rn. 45; *Ensthaler/Füller/Schmidt*, s. 29, § 1 Rn. 19; *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. I, § 2 Rn. 77, s. 307; BGH 03.11.1980 BGHZ 78, 311, 312 vd; 15.07.1997 BGHZ 136, 254, 357; 02.10.1997 NJW 1998; 09.07.2001 DB 2001,1876; BGHZ 78, 311; 118, 83, 99 vd; BGH WM 1992, 12; OLG Hamm BB 1975, 2992.

tanıyan Karar'dan[390] önce de kabul edilmekteydi[391].

Ayrıca Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 18. paragrafı gereğince bir limited şirket payının bölünmeden birden fazla kişiye ait olabileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla paylı ortaklık (§§ 741 vd BGB) elbirliği ortaklıkları (adi şirket gibi), miras şirketi (§ 2032 BGB) ve mal ortaklığı (§ 1415 BGB) limited şirkete ortak olabilmektedir[392]. Bu nedenle uzun süre bu hükme atıf yapılarak adi şirket limited şirkete (tek) ortak olabilmiştir. Yukarıda belirtilen Alman Federal Mahkemesi'nin 2001 yılında verdiği Karar'dan sonra ise ortak olan (dış) adi şirkete[393] Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 18. paragrafının uygulanmasının gerekmediği -çünkü adi şirketin artık bir hukuk süjesi olduğu- kabul edilmektedir[394]. Ön limited ve ön anonim şirket de bağımsız bir süje olarak kabul edilmelerinden dolayı Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 18. paragrafı uygulanmadan limited şirkete (tek) ortak olabileceği belirtilmektedir[395].

Adi şirketin tek kurucu olması, limited şirket alacaklıları bakımından da bir zarara sebep olmamaktadır. Nitekim adi şirket ortaklarının elbirliği hâlinde şirket paylarına sahip olmaları ve bu katılma payı borcu dolayısıyla müteselsilen sorumlu olmaları durumunda şirket alacaklıların menfaatleri zedelenmemektedir. Aksine alacaklılar, tek bir kişinin paylara sahip olmasına göre, daha güçlü bir şekilde

[390] Bkz. BGHZ 146, 341, 29.01.2001 tarihli kararı – II ZR 331/00 = NJW 2001, 1056.

[391] Alman İmparatorluk Mahkemesi'nin dahi bu yönde kararı mevcuttur: RGZ 136, 236; RGZ, 142, 13.

[392] Bkz. *Endlich*, s. 37; *Roth/Altmeppen*, § 18 Rn. 1–2.

[393] Adi katılım şirketi (*Beteiligungs-GbR*) olarak adlandırılan ve işletme amacının (*Unternehmenszweck*) sadece limited şirkete katılım olduğu adi şirketler, bir iç şirketten fazlasıdır. Nitekim hukukî ilişkide yer almaktadırlar. Bu itibarla bu tür adi katılım şirketlerinin durumunun somut olaya göre değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu yönde *Endlich*, s. 41 – 44.

[394] Bkz. *Roth/Altmepen*, § 18 N. 6.

[395] Bu yönde bkz. *Roth/Altmepen*, § 18 N. 7.

korunmaktadırlar[396].

b. İsviçre

İsviçre hukukunda adi şirketler Alman hukukunda olduğu gibi ayrı bir hak süjesi olarak ele alınmamaktadır. Türk hukukuna çok benzer bir şekilde adi şirketin tüzel kişiliği ile hak, fiil ve taraf ehliyeti olmadığı belirtilmektedir[397]. Ancak bu özelliklerine rağmen, adi şirketin, bir limited şirketin kurucusu olabileceği kabul edilmektedir[398].

İsviçre Borçlar Kanunu'nun 772. maddesinin I. fıkrasında, bir veya daha fazla kişi veya ticaret şirketinin (*Handelsgesellschaft*), kurucu olabileceği belirtilmektedir. İsviçre hukuku açısından kollektif ve komandit şirketlerin tüzel kişilikleri bulunmamaktadır. Ancak dış ilişkileri (*Aussenverhältnis*) bakımından tüzel kişiliği haiz oluşumlara benzerlik göstermektedirler. Kollektif ve komandit şirketin birer "ticaret şirketi" sayılması sebebiyle tüzel kişilikleri olmamasına rağmen şirket kurabileceği kabul edilmektedir. Ayrıca ortağın ölmesi durumunda, kanuni halefi olması nedeniyle, tüzel kişiliği olmayan miras şirketinin de ortaklık sıfatını taşıyabileceği belirtilmiştir. Bu nedenle miras şirketi gibi dış ilişkide tüzel kişilere benzerlik göstermeyen oluşumların da kurucu olabileceği kabul edilmiştir. Bu itibarla adi şirket de kurucu olabilmektedir[399].

Adi şirketin kurucu olabileceği sonucuna İsviçre Borçlar Kanunu'nun 792.

[396] Bu yönde bkz. *Endlich,* s. 39.

[397] Bkz. *Meier-Hayoz/Forstmoser*, § 12 N. 15–16.

[398] Bkz. *Meier-Hayoz/Forstmoser*, § 12 N. 14; *Druey*, Jean Nicolas/*Druey Just*, Eva/*Glanzmann*, Lukas: Gesellschafts- und Handelsrecht, Zürich 2010, § 3 N. 9. *Honsell/Vogt/Watter,* adi şirketin hak ehliyeti (*Rechtsfähigkeit*) yanında üçüncü kişilere karşı kendi ismi ile hak kazanma ve borç altına girme ehliyeti olmaması sebebiyle başka bir *adi şirkete* ortak olmayacağını ifade etmektedir. Bkz. *Honsell/Vogt/Watter,* Art. 530 N. 3.

[399] Bu yönde bkz. *Meier-Hayoz/Forstmoser*, § 1 N. 16.

maddesi ile de ulaşılabilmektedir. Bu madde uyarınca birden fazla kişinin limited şirket payına birlikte malik olmak olanaklıdır. Böylece limited şirketin kurulmasına elbirliği hâlinde katılım da mümkün olmaktadır. Limited şirketin kurulmasına elbirliği ortaklığı katılıyorsa, elbirliği ortaklığının ortakları, elbirliği hâlinde limited şirketin ortağı olma haklarını ve yükümlülüklerini üstlenmekte ve müştereken sınırsız sorumlu olmaktadırlar[400].

c. Türkiye

Doktrinde hâkim görüş adi şirketin bir şirkette kurucu hatta ortak olmasını reddetmektedir. Zira adi şirketin tüzel kişiliği olmamakla birlikte, ortaklarından ayrı "bağımsız bir hukuk süjesi" niteliği olmadığı belirtilmektedir[401].

Hâkim görüşe katılan *Barlas*, adi şirketi hak süjesi konumuna getirmenin mümkün olmadığını ve buna ihtiyaç bulunmadığını, hukukî işlemde adi şirketin taraf olarak yer alamayacağını, ortakların yer aldığını[402], ortaklık malvarlığının özel bir malvarlığı[403] (*Sondervermögen*) olmasına rağmen üzerinde elbirliğiyle tüm ortakların sahip olduğunu; Türk Ticaret Kanunu'nda kurucunun "kişi" kavramına bağlanması dolayısıyla tüzel kişilik taşımayan kişi topluluklarının ortak olmayacağını belirtmektedir[404]. Aynı şekilde *Yongalık*, adi şirketin başka bir (adi) şirkette ortak olamayacağını ifade etmektedir[405]. *Doğanay*'a göre de adi şirketin tüzel kişiliği

[400] Bkz. *Honsell/Vogt/Watter*, Art. 772 N. 16; Botschaft, s. 3193.

[401] Bu yönde bkz. *Barlas*, s. 68; *İmregün*, 1971, s. 28.

[402] Bkz. *Barlas*, s. 75.

[403] Bkz. *Barlas*, s. 84. Özel malvarlığı, ortakların malvarlıklarından ayrı, bağımsız bir malvarlığıdır.

[404] Bkz. *Barlas*, s. 23.

[405] Bkz. *Yongalık*, Pay, s. 6, dn. 19.

bulunmaması dolayısıyla bir limited şirkette ortak olması mümkün değildir[406].

Bazı yazarlar ise aksi görüşte olup adi şirketin başka bir şirketin oluşumuna katılabileceklerini belirtmektedir. Konuyu adi şirketin başka bir adi şirkete ortak olması bakımında ele alan *Şener*[407] Yargıtay'ın bir Kararı'nı örnek vermektedir. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 26.05.1986 tarihli Kararı'nda[408] sonradan tüzel kişilik kazanan bir anonim şirketin, tüzel kişilik kazanmadan (tescil edilmeden) önce yaptığı adi şirket sözleşmesini geçerli kabul ederek bir adi şirketin başka bir adi şirkete ortak olmasına izin vermiştir.

Ansay ise, adi şirkete hak ehliyeti tanınabileceğini öngörmektedir[409]. Makalesinde bir yandan Türk Borçlar Kanunu'nda ortakların ön plana çıkarıldığını, bir yandan da çeşitli maddelerde (m. 637, 638, 642, 643) ortaklardan farklı konumu bulunan bir şirketten söz edildiğini belirtmektedir. Nitekim adi şirketin elbirliği[410] ortaklığı sonucu, ayrı bir malvarlığı vardır. Bu husus Türk Borçlar Kanunu 643. maddesinde, şirket alacaklıları alacaklarını şirketin mal varlığından öncelikle alırlar, ifadesiyle vurgulanmaktadır. Ayrıca *Ansay*'a göre adi şirketin ayrı bir unvanı da

[406] Bkz. *Doğanay*, C. II, s. 1230.

[407] Bkz. *Şener*, s. 5.

[408] Karar için bkz. Yargıtay 13. HD, 26.05.1986, E. 1986/1596, K. 1986/3120.

[409] Gerçekten de *Ansay*'a göre, TTK adi şirketlerin dolaylı olarak hak süjesi olduğunu 216. (6762 sayılı TTK m. 158) maddesinin II. fıkrasında düzenlemektedir. Bu hükme göre "bir kollektif şirket sözleşmesi yapılmaksızın, şirketin türünü gösterir bir kaydı içermese bile, ortak bir unvan altında, üçüncü kişilerle işlem yapılması veya onlara karşı haksız bir fiil işlenmesi hâlinde" ortaklar üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumludur. "Kollektif şirket sözleşmesi yapılmaksızın" ifadesinden ortada bir adi şirketin bulunduğu anlaşılmaktadır. Üçüncü kişilere karşı işlenen haksız fiillerden diğer ortakların da müteselsilen sorumlu olduğu anılan maddede belirtilerek, tüzel kişilerde rastlanan "ortakların yapılan bir haksız fiilden sorumlu kılınması kuralı" adi şirketler için de uygulanır hâle gelmiştir. *Ansay*, "Adi Şirket Bir Tüzel Kişi Midir?", Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul 1999, s. 9.

[410] Türk Medenî Kanunu'nun 701. maddesi gereğince elbirliği mülkiyeti "kanun veya kanunda öngörülen sözleşmeler uyarınca oluşan topluluk dolayısıyla mallara birlikte malik olanların mülkiyeti"dir.

olabilir[411]. Bu unvan altında yapılan hukukî işlemler şirketi ve ortakları bağlamaktadır[412]. Sonuç olarak yazara göre adi şirket ayrı bir hukuk süjesidir. Adi şirketin ortak olup olamayacağı sorusu bir bakıma adi şirketin hak ehliyetinin/hukuk süjesi olup olmadığı konusu ile bağlantılıdır[413]. Nitekim adi şirketin hak ehliyetinin kabul edilmesi durumunda, adi şirketin ortak olup olamayacağı tartışması sona erecektir. Keza, *Ansay* adi şirketin hak ehliyeti olduğunu belirterek, adi şirketin başka bir şirkette ortak olabileceğini de dolaylı olarak kabul etmiş olmaktadır.

Ayiter, özel malvarlığının özerk bir durumunun söz konusu olduğunu ve bu

[411] Bu konu tartışmalıdır. Keza Yargıtay'ın bir Kararı'nda (10. HD, 12.2.2002 tarih ve E. 2002/452, K. 2002/1015) "adi ortaklığın tüzel kişiliğinin giderek tacir sıfatının bulunmaması itibariyle bir ticaret unvanı almasının mümkün olup olmadığı konusu doktrinde tartışmalı olduğu" ifade edilmiştir. *Pulaşlı*, bir ticarî işletmeyi adi şirket şeklinde işleten ortakların ortak bir unvan kullanabileceklerini ve Yargıtay'ın da 11. HD, 09.05.1985, tarih ve E. 1985/2291, K. 1985/2818 sayılı Kararı'nda aynı görüşü paylaştığını ifade etmektedir (*Pulaşlı*, 2012, s. 27, dn. 43). *Kayar*, "Ticaret unvanının taciri tanıtan bir isim olmasından hareketle, yalnızca gerçek ve tüzel kişilerin ticaret unvanı kullanabileceği ileri sürülebilirse de adi şirket şeklinde ticarî işletme işletilebileceğine göre, ortaklaşa ticarî işletme işleten kimselerin müşterek bir ticaret unvanı kullanmasında hukukî bir engel yoktur. Ortaklardan birinin ticaret unvanının, şirketin ticaret unvanı olarak müştereken kullanılması hem gerçek durumu yansıtmaması hem de sonradan adi şirketin sona ermesi hâlinde unvanın kime ait olacağı gibi sorunlara sebep olması bakımından sakıncalıdır. Bununla birlikte, ortaklaşa ticaret unvanı kullanıldığı durumlarda her ortağın kendi ticaret unvanını seçip tescil ettirmesi mümkün ve gereklidir" demektedir (*Kayar*, İsmail: "Adi Şirketin Ticaret Unvanı ve Ticaret Siciline Tescili", Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul 2002, s. 482–483.) . *Poroy*, Türk doktrininde adi şirketin bir unvana sahip olabileceği görüşünün savunulduğunu ancak Yargıtay'ın adi şirketin tüzel kişiliği olmadığı için ticaret siciline tescil edilemeyeceğine karar verdiğini belirtmektedir (*Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 74). *Arkan* da her biri tacir sayılan adi şirket ortaklarının ayrı ayrı unvanlarını ticaret siciline tescil etmeleri gerektiği kanaatindedir (*Arkan*, Sabih: Ticarî İşletme, Ankara 2011, s. 257). *Şener* donatma iştirakinin tüzel kişiliği olmamasına rağmen ticaret unvanının olabileceği ve bu bağlamda adi şirketin ticaret unvanı kullanabileceği yönündeki görüşü kabul etmediğini belirtmektedir (*Şener*, s. 176, dn. 340). "Ticaret Şirketlerinin Tüzel Kişiliği Bulunmayan Bir Ortaklık Yapısı ile İşlettikleri Ticarî İşletmelerin Ticaret Sicillerine Tescili Hakkında Tebliğ" (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, İç Ticaret: 2009/02; R.G. 01.04.2009, S. 27187) ise "iki veya daha ziyade hukuken ve iktisaden birbirinden bağımsız tüzel kişiliği haiz ticaret şirketlerinin belli bir amacı gerçekleştirmek ve kâr elde etmek için kurdukları ve müştereken yönettikleri tüzel kişiliği bulunmayan ortaklıklar (örneğin adi şirket) aracılığıyla işletilen ticarî işletmelerin ticaret siciline tescil edilmesine" izin vermektedir. Tebliğ hakkında daha fazla bilgi ve eleştiri için bkz. *Yongalık*, Batider 2009, s. 67 vd.

[412] Bkz. *Ansay*, Tüzel Kişi, s. 8 vd.

[413] Avusturya hukuku gereğince, adi şirketin hak ehliyeti bulunmamaktadır. Bu hususun nedeni ise adi şirket malvarlığının kural olarak "paylı mülkiyet"e tâbi olmasıdır (§ 1183/I ve 1192/II ABGB - Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch. *Klass/Nowotny/Schauer*, s. 75). Gerçekten de kollektif ve komandit şirketin bir elbirliği ortaklığı olması dolayısıyla hak ehliyetini haiz olduğu belirtilmektedir (*Klass/Nowotny/Schauer*, s. 115).

itibarla sınırlı da olsa hak ehliyetine sahip olduğunu ifade etmektedir[414]. Dolayısıyla özel malvarlığı olarak nitelendirilen adi şirketin de hak ehliyetine sahip olduğu ve başka bir şirkette kurucu olabileceği ileri sürülebilecektir. Ancak *Ayiter'*e göre adi şirketin malvarlığını özel malvarlığı olarak tanımlamak yanlış olacaktır. Zira özel malvarlığı, "aynı şahsa ait olan birden ziyade mamelek kütlesi"dir. Elbirliği malvarlığı ise "birden ziyade kimsenin bir arada tek bir hak hamili teşkil ettiği şahıs topluluklarına terettüp eden müstakil mamelekdir"[415].

Poroy, adi şirketin temsilini düzenleyen Borçlar Kanunu'nun 534. maddesinin ilk cümlesinde "şeriklere ait olur"[416] deyiminin kullanılmasının "tüzel kişilik niteliğine doğru bir adım" sayılması gerektiğini ifade etmektedir[417].

Türk Ticaret Kanunu gereğince tek ortaklı anonim şirketi inceleyen *Tekinalp*'e göre de adi şirket, tek ortaklı limited şirketin kurucusu olabilmektedir[418].

d. Görüşümüz

Kanaatimizce adi şirket başka bir şirketin kurucusu olabilir. Adi şirket birden fazla kişi tarafından kurulmakta olup onu oluşturan kişilerden ayrı bir varlığa sahiptir. Türk Borçlar Kanunu'nun 638. maddesi gereğince (kural olarak) elbirliği ortaklığı olduğu kabul edilen adi şirketin malvarlığı ortakların özel malvarlığından

---

[414] Bkz. *Nuşin*, Ayiter: Mamelek Kavramı Üzerine Bir İnceleme, Ankara 1968, s. 20 ve s. 40 vd.

[415] Bkz. *Nuşin,* s. 33

[416] Türk Borçlar Kanunu'nun 638. maddesinde de benzer bir ifade ("elbirliği hâlinde ortaklara ait olur") yer almaktadır. İfade değişikliğinin yerinde olduğuna yönelik bkz. *Yongalık*, Actio, s. 88, dn. 28.

[417] Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 82.

[418] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 80, N. 10–06.

bağımsızdır[419]. Elbirliği mülkiyetinde mal tek mülkiyet konusudur ve bu mülkiyet ortaklığa aittir[420]. Adi şirketin borçlarının, ortakların borçları olarak ele alınması elbirliği prensibine aykırı düşer. Gerçekten de Türk Borçlar Kanunu'nun 643. maddesi, "ortaklığın borçları"ndan bahsetmektedir. Bu nedenle adi şirketin ayrı bir hukuk süjesi olduğu ileri sürülebilir[421]. Adi şirkete hak ehliyeti tanınması üçüncü kişilerin korunması bakımından da daha yararlı olacaktır.

Bir elbirliği mülkiyeti olan miras şirketi[422], ticaret şirketlerine ortak olabilmektedir. Nitekim limited şirkette pay sahibi olan ortağın ölmesi durumunda, sahip olduğu pay onun mirasçılarına geçmektedir[423]. Mirasbırakanın birden fazla mirasçısı bulunması durumunda, tüzel kişiliği olmayan elbirliği ortaklığı niteliğindeki miras şirketi limited şirkette pay sahibi olmaktadır. Neticede miras şirketi ortak olabiliyorsa, aynı şekilde elbirliği ortaklığı olan adi şirketin de ortak olabileceği kabul edilmelidir. Bu hususu teyit eder nitelikte *Tekinalp* anonim şirketler bakımından, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu döneminde adi şirket veya miras şirketi -tüzel kişilikleri bulunmadığından- pay sahipliğinin aynı Kanunun 400.

---

[419] Bkz. *Yongalık*, Actio, s. 17 ve dn. 70; *Oğuzman*, Kemal/*Seliçi*, Özer: Eşya Hukuku, İstanbul 1982, s. 351. Adi şirket ortakları katılma payı olarak getirdiklerini tasfiye sırasında aynen geri alamazlar, ancak ortaklığın borçları ödendikten sonra katılma payı kıymetini isteyebilirler (m. 642, 643).

[420] Bkz. *Oğuzman/Seliçi*, s. 349.

[421] Adi şirket gibi tüzel kişiliği haiz olmayan donatma iştiraki de bir şahıs birliğidir ve TTK bazı konularda ona hak ehliyeti tanımıştır (*Ansay*, Tüzel Kişi, s. 8). TTK m. 1070, "gemi müdürünün yapmaya yetkili olduğu işlerden doğan uyuşmazlıklar dolayısıyla açılan davalarda ve girişilen takiplerde iştiraki temsile yetkili olduğunu" ve m. 1071'de "gemi müdürünün kanuni yetkileri çerçevesinde yaptığı hukukî işlemlerden doğan bütün hak ve borçların iştirake ait olacağını" hükme bağlanmıştır. Adi şirkete hak ehliyeti tanınması bakımından donatma iştiraki örnek gösterilebilir.

[422] TMK m. 640 gereğince miras şirketi "birden çok mirasçı bulunması hâlinde, mirasın geçmesiyle birlikte paylaşmaya kadar, mirasçılar arasında terekedeki bütün hak ve borçları kapsayan bir ortaklık" şeklinde tanımlanmıştır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında mirasçıların terekeye elbirliğiyle sahip olduğu düzenlenmiştir.

[423] Hatta bu durumda TTK m. 596 gereğince pay devri için gerekli olan "genel kurul onayı" aranmamaktadır. Aynı durum aile malları ortaklığı bakımından da geçerlidir.

maddesi uyarınca işlem göreceğini belirtmiştir[424].

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun "birden fazla ortağa ait pay" başlıklı 527. maddesi ve (6102 sayılı) Türk Ticaret Kanunu'nun "paylı mülkiyet" başlıklı 599. maddesi gereğince adi şirketin limited şirkete ortak ve dolayısıyla kurucu olabileceği ileri sürülebilir. Gerçekten de Türk Ticaret Kanunu'nun 599. maddesi gereğince birden fazla kişinin sermaye payına paylı mülkiyet hâlinde malik olmaları durumunda bu kişilerin tek bir ortak gibi işlem göreceği kabul edilmektedir[425]. Her ne kadar (6102 sayılı) Türk Ticaret Kanunu'nun madde başlığı[426] "paylı mülkiyet" ve "paydaşlar"ı düzenliyor olsa da -adi şirkette kural olarak elbirliği hâlinde mülkiyet söz konusudur-, bu hükmün kıyasen adi şirkete ve diğer elbirliği ortaklıklarına da uygulanabilmesi mümkün olmalıdır. Zira anılan maddenin gerekçesinde hükmün, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 527. maddesinin tekrarı olduğu belirtilmiştir. Ancak paragrafın başında belirtildiği üzere 527. maddenin başlığı "birden fazla ortağa ait pay" olup paylı mülkiyet ile birlikte elbirliği hâlinde mülkiyeti de kapsamaktadır[427]. Aynı konuyu ele alan Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 18. paragrafı ve İsviçre Borçlar Kanunu'nun 792.[428] maddesi de hem paylı hem elbirliği hâlinde mülkiyeti kapsamaktadır. Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 18. paragrafının limited şirketin elbirliği mülkiyetinden zarar görmemesi için getirildiği belirtilmektedir[429]. Zira bu madde uyarınca (Türk Ticaret Kanunu'nda olduğu gibi)

[424] Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu,* N. 812.

[425] Bu yönde *Önal*, s. 27 vd.

[426] Burada vurgulamak gerekmektedir ki Türk Ticaret Kanunu gereğince kenar başlıkları metne dâhildir (TTK m. 1534, 6762 sayılı TTK m. 1474).

[427] Bkz. *Doğanay*, C. II, s. 1279.

[428] Art. 792 OR'in kenar başlığı da hem elbirliği ile hem de paylı mülkiyeti kapsayacak şekilde "birlikte mülkiyet"tir (*Gemeinschaftliches Eigentum*).

[429] Bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 589, § 2 N. 103.

elbirliği ortakları müteselsilen sorumlu tutulmaktadırlar. Ayrıca anonim şirketlere ilişkin benzer hükümde "bir payın birden fazla sahibi" ibaresi değiştirilmemiştir (TTK m. 477/I). Limited şirketler için ise bir sınırlama getirmenin amacı bulunmamaktadır. Bu nedenlerden dolayı Türk Ticaret Kanunu'nun 599. maddesinin şekilde dili sadeleştirilirken bir hata yapıldığı ve hükmün sadece "paylı mülkiyet" bakımından ele alınmaması gerektiğini düşünmekteyiz. Dolayısıyla adi şirketler için de 599. madde uygulama bulacak ve bağımsız bir hukuk süjesi olduğu kabul edilmese dahi adi şirket bir limited şirkette ortak olabilecektir.

Adi şirket bir limited şirkette ortak olabiliyorsa, kurucu olmasında da bir sakınca bulunmamaktadır. Adi şirketin limited şirkete karşı (sermaye) borçları bakımından adi şirket ortakları Türk Borçlar Kanunu'nun 638. maddesinin III. fıkrası gereğince kural olarak müteselsilen ve sınırsız olarak sorumludurlar[430]. Ayrıca adi şirket ortakları, ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri bakımından Türk Ticaret Kanunu'nun 599. maddesi gereğince müteselsilen sorumlu tutulmaktadırlar[431]. Dolayısıyla adi şirketin limited şirketin tek kurucu ortağı olması durumunda, adi şirket ortaklarının hepsinin müteselsilen sorumluluğu sayesinde, limited şirket ve üçüncü kişiler daha iyi korunmuş olmaktadır[432]. Bu bağlamda da adi şirketin tek ortaklı limited şirkette tek kurucu olabileceği görüşünü savunmaktayız.

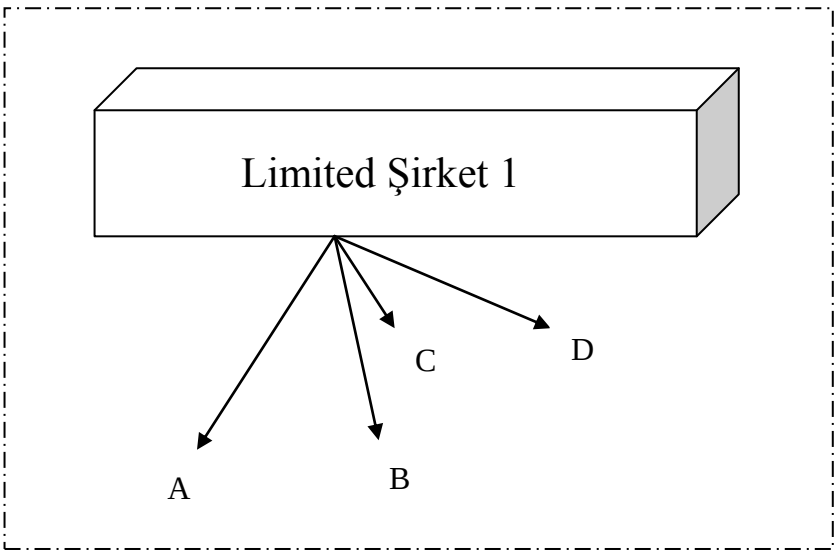
---

[430] Adi şirket ortakları katılma payı sorumluluklarını ne adi şirketin sermayesi ile ne de limited şirkette katılımlarına denk gelen miktarla sınırlandıramazlar (*Michalski*, Bd. I, s. 590, § 2 N. 104; II ZR 277/90 vom 13.04.1992). Adi şirket ortakları sorumluluklarını (üçüncü kişilere karşı) sınırlandıramazlar (BGHZ 78, 311; BGH NJW 1992, 2222, 2226).

[431] Alman hukuku bakımından konuyu değerlendiren *Ulmer*, GmbHG'nin 599. maddeye denk gelen hükmünün uygulanamayacağını, çünkü adi şirketin bağımsız bir hukuk süjesi olduğunu, dolayısıyla adi şirketin sorumlu olduğunu ve Borçlar Kanunu gereğince ortaklarının müteselsilen sorumlu olacağını ifade etmektedir. Bkz. *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. I, § 2 N. 80 vd, s. 309.

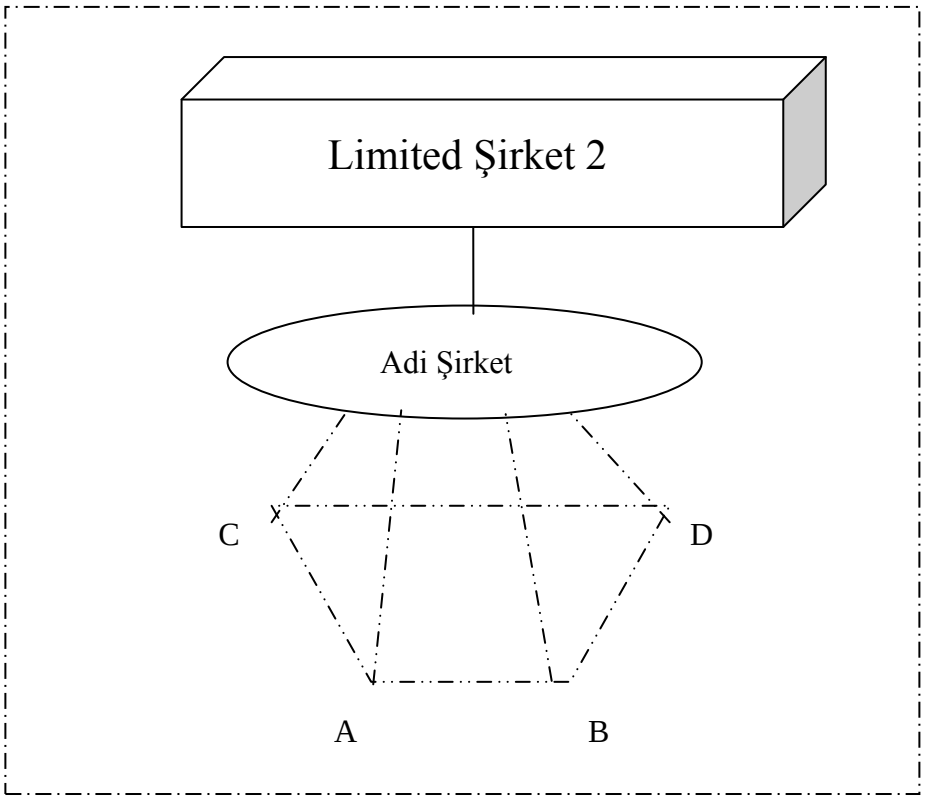
[432] *Kırca* da bir borç ilişkisinde alacaklının karşısından birden fazla borçlunun müteselsilen sorumlu olmasının alacaklının yararına olduğunu ve alacaklının alacağına daha kolay kavuşma imkânına sahip olduğunu belirtmektedir. Bkz. *Kırca*, İsmail: "Adi Şirketin Temsili ile İlgili İki Sorun", Batider 2000, C. XX, S. 4, s. 63.

Adi şirkete tek kurucu olabilme niteliğinin verilmesinin bir takım faydaları olacaktır. Gerçekten de gerçek veya tüzel kişiler, ekonomik hayatta bir limited şirket oluşumuna katılmak isteyebilirler. Bu amaçla kişiler limited şirkete doğrudan veya dolaylı olarak ortak olma serbestîsine sahip olmalıdırlar ve bu serbestîye sahiptirler. Doğrudan katılım, limited şirkette kendilerini ortak olarak göstermeleri ile mümkün iken (Şekil A) dolaylı olarak limited şirkete ortak olmak adi şirket aracılığıyla mümkün olabilmektedir (Şekil B)[433]. Limited şirkete doğrudan veya dolaylı katılımı şekil üzerinde göstermek gerekirse:

Şekil A: A, B, C ve D doğrudan limited şirket ortağıdır.

[433] Bkz. *Endlich*, s. 32.

Şekil B: A, B, C ve D limited şirkete dolaylı olarak dâhildirler.

Sadece adi şirket limited şirkette pay sahibidir.

Kişilerin dolaylı olarak limited şirkete katılmak istemelerinin birden fazla nedeni olabilir. Örneğin adi şirket ortakları başlarda bir miras şirketi olarak limited şirketin ortağı olması ve daha sonra -miras şirketinin uzun yıllarca tasfiye edilmemesi sonucu- miras şirketinin adi şirket şeklinde varlığını sürdürmesi mümkündür[434].

Adi şirket olarak limited şirkete katılma bir ticarî önlem olarak da ortaya

[434] Bkz. *Endlich*, s. 34.

çıkabilmektedir. Örneğin bir avukatlık topluluğu (*Sozietät*)[435] görev alanlarını eğitim limited şirketi olarak genişletmek ve böylece verdikleri seminerler ile dikkati üzerlerine çekmek isterlerse adi şirket olarak bir limited şirket kurabilirler. Bu itibarla eğitim limited şirketi sayesinde bir avukatlık veya vergi danışmanlık topluluğunun (*Steuerberater Sozietät*) uyması gereken reklam kısıtlamalarına uymak zorunda kalmayacaklardır[436]. Ayrıca adi şirketin limited şirket olarak kurulan sermayeye katılmalı ortak girişimlerde (yavru şirketin) tek ortak olma olanağı sağlanmaktadır[437].

Bu tür bir yapılanmanın en iyi tarafı ise ortaklar arasındaki değişimin sadece adi ortaklık düzeyinde söz konusu olmasıdır. Nitekim limited şirketin ortağı sadece ve hep adi şirket kalmaktadır[438]. Böylelikle limited şirkette pay devri için aranan prosedürlere[439] uymak zorunda kalmaksızın, adi şirket ortağı, şirketten ayrılabilmektedir. Aynı durum şirket sözleşmesine bağlı düzenlemeler bakımından da geçerlidir. Karar düzeyinin adi şirkete aktarılması, karar mekanizmasının daha hızlı işlemesini ve şekil bakımından serbestîyi ve esnekliği sağlamaktadır[440]. Ayrıca Türk Ticaret Kanunu'nun 574. maddesi gereğince ortakların sayısı elliyi aşamamaktadır. Ancak tek ortak olan adi şirketin ortaklarının sayısı bakımından bir

[435] Avukatlık topluluğunda, avukatlar büronun giderlerini, vekâlet ücretlerini ve kazançlarını eşit olarak paylaşmaktadırlar.

[436] Bkz. *Endlich*, s. 35.

[437] Sermayeye katılmalı ortak girişimin (Joint Venture) iki katmanlı hukukî yapısı söz konusudur. Bu bağlamda ilk önce en az iki teşebbüs arasında bir ortak girişim sözleşmesi akdedilmekte (ki bu sözleşme adi şirket sözleşmesi niteliğindedir) ve bu sözleşme uyarınca taraflar arasında bir ticaret şirketi kurulmaktadır. Kurulan yeni ticaret şirketinde tarafların bir kısmının kurucu olması zorunluluğu kaldırılıp doğrudan adi şirketin ticaret şirketinde tek ortak olması uygulamada kolaylık sağlayacaktır. Sermayeye katılmalı ortak girişimler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Altay*, Sıtkı Anlam: Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Sermayeye Katılmalı Ortak Girişimler [Equity Joint Ventures], İstanbul 2009, s. 82 vd.

[438] Bu yönde bkz. *Endlich*, s. 35.

[439] Bkz. TTK m. 595.

[440] Bkz. *Endlich*, s. 35.

sınırlama getirilmemiştir. Bu nedenle elliden fazla kişi de dolaylı olarak limited şirketin ortağı olabilecektir.

Adi şirketin tek kurucu olması durumunda birtakım sakıncaların ortaya çıkması olasıdır. Bu sakıncaları önlemek bakımından uygulamada bazı konulara dikkat etmek gerekmektedir.

Öncelikle belirtmek gerekmektedir ki limited şirketin tek ortağı adi şirkettir ve adi şirkette birden fazla ortak olmasına rağmen, adi şirkete tek ortaklı limited şirkete ilişkin özel hükümler uygulanacaktır[441]. Adi şirket, tescil ehliyetini haiz değildir. Bu bakımdan adi şirketin tüm ortaklarının ismen hem limited şirket "şirket sözleşmesi"nde hem de limited şirketin tescili için yapılan başvuruda belirtilmeleri gerekmektedir (TTK m. 586/III,a)[442]. Başka bir anlatımla adi şirket ortaklarının hepsinin adının tescil edilmesi gerekmektedir (TTK m. 574/II, 587/I,e). Adi şirketin ortaklarında meydana gelen her değişikliğin Türk Ticaret Kanunu'nun 31. maddesi uyarınca tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir[443]. Nitekim bu durum limited şirket alacaklılarının korunması bakımından zorunludur. Limited şirket ortakları şahsen sorumlu olmadığı için, en azından paylarını ödememiş olan limited şirket ortaklarına araştırma yapılmadan ulaşılabilmesi gerekmektedir[444]. Adi şirket ortaklarının, adi

[441] Bu yönde *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. I, § 2 Rn. 77, s. 307.

[442] Alman hukuku gereğince ayrıca adi şirket ortaklarının, ortaklar listesine (*Gesellschafterliste* - § 8/I, 3 GmbHG) kaydedilmeleri gerekmektedir. Bkz. *Michlaski*, Bd. I, s. 551, § 1 Rn. 45.

[443] Alman hukuku gereğince karş § 16 GmbHG. Ayrıca ortaklar listesi de değiştirilmelidir (§ 40 GmbHG). Bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 589, § 2 Rn. 103; *Roth/Altmepen*, § 18 Rn. 10.

[444] *Endlich*, s. 61–62. Örneğin 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un (R.G. 28.07. 1953, S. 8469) 35. maddesinin I. fıkrası gereğince "Limited şirket ortakları şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacağından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumlu olurlar ve bu Kanun hükümleri gereğince takibe tabi tutulurlar" hükmü gereğince adi şirkete başvurulması gerekmektedir. Bu durumda adi şirketin ortaklarının tescil edilmesi yararlı olacaktır.

şirkete katılım oranlarının tescil edilmesi ise gerekmemektedir. Nitekim adi şirkete katılım oranları, limited şirket sözleşmesinin düzenleme alanına girmemektedir. Önemli olan adi şirketin limited şirkette tüm paylara sahip olmasıdır[445].

Adi şirket, bir limited şirketin (tek) ortağı olması durumunda, iki değişik dünyanın karşı karşıya geldiği unutulmamalıdır. Bir tarafta adi şirketin ortaklarına ilişkin olarak borçlar hukuku[446]; diğer tarafta da limited şirket ile ilgilenen ticaret hukuku hükümleri bulunmaktadır. Bu tür oluşumlarda her iki şirket açısından kanunla düzenlenmiş kuralların birbirine uyarlanması ve duruma göre bazı kuralların aşılması gerekmektedir[447]. Tek ortaklı limited şirketin -tek taraflı kurucu hukukî işlem (*Einseitiges Errichtungsrechtsgeschäft*[448]) sayılan- "şirket sözleşmesi", tek ortak olan adi şirket tarafından oluşturulmaktadır. "Şirket sözleşmesi" noter tarafından onaylanmalı ve Türk Ticaret Kanunu'nun 576. maddesinde düzenlenen asgari içeriği taşımalıdır. Adi şirket limited şirketin tek ortağı olduğu sürece, sadece adi şirket sözleşmesinde yer alan düzenlemeler katidir. Dolayısıyla limited şirket sözleşmesinde kanunda asgari içerik olarak belirtilenler dışında yer alan düzenlemeler, adi şirketin esas sermaye payını veya paylarının bir kısmını üçüncü kişilere devretmesi durumunda uygulanacak ihtiyari yedek düzenlemelerdir (*fakultative Vorratsklauseln*)[449]. Kural olarak tek kurucu adi şirketin ve ortaklarının -Türk Ticaret Kanunu'nda yasaklanmadığı ve kanunun amaç ve ruhuna aykırı olmadığı sürece (TTK m. 579)- hukukî işlemleri (*Rechtshandlungen*) bakımından

[445] Bkz. *Endlich*, s. 61–62.

[446] Nitekim adi şirkette temsilci atanması vb. konularda Borçlar Kanunu'nun adi şirkete ilişkin hükümleri uygulanmaktadır

[447] Aynı yönde *Endlich*, s. 29.

[448] "*Organisationsakt*" olarak da ifade edilmektedir. Bkz. *Ensthaler*/*Füller*/*Schmidt*, s. 32, Rn. 30; *Windbichler*, s. 230, Rn. 37. Ayrıntılı bilgi için bkz. yuk. Birinci Bölüm, § 3, III, B, 2.

[449] Bu yönde *Endlich*, s. 57.

sözleşme serbestîsi ilkesi geçerlidir. Fakat bu tür oluşumlarda hukukî dogmatiğin sınırları zorlanmakta, dolayısıyla uygulamada söz konusu problem alanına ekonomik bakış açısı getirilmektedir. Dolayısıyla bazı durumlarda limited şirket hukukunun (örneğin yaptırımların), adi şirkete ve buna bağlı olarak adi şirket ortaklarına, sanki adi şirket ortakları limited şirketin doğrudan ortağıymış gibi uygulanması gerekebilir. Gerçekten de sadece gerçek veya tüzel kişiler ile limited şirket arasında bir adi şirketin olması, limited şirket hükümlerinin uygulanmasına engel olmamalıdır[450]. Tek kurucu olan adi şirketin kendi malvarlığı bulunmaktadır. Bu malvarlığı başta ortakların adi şirkete getirdikleri malvarlığından ve sonradan elde edilen limited şirketin paylarından oluşmaktadır. Adi şirketin de işlemlerde bulunabilmek için bir organizasyonu[451] ve temsilci veya temsilcileri bulunmaktadır. Adi şirketin üçüncü kişilerle ilişkilerinin temsilci vasıtasıyla yürütülmesi de garanti altına alınmalıdır, çünkü ticaret siciline başvuru (*Rückgriff*) söz konusu olamamaktadır. Tek kurucu adi şirketin temsilcileri, temsil yetkilerini ispat edemezlerse limited şirketin tescili reddedilmelidir[452].

Limited şirketin genel kurulunda verilmesi gereken her karar için önceden adi şirketin genel kurulunda (*GbR-Gesellschafterversammlung*) zımnen de olsa bir karar alınması gerekmektedir. Adi şirkette alınan karar, sadece adi şirketin temsilcisi tarafından limited şirkette uygulanabilmektedir. Türk Borçlar Kanunu'nun 637. ve 625. maddeleri gereğince temsil yetkisi bir veya birden fazla kişiye bırakılmamışsa her ortak temsil yetkisini haiz sayılmaktadır. Ancak Türk Ticaret Kanunu'nun 599.

[450] Bu yönde *Endlich*, s. 29.

[451] Bu bağlamda adi şirket sözleşmesinin "hem sözleşme hem şirketler hukuku elementlerini içeren, borç sözleşmesi ve aynı zamanda organizasyon sözleşmesi olarak ikili yapısını kabul eden" görüş hâkim görüştür. Bkz. *Yongalık*, Actio, s. 17.

[452] Bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 590, § 2 N. 104.

maddesinin II. fıkrası gereğince ortak bir temsilcinin atanması gerekmektedir. Limited şirkette kararların verilmesi konusunun aynı Kanun'un 637. maddesinin III. fıkrası gereğince "önemli tasarruf işlemi" sayılıp sayılamayacağı ve bu işlemlere ilişkin yetkinin "bütün ortakların oybirliğiyle verilmiş olması ve yetki belgesinde bu hususun açıkça belirtilmiş olması" gerekip gerekmediği tartışılabilir. Kanaatimizce sadece bir limited şirket kurulması için oluşturulan adi şirketlerde limited şirkette karar alma işlemi 637. madde gereğince önemli tasarruf işlemi sayılmamalıdır. Nitekim adi şirket ortakları bu durumu göz önüne alarak temsilciyi atamaktadırlar. Ancak limited şirket kurma dışında başka bir işletme işleten bir adi şirket temsilcisinin limited şirkette karar alması önemli tasarruf işlemi sayılmalı ve ortaklar tarafından oy birliği ile temsilciye yetki verilmiş ve yetki belgesinde bu hususun açıkça belirtilmiş olması gerekmektedir.

2. Tüzel Kişiliğe Sahip Olmayan Diğer Oluşumlar

Adi şirket için yukarıda açıklananlar diğer elbirliği şirketleri için de geçerlidir[453]. Dolayısıyla adi şirkette de olduğu gibi bir miras şirketi ve aile malları ortaklığı (TMK m. 644) tek ortaklı limited şirket kurucusu olabilmektedirler[454]. Hatta kurulmuş ancak tüzel kişilik kazanmamış olan bir şirket, başka bir deyişle bir "ön şirket" de bir limited şirketin kurucusu olabilmektedir[455].

Ayrıca yukarıda belirtildiği üzere, paylı mülkiyet ortaklığı da limited şirkette

[453] Bkz. yuk. İkinci Bölüm, § 6, I, C, 1, c.

[454] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 80, N.10–06 - Botschaft, s. 3193; *Honsell/Vogt/Watter*, Art. 772 N. 16 - *Ensthaler/Füller/Schmidt,* s. 29, § 1 Rn. 19; KG 29.09.1961, NJW 1962, 54 vd; *Ulmer/Habersack/Winter*, s. 307, Bd. I, § 2 N. 77.

[455] Bu yönde ve ayrıntılı bilgi için bkz. *Ensthaler/Füller/Schmidt,* s. 29, § 1 Rn. 19; *Roth/Altmeppen*, § 1 Rn. 29; *Ulmer/Habersack/Winter*, s. 312, Bd. I, § 2 Rn. 83; BGH 09.03.1981- II ZR 54/80 = BGHZ 80, 129, 132; BGHZ 117, 823; BGH 08.07.1974 - II ZR 180/72=BGHZ 63,45, 47; BGH 15.01.1968 - II ZR 221/65 = WM 1968, 509.

kurucu olabilmektedir. (TTK m. 599)[456].

II. KURULUŞ AŞAMALARI

A- GENEL OLARAK

Türk Ticaret Kanunu gereğince limited şirket, kurucuların, kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunan, sermayenin tamamını ödemeyi koşulsuz olarak taahhüt ettikleri, imzalarının noterce onaylandığı şirket sözleşmesinde limited şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulmakla birlikte (m. 585[457]) ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanmaktadır (m. 588).

Çok ortaklı limited şirketlerde, şirket sözleşmesi düzenlenmeden önce, kişilerin bir araya gelerek bir limited şirket kurma amacı için çaba göstermeyi ve katkıda bulunmayı birbirlerine karşı üstlenmeleri durumunda adi şirket niteliğinde bir "ön kuruluş ortaklığı"nın (*Vorgründungsgesellschaft*) oluştuğu kabul edilmektedir[458]. Bu kuruluş ortaklığı şirket sözleşmesi düzenlenene kadar geçen süreçtir. Ancak tek ortaklı bir limited şirkette, sadece bir kişinin bulunması dolayısıyla bu kuruluş ortaklığı aşaması söz konusu olmamaktadır[459]. Bu itibarla tek ortaklı limited şirketin kuruluşu şirket sözleşmesinin düzenlenmesi, ön limited şirket ve tescil aşaması olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

---

[456] Bu yönde *Önal*, s. 27 vd - *Schönle*, s. 26.

[457] 26.06.2012 tarih ve 6335 sayılı "Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un (R.G. 30.06.2012, S. 28339) 31. maddesi ile değişikliğe uğramadan önce TTK m. 585 gereğince tek ortağın şirket sermayesinin nakit kısmını tamamen ödemiş olması aranmaktaydı.

[458] Daha fazla bilgi için bkz. *Barlas*, s. 135 vd - *Windbichler*, s. 219. Ön kuruluş ortaklığı adi şirket hükmündedir. Bu konuda bir tartışma bulunmamaktadır. Bu yönde *Kalss/Nowotny/Schauer*, s. 999.

[459] Bkz. TBK m. 620/I. Bu hususta bkz. *Rischbieter*, Gerhard/*Gröning*, Maximilian: Gründung und Leben nach dem MoMiG, München 2009, s. 18, dn. 3. Nitekim tek kişi bir adi şirket oluşturamamaktadır.

B- ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN DÜZENLENMESİ AŞAMASI

Limited şirketin kurulabilmesi için öncelikle "şirket sözleşmesinin"[460] kanuna uygun şekilde düzenlenmesi gerekmektedir[461]. Şirket sözleşmesi, limited şirketin ayırt edici unsurlarını içeren, yapısının oluşturulduğu ve bütün ortaklarını bağlayan bir sözleşmedir[462]. Türk Ticaret Kanunu şirket sözleşmesinin yazılı yapılmasını, bütün kurucuların imzalarının noterlikçe onaylanmış olmasını (m. 575) ve 576. maddesinde düzenlenen "zorunlu kayıtlar"ın sözleşmede yer alması koşulunu aramaktadır.

1. Şekil Koşulları

Şirket sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması gerekmektedir (TTK m. 575). Sözleşmenin Türk dilinde yazılı olması bir geçerlilik koşuludur[463]. Ayrıca tek kurucu veya vekili[464] şirket sözleşmesini, içeriğinin tamamını kapsayacak biçimde, imzalaması ve imzanın noterce onaylanması gerekmektedir (TTK m. 575, 585/I) [465].

Şekil koşuluna uyulmaması, şirket sözleşmesinin butlanına (*Nichtigkeit*)

---

[460] Tek ortaklı limited şirkette "şirket sözleşmesi" kavramı için bkz. yuk. Birinci Bölüm, § 3, II, B,1.

[461] § 2/I,a GmbHG ile en fazla üç kurucusu ve bir müdürü olan limited şirketlerin kolayca kurulabilmesi öngörülmüştür. Dolayısıyla tek müdürü olan tek ortaklı bir limited şirket, GmbHG'nin ekinde yer alan "tek ortaklı şirketin kuruluşu için tip/örnek şirket sözleşmesi" (*Musterprotokoll für die Gründung der Einpersonengesellschaft*) ile kolayca kurulabilmektedir. Zikredilen matbu sözleşme için de şirket sözleşmesine ilişkin hükümler uygulanmaktadır. Türk Ticaret Kanunu bakımından bu şekilde bir örnek sözleşme bulunmamakla birlikte, kuruluşun kolaylaştırılması ve rekabet gücünün artırılması bakımından örnek sözleşmelerin hazırlanacağını ve hazırlanmasının faydalı olacağını düşünmekteyiz.

[462] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 83, N. 10–11 - *Roth*/*Altmeppen*, § 2 Rn. 11.

[463] Bkz. *Pulaşlı*, Şirketler Hukuku, Adana 2007 s. 443; *Tekinalp/Poroy/Çamoğlu*, N. 1648.

[464] Konu hakkında bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 86, N. 10–24.

[465] Alman hukuku açısından şirket sözleşmesinin bir bütün oluşturduğu sürece birden fazla ayrı sayfadan/sözleşmeden oluşabileceği ve kurucunun imzasının her sayfa/sözleşmede farklı noterler tarafından onaylanmasının bir önem arz etmediği belirtilmektedir. Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 2 Rn. 21.

neden olmaktadır[466]. Sözleşmenin butlanını herkes ileri sürebilmektedir. Tespit davası ile mahkemeden inceleme yapılması istenebilir. Şekil koşuluna uyulmamış ise sicil müdürü limited şirketi sicile tescil etmeyecektir. Zira sicil müdürü Türk Ticaret Kanunu'nun 32. maddesinin I ve II. fıkraları gereğince şirket sözleşmesinin emredici hükümlere aykırı olup olmadığını incelemekle yükümlüdür. Şirket sözleşmesi imzalanmış ancak imza noterce onaylanmamışsa, sicil müdürü tescili reddetmeden önce, eksikliğin giderilmesi için tek kurucuya uygun bir süre vermelidir (TTK m. 32/II ve 33/I). Ancak noter onayı olmadan şirket sözleşmesi sicile tescil edilmiş ise, tescilin hukukî sakatlığı onarma ve işlem güvenliğinin korunması ilkeleri sonucu sakatlığın iyileştiği ve tescilin geçerli olduğu kabul edilmektedir[467]. Bu durumda (kurucunun imzası sahte olmadıkça) limited şirketin butlanı veya yokluğuna karar verilememekte ancak Türk Ticaret Kanunu'nun 644/I/b ve 353. maddeleri uyarınca şirketin feshi davası açılabilmektedir[468].

2. Sözleşmenin İçeriği

Tek kurucu, şirket sözleşmesine emredici kurallara aykırı olmamak kaydıyla istediği hükümleri koyabilmektedir[469]. Ancak Türk Ticaret Kanunu'nun 576. maddesi gereğince şirket sözleşmesinde bir takım kayıtların açıkça düzenlenmesi zorunludur. Sözleşme açısından "olmazsa olmaz" (*conditio sine qua non*)

---

[466] Şekil koşulunun geçerlilik koşulu olduğuna ilişkin bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 1648. Alman hukuku açısından bkz. *Roth/Altmeppen*, § 2 Rn. 32.

[467] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 353; *Pulaşlı*, 2012, s. 998; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 1648a - *Michalski*, Bd. I, s. 565, § 2 Rn. 25 vd. Almanya'da eskiden bu görüşe aksi yönde karar verilmekle birlikte, günümüzde bu görüş kabul edilmektedir.

[468] Bu hususta bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 83, N. 10–10 – Alman hukuku açısından bkz. *Roth/Altmeppen*, § 2 Rn. 32.

[469] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 577; *Pulaşlı*, 2012, s. 999.

niteliğindeki[470] kayıtlar şu şekildedir:

"a. Şirketin ticaret unvanı ve merkezinin bulunduğu yer[471],

b. Esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde, şirketin işletme konusu,

c. Esas sermayenin itibarî tutarı, esas sermaye paylarının sayısı, itibarî değerleri, varsa imtiyazlar, esas sermaye paylarının grupları,

d. Müdürlerin adları, soyadları, unvanları, vatandaşlıkları,

e. Şirket tarafından yapılacak ilanların şekli."

Şirket sözleşmesinin zorunlu içeriğini düzenleyen Türk Ticaret Kanunu'nun 576. maddesinde açıkça belirtilmemekle birlikte tek kurucunun şirket sözleşmesinde limited şirket kurma iradesini açıklaması ve şirkete getireceği sermayeyi koşulsuz[472] taahhüt etmesi gerekmektedir (TTK m. 585, 573/II, 128). Tek kurucu, esas sermayenin[473] tamamını taahhüt etmek zorundadır. Esas sermaye miktarı Türk Ticaret Kanunu'nun 580. maddesinin I. fıkrası uyarınca en az on bin Türk

[470] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 83, N. 10–12.

[471] Bkz. TTK m. 43 gereğince limited şirketin ticaret unvanında "limited şirket" ve "işletme konusu" ibarelerinin bulunması gerekmektedir. Gerçek bir kişinin adı veya soyadı unvanda yer aldığı takdirde, "limited şirket" ibaresi baş harflerle veya başka bir şekilde kısaltma yapılarak yazılamaz. bu hükmün kritiği için bkz. *Yongalık*, Aynur: Ticaret Unvanı Alanındaki Yeni Gelişmeler", Batider 2002, C. 21, S. 3, s. 12. Ayrıca m. 46. uyarınca üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına sebep olacak nitelikte bulunmamak, gerçeğe ve kamu düzenine aykırı olmamak koşuluyla; ticaret unvanına, işletmenin özelliklerini belirten veya unvanda yer alan kişilerin kimliklerini gösteren ya da hayalî adlardan ibaret olan ekler yapılabilir. Örneğin tek ortaklı limited şirkette birden fazla ortak varmışçasına "ortakları" gibi eklerin yer alması uygun olmayacaktır. Ayrıntılı bilgi için bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, § 7, III.

Merkez, işletmenin, idarî, hukukî ve ticarî faaliyetlerinin toplandığı ve yürütüldüğü yeri ifade etmektedir. Her ticarî işletmenin bir merkezinin bulunması zorunludur. Bkz. *Arkan*, s. 35. Türkiye'de kurulan bir limited şirketin merkezinin Türkiye'de olması gerekmektedir (TTK m. 586/I'e dayanarak, Alman hukuku açısından benzer şekilde bkz. § 4a GmbHG).

[472] Hüküm kesin olup, esas sermaye paylarının taahhüdünü ve ödemesini koşula bağlayan her türlü kayıt geçersiz kabul edilmektedir. Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 84, N. 10–16.

[473] TTK m. 573/I gereğince esas sermaye, esas sermaye paylarının toplamından oluşmaktadır. Esas sermaye, limited şirketin kredi itibarının da temelini teşkil etmektedir. Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 989.

Lirasıdır[474]. Esas sermaye payının ödeme şeklinin de şirket sözleşmesinde öngörülmesi gerekmektedir (TTK m. 583/V). Tek kurucu taşınmaz, taşınır veya fikrî mülkiyet hakları, kısaca para dışında değerleri, sermaye olarak koymak istemesi durumunda, bu hususun ve aynî sermayenin bilirkişi tarafından belirlenen değerinin şirket sözleşmesinde belirtmesi gerekmektedir (TTK m. 128/II ve III). Tek ortaklı limited şirkette özellikle sermayeye ilişkin kayıtlar önem taşımaktadır. Esas sermayenin gerçek itibarî değerinin sabit bir rakam olarak belirtilmesine özen gösterilmelidir[475]. Tek kurucunun birden fazla esas sermaye payına sahip olması mümkündür (TTK m. 583/III[476]). Esas sermaye paylarının itibarî değerleri farklı olabilir. Ancak kural olarak (TTK m. 588/I, 2) itibarî değerlerinin en az yirmi beş Türk Lirası veya katları olması gerekmektedir (TTK m. 583/II)[477]. Bu durumda da tek kurucu sahip olduğu esas sermaye paylarının sayısını ve itibarî değerlerini açıkça şirket sözleşmesinde belirtmelidir.

Ayrıca 578. maddenin anonim şirketlere yaptığı atıf dolayısıyla "paradan başka sermaye olarak konan haklar ve ayınlar; bunların değerleri; bunlara karşılık verilecek payların miktarı, bir işletme ve ayın devir alınması söz konusu olduğu takdirde, bunların bedeli ve şirketin kurulması için kurucular tarafından şirket

[474] OR Art. 773 gereğince esas sermaye miktarı en az 20.000 CHF; § 5/I GmbHG uyarınca ise bu miktar 25.000 Avro'dur. Ancak § 5a GmbHG'ye göre kurulan "sorumluluğu sınırlı işletmeci limited şirket"in (*haftungsbeschränkte Unternehmergesellschaft – UG*) esas sermayesi bir (1) Avro dahi olabilmektedir. Pratikte bu şirketlere "Bir Avroluk Şirket" denmektedir.

[475] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 438.

[476] Aynı şekilde § 5/II, 2 GmbHG. 6762 sayılı TTK, limited şirketlerde her ortağın ancak bir paya sahip olabileceği, başka bir ifade ile "bir ortak bir pay" ilkesini benimsemektedir. TTK bu ilkeyi, belirli bir yararı bulunmamasından dolayı terk etmiştir (TTK Genel Gerekçesi, para. 146 ve m. 583'ün Gerekçesi).

[477] Sermaye payının itibarî değerinin 25 Türk Lirası'ndan az olması durumunda anonim şirketlerde olduğu gibi yaptırım uygulanmaktadır. Sicil müdürü öncelikle şirketin tescilini reddetmelidir. Şirket tescil edilmişse TTK m. 353 gereğince fesih davası açılabilir. Bkz. TTK Gerekçesi, m. 347.

hesabına satın alınan malların ve hakların bedelleriyle, şirketin kurulmasında hizmetleri görülenlere verilmesi gereken ücret, ödenek veya ödülün tutarı" (TTK m. 339/II, e) da şirket sözleşmesinde belirtilmelidir. Türk Ticaret Kanunu'nun 582. maddesi gereğince de tek kurucu tarafından "kurulmakta bulunan şirketle ilgili olarak, şirket hesabına alınan malların bedelleri ile şirketin kurulmasında hizmeti geçenlere tanınan menfaatler şirket sözleşmesine" yazılmalıdır.

Şirket sözleşmesinde zorunlu kayıtların bulunmaması durumunda sözleşmenin sicil müdürü tarafından tescil ve ilan edilmemesi gerekmektedir (TTK m. 32). 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu gereğince zorunlu unsurlardan birini içermeyen limited şirket sözleşmesine göre kurulan ve tescil edilen şirket, limited şirket değil, adi şirket sayılmaktaydı[478]. Ancak (6102 sayılı) Türk Ticaret Kanunu'nun 644/I, b ve 353. maddeleri gereğince limited şirket kurulmuş sayılmakta ve alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olması durumunda şirketin tescil ve ilanından itibaren üç ay içerisinde fesih davası ikame edilebilmektedir. Anılan üç aylık hak düşürücü süre, tescilin hukukî sakatlıkları sağlığa kavuşturması ve işlem güvenliğinin korunması ilkesinin bir sonucudur. Üç aydan sonra Türk Medenî Kanunu'nun 47. maddesine dayanılarak dava açılabilecektir[479]. Mahkeme fesih davası açılması hâlinde eksikliklerin giderilmesi için süre verebilir (TTK m. 353/III).

---

[478] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 445.

[479] TMK madde 47 gereğince "başlıbaşına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülenmiş olan bağımsız mal toplulukları, kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar.

Amacı hukuka veya ahlâka aykırı olan kişi ve mal toplulukları tüzel kişilik kazanamaz."

Açılan davalar TMK m. 47'ye ilişkin olmadıkça reddedilmelidir. Bu yönde bkz. TTK Gerekçesi, m. 353.

Zorunlu unsurlar dışında (TTK m. 576), şirketi ilgilendiren bir takım konuların bağlayıcı olabilmeleri için şirket sözleşmesinde öngörülmeleri gerekmektedir (TTK m. 577). Aksi takdirde şirketler hukuku bakımından herhangi bir hüküm ifade etmeyeceklerdir[480]. Türk Ticaret Kanunu'nun 577. maddesinde şirket sözleşmesinde düzenlenmeleri durumunda bağlayıcı olacak kayıtlar aşağıdaki şekilde sınırlı sayıda sıralanmıştır:

"a. Esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılmasına ilişkin kanuni hükümlerden ayrılan düzenlemeler[481],

b. Ortaklara veya şirkete, esas sermaye payları ile ilgili olarak önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları tanınması,

c. Ek ödeme yükümlülüklerinin öngörülmesi, bunların şekli ve kapsamı,

d. Yan edim yükümlülüklerinin öngörülmesi, bunların şekli ve kapsamı,

e. Belirli veya belirlenebilir ortaklara veto hakkı veya bir genel kurul kararının oylanması sonucunda oyların eşit çıkması hâlinde bazı ortaklara üstün oy hakkı tanıyan hükümler,

f. Kanunda ya da şirket sözleşmesinde öngörülmüş bulunan yükümlülüklerin hiç ya da zamanında yerine getirilmemeleri hâlinde uygulanabilecek sözleşme cezası hükümleri,

g. Kanuni düzenlemeden ayrılan rekabet yasağına ilişkin hükümler,

h. Genel kurulun toplantıya çağrılmasına ilişkin özel hak tanıyan hükümler,

ı. Genel kurulda karar almaya, oy hakkına ve oy hakkının hesaplanmasına ilişkin kanuni düzenlemeden ayrılan hükümler,

---

[480] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 577. Hüküm yeni bir sistem getirerek şirket sözleşmesinin sözleşmeden çok bir "*ortaklık anayasası*" niteliğinde olduğu ifade edilmektedir.

[481] Bkz. TTK m. 595.

i. Şirket yönetiminin üçüncü bir kişiye bırakılmasına ilişkin yetki hükümleri,

j. Bilanço kârının kullanılması hakkında kanundan ayrılan hükümler,

k. Çıkma hakkının tanınması ile bunun kullanılmasının şartları, bu hâllerde ödenecek olan ayrılma akçesinin türü ve tutarı,

l. Ortağın şirketten çıkarılmasına ilişkin özel sebepleri gösteren hükümler,

m. Kanunda belirtilenler dışında öngörülen sona erme sebeplerine dair hükümler."

Yukarıda belirtilen kayıtların tek ortaklı şirketler bakımından düzenlenmesinin gereksiz olduğu düşünülebilir. Örneğin e bendinde belirtilen oyların eşit olması tek ortaklı bir limited şirkette mümkün gözükmemektedir. Dolayısıyla bu tür bir kayıt tek ortaklı limited şirket bakımından uygulanabilir nitelikte değildir. Tek ortağın kendisine k bendi gereğince çıkma hakkı tanıması, şirketin ortaksız hâle gelmesine neden olacaktır ki, bu durum Türk Ticaret Kanunu tarafından kabul edilememektedir (TTK m. 574/III). Aynı husus a, b, ı ve l bentleri için de geçerlidir. Ancak tek ortak ileriye dönük olarak şirket sözleşmesinde bu hususları düzenlemek isteyebilecektir. Bu durumda şirket sözleşmesine eklenen kayıtlar geçerli sayılmalıdır. Bu kayıtlar tek ortak bakımından uygulama alanı bulmamakla birlikte, şirketin çok ortaklı hâle gelmesinde uygulanmaya başlayacaktır.

Alman hukukunda da şirket sözleşmesinde bağlama ilişkin hükümlerin (*Vinkulierungsklausel* – TTK m. 577/a) yer almasının tek ortaklı limited şirkette etki yaratmadığı kabul edilmektedir[482]. Ancak tek kurucu, limited şirketin sonradan çok

[482] Bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 552, § 1 Rn. 50; BGH 15.04.1991, II ZR 209/90, BB 1991, 1071–1073. GmbHG gereğince tek ortak-müdürün şirket ile işlem yapması yasaklanmıştır. Ancak şirket sözleşmede düzenlenmesi koşuluyla tek ortak-müdürün şirket ile işlem yapma yasağını kaldırılabilir (§ 35 III 1 GmbHG ve 181 BGB). Bu konuda genel kurulda verilecek basit bir karar yeterli değildir.

ortaklı şirkete dönüşebileceğini öngörerek bu konularda şirket sözleşmesine kayıtlar ekleyebilmektedir.

Ayrıca Türk Ticaret Kanunu'nun 584. maddesine göre intifa senetlerinin çıkarılabilmesi için bu hususun şirket sözleşmesinde öngörülmesi gerekmektedir.

3. Esas Sermaye

Türk Ticaret Kanunu'nun 573/I maddesi gereğince limited şirketin esas sermayesinin belirli olması zorunludur. Tek kurucu tarafından esas sermayenin tamamının şirket sözleşmesinde taahhüt edilmesi ve Türk Ticaret Kanunu'nun 127 ve 581. maddelerinde öngörülen malvarlığı değerlerinin, 582. maddedeki sınırlamalarla, sermaye olarak konulması gerekmektedir.

Ticaret şirketlerinde sermaye olarak getirilebilecek malvarlığı unsurlarının öncelikle tespit edilebilir bir ekonomik değerinin bulunması ve devredilebilir nitelikte olması gerekmektedir (TTK m. 127/II)[483]. Sermaye olarak getirilecek malvarlığı unsurları Türk Ticaret Kanunu'nun 127. maddesinde örnek olarak düzenlenmiştir[484].

Ayrıca bkz. BGH 06.10.1960 — II ZR 215/58, JR 1961, s. 19–20.

[483] Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Çağlar*, Hayrettin: "Anonim Şirketlerde Aynî Sermayeye Değer Biçilmesi", Batider 2010, C. XXVI, S. 2, s. 37.

[484] Bu hüküm şu şekildedir:

"(1) Kanunda aksine hüküm olmadıkça ticaret şirketlerine sermaye olarak;

a) Para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar,

b) Fikrî mülkiyet hakları,

c) Taşınırlar ve her çeşit taşınmaz,

d) Taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları,

e) Kişisel emek,

f) Ticarî itibar,

g) Ticarî işletmeler,

Türk Ticaret Kanunu'nun 127 ve 581. maddeleri arasında kurulan karşılıklı bağlantı dolayısıyla iki hükmün bir arada değerlendirilmesi gerekmektedir. Limited şirketin bir sermaye şirketi ve ortaklarının sorumluluğunun sınırlı olması nedeniyle sermaye olarak konulan malvarlığı değerlerinin aktifleştirilebilecek nitelikte olması gerekmektedir[485]. Bu itibarla 581. maddenin 1. fıkrasında, 127. maddenin (e) bendinde belirtilen *kişisel emek* ile (f) bendinde belirtilen *ticarî itibarın* ve ayrıca *hizmet edimleri* ile *vadesi gelmemiş alacakların*[486] limited şirkete sermaye olarak getirilemeyeceğini açıkça düzenlemiş ve 127. maddenin genel düzenlemesine istisna getirmiştir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 585. maddesi gereğince esas sermaye pay bedellerinin ödenmesi, ifa borcu ve ifa etmemenin sonuçları hususlarında anonim şirketlere ilişkin hükümler kıyasen uygulanmaktadır. Bu bakımdan nakdî ve aynî sermaye arasında ayrım yapılması gerekmektedir.

Anonim şirkete ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nun 344. maddesinin I. fıkrası gereğince nakden[487] taahhüt edilen esas sermaye paylarının itibarî değerlerinin en az

---

h) Haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler,

i) Maden ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar,

j) Devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer,

konabilir.

(2) Kanunun 307 nci maddesinin ikinci, 342 nci maddesinin birinci ve 581 inci maddesinin birinci fıkra hükümleri saklıdır."

[485] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 1003.

[486] Vadesi gelmemiş alacakların sermaye olamayacağı, nakdî sermayenin bir bölümünün hemen ödenmesi zorunluluğunun bir sonucudur. *Pulaşlı*, 2012, s. 1003. Ayrıca henüz mevcut olmayan şeyler, alacaklar ve haklar da aynî katılma payına konu olamazlar. *Kırca*, İsmail: "Tüzel Kişiliğin Kazanılmasından Önce Anonim Şirket Adına Yapılan İşlemler (TTK m. 301/II)", Batider 1998, C. XIX, S. 4, s. 89.

[487] Nakdî sermaye, para, alacaklar ve kıymetli evraktan oluşmaktadır. Para olarak getirilen sermayenin ülke parası ile ödenmesi gerekmektedir (6098 sayılı BK m. 99/I). Alacak şeklinde getirilen sermaye, şirket tarafından tahsil edilmedikçe, kurucu sermaye koyma borcundan

yüzde yirmi beşinin tescilden önce, kalanı da şirketin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödenmesi gerekmektedir[488]. Bu hükmün tek ortaklı şirketler bakımından riskli olup olmadığı sorusu ortaya çıkmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu'na benzer şekilde Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 7. paragrafında gereğince nakden taahhüt edilmiş olan her payın itibarî değerinin dörtte birinin ödenmesi gerekmekte ve 8. paragrafının II. fıkrası gereğince de bu ödenen miktar müdürün serbest tasarruf yetkisi altında olmalıdır[489]. Nakdî sermaye paylarının, şirket sermayesine geçtiğinin, üçüncü kişiler tarafından objektif olarak anlaşılabilecek nitelikte olması, başka bir ifade ile ortağın malvarlığından kesin bir şekilde ayrılmış olması gerekmektedir[490]. Tek ortaklı şirketlerde sermayenin güvence altına alınabilmesi için Limited Şirketler Kanunu'nun (GmbHG) eski (MoMiG'den önceki) 7. paragrafının II. fıkrasının 3. cümlesi, ödenmesi gereken en az sermaye bedeli dışında kalan bedel için bir güvence gösterilmesini zorunlu tutmaktaydı. Zira

---

kurtulamamaktadır (TTK m. 130/I). Vadesi gelmiş alacak ise, şirket sözleşmesinin düzenlendiği tarihten itibaren bir ay içinde şirketçe tahsil edilmelidir (TTK m. 130, II). Her ne sebeple olursa olsun, bir ay içinde alacak tahsil edilemediği takdirde, gecikmeden dolayı şirketin tazminat hakkı saklı kalmak koşuluyla, kurucu sürenin bitiminden itibaren geçecek günlerin temerrüt faizini de ödemektedir. Vadesi gelmemiş alacakların limited şirkete sermaye olarak getirilmesi m. 581 gereğince mümkün değildir. Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 79; *Doğanay*, C. I, s. 548.

[488] 6335 sayılı Kanun m. 31 ile değişiklik yapılmadan önce, TTK m. 585 sermayenin nakit kısmının hemen ve tamamen ödenmesini (ön) şirketin kurulabilmesi için şart koşmaktaydı. (Zira İsviçre Borçlar Kanunu'nun 777c/I ve 793 maddeleri gereğince de sermayenin kuruluşta tam olarak ödenmesi zorunludur.) Bu şekilde "ödemeye çağrı, temerrüt, ıskat, bedelin tamamı ödenmemiş pay gibi çeşitli zorluklara, çekişmelere ve kötüye kullanmalara yol açan ve kabul şirketlerin kurulmasını cesaretlendiren esas sermayenin taksitlerle ödenebilmesi sistemine son verildiği madde Gerekçesinde belirtilmişti. Tek ortaklı limited şirket bakımından da payın ödenmemesi gibi bir risk ortadan kaldırılmıştı.

[489] Şirket tescil edilmeden belirli bir tutarda sermayenin ödenmesi zorunluluğu ile en azından limited şirketin kuruluş anında belirli bir aktifinin ve alacaklıların başvurabilecekleri belirli bir "asgari sorumluluk fonu"nun (*Mindesthaftungsfond*) mevcut olması amaçlanmıştır. Bu sermayenin müdürün serbest tasarrufuna bırakılması tek ortağın sermayeyi kullanamamasına engel değildir. Zira tek ortak, şirketin tek müdürü olabilir. Ancak müdürün serbestçe (şirketin kurulması amacı dışında) sermaye üzerinde tasarrufta bulunma tehlikesi çok ortaklı şirketlerde de söz konusudur. Bkz. *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. I, s. 669, Rn. 71.

[490] Bu yönde bkz OLG Oldenburg GmbHR 2007, 1043; OLG Hamburg, NZG 2002, 53; BayObLG, 20.01.1994 – 4 St RR 1/94; DStR 1994, 471.

şirketin kuruluşu sırasında ödenmeyen miktar bakımından Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 24. paragrafında düzenlenen açığı kapama yükümünün tek ortaklı şirketlerde mevcut olmamasından dolayı üçüncü kişilere koruma sağlanamayacağı düşünülmekteydi. Aynı şekilde Alman Limited Şirketler Kanunu'nun eski 19. paragrafının IV. fıkrası uyarınca şirketin tescil edilmesinden itibaren üç yıl içerisinde bütün payların tek bir kişide veya kişi ile birlikte limited şirkette toplanması hâlinde pay bedelinin tek ortak tarafından ödenmesi, ödenmeyen kısım için güvence göstermesi veya payları üçüncü bir kişiye devretmesi gerektiği düzenlenmişti. Bu hükmün de şirket alacaklılarına yeterli koruma sağlayamadığı ileri sürülmüş ve Alman Limited Şirketler Kanunu'nun eski 7. paragrafının II. fıkrasının 3. cümlesinde belirtilen teminat ile koruma sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak uygulamada söz konusu hükümler nedeniyle tek ortaklı şirketin kuruluşunda ya sermayenin tamamen ödenmesi ya da sorumluluğu üzerine alabilecek başka bir ortakla birlikte şirket kurma yoluna başvurulmaktaydı ki, bu durumda çok ortaklı bir şirket ortaya çıkmaktaydı. Dolayısıyla anılan hükümler, tek ortaklı şirketin kuruluşunu gereksiz yere zorlaştırmaktaydı. Sonuçta MoMiG ile belirtilen maddeler yürürlükten kaldırılmıştır[491]. Nakdî sermayenin dörtte birinin ödenmesi koşuluyla limited şirket alacaklılarının güvence altına alındığı ve limited şirketin sermaye bakımından yeterli işletmelerce/kişilerce kurulacağı ileri sürülmektedir[492].

Nakdî sermayenin nasıl ve nereye ödeneceği konusunda anonim şirket hükümlerine gönderme yapılmıştır (TTK m. 585/I). Dolayısıyla anonim şirkete ilişkin 345. madde limited şirkete kıyasen uygulanmalıdır. Anılan madde dolayısıyla

[491] Bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 918, § 7 Rn. 37; *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. I, s. 666, Rn. 65.

[492] Bkz. *Roth*/*Altmeppen*, § 7 Rn. 18.

göre nakdî sermayenin en az yüzde yirmi beşi –tescilden önce- bir bankada, kurulmakta olan şirket adına[493] açılacak özel bir hesaba, sadece şirketin kullanabileceği şekilde[494] yatırılmalıdır[495]. Böylece limited şirketin esas sermayesinin aleni hâle gelmesi, tek kurucunun sermayesinden ayrılması (özel malvarlığı hâline gelmesi) ve korunması sağlanmaktadır[496].

Aynî sermaye[497] bakımından Türk Ticaret Kanunu'nda ayrıntılı düzenlemeler yer almaktadır. Türk Ticaret Kanunu'nun 582. maddesinin, 128. maddeye yaptığı atıf dolayısıyla genel hükümler, uygun oldukları ölçüde, tek ortaklı limited şirkete de uygulanacaktır. Ayrıca Türk Ticaret Kanunu'nun 578. maddesi (ve genel olarak m. 585/I), aynî sermaye hakkında anonim şirkete ilişkin hükümlerin uygulanacağını belirtmiştir. Dolayısıyla bu hükümlerin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Türk Ticaret Kanunu'nun 128. maddesinin III. fıkrası, taşınmaz mülkiyeti veya taşınmaz üzerinde var olan veya kurulacak olan aynî bir hakkın konulması borcunu

[493] Karş. Alman hukuku. GmbHG'de de ödemenin şekli konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle § 54/III AktG kıyasen limited şirketlere de uygulanmaktadır. Bu hükme dayanılarak, nakdî sermayenin kurulacak limited şirket adına açılacak bir hesaba yatırılması ve müdürün serbest tasarrufuna bırakılması gerektiği ifade edilmektedir. Kurulmakta olan limited şirket "kurulmakta olan limited şirket" olarak Türkçeye çevirebileceğimiz "GmbH i.G." (in Gründung) kısaltmasıyla ifade edilmektedir. Bkz. *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. I, s. 668, N. 68. Ayrıca Alman hukukuna göre bankadaki hesabın limited şirket müdürünün adına veya bir inançlı işleme dayanan hesap şeklinde açılabileceği de ileri sürülmektedir. Bankadaki hesabın sahibi "ön şirkettir". *Roth/Altmeppen*, § 7 Rn. 26; OLG Frankfurt ZIP 1992, 765.

[494] Alman hukukunda tasarruf yetkisi sadece müdüre tanınmıştır. Kurucunun aynı zamanda müdür olmaması durumunda kurucunun bankadaki hesaba erişimi mümkün değildir. Bkz. *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. I, s. 668, § 7 Rn. 68.

[495] Hükmün düzenlenmesinde 6762 sayılı Kanun'un 288. maddesinin birinci fıkrasından esinlenilmiştir (bkz. TTK Gerekçesi, m. 345). Ancak 24.04.1995 tarih ve 559 KHK m. 13, TTK'nın 288. maddesini yürürlükten kaldırmıştır. TTK m. 288/I pay bedellerinin T.C. Merkez Bankası veya diğer bir muteber bankaya tevdi edilmesi gerektiğini düzenlemektedir. Yürürlükten kaldırılan maddeye göre, uygulamada nakdî sermaye bankaya bloke edilmek üzere tevdi edilmekte, limited şirketin tescil ilmühaberi bankaya ibra edilmedikçe kurucular bankadaki bloke hesaptan para çekememekte, limited şirket tüzel kişilik kazanamamışsa yatırılan paralar aynen iade edilmektedir. İade edilirken bankaya yatırma makbuzu kimin adına düzenlenmişse, iade de o şahsa yapılmaktadır. Bkz. *Doğanay*, C. I, s. 768.

[496] Bkz. *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. I, s. 668, § 7 Rn. 68.

[497] Nakdî sermaye dışında kalan bütün unsurları kapsamaktadır.

içeren şirket sözleşmesini bu hakların devri için yeterli görmekte ve ayrı bir resmî şekil koşulunun aranmadığını belirtmektedir[498]. Ancak Türk Ticaret Kanunu'nun 128. maddesinin II. fıkrasına göre taşınmazların veya fikrî mülkiyet hakları gibi mülkiyet rejimi sicile bağlı bazı değerlerin sermaye olarak kabul edilebilmesi için bu değerlerin kurucu tarafından tapuya şerh verilmesi veya ilgili sicillere kaydedilmeleri gerekmektedir[499]. Şerhin üçüncü kişilerin iyiniyetini kaldıracağı düşünülmektedir[500]. Taşınırlar[501] ise, sermaye olarak kabul edilebilmeleri için, güvenilir bir kişiye[502] tevdi edilmek zorundadır. Şerh ve tevdinin zamanı açıkça belirtilmemiştir. Türk Ticaret Kanunu'nun 128. maddesinin II ve VI. fıkrasının birlikte değerlendirilmesinden şirket sözleşmesinin düzenlenip imzaların noterce onaylanmasından sonra, gerekli sicillere şerh veya taşınırların üçüncü kişiye tevdi edileceği sonucu çıkmaktadır. Şerh için tek kurucunun bir dilekçe ile ilgili sicil müdürlüğüne müracaat etmesi

[498] Sadece taşınmazlar açısından aynı yönde 6762 sayılı TTK m. 140/II.

[499] Karş. § 7/III GmbHG gereğince, limited şirketin tescili için başvuru yapılmadan önce, aynî sermayenin, müdürün serbest tasarruf edebileceği şekilde, şirkete devredilmiş olması gerekmektedir. Müdürün serbestçe tasarruf edebilmesi için taşınırların mülkiyetinin (ön limited şirkete) şirkete devredilmiş, alacakların (hakların) temlik edilmiş ve taşınmazların tapuya tescilinin istenmiş olması gerekmektedir. Limited şirket tüzel kişilik kazandıktan sonra, taşınmaz tapuya kaydedilmektedir. Ancak limited şirket tüzel kişilik kazanmamışsa, taşınmazların tescili talebini tapu sicil dairesi (*Grundbuchamt*), Alman Tapu Kanunu (*Grundbuchordnung*) madde 18 gereğince reddedecek ya da eksikliğin giderilmesi (limited şirketin tescil edilmesi) için belirli bir süre verecektir. Taşınmazların sermaye olarak konulması durumunda şirket tescil edilmeden (kurulacak limited şirket yararına) tapuya şerh konulabileceği de ileri sürülmekle birlikte bu yolun yetersiz olduğu ifade edilmektedir. Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 8 Rn. 34.

[500] Ayrıca bkz. TTK Gerekçesi, m. 128. Şerh ile aynî sermayenin üçüncü kişilere devri de önlenmek istenmiştir.

[501] Trafik siciline kayıtlı araçların şirkete sermaye olarak getirilmeleri durumunda, bunların trafik siciline şerh edilmeleri gerekmektedir. Ancak tapu sicilinden farklı olarak trafik siciline yapılan kayıt kurucu değil, bildirici niteliktedir. Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 78.

[502] Güvenilir bir kişinin kim olacağı tartışılabilir. *Pulaşlı*'ya göre Türkiye'de İsviçre ve Almanya'da olduğu gibi kurumlaşmış bir yediemin kurumu mevcut değildir. Ancak Adalet Bakanlığı'nın "Mahcuz Malların Muhafaza Edileceği Adalet Bakanlığı Depo ve Garajlarının Çalıştırılmasına Dair Yönetmelik"ine (R.G. 13.07.1987, S. 19516) uygun olarak "yediemin deposu" adı altında faaliyette bulunan kurumlar mevcuttur. Bu kurumların yaygınlaştırılması ve işlevlerinin geliştirilmesi koşulu ile taşınırların bu yediemin deposuna tevdi söz konusu olmalıdır. *Pulaşlı*, 2012, s. 75. Nitekim tek kurucu ortağın sermaye olarak şirkete getireceği taşınır malların kendi sermayesinden kesin bir şekilde ayrılması gerekmektedir. Bağımsız bir yedieminlik kurumunun bulunması ile malların karışması riski önlenmiş olacaktır.

gerekmektedir[503]. Bu şekilde sermayenin sağlanması güvence altına alınmıştır. İlgili sicillere şerh verilmemiş veya taşınırlar güvenilir bir kişiye tevdi edilmemiş ise, bu malvarlığı unsurları şirket sözleşmesinde belirtilmiş olmalarına rağmen aynî sermaye olarak kabul edilmeyecektir. Bu durumda Türk Ticaret Kanunu'nun 32. maddesi gereğince inceleme yükümlülüğü altında bulunan sicil müdürü limited şirketin tescilini reddetmelidir. Bu bakımdan tek ortaklı limited şirketin oluşmasında, şirketin sermayesinin kurucunun sermayesi ile karışması veya kurucunun taahhüt ettiği payları şirkete getirmemesi gibi tehlikeler ortadan kaldırılmış bulunmaktadır[504]. Şirketlerin kuruluş aşamalarında karşılaştığı sorunların, bu düzenleme ile ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Örtülü aynî sermaye geçersizdir[505].

Limited şirket, sermaye olarak getirilen taşınır veya "paradan başka ekonomik değer" üzerinde ticaret siciline tescil edilip tüzel kişilik kazandığı andan itibaren malik sıfatıyla doğrudan tasarruf edebilir (TTK m. 128/IV)[506]. Taşınmaz veya aynî bir hakkın üzerinde tasarruf edilebilmesi için tapu siciline ve ilgili sicillere tescil aranmaktadır. Taşınmaz mallarda mülkiyetin veya üzerindeki aynî hakkın şirkete devri sözleşmesi için resmî şekil aranmamakta ise de (taahhüt işlemi), şirketin malik veya hak sahibi olabilmesi için tapuya tescil zorunludur (tasarruf işlemi) (TTK

[503] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 74 – 75.

[504] Alman hukukunda tek kurucunun sermayesinden ayrılabilmesi ve aleniliğin sağlanabilmesi için, taşınırların zilyetliğinin müdüre devrinin ve yer bakımından da tek kurucunun sermayesinden kesin olarak farklı bir yere ayrılmasının gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca limited şirket sermayesinin ayrılabilmesi için (aynî kuruluş raporundan farklı olan ve bölünmeye ilişkin TTK m. 167/I,b hükmüne benzer bir şekilde) aynî sermaye olarak öngörülen aktif ve pasiflerin bir listesinin hazırlaması doktrinde uygun görülmektedir. *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. I, § 7 Rn. 69, s. 668.

[505] Örtülü aynî sermaye, aynî sermaye ilişkin emredici kurallarını dolanmak amacıyla nakdî sermaye taahhüdünün örtülü şekilde aynî sermaye ile ödenmesi yoluna denmektedir. *Tekinalp*, Tek, s. 98, N. 10–65 - *Windbichler*, s. 215.

[506] Limited şirket tüzel kişilik kazandığı anda, başka bir işleme gerek kalmaksızın şirket malik ve aslî zilyet olmakta, taşınır malı eline tutan güvenilir üçüncü kişi ise fer'î zilyet olmaktadır. Bu yönde bkz. *Doğanay*, C. II, s. 1241.

m. 128/V). Limited şirketin tescilini müteakip sicil müdürünün talebi üzerine, taşınmazlar ve diğer aynî, haklar, tapu sicil memuru tarafından derhâl tescil edilecektir (TTK m. 128/V ve VI)[507].

Aynî sermayenin değerinin şirket merkezinin bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce belirlenmesi ve belirlenen değerin de şirket sözleşmesinde belirtilmesi gerekmektedir (TTK m. 343)[508]. Bilirkişi tarafından hazırlanan değerlendirme raporunda, "uygulanan değerleme yönteminin somut olayın özellikleri bakımından herkes için en adil ve uygun seçim olduğu; sermaye olarak konulan alacakların gerçekliğinin, geçerliğinin ve 581. (anonim şirkete ilişkin 342. madde) maddeye uygunluğunun belirlendiği, tahsil edilebilirlikleri ile tam değerleri; aynî olarak konulan her varlık karşılığında tahsis edilmesi gereken pay miktarı ile Türk Lirası karşılığı, tatmin edici gerekçelerle ve hesap verme ilkesinin icaplarına göre açıklanır". Resmî nitelik taşıyan bilirkişi raporuna kurucular ve menfaat sahipleri (örneğin alacaklılar) itiraz edebildiği gibi, mahkemece onaylanan bilirkişi kararı kesindir.

C- TEK ORTAKLI ÖN LİMİTED ŞİRKET AŞAMASI

1. Genel Olarak

Ön şirket (*Vorgesellschaft, société en formation*), ne 6762 ne de 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda açıkça düzenlenmiştir. Ancak 6762 sayılı Türk Ticaret

[507] Ayrıca bkz. TTK Gerekçesi, m. 128.

[508] Karş. § 5/IV GmbHG gereğince aynî sermayenin konusunun ve itibarî değerinin de şirket sözleşmesinde belirtilmesi gerekmektedir. Ayrıca ortakların bir "aynî kuruluş raporu" (*Sachgründungsbericht*) düzenlemeleri (karş. TTK m. 349) ve bu raporda yapılan değerlendirmenin uygunluğunu (*Angemessenheit*) açıklamaları gerekmektedir. Bu rapor sicil mahkemesi (*Registergericht*) tarafından denetlenmektedir. Anonim şirketlerin aksine limited şirketlerde aynî sermaye bağımsız denetçiler (*externe Wirtschaftsprüfer*) tarafından denetlenmemektedir. Bkz. *Windbichler*, s. 215.

Kanunu'ndan farklı ve yeni olarak (6102 sayılı) Türk Ticaret Kanunu, limited şirketin kurulma anı (m. 585) ile tüzel kişilik kazanma anı (m. 588) arasında bir ayrım yapmıştır[509]. Anonim şirketlerin kurulmasını düzenleyen ve 585. maddeyle benzerlikte olan 335. maddenin Gerekçesinde "ön şirket" kavramına yer verilmiş ve ticaret hukukumuza "ön şirket" kurumu getirilmiştir[510]. Tek ortaklı limited şirkette ön şirketin mümkün olmadığı ileri sürülmektedir[511]. Ancak bu görüşü isabetli bulmamaktayız.

Şirket sözleşmesinde tek kurucunun limited şirket kurma iradesini açıklaması, sermayenin tamamını koşulsuz taahhüt etmesi ve imzasının noterce onaylanması ile ön limited şirket kurulmuş sayılmaktadır (TTK m. 585). *Pulaşlı*, bölünmede yeni kuruluş hâlinde (TTK m. 164), ön şirketin ortaya çıkmadığını ileri sürmektedir[512]. Ancak bölünmede yeni kuruluş hâli ve yeni kuruluş yoluyla birleşmede ön şirket ortaya çıkmadığı kabul edilmektedir[513]. Sadece tür değiştirme yoluyla tek ortaklı limited şirketin kurulması durumunda ön şirket aşaması ortaya çıkmamaktadır[514].

Ön limited şirket, limited şirketin tüzel kişilik kazanması ile kendiliğinden ve

[509] Ayrıca kurulma anını düzenlenen 585. maddede, tüzel kişilik kazanma anını düzenleyen 588. madde saklı tutulmuş, böylece bu iki safha arasında fark olduğu vurgulanmıştır.

[510] Belirtmekte fayda vardır ki, ön şirket ilişkisi sadece tüzel kişiliği haiz olan ticaret şirketlerinin kuruluş aşamasını oluşturmaktadır. Tüzel kişiliği haiz olmayan şirketler bakımından ön şirket ilişkisi söz konusu olmamaktadır. Dolayısıyla Alman ve İsviçre hukukunda kollektif ve komandit şirketin tüzel kişiliğinin bulunmamasından dolayı, bu şirketlerin tescillerinden evvel bir ön şirket oluşamamaktadır. Türk hukuku bakımından ise bütün ticaret şirketlerinin tüzel kişiliği haiz olmasından dolayı tümünün (kollektif ve komandit şirketler de dâhil) oluşumunda ön şirket aşamasından geçtiği belirtilebilir. Bkz. *Şener*, s. 145. Karş. *Pulaşlı* s. 328. Yazar, şahıs şirketlerinde tescil öncesi ön şirketin varlığını kabul etmemektedir.

[511] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 335.

[512] Bu yönde ve ayrıntılı bilgi için bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 335.

[513] Bkz. *Michalski*, Bd. I, § 11 Rn. 42.

[514] Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 11 Rn. 38.

tasfiyesiz sona ermektedir[515]. Şirket sözleşmesinin tamamı, kurucu imzasının noterce onaylanmasından sonra otuz gün içinde, tescil edilmesi gerekmektedir (TTK m. 587/I). Bu otuz günlük süre içerisinde tescil gerçekleşmezse sonuçların ne olacağı düzenlenmemiştir. Zira tescilin bir süreye bağlanmasının hukuk politikası bakımından doğru olmadığı Gerekçede[516] belirtilmiştir. Anonim şirketlere ilişkin 345. maddede esas sözleşmenin noterce onaylanmasından itibaren üç ay içinde şirket tüzel kişilik kazanmamışsa, kuruluş aşamasında bankaya yapılmış olan ödemeler banka tarafından sahiplerine geri ödenir denmektedir. Benzer bir düzenleme limited şirketler için yoktur, ancak bu hükmün kıyasen limited şirketlere de uygulanabileceğinin kabulü gerekir. Dolayısıyla ön limited şirketin en fazla üç aylık bir ömrünün bulunduğu ve şirket sözleşmesinin noterce onaylanmasından üç ay sonra sona kendiliğinden erdiği kabul edilir[517].

Türk hukuku açısından ön şirketin yeni olmasından dolayı bu kurumun hukukî niteliğinin yabancı hukukların dikkate alınarak açıklanmasında yarar vardır. Değerlendirilmesinin yapılabilmesi için öncelikle genel olarak ön şirketin hukukî niteliği ele alınacak ve müteakiben tek ortaklı şirket açısından ön şirket kurumu incelenecektir.

2. İsviçre

Türk Ticaret Kanunu'na kaynaklık eden İsviçre hukukunda, limited şirketin tüzel kişilik kazanmasına kadar geçen süreç iki aşamada açıklanmaktadır[518]: İlk

[515]Bkz. *Kalss/Nowotny/Schauer,* s. 1000.

[516] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 354.

[517] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 334 vd ve 1007. Burada (çok ortaklı) ön şirketin sona ermeyeceği, adi şirket olarak varlığını sürdürebileceği de kabul edilebilir.

[518] Bkz. *Forstmoser*, Peter/*Meier-Hayoz*, Arthur/*Nobel*, Peter: Schweizerisches Aktienrecht,

aşama kuruluş aşamasıdır (*Errichtungsstadium*)[519]. Limited şirketin kurulmasının kararlaştırılması ile şirket sözleşmesinin düzenlenerek limited şirketin kurulmasına kadar, taraflar (*Parteien*) arasında geçici ortaklık (*Gelegenheitsgesellschaft*) niteliğinde, bir adi şirket mevcuttur. Bu adi şirket, kuruluş şirketi (*Gründungsgesellschaft*) olarak adlandırılmaktadır. Kuruluş şirketi sözleşmesi kural olarak herhangi şekil koşuluna bağlı değildir. Ancak sözleşme bir limited şirketin kurulması yükümlülüğünü içeriyor ise bu durumda bir ön sözleşme (*Vorvertrag*) olarak noterce onaylanması (*öffentlich beurkunden*) gerekmektedir[520]. İkinci aşama ise oluşum aşamasıdır (*Entstehungsstadium*)[521]. Bu aşama, limited şirketin İsviçre Borçlar Kanunu'nun 777. maddesi gereğince kurulmasından[522] ticaret siciline tescil edilmesine (tüzel kişilik kazanmasına) kadar olan süreci kapsamaktadır[523]. Bu süreçte hukuken atipik adi şirket (*atypische einfache Gesellschaft*) niteliğinde olan bir ön limited şirket mevcuttur. Zira İsviçre Borçlar Kanunu'nun 530. maddesinin II. fıkrası uyarınca bir şirket kanunen düzenlenmiş şirketlerin niteliklerini taşımaması hâlinde adi şirket sayılmaktadır[524]. Ancak bu durumda sadece adi şirket hükümlerinin uygulanacağı sonucu çıkarılmamalıdır. Ön limited şirket, özel hukuka tâbi bağımsız bir organizasyon formudur (*eigenständige Organisationsform*). Kanunda,

---

Bern 1996, s. 22.

[519] Bu aşamalar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 533, § 16 N. 606.

[520] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Honsell/Vogt/Watter*, Art. 772 N. 6.

[521] Konu hakkına bilgi için bkz. *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 534, § 16 N. 612.

[522] Limited şirket OR Art. 777 gereğince kurucuların noterce onaylanmış bir senette limited şirket kurma iradelerini ifade etmeleri, şirket sözleşmesini (*Statut*) kararlaştırdıkları ve şirketin organlarını atamaları ile kurulmaktadır. Şirketin organları olarak seçilen kişilerin görevlerini kabul etmeleri hâlinde atanmış sayılmaktadırlar. Bkz. *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 534, § 16 N. 610.

[523] İsviçre hukukunda yapılan revizyonlar ile bu sürecin kısa tutulması amaçlanmıştır. Dolayısıyla Türkiye'de olduğu gibi İsviçre'de de limited şirketin şirket sözleşmesinin düzenlenmesi ile tescil edilmesi arasında geçen süre kısadır.

[524] Bkz. *Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel*, s. 128 N. 29.

uygulanması için şirketin tescil edilmiş olması gereken hükümler dışında, limited şirkete ilişkin bütün hükümler ön şirkete de uygulanabilmektedir. Dolayısıyla iç ilişkilerde limited şirket hükümleri uygulanmakta olup, adi şirket hükümleri ihtiyari (*dispositiv*) niteliktedir[525]. Dış ilişkilerde ise ön şirket hak ehliyetini haiz değildir. Bu nedenle ön şirketin temsilinde adi şirkete ilişkin İsviçre Borçlar Kanunu'nun 543. maddesinin II. fıkrası uygulanmaktadır[526]. Ancak adi şirket hükümleri, Kanun'da kuruluş aşamasında bulunan limited şirketler bakımından açıkça bir düzenleme bulunmadığı takdirde uygulanmaktadır[527]. Örneğin İsviçre Borçlar Kanunu'nun 779a maddesi gereğince şirket tescil edilmeden, (ön) şirket adına işlem yapan kişiler[528], bu işlemlerden dolayı şahsen ve müteselsilen sorumludurlar. Limited şirket tescilinden itibaren üç ay içerisinde kendi adına girişilen yükümlülükleri üstlenmesi durumunda, işlem yapanlar sorumluluktan kurtulmakta ve sadece limited şirket sorumlu olmaktadır. Şirket ticaret siciline tescil edilmez, ancak işletilmeye devam ederse, şirket adi şirket (duruma göre kollektif şirket) olarak devam etmektedir[529]. Ön şirkete adi şirket hükümlerinin uygulanıyor olması, tek ortaklı ön limited şirket açısından uygun değildir. Zira bir adi şirketin kurulabilmesi için en az iki kişi gerekmektedir (OR Art. 530/I). Bu nedenle İsviçre hukuku tek ortaklı ön limited şirketi açıklama konusunda yetersiz kalmaktadır.

---

[525] Bkz. *Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel*, s. 129 N. 29.

[526] Bkz. *Honsell/Vogt/Watter*, Art. 772 N. 6; *Meier-Hayoz/Forstmoser*, § 12 N. 35; BGE 102II 423. İsviçre Medenî Kanunu m. 62 açıkça kuruluş aşamasındaki vakıflara adi şirket hükümlerinin uygulanacağını düzenlemektedir.

[527] Bkz. *Meier-Hayoz/Forstmoser*, § 12 N. 35.

[528] İşlem yapan kişiler (*Handelnder*), sadece ön şirketi dışarıya karşı temsil eden ve işlem yapan değil, aynı şekilde (gizli olarak) şirket adına işlem yapılmasında etkisi olan kişileri de kapsamaktadır. Bu yönde BGE 76 II 164; BGE 63 II 298 vd.

[529] Bkz. *Honsell/Vogt/Watter*, Art. 772 N. 6.

3. Almanya

a. Çok Ortaklı Ön Şirket

Alman hukukunda da limited şirketin tüzel kişilik kazanmasına kadar geçen süre ikiye ayrılmaktadır. Limited şirket kurulana kadar geçen sürede ön kuruluş şirketi (*Vorgründungsgesellschaft*), limited şirketin kurulması ile tescil edilmesi anı arasında ise ön şirket (*Vorgesellschaft*) mevcuttur. Ön kuruluş şirketi, adi şirket olarak kabul edilmektedir[530]. Şirket sözleşmesinin imzalanması ile birlikte "ön kuruluş şirketi" amacına ulaşmakta ve sona ermektedir (§ 726 BGB)[531]. Ön kuruluş şirketi ile ön şirket özdeş değildirler. Ön şirket, ön kuruluş şirketinin devamını oluşturmamaktadır (*Prinzip der Diskontinuität*[532]). Bu nedenle ön kuruluş şirketine ait hak ve yükümlülüklerin ön şirkete devredilmesi gerekmektedir[533]. Ön şirketin hukukî niteliği bakımından ise tartışmalar mevcuttur[534]. Alman kanun koyucu ne anonim şirketlerin 1965 yılındaki reformu ne de 1980 yılında yapılan limited şirketler kanunu reformu sırasında ön şirkete açıklık getirecek bir düzenleme yapmıştır. Aksine bu konudaki tartışmaların doktrin ve içtihatlara çözümünün daha uygun olacağını ifade etmiştir[535].

Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 11. paragrafının I. fıkrası, tescilden

---

[530] Bkz. *Windbichler*, s. 219.

[531] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 314 ve 329 - *Rischbieter/Gröning*, s. 18; *Windbichler*, s. 219.

[532] Bkz. *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 11 Rn. 4; Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 336. Yazar, bu ilkeyi zamansal ve mekânsal sürekliliğin kesilmesi ilkesi şeklinde tercüme etmektedir.

[533] Bkz. *Endlich*, s. 101. Ayrıca devir için kuruluş şirketi alacaklılarının onayı gerekmektedir.

[534] Bkz. *Windbichler*, s. 220. Almanya'da ön şirket kurumuna –doktriner anlamda- İsviçre'ye göre daha fazla önem verilmektedir. Zira Almanya'da şirketlerin tescili daha uzun sürmektedir. Daha fazla bilgi için bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 320.

[535] Entwurf eines Gesetzes über Gesellschaften mit beschränkter Haftung, BT-Drucks. 6/3088 vom 05.11.1971 = BT-Drucks. 7/253, s. 96. Benzer bir tutum TTK'nda ve kanun koyucuda da hâkim olmuş tur. Bkz. TTK Gerekçesi, m. 335.

önce tüzel kişiliği haiz limited şirketin mevcut olmadığını düzenlemektedir[536]. Ayrıca Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 1. paragrafının I. fıkrası, tüzel kişiliğe sahip limited şirketin hak ve yükümlülük sahibi, aktif ve pasif dava ehliyeti olduğunu ve taşınmazlar üzerinde aynî haklara sahip olabileceğini düzenlemektedir. Bu hükümler gereği tescil ile tüzel kişilik kazanılmasından dolayı ön şirketin tüzel kişiliği haiz olmadığı açıktır. Önceleri ön şirketin şirket türlerinin *numerus clausus* (sınırlı sayıda) olma ilkesine aykırılık teşkil ettiği ileri sürülmüştür[537]. Ön şirketin adi şirket veya tüzel kişilik kazanmamış dernek (*nicht eingetragener Verein*) gibi bir şahıs şirketi olduğu yönündeki çözümler kabul görmemiştir[538]. Bu nedenle Alman Federal Mahkemesi 12.07.1956 tarih ve II ZR 218/54 sayılı Kararı'nda[539] ön şirketi kendine özgü bir organizasyon formu olarak kabul etmiştir. Alman Federal Mahkemesi ayrıca 09. 03. 1981 tarih ve II ZR 54/80 sayılı Kararı'nda[540] bu görüşü pekiştirerek ön şirketin konumuna açıklık getirmiştir. Günümüzde de doktrinde hâkim görüş, anılan kararlar doğrultusunda ön şirketin *sui generis* bir hukukî şekil olduğunu kabul etmektedir. Ön şirket, limited şirket yolunda zorunlu bir alt basamak ve geçiş durağıdır (*Vorstufe und Durchgangsstation auf dem Weg zur GmbH*). Ön limited şirkete şirket sözleşmesi hükümleri yanında -sicile tescili gerektirmeyen ve kuruluş aşaması ile bağdaşmayan hükümler dışında- limited şirkete ilişkin hükümlerin tamamı uygulanabilmektedir[541]. Ancak bu görüş de farklı

[536] § 11/I GmbHG, limited şirketin "*als solche*" olarak var olmadığını belirtmektedir. § 13/I GmbHG limited şirketin "*als solche*", tüzel kişiliği haiz, hak ve yükümlülük sahibi, aktif ve pasif dava ehliyeti olduğunu ve taşınmazlar üzerinde aynî haklara sahip olabileceğini düzenlemektedir.

[537] Bkz. *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. I, § 11 Rn. 9; *Michalski*, Bd. I, § 11 Rn. 43.

[538] Bkz. *Windbichler*, s. 220. Ön şirketin adi şirket olmadığı yönünde bkz. *MünchKomm-BGB*/*Ulmer*, § 705 Rn. 24.

[539] Karar için bkz. BGHZ 21, 242, 246; NJW 1956, s. 1435.

[540] Karar için bkz. BGH 09. 03. 1981 - II ZR 54/80 = NJW 1981, s. 1373 = JuS 1981, s. 689.

[541] Bu yönde bkz. BGHZ 21, 242, 246 = NJW 1956, s. 1435.

yorumlanmaktadır.

Hâkim görüş (en az iki ortakla kurulan) ön limited şirketin bir elbirliği şirketi (*Gesamthandsgemeinschaft*) olduğu yönündedir[542]. Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 7. paragrafının II. fıkrası gereğince katılma paylarının belirli bir tutarının şirket tescil edilmeden evvel şirkete getirilmesi/ödenmesi gerekmektedir. Bu nedenle ortaklardan hukukî anlamda bağımsız bir yapının varlığı gerekmektedir. Bu yapı olarak da elbirliği şirketi öngörülmüştür[543]. Sonuçta birden fazla ortakla kurulan limited şirketlerde, katılma payları kurucuların elbirliği malvarlığına (*Gesamthandsvermögen*) devredilmektedir[544]. Anılan klasik görüşe göre ön şirket kısmî hak ehliyetini haiz olup, ortakların katılma paylarından oluşan kendisine ait (elbirliği hâlinde) bir malvarlığı vardır[545]. Organlar şirket sözleşmesi ile atanmaktadır. Dolayısıyla ön şirket tüzel kişi gibi yapılandırılmıştır[546]. Limited şirketin tescili ile ön şirketin malvarlığı doğrudan limited şirkete geçmektedir.

Limited şirketin kurulmadan önce hukukî işlem yapıp yapamayacağı sorusu Almanya'da özellikle Alman Federal Mahkemesi tarafından 19. yy.da olumsuz cevaplandırılmıştır[547]. Nitekim tescilden evvel ön şirketin sahip olduğu hakların

---

[542] Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 11 Rn. 4.

[543] Bkz. *Ulmer*, Peter: "Die Einmanngründung der GmbH – ein Danaergeschenk?", BB 1980, Heft 20, s. 1001

[544] Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 11 N. 4.

[545] Bkz. *Michalski*, Bd. I, § 1 Rn. 57; *Fezer*, Karl-Heinz: "Die Einmanngründung der GmbH", JZ 1981, Nr. 18, s. 614 vd.

[546] Bu yönde bkz. BGH, 16. 03. 1992 - II ZB 17/91 = NJW 1992, s. 1824.

[547] *Ulmer*, 1980 yılında limited şirketin, ön şirketin külli halefi olduğunun (hakların ve yükümlülüklerin doğrudan limited şirkete geçtiğinin) çoğunlukça kabul edildiğini, ancak BGH'nın önceden yükümlülük altına sokma yasağı" (*Vorbelastungsverbot*) nedeniyle bu görüşten yana olmadığını belirtmektedir. *Ulmer*, BB 1980, s. 1001, dn. 5. "*Vorbelastungsverbot*" ile tüzel kişilik kazanmadan önce şirket adına ve şirketi yükümlülük altında bırakacak işlemler yapılması yasaklanmaktadır. Şirket esas sermayesinin tescil anında tam olması, dokunulmamış olması gerekmektedir. İlke gereğince sermayenin korunması ilkesi temel alınmaktadır. Dolayısıyla bu ilke, ön

kanun gereği limited şirkete geçtiği belirtilmekle birlikte, limited şirketin ön şirketle özdeşliği veya limited şirketin ön şirketin külli halefi olduğu kabul edilmemekteydi. Bu görüş bir taraftan kuruluşta izin sisteminin (*Konzessionsprinzip*)[548], diğer taraftan da "önceden yükümlülük altına sokma yasağı" (*Vorbelastungsverbot*) sonucu savunulmaktaydı. Ancak günümüzde her iki ilke de geride bırakılmış ve Alman Federal Mahkemesi'nin 09. 03. 1981 tarihinde hak ve borçların tümünün tüzel kişilik kazanan limited şirkete geçeceğine karar vermesi ile birlikte görüş etkisini yitirmiştir[549].

Alman Federal Mahkemesi'nin 09. 03. 1981 tarihli anılan kararı ile "fark sorumluluğu" (*Differenzhaftung*)[550] görüşü kabul edilmiştir. Görüş gereğince kurucular tescil anında limited şirketin esas sermayesindeki azalmalardan, eksik kalan miktarda sorumlu tutulmaktadırlar. Kurucular, ön şirket adına yaptıkları işlemlerin sermayede değer kaybı yaratma riskini taşımaktadırlar[551]. Kararda ön şirketin kendisine ait bir malvarlığı[552] olduğu ve ön şirketin borçlarının bu malvarlığı

şirketi reddetmektedir. BGHZ 45, 338, 342 vd = NJW 1981, s. 1373. Günümüzde *Vorbelastungsverbot* ilkesi geride bırakılmış (BGHZ 65, 378) onun yerine *Vorbelastungshaftung* ilkesi getirilmiştir. Bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 300 vd.

[548] İzin sistemi gereğince şirketin varlığı, hak ehliyetinin olup olmadığı ve işlem yapma izni tek bir devlet kararına dayanmaktaydı. Henüz kurulmasına izin verilmemiş bir şirket adına işlem yapmak yasaktı, fakat bu yasağa rağmen şirket adına işlem yapılmış ise, işlem yapan kişiler ceza olarak ve işlem güvenliğini sağlamak için müteselsilen sorumlu sayılmaktaydılar. Bu kural GmbHG'de hâlen varlığını sürdürmekle birlikte (GmbHG § 11/II), *Schmidt*'e göre hüküm şirket adına işlem yapanların şirket yerine değil, şirket ile birlikte sorumlu oldukları şeklinde yorumlanmalıdır. Bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 300.

[549] Karar için bkz. BGH 09.03.1981 - II ZR 54/80 = BGHZ 80, 129 = NJW 1981, 1373 = JuS 1981, 689.

[550] Yanlı "*farkı kapama sorumluluğu*" şeklinde ifade etmektedir. Bkz. *Yanlı*, s. 118. Bu sorumluluğa önceden yükümlülük altına sokma sorumluluğu (*Vorbelastungshaftung*) veya bilanço açığı sorumluluğu (*Unterbilanzhaftung*) da denmektedir. Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 11 Rn. 15; *Windbichler*, s. 226; BGH, 27.01.1997 - II ZR 123/94.

[551] Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 11 N. 12, s. 231.

[552] Bu malvarlığı katılma paylarından ve elde edilen değerlerden oluşmaktadır. Bu yönde bkz. *Ensthaler/Füller/ Schmidt*, s. 166, § 11 Rn. 11.

ile ödeneceği belirtilmiştir. Ancak limited şirketin tescil edildiği anda kanunda öngörülen asgari sermayeye de sahip olması gerekmektedir (sermayenin korunması ilkesi). Ancak ön şirketin üstlendiği yükümlülüklerin, tescil edilmiş limited şirkete geçmemesi ve şirket adına işlemi yapan müdürün sorumlu tutulması (§ 11/II GmbHG), sermayenin korunması için elverişli ve uygun bir araç değildir. Zira limited şirket tescil edildikten sonra müdür, tescilden evvel yapılan işleme limited şirket adına onay verebilir[553].

Ayrıca ön şirketin aktif malvarlığının doğrudan limited şirkete geçmesi ancak pasif malvarlığının geçememesi çelişki yaratmaktadır. Malvarlığının bu şekilde bölünmesi karışıklıklara da sebep olmaktadır. Aynî sermayenin değer kaybetmesi sebebiyle esas sermayede azalmanın meydana gelmesi ile tescilden önce yapılan bir işlem nedeniyle esas sermayenin azalması arasında bir fark bulunmamaktadır. Aynî sermayenin değerinde azalmalar meydana gelmiş ise, Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 9. paragrafı gereğince sermayenin önceki değeri ile sonraki değeri arasındaki farkı, sermayeyi taahhüt eden ortak ödemekle sorumlu tutulmaktadır[554]. Alman Federal Mahkemesi, bu hükmün taahhüt edilen esas sermaye ile tescil anındaki esas sermayede farklılık olması durumunda da uygulanacağını ve bu farktan ortakların sorumlu olduklarını ifade etmiştir[555]. Esas sermayede meydana gelen azalma miktarı kadar kurucuların sermaye paylarını ödeme yükümlülükleri ortaya çıkmaktadır. Aynı şekilde esas sermaye tutarını aşan borçlanmalarda da ortakların sorumluluğu söz konusudur. Ortaklar müteselsilen değil payları oranında sorumlu tutulmaktadırlar. Dolayısıyla kurucuların sorumlulukları sadece bir iç sorumluluk

[553] Bu yönde bkz. BGH 09.03.1981 - II ZR 54/80 = BGHZ 80, 129.

[554] Talep hakkı şirkete ait olup, tescilden itibaren on yıllık zamanaşımı süresine tâbidir.

[555]Bu yöndeki karar için bkz. BGH 09. 03. 1981 - II ZR 54/80 = BGHZ 80, 129.

türüdür[556].

Alman Federal Mahkemesi kararına göre ön şirket tüzel kişi yapısında biçimlendirilmiş olup ön şirketin organları[557] vasıtasıyla fiil ehliyetine sahip olduğu, hak edinebildiği ve borç altına girebildiği kabul olunmaktadır[558]. Ön limited şirketi temsil yetkisi müdüre aittir. Ancak iç ilişkide müdürün temsil yetkisi limited şirketin tescili için gereken hukukî işlemlerle sınırlandırılmıştır. Katkı paylarının devralınması, yönetilmesi ve bir işletme devredilmiş ise, işletmenin işletilmesi müdürün yükümlülüğündedir[559]. Şirket sözleşmesi veya ortakların kararı ile müdürün yetkileri genişletilebilir[560]. Müdürün ileride kurulacak limited şirket adına veya ön şirket adına işlem yapması bir önem arz etmemektedir[561]. Limited şirketin tescil edilmesi ile birlikte ön şirket tasfiye edilmeksizin hak ve borçları külli halefiyet çerçevesinde (başka bir tasarrufa gerek kalmaksızın) limited şirkete geçmektedir[562]. Ayrıca ön şirketin organizasyonu (organsal yapısı) ve ortakların konumu limited şirkette devam etmektedir (Devamlılık teorisi - *Kontinuitätstheorie*)[563].

1997 yılında Alman Federal Mahkemesi ortakların sorumluluğu bakımından içtihadında değişiklik yapmış ve "açığı kapama yükümlülüğü" ile birlikte

---

[556] Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 11 Rn. 12.

[557] Ön limited şirketin de genel kurulu (*Gesellschafterversammlung*), müdürü (*Geschäftsführer*) ve denetim kurulu (*Aufsichtsrat*) bulunmaktadır. Ancak hâkim görüş denetçinin ancak limited şirketin tescil edilmesinden sonra oluşturulacağını ileri sürmektedir. Bu yönde *Ensthaler/Füller/Schmidt*, s. 165, § 11 Rn. 8 vd.

[558] Bu yönde BGH 09.03.1981 - II ZR 54/80 = BGHZ 80, 129; *Ulmer/Habersack/Winter*, § 11 Rn. 102.

[559] Bkz. *Ensthaler/Füller/Schmidt*, s. 165, § 11 Rn. 9; *Michalski*, Bd. I, § 1 Rn. 58.

[560] Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 11 Rn. 46.

[561] Bu tür bir ayrımın adil olmadığı ve gereksiz olduğu kabul edilmektedir. Bu yönde bkz. *Windbichler*, s. 222.

[562] Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 11 Rn. 6.

[563] Bkz. *Windbichler*, s. 225.

"zararı/kaybı kapama yükümlülüğü" (*Verlustdeckungshaftung*) kabul etmiştir[564]. Zira "açığı kapama yükümlülüğü" için, limited şirketin tescili gereklidir. Limited şirketin tescili anında esas sermayedeki eksikliğin ortaklar tarafından tamamlanması öngörülmektedir. Ancak limited şirket tescil edilmez ise, "zararı/kaybı kapama yükümlülüğü" devreye girmektedir. Zararı kapama yükümlülüğü açığı kapama yükümlülüğü gibi bir iç sorumluluk hâlidir. Tescil edilmeyen ön şirket tasfiye edileceğinden dolayı, alacaklı tasfiye hâlindeki limited şirket ve borçlu da (tescilden evvel işlem yapılmasına izin veren) kurucular dır. Bu sorumlulukta amaç esas sermaye miktarının yeniden sağlanması değildir. Zira limited şirket tescil edilmeyecektir. Amaç üçüncü kişilere ön şirketten alacaklarının ödenmesidir. Bu sorumluluğun ileri sürülebilmesi için kurucuların tescilden vazgeçmeleri, işlem yapmaya devam etmemeleri ve ön şirketi tasfiye etmeleri gerekmektedir[565].

Özdeşlik teorisi (*Identitätsthese*) olarak adlandırılan karşı görüş, ön limited şirketin külli halefiyetten öte bir ilişki olduğunu ileri sürülmektedir. Bu görüş uyarınca kurulmakta olan (ön şirket) ve tescil edilen limited şirketin, embriyo ve çocuk, tohumcuk ve çiçek veya pupa ve kelebek gibi aynı "şirket" olduğunu ileri sürmektedir[566]. Bu görüşten yana olan *Schmidt,* amacı ve yapısı bakımından ön şirketin tescil edilen şirketle özdeş olduğunu belirtmektedir. Ön şirket bir elbirliği şirketi değil, oluşum aşamasındaki tüzel kişidir (*werdende juristische Person*)[567].

---

[564] Bu yöndeki Karar için bkz. BGH 27.01.1997 - II ZR 123/94 = BGHZ 134, 333 = ZIP 1997, s. 679.

[565] Bu yönde bkz. BGHZ 152, 290, 293 vd = NJW 2003, s. 429.

[566] Bkz. *Schmidt,* Gesellschaftsrecht, s. 299, 302; RG 7. Zivilsenat, 17.10.1922, VII 762/21 RGZ 105, 228–230, s. 230 Bu görüşe eleştiri olarak, ön şirket ile tescil edilmiş limited şirketin eşit konuma getirilmesinin tescilin anlamını kaybetmesine neden olacağı ileri sürülmektedir. Bkz. *Ensthaler/Füller/Schmidt*, s. 164, § 11 N. 6.

[567] Bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 301.

Tescil ile sadece statüsü değişmektedir[568]. Ön şirket ile tescil edilmiş limited şirket arasında amaç veya organizasyon bakımından bir fark yoktur. Şirket sözleşmesi ile kurulmuş ön şirketin amacı ile tescil edilecek olan limited şirketin amacı aynıdır[569]. Tek fark sorumluluk açısından oluşmaktadır[570]. Ön şirketin hak ve borçlarından dolayı tescil edilen şirket de sorumlu olmaktadır. Ön şirket müdürünün sınırsız temsil yetkisi vardır[571]. Nasıl reşit olan bir kişi, reşit olmadan evvelki hak ve borçlarından doğrudan sorumlu oluyorsa, ön limited şirketin hak ve borçları, herhangi bir tasarrufa gerek kalmaksızın, tescil edilen limited şirkete geçmektedir. Başka bir anlatımla ön şirketin hak ve borçları otomatik olarak tescil edilen şirkette devam etmektedir[572].

Karma nitelikteki görüş ise, şirkete getirilen esas sermaye payları, şirket sözleşmesi gereğince veya kuruluş için zorunlu nitelikte olan işlemler dolayısıyla elde edilen hak ve borçların otomatik olarak tescil edilen şirket tarafından devam ettirileceğini, ancak diğer bütün hukukî işlemlerin tescil edilen şirket tarafından devralınması gerektiğini ifade etmektedir. "Sınırlı devamlılık teorisi" (*eingeschränkte Kontinuitätstheorie*) olarak da adlandırılan bu görüş, uzun süre Federal Mahkeme tarafından da kabul edilmiştir. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere Federal Mahkeme sonradan 1981 tarihli Kararı[573] ile ön şirketin hak ve borçlarının doğrudan tescil edilen şirkete geçeceğini belirtmiştir. *Schmidt*, ise bu içtihadın da

[568] Bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 306.

[569] Ön limited şirketin amacı limited şirketin tescilinin sağlanması (*Herbeiführung der Eintragung*) değildir. Limited şirket ile aynı amaca sahiptir. Bkz. *Michalski*, Bd. I, § 1 Rn. 57; *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 299–300.

[570] Bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 307.

[571] Bkz. *Scholz*, Franz: GmbH-Gesetz (Kommentar), Köln 2010,§ 11 Rn. 63 vd.

[572] Şirketin devamlılığını reddeden görüş, limited şirketin, tescilden evvel sahip olunan hakları ve borçları (şirket sözleşmesinde belirtilen hak ve borçlar istisna tutulmaktadır; nitekim şirket sözleşmesinde yazılmış ise, limited şirket hak sahibi ve borçlu konumunda olmaktadır) özel olarak devralması gerektiğini belirtmektedir. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 302.

[573] Yukarıda dn. 553.

ilerisine giderek ön şirket ile tescil edilen şirket arasında tam bir eşitliğin söz konusu olduğunu ileri sürmekte ve "tam devamlılık prensibi"ni (*Prinzip vollständiger Kontinuität*) savunmaktadır[574].

Görüş farklılıklarına rağmen kural olarak ön şirketin tapuya tescil edilebileceği[575] (*grundbuchfähig*), banka hesabı açabileceği, iflas edebileceği ve davada aktif ve pasif taraf ehliyetinin[576] bulunduğu kabul edilmektedir[577]. Tartışmalı olmakla birlikte ön şirket bir işletme işletmese dahi ticaret unvanına sahip olabilmektedir[578]. Marka veya diğer fikrî hakların sahibi olabilmekte, poliçe ve çek düzenleyebilir. Ortakların değişimi ancak şirket sözleşmesinin değiştirilmesi ile mümkündür. Oybirliği ile değiştirilen şirket sözleşmesinin tekrar noterce onaylanması gerekmektedir[579]. Limited şirket tescil edilmez ise, ön şirketin limited şirket hükümlerine göre tasfiye edilmesi gerekmektedir[580]. Ancak ortaklar, limited şirketin tescil edilmesinden vazgeçerek, şirketin olduğu gibi devamına karar verirlerse, bu durumda artık ön şirket söz konusu olmamaktadır[581,582].

---

[574] Bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 302–303.

[575] Sadece taşınmaz olarak getirilen sermaye paylarının değil, ön şirketin devraldığı taşınmazların da ön şirket adına tapuya tescili gerekmektedir. Limited şirketin tescili ile tapudaki kayıt düzeltilmektedir. Bkz. *Ensthaler/Füller/Schmidt*, s. 167, § 11 Rn. 13.

[576] Bu yönde bkz. BGH GmbHR 1998, s. 185; BGHZ 91, 148, 151 = NJW 1984, s. 2164; BGHZ 80, 129 = NJW 1981, s. 1373.

[577] Bkz. *Rischbieter/Gröning*, s. 18–19, *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 1248; *Windbichler*, s. 221.

[578] Bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 665, § 4 N. 90; BGHZ 120, 103, 105 vd = NJW 1993, 459, 460. Ön şirket müstakbel limited şirketin unvanını kullanabilir. Ancak "kuruluş aşamasında limited şirket" ibaresinin eklemesi tavsiye edilmektedir. *Roth/Altmeppen*, § 11. N. 42.

[579] Bkz. *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 11 Rn. 11; *Windbichler*, s. 220; BGH 13.12.2004 - II ZR 409/02.

[580] Bu yöndeki Karar için bkz. BGH 31.03.2008 - II ZR 308/06.

[581] Dolayısıyla koşullarını gerçekleştirdiği ölçüde bir adi şirket veya kollektif şirket söz konusu olmaktadır. Bkz. *Windbichler*, s. 225 ve 227; BGH, 04.11.2002 - II ZR 204/00 = BGHZ 152, 290 = WM 2003, 27.

[582] Ön şirket ortaklarının iç ilişkide sorumlulukları yukarıda açıklanmıştır. Ancak dış ilişkide

b. Tek Ortaklı Ön Şirket

Tek ortaklı ön şirketin hukukî niteliği ön şirkete nazaran daha fazla tartışmalara sebep olmuştur. Zira ön şirketi elbirliği şirketi olarak tanımlayan hâkim görüş, tek ortaklı ön şirketi açıklayamamaktadır. Tek ortaklı limited şirketin kuruluşu bakımından da Kanun'da özel bir düzenleme mevcut değildir.

Ön şirketin malvarlığının ayrılabilmesi ve kısmî hak ehliyetine sahip olabilmesi için elbirliği mülkiyeti *conditio sine qua non* niteliğindedir. Ancak

---

sorumluluk konusu da tartışmalıdır. Zira Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 11. paragrafının II. fıkrası, tescilden önce, şirket adına işlem yapılması durumunda işlem yapanların (Modern doktrin ve içtihatlar § 11/II GmbHG'de anılan "işlem yapan kişiyi" sadece ön şirketin müdürü veya müdürü gibi hareket eden kişi ile sınırlamaktadırlar. Bkz. *Windbichler*, s. 224) şahsen ve müteselsilen sorumlu olacağına hükmetmektedir. Ancak BGH kararları ile kabul edilen açığı ve zararı kapama sorumlulukları ile bu hüküm etkisini yitirmiştir. Bu durumda ön şirketin sorumluluğu ile işlem yapanın sorumluluğu yarışmaktadır (bkz. BGH 09.03.1981 - II ZR 54/80 = BGHZ 80, 129). Genel olarak kabul edilen, öncelikle ön şirketin malvarlığı ile sorumlu olmasıdır. Ön şirket ortaklarının şahsen sorumlu olup olmadıkları ise tartışmalıdır. Zira şirketin borçlarından sadece malvarlığıyla sorumlu olduğunu düzenleyen Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 13. paragrafının II. fıkrası, limited şirketin tescil edilmesinden sonra uygulanabilmektedir. Bu nedenle öğretide kurucuların üçüncü kişilere karşı sınırsız müteselsilen sorumlu oldukları ileri sürülmektedir (Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 11 Rn. 55. Sermaye şirketi özelliği gösteren ön şirket ortaklarına bu şekilde sınırsız sorumluluk atfedilmesi sermaye şirketi yapısı ile bağdaşmaktadır. Bu yönde *Windbichler,* s. 223). Ancak BGH ortakların iç ilişkide payları oranında sorumluluklarını kabul etmesinden dolayı ortaklar hukukî işlemlerden doğan zararlardan ön şirkete karşı sorumludur. Üçüncü kişiler ortakların sorumluluklarını ileri süremezler. Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 11. paragrafının II. fıkrasına göre işlem yapan kişinin sorumluluğu ise, ön şirketin sorumluluğundan bağımsız olup günümüzde anlamını yitirmiştir. Hükmün öngörülme amacı kötü niyetle müstakbel limited şirket adına işlem yapanların cezalandırılmasıdır. Daha sonra hükmün alacaklının korunması amacı taşıdığı ileri sürülmüştür. Ancak bu amaç da ön şirketin sorumluluğunun kabulü ile geri planda kalmıştır. Son olarak hükmün limited şirketin hemen tescil edilmesine baskı oluşturacağı ifade edilmektedir. Bu baskı fonksiyonu yanında, ön şirket müdürünün temsil yetkisinin aşması durumunda veya yetkisi olmayan kişinin müdürmüş gibi hareket etmesi durumunda maddenin *lex specialis* ilkesi gereğince öncelikli uygulanacağı belirtilmektedir (Bkz. *Windbichler*, s. 224). Hüküm sadece hukukî işlemleri kapsamaktadır. Sosyal sigorta primleri gibi kanuni yükümlülüklerden dolayı işlem yapanlar sorumlu değillerdir. Bkz. BSG BB 1986, 2272; BAG ZIP 1995, 1893. Üçüncü kişi ile yapılan sözleşmede işlem yapanın sorumluluğu bertaraf edilebilir. İşlem yapanın sorumluluğu limited şirketin ticaret siciline tescili ile sona ermektedir Bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 555, § 1 Rn. 60, *Windbichler,* s. 225. GmbHG'de Türk Ticaret Kanunu'nun 588/IV maddesinde olduğu gibi tescilden evvel yapılan işlemlerin şirket tarafından kabulü ile sadece şirketin sorumlu olacağını düzenleyen bir hüküm mevcut değildir. Ancak benzer bir hüküm Alman Paylı Şirketler Kanunu § 41/II'de yer almaktadır. Bu hükme rağmen anonim şirketler bakımından (limited şirketlerde olduğu gibi) işlem yapanın sorumluluğunun anonim şirketin tescil edilmesi ile sona erdiği kabul edilmektedir. *Windbichler*, s. 328. Ayrıca belirtmek gerekmektedir ki yetkisiz temsilin durumunda limited şirketin yükümlülük altına girmediği için, işlem yapanın sorumluluğu tescilden sonra da devam etmektedir. *Michalski*, Bd. I, s. 1046, § 11 Rn. 109.

eşyanın doğası gereği tek ortaklı ön şirket, elbirliği şirketi olamamaktadır[583]. Nitekim ön şirketin bir elbirliği şirketi olduğunun ileri sürülebilmesi için birden fazla kişinin kurucu olarak mevcut olması gerekmektedir. Tek ortaklı limited şirketin elbirliği şirketi sayılamaması nedeniyle bazı yazarlar tek ortaklı şirketin kuruluşunda şüphe yaşamış ve çok ortaklı şirketin kuruluşundan farklı olduğunu ileri sürmüştür[584]. Bu bağlamda Kanun hükmü ile uyuşmayacak şekilde tek ortaklı limited şirketin tescilinden evvel ayrı ve özel bir sermayenin veya ön şirketin oluştuğu reddedilmiş ve hak ehliyeti olmadığı iddia edilmiştir[585]. Ancak limited şirket, taahhüt edilen nakdî sermayenin itibarî değerinin dörtte birinin ödenmesi ve aynî sermayenin müdürün serbest tasarrufuna geçmesinden sonra tescil edilebilmektedir (§ 7/II ve III GmbHG). Başka bir ifade ile kurucu, nakdî sermaye payının itibarî değerinin dörtte birini ve aynî sermayeyi müdür tarafından temsil edilen "oluşmakta olan limited şirkete" Kanun gereğince devretmelidir[586]. Oluşmakta olan tek ortaklı (ön) limited

[583] 1980 yılında tek ortaklı limited şirket kanunen düzenlenmeden önce, limited şirketin kuruluşunun karmaşık olması dolayısıyla kanuni bir zorunluluk olmamasına rağmen en az iki kişi ile kurulması gerektiği ve bu iki kişinin şirket tescil edilene kadar muhafaza edilmesi gerektiği, aksi takdirde elbirliği şirketinin (ve böylece limited şirketin) sona ereceği kabul edilmekteydi. Limited şirket ortağı sayısının sonradan bire düşmesi limited şirketin yapısında bir değişiklik oluşturmamaktaydı. *Ulmer*, BB 1980, s. 1001; *Raiser*, Thomas: "Gesamthand und juristische Person im Licht des neuen Umwandlungsrechts", AcP 1994, s. 509.

[584] Bkz. *Fezer*, s. 614–615; *Hüffer*, 1978, s. 486 vd; *Ulmer*, BB 1980, 1001 vd.

[585] Bkz. *Hüffer*, Uwe: "Zuordnungsprobleme und Sicherung der Kapitalaufbringung bei der Einmanngründung der GmbH", ZHR 145 (1981), s. 521 vd. Bu durumda limited şirket tescil edilmeden evvel sermaye payları ödenememektedir. *Schmidt*, Karsten: "Einmanngründung und Einmann-Vorgesellschaft", ZHR 145 (1981), s. 550.

[586] Kanunda açıkça bir düzenleme mevcut olmadığı için *Hüffer*, tek ortağın sermaye paylarını "müstakbel (*künftige*) limited şirkete" ifa etmesi gerektiğini belirtmekle birlikte sonradan müstakbel limited şirketin" hak sahibi olamayacağı sonucuna varmıştır. Bir hukuk süjesi henüz var değilse, bu durumda var olmayan bir şeyin hak sahibi olması mümkün değildir. Cenine hak tanıyan §§ 1923/II ile 823 BGB hükümlerinin cenini kapsayacak şekilde (cenine zarar verilirse tazminat ödeneceği şeklinde) yorumlanması, mevcut olmayan süjelerin de korunduğu anlamına gelmemektedir. Zira henüz doğum gerçekleşmemiş olsa ve hak sahipliği başlamamış olsa bile cenin mevcuttur ve var olan cenin korunmaktadır. Bu itibarla henüz mevcut olmayan "müstakbel limited şirkete" taşınmazlar sermaye olarak konulamaz, çünkü var olmayan bir şirketin tapuya tescil edilmesi mümkün değildir. Bu durumda vakfa ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması da beklenmemelidir. Nitekim vakıf tüzel kişilik kazandıktan sonra (var olduktan sonra) malvarlığı vakfa devredilir (§ 82/I BGB). *Hüffer*, 1978, s. 494 ve 496.

şirketin bu durumda yarı hak ehliyetini haiz olduğunun kabulü kaçınılmazdır[587]. Bu nedenle tek ortaklı ön şirketin hak ehliyetini açıklayabilmek amacıyla birçok görüş ortaya çıkmıştır[588].

aa. Özel Malvarlığı Görüşü

Bu görüş gereğince, tek ortaklı limited şirketin kuruluşunda ön şirket mevcut olmamakla birlikte sadece kurucunun "özel malvarlığı" niteliğinde bir oluşumun meydana geldiği belirtilmiştir[589]. Hukuk dogmatiği bakımından bu görüş yetersiz

---

[587] Bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 555, § 1 Rn. 61.

[588] Konu hakkında önerilen diğer bazı görüşler şu şekildedir:

Bir görüşe göre gerçek ve tüzel kişiler dışında sadece şahıs şirketlerinin hak ehliyetine sahip olduğu ve bu nedenle oluşmakta olan tek ortaklı (ön) limited şirketin dogmatik sınır içerisinde hak ehliyetinin açıklanamayacağı ifade edilmiştir. Bkz. Fezer, s. 617; Flume, DB 1980, 1781 (1783). Bu bağlamda kısmî hak ehliyeti olmadan da tek ortaklı limited şirketin kuruluşunda malvarlığı ve organizasyonu bakımından bir düzenin mevcut olabileceği ileri sürülmüştür. Bu görüş şirket sermayesinin özel durumunu (Sonderstatus) kabul etmekle birlikte hukuk süjeliğini (Rechtssubjektivität) reddetmektedir.

Tek ortaklı ön şirketin hak ehliyeti elbirliği mülkiyeti ile açıklanamadığı için, doktrinde bir takım yazarlar tek ortaklı ön limited şirketin "tek ortaklı ön şahıs şirketi" olup kısmı hak ehliyetini haiz olduğunu ileri sürmektedirler (Bkz. *Windbichler*, s. 230.). Ancak elbirliği şirketi olmaları gerekçesiyle, şahıs şirketlerinin tek ortaklı olamayacağı genellikle kabul edilmektedir.

Bunun yanında tek ortaklı ön şirket inançlı mülkiyet (*Treuhand*) kurumu vasıtasıyla açıklanmaya çalışılmıştır. Atanacak müdür, yediemin olarak, tek ortaklı ön şirketin malvarlığına inançlı olarak sahip olmakta ve yönetebilmektedir. Böylece kuruluş sermayesinin kurucunun sermayesinden ayrılması mümkün olmaktadır. Ancak bu görüşün etkili olabilmesi için tek kurucunun aynı zamanda müdür olmaması gerekmektedir. Bu da tek ortaklı kuruluşun saman adamla kuruluştan bir farkının olmaması sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca "üçüncü kişi müdürün" yediemin olması, tam temsil yetkisine sahip olduğu anlamına geldiği ve bu hususun kanunî bir dayanağının olmaması nedeniyle kabul edilemeyeceği ifade edilmiştir (Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 11 Rn. 78.).

Başka bir görüş sermaye paylarının ödenmesinin geciktirici şarta bağlanabileceğini ifade etmektedir (Bkz. *Hüffer*, 1978, s. 498; *Roth/Altmeppen*, § 11 Rn. 80). Kurucu, limited şirketin temsilcisi olarak kendisi ile limited şirketin tesciliyle ipso iure hüküm doğuracak şekilde devir işlemini akdetmektedir. Tescile kadar kurucu müstakbel şirket sermayesinin maliki olmaya devam etmektedir. Taşınmazların ise tapuya şerh konularak tescil edilecek limited şirkete devri mümkündür. Şarta bağlı katılma payları Alman Medenî Kanunu'nun 161. paragrafı (Karş. TBK m. 171) gereğince korunmakta ve katılma payı olarak getirilecek değerler üzerinde yapılan tasarruflar değerleri zedeliyor ise, bu tasarruflar limited şirketin tescili ile geçersiz sayılmaktadır. Ancak *Hüffer* burada iyi niyetli üçüncü kişinin korunduğunu, kurucunun iyi niyetli üçüncü kişi ile yaptığı hukukî işlem sonucu mülkiyeti devretmesi durumunda müstakbel şirketin üçüncü kişiye karşı hakkını ileri süremeyeceğini belirtmektedir. Henüz var olmayan limited şirketin hak sahibi olamayacağını ve bu nedenle üçüncü kişiye göre daha fazla korunamayacağını ifade ederek geciktirici şart hükümlerinin kıyasen uygulanamayacağını belirtmektedir (Bkz. *Hüffer*, 1978, s. 498.).

[589] BKz. *Baumbach/Hueck*, § 11 Rn. 42; *Flume*, Werner: "Die GmbH-Einmanngründung", ZHR 146 (1982), s. 205 vd; *Fezer*, 608 vd, *Hachenburg/Ulmer*, § 11 Rn. 17; *Hüffer*, 1978, s. 493.

kalmaktadır, çünkü "özel malvarlığı" (*Sondervermögen*) gibi belirsiz bir kavram ile oluşmakta olan limited şirket adına yapılan işlemlerin ve sorumluluğun yeteri kadar açıklanması mümkün değildir[590]. Zira tek kurucunun katılma payını "özel malvarlığına" devretmesi ve aynı zamanda hem limited şirketi temsil etmesi hem de katılma payını ifa etmesi nedeniyle ilişkinin her iki tarafında yer alması ve buna rağmen malvarlıkların ayrılması açıklanamamaktadır[591]. *Hüffer*, özel bir yöneticinin (*Verwalter*) veya katılım paylarının bir yediemine (*Treuhänder*) devri ile "özel malvarlığı" ayrımının mümkün olabileceğini belirtmektedir. Ancak bu yola başvurabilmek için özel bir kanuni düzenlemenin bulunması gerekmektedir[592]. Ayrıca bu görüş, "özel malvarlığının" sadece elbirliği mülkiyeti hâllerinde mevcut olduğu belirtilerek de eleştirilmektedir[593].

bb. Hukuk Süjesi Görüşü

Bu görüşe göre özel malvarlığı teorisinin yarattığı sorunlar, ön şirketin hak ve borçların yöneltildiği bir süje (*Zuordnungssubjekt*) olarak tanınması ile çözülebilmektedir. Ön şirketin bir süje olabilmesi için de hak ehliyetini haiz olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir[594]. Nitekim Alman limited şirketler hukukunda da 2008 yılında yapılan reform[595] ile hüküm kaldırılmadan evvel tek ortağın koymayı taahhüt ettiği her sermaye payının itibarî değerinin dörtte birini yatırması ve geri kalan kısmı için bir güvence göstermesi gerekmiştir (§ 7/II aF

Lutter/Hommelhoff, § 11 Rn. 14; *Roth/Altmeppen*, § 11 Rn. 76.

[590] Bkz. *Fezer*, s. 616; *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 1248.

[591] Bkz. *Ensthaler/Füller/Schmidt*, s. 171, § 11 Rn. 28.

[592] Bkz. *Hüffer*, 1978, s. 494.

[593] Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 11 Rn. 77; *Windbichler*, s. 39.

[594] Bkz. *Baumbach/Hueck*, § 11 Rn. 42.

[595] 23.10.2008 tarihli Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen (MoMiG), BGBl. I S. 2026.

GmbHG). Bu güvencenin sağlanabileceği bir hukuk süjesinin oluşturulabilmesi için tek ortaklı ön şirketin kendine özgü malvarlığının olduğu kabul edilmiştir[596]. Alman hukukunda bu bakış açısından yola çıkarak ön şirketin hak ehliyetinin olduğu belirtilmektedir. Ön şirkete hak ehliyetinin tanınması ile katılma paylarının limited şirkete devrinde hem devredenin hem de devralanı temsil edenin tek kurucu olması bir sorun yaratmamaktadır[597].

Sonuçta tek ortaklı ön şirket, (çok ortaklı ön şirkette olduğu gibi) hak ve yükümlülük sahibi, fiil ehliyeti, bulunan ve limited şirket hükümlerinin uygulandığı *sui generis* bir şirkettir[598]. Bu özel malvarlığının üzerinde hak ve yükümlülük sahibi tek kurucudur. Ancak buna rağmen özel malvarlığı kurucu ve üçüncü kişiler bakımından çok ortaklı şahıs şirketlerinde olduğu gibi "yabancı bir malvarlığı" (*Fremdvermögen*) olarak değerlendirilmelidir[599]. Kurucunun sermaye paylarını özel malvarlığına devri kanıtlanabilir ve şeffaf bir şekilde gerçekleşmelidir. Bu özel malvarlığının hukukî halefi de tescil edilmiş limited şirket olmalıdır. Taşınmazlar bakımından, ön şirketin ticaret unvanı ve "kurulmaktadır" (*in Gründung*) eki ile birlikte kurulacak limited şirketin ticaret unvanı tapuya kaydedilmektedir[600].

---

[596] Bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 6, Syst. Darst. 1, Rn. 9. *Schmidt*'e göre hak ehliyetini kabul etmeyen görüş hukuk dogmatiğinin yanlış anlaşılmasından kaynaklanmaktadır. Kanun koyucu sermayenin belirli bir miktarının baştan ödenmesini şart koşuyor ise, ön şirketin hak sahibi olduğunu kabul etmiş demektir. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 304.

[597] Bkz. *Baumbach/Hueck*, § 11 Rn. 43.

[598] Bu yönde bkz. *Ensthaler/Füller/Schmidt*, s. 171, § 11 Rn. 27; *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 1247.

[599] *Endlich*, "şirket" teriminin genel olarak en az iki kişiyi gerektirmesi sebebiyle, tek ortaktan oluşan ön şirkete "ön şirket" (*Vor-Gesellschaft*) değil, "ön limited şirket" (*Vor-GmbH*) denilmesinin daha uygun olacağını ve bağımsız malvarlığını daha iyi vurguladığını ifade etmektedir. Bu yönde *Endlich*, s. 102.

[600] Bkz. *Baumbach/Hueck*, § 11 Rn. 42. *Roth*, bu şekilde kurucunun malvarlığının haczi veya kurucunun iflası hâlinde malvarlığı ayrımının muhafaza edilip edilemeyeceği kesin değildir demektedir. *Roth/Altmeppen*, § 11 Rn. 81.

cc. Özdeşlik Görüşü

Özdeşlik teorisi (*Identitätstheorie*) tek ortaklı limited şirketin kuruluşunun açıklanmasında kolaylıklar sağlamaktadır[601]. *Schmidt* ön şirketi açıklamak için "özel sermaye"nin oluşturulması gibi yardımcı konstrüksiyonların yeterli olmadığını belirterek[602] özdeşlik teorisinin (*Identitätstheorie*) günümüzde hâkim olduğunu ifade etmektedir[603]. Bu görüş uyarınca tek ortaklı ön şirket, tüzel kişilik kazanmamış tek ortaklı limited şirkettir. *Schmidt*'e göre, çok ortaklı ön şirketin bağımsızlığı elbirliği şirketinden kaynaklanmamaktadır. Ön şirketin bağımsızlığı, "oluşum aşamasındaki tüzel kişilik" (*werdende juristische Person*) fonksiyonu sonucunda ön şirket ile tescil edilmiş limited şirket arasındaki devamlılığı sağlamak amacıyla oluşturulmuştur[604]. "Oluşum aşamasındaki tüzel kişilik" olarak ön şirket, tüzel kişilik kazanmış tek ortaklı limited şirketin bir parçasıdır. Tüzel kişiliği olan tek ortaklı limited şirketin temeli bağımsızlık (*Verselbständigung*) ise, bu bağımsızlık tek ortaklı ön şirkete de aktarılabilmelidir. Dolayısıyla çok ortaklı ön şirket ile tek ortaklı ön şirket arasında hukukî şekil açısından yeknesaklık söz konusudur[605]. Ön şirketin özel malvarlığı olarak kabulü, tek ortağın hak sahibi (*Rechtsträger*) ve ön şirketin malvarlığının da ortağa ait özel malvarlığı olarak kabulü anlamına gelmektedir ki, bu ön şirketin

[601] Örneğin kurucu K, 01.02.2012 tarihinde noterden onaylanmış bir şekilde K Limited Şirketi'ni kurmaktadır. 01.03.2012 tarihinde B Bankasında K Limited Şirketi adına hesap açtırmakta ve on bin Türk Lirası sermayeyi yatırmaktadır. 01.04.2012 tarihinde de limited şirket tescil edilmektedir. 01.02.2012 tarihinden itibaren hak sahibinin mevcut olduğu savunulursa, hesabın baştan itibaren bu (01.04.2012 tarihine kadar ön limited şirket ve tescilden sonra limited şirket olarak devam eden) hak sahibine ait olduğu, K'nın şahsi alacaklısının açılan hesaba başvuramayacağı, çünkü bu hesabın tek ortaklı ön limited şirkete ait olduğu sonucuna ulaşılabilir. Bkz. Farklı tarih ve rakamlarla örnek için bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 305.

[602] Bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 304 vd.

[603] Bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 304.

[604] Bkz. *Schmidt*, ZHR 1981, s. 558.

[605] Bkz. *Schmidt*, ZHR 1981, s. 559.

bağımsızlığı ile bağdaşmamaktadır[606]. Limited şirket tescil edilmeden evvel taahhüt edilen nakdî payları ödemek için açılan banka hesabı tek ortağın yediemin olarak açtığı bir hesap olmayıp (*Treuhandkonto*) ön şirketin kendi hesabıdır, başka bir ifade ile tek ortağın özel malvarlığı da değildir. Tek ortağın şirketin bu hesabı üzerinde tasarruf yetkisi bulunmamakta[607] olup, sadece müdür tasarruf edebilmektedir.

dd. Günümüzde Kabul Edilen Görüş

Günümüzde hâkim olan tek ortaklı ön şirketin, bağımsız bir hukuk süjesi ve sui generis bir şirket olarak, hak ehliyetinin olduğudur[608]. Modern görüş bu *sui generis* yapının, tek kurucunun organizasyon bakımından bağımsız özel malvarlığı (*organisatorisch verselbständigtes Sondervermögen des Gründers*) olarak tasnif edilmesi gerektiğini belirtmektedir[609]. Bu bağlamda önemli olan tek ortaklı ön şirketin kendisine ait malvarlığının bulunması ve tek ortaklı ön şirket ile kurucunun malvarlıklarının karışmamasına özen gösterilmesidir. Malvarlıklarının karışmadığı, ticaret siciline tescilde (banka dekontları vb araçlarla) ispat edilmeli ve sicil müdürü tarafından incelenmelidir[610]. Bu görüş uyarınca tek ortaklı ön şirketin (çok ortaklı ön şirket gibi), bankada hesap açabildiği, tapuya tescil edilebileceği, çek/poliçe düzenleyebileceği, davalarda aktif ve pasif dava ehliyetinin olduğu kabul edilmektedir[611]. Tek ortaklı ön şirket tescil edildiğinde şirket malvarlığı doğrudan (tasfiye edilmeden, hak ve borçlarıyla birlikte) limited şirkete geçmektedir.

---

[606] Naklen *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 199.

[607] Bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 299 ve 1248.

[608] Bkz. *Ensthaler/Füller/Schmidt*, s. 171, § 11 Rn. 27; *Michalski*, Bd. I, § 1 Rn. 57.

[609] Bkz. *Ensthaler/Füller/Schmidt*, s. 171, § 11 Rn. 27.

[610] Bkz. *Baumbach/Hueck*, § 11 Rn. 43.

[611] Bkz. *Baumbach/Hueck*, § 11 Rn. 43; OLG Köln BB 1997, 1119 .

Tek kurucunun, limited şirketin zararına hukukî işlemler yapma tehlikesi her zaman bulunmaktadır. Nitekim müdür olan tek kurucunun tek ortaklı ön şirketi temsil yetkisi sınırlı değildir. Zira müdürün sınırlı yetkisi ortağın izniyle her zaman genişletilebilmektedir (§ 37 GmbHG). Ortak olmayan üçüncü bir kişi müdürün de kurucunun talimatları çerçevesinde hareket edeceği açıktır. Her ne kadar kurucunun, tek ortaklı ön şirket adına yaptığı işlemler dolayısıyla açığı kapama yükümlülüğü tek ortaklı ön limited şirkette de uygulanabilmekteyse de, kurucunun şirket adına meydana gelen zararı talep etmesi beklenemeyecektir. Bu nedenle çok ortaklı ön şirketten farklı olarak kurucunun –tescilden evvel- tek ortaklı ön şirket alacaklılarına karşı sınırsız sorumluluğu kabul edilmektedir. Tek kurucunun bu sorumluluğu birincil niteliktedir[612]. Alman Federal Mahkemesi de tek kurucunun tek ortaklı ön şirket adına yaptığı işlemlerden dolayı üçüncü kişilere karşı sorumluluğunu kabul etmektedir[613]. Bu sorumluluk limited şirketin tescili ile sona ermekte ve tescilden sonra limited şirkete karşı açığı kapama sorumluluğu (*Vorbelastungshaftung*) şeklinde devam etmektedir[614].

Şirket tescil edilmez ise, tek ortaklı ön şirket *ipso iure* sona ermekte ve şirket sermayesi doğrudan (özel bir tasarruf işlemine gerek olmaksızın) külli halefiyet usulünde (*Gesamtrechtsnachfolge*) tek ortağa geçmektedir. Tasfiyeye gerek yoktur[615]. Nitekim sona erme hâlinde tek ortaklı ön şirket ile kurucunun malvarlığını ayrı tutmanın bir amacı yoktur[616]. Limited şirket tescil edilmezse, tek ortak

[612] Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 11 Rn. 787.

[613] Bu yöndeki karar için bkz. BGH 27.01.1997, II ZR 123/94 = BGHZ 134, 333, 341

[614] Bkz. *Baumbach/Hueck*, § 11 Rn. 44; *Ensthaler/Füller/Schmidt*, s. 172, § 11 Rn. 29.

[615] Bu hususta bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 554, § 1 Rn. 59 ve s. 1032, § 11 Rn. 76 vd.

[616] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 11 Rn. 28; *Roth/Altmeppen*, § 11 Rn. 87.

alacaklılara karşı ön şirketin borçlarından dolayı sınırsız sorumlu olmaya devam edecektir[617]. Bu bağlamda tek ortaklı ön şirket malvarlığının tasfiyesiz tek ortağa intikalinin, alacaklıları mağdur duruma düşüreceği ileri sürülmüştür. Zira intikal ile ön şirket alacaklılarının tek ortaklı ön limited şirketin malvarlığına başvurma hakları engellenmiş olmaktadır. Bu nedenle sona erme ile birlikte ön şirket malvarlığının tek kurucunun malvarlığı içerisinde de özel malvarlığı oluşturmasının daha isabetli olacağı belirtilmektedir. Başka bir ifade ile tek ortağın malvarlığının haczi veya iflasının takibinde ön şirket alacaklılarının borçlarının öncelikle ödenebilmesi için özel malvarlığının ayrılması, alacaklıların korunması için uygun bir çözüm olacağı ifade edilmektedir[618].

4. Avusturya

Avusturya hukukunda da ön kuruluş şirketi ve ön şirket aşamaları mevcuttur. Avusturya'da ön şirket, hâkim görüşe göre, *sui generis* bir şirkettir[619]. Bu bağlamda çok ortaklı ön şirket ve tek ortaklı ön şirket arasında bir fark bulunmamaktadır[620]. Bu şirket, -tescil koşulu aramayan- kanunda ve şirket sözleşmesinde belirtilen kuruluş hükümleri ve limited şirket hukukundan oluşan özel hukuka tâbidir. Müdürün temsil yetkisi sınırlandırılmamıştır[621]. Dolayısıyla müdürün işlemleri vasıtasıyla ön şirket hak sahibi olabilir veya yükümlülük altına girebilir. Ancak müdürün (iç) yönetim yetkisi (*interne-Geschäftsführungsbefugnis*) tescil veya şirkete getirilen işletmenin

[617] Bkz. *Baumbach/Hueck*, § 11 Rn. 44.

[618] Bu yönde bkz. *Michalski*, Bd. I, § 11 Rn. 76 vd.

[619] *Sui generis* bir şirket olmasından ve kanuni kuruluş hükümleri sonucu ortaya çıkmasından dolayı ön limited şirket ticaret şirketi türlerinin *numerus clausus* olması ilkesine aykırı değildir.

[620] Bu yönde bkz. *Kalss/Nowotny/Schauer,* s. 1000.

[621] Eskiden sınırlandırıldığı ileri sürülmekteydi. Bkz. *Kalss/Nowotny/Schauer,* s. 600. Yazar konuyu anonim şirketler (yönetim kurulu) açısından açıklamaktadır. Ancak s. 599'da konunun limited şirketler bakımından da benzer olduğunu ifade etmektedir.

işletilmesine devam edilmesi şeklinde zorunlu işlemlerle sınırlıdır. Şirket sözleşmesinde ve tüm kurucuların onayı ile müdüre yönetime ilişkin başka bir takım yetkilerin tanınması da mümkündür[622]. Yönetim yetkisi kapsamı dışında kalan temsil işlemleri de üçüncü kişilere karşı geçerlidir. Ancak bu durumda müdürün oluşan zararı tazmin yükümlülüğü doğmaktadır. Ön şirket işveren olabilmektedir. Şirket sözleşmesinin değiştirilmesi oy birliği ile mümkündür, zira bu aşamada şirket sözleşmesi henüz tüzel kişilik tüzüğü (*körperschaftliche Satzung*) niteliğinde değildir. Ayrıca ortakların değişimi, sözleşmede değişiklik anlamına gelmesinden dolayı, bütün ortakların onayı ile mümkündür. Avusturya hukukunda ön şirketin (kısmi) hak ehliyetini haiz olduğu kabul edilmektedir. Bu itibarla ön şirket aktif ve pasif dava ehliyetini haiz olup, tapuya tescil edilebilir ve iflasa tâbidir[623]. Alman hukukunun aksine, Avusturya hukuku gereğince adi şirket tüzel kişi değildir, taraf ehliyeti yoktur ve malik sıfatına sahip olamaz[624]. Ancak ön limited şirket, adi şirket hükmünde olmamasından dolayı kısmî hak ehliyetine sahiptir[625]. Ayrıca özdeşlik teorisi (*Identiätstheorie*)[626] doktrinde kabul edilmektedir. Ön şirketin, limited şirkete geçişi sadece organizasyon şeklinde değişiklik anlamına gelmektedir. Tescil edilen limited şirket, ön limited şirketle özdeştir (*ident*). Avusturya Limited Şirketler Kanunu'nun 2. paragrafının II. fıkrasını sözünün[627] aksine ön şirketin hak ve yükümlülükleri otomatik olarak limited şirkete geçmektedir. Özel bir devir işlemine

[622] Bkz. *Kalss/Nowotny/Schauer*, s. 600.

[623] Bkz. *Kalss/Nowotny/Schauer*, s. 1000.

[624] Bkz. *Kalss/Nowotny/Schauer*, s. 74.

[625] Kollektif ve komandit şirketin ön şirketleri adi şirket hükmündedir. Bu yönde bkz. *Kalss/Nowotny/Schauer*, s. 72.

[626] Bkz. yuk. İkinci Bölüm, § 6, II, B, 3, cc.

[627] Bu hüküm Türk Ticaret Kanunu m. 588/IV'e benzemektedir. Bu hükümde limited şirketin, tescil edilmeden önce yapılan işlemleri kabul etmesiyle sadece kendisinin sorumlu olacağı düzenlenmiştir.

gerek yoktur[628]. Avusturya Limited Şirketler Kanunu 2. paragrafının I. fıkrası gereğince şirket tescil edilmeden önce, şirket adına yapılan işlemlerden dolayı, işlemi yapan kişiler müteselsilen sorumlu olmaktadırlar. Ancak bu madde sözünün aksine sorumluluk sadece ön şirket aşaması için geçerlidir. Limited şirketin tescili ile hak ve yükümlülükler şirkete geçmekte (özdeşlik teorisi gereğince), işlem yapanın sorumluluğu sona ermektedir. Dolayısıyla hükümde ifade edilen sorumluluk sadece gerçek olmayan ön şirket (*unechte Vorgesellschaft*)[629] bakımından geçerlidir.

5. Türkiye

Türk hukukunda şirket sözleşmesinin imzalanması ile limited şirketin tescil edilmesi arasında geçen süre çok uzun sürmemektedir. Bu nedenle *Pulaşlı*, Türk hukukunda bir ön şirkete gerek olmadığını belirtmektedir[630]. Ancak biz tek ortaklı limited şirketin tescilinden önceki hukukî durumun açıklanmasında fayda olduğu görüşündeyiz.

a. Çok Ortaklı Ön Şirket

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu döneminde kuruluş ve tüzel kişiliğin kazanılması farklı prosedürlere bağlanmıştır. Şöyle ki "4884 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Vergi Usul Kanunu, Damga Vergisi Kanunu, İş Kanunu ve Sosyal Sigortalar Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun[631]"un 5. maddesi gereğince yürürlükten kaldırılan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 509.

---

[628] Bkz. *Kalss/Nowotny/Schauer*, s. 601.

[629] Limited şirketin tescil edilememesi durumunda şirket sözleşmesinin düzenlenmesinden sonra oluşan sürece gerçek olmayan ön şirket denmektedir.

[630] Bkz. *Pulaşlı*, Hasan: "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Değerlendirilmesi ve Eleştirilen Hükümler", Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Sempozyumu, YÜHFD 2005, C. II, S. 1, s. 448. Almanya'da limited şirket, kuruluşundan itibaren 2–6 hafta içerisinde tescil edilebilmektedir. Bkz. *Lange*, s. 25.

[631] 4884 sayılı Kanun, R.G., 17.06.2003, No. 25141.

maddesinin I. fıkrası, limited şirketin *kurulabilmesi* için "İktisat ve Ticaret Vekâletinden" izin alınması gerektiğini düzenlemiştir. Kurucular şirket sözleşmesini düzenleyip, imzaları noterde onaylattırdıktan ve esas sermayenin en az onda birinin ödendiğini gösteren banka makbuzunu sunduktan sonra limited şirketin kurulabilmesi için izin istemekteydiler[632]. Bakanlığın izni ile limited şirket kurulmuş sayılmakta[633], müteakiben 512 madde gereğince tescil edilerek tüzel kişilik kazanmaktaydı. Ancak 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 509. maddesinin I. fıkrası hükmüne rağmen "ön şirket" kurumu ticaret hukukunda önemli bir yer bulamamıştır. Hükmün yürürlükte olduğu dönemde limited şirketin tescil edilmeden önceki aşamasına ilişkin *Doğanay*, şirketin kurulması ile ortaklar arasındaki ilişkilerde şirket sözleşmesi hükümleri ve şirket sözleşmesinde hüküm bulunmaması hâlinde 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun limited şirketlere dair hükümlerinin uygulanacağını belirtmektedir. *Doğanay* müdürün veya ticarî temsilcinin bu safhada seçildiğini, nakdî ve aynî sermayenin bu aşamada şirkete intikal ettiğini ve şirketin ticaret siciline tescil ve ilan edilmesini müdür veya müdürlerin talep ettiğini ifade etmektedir[634].

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 509. maddesinin I. fıkrası, 2003 yılında yürürlükten kaldırılmıştır. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, şirketin kurulması ile tüzel kişilik kazanması aşaması arasında açıkça ayrım yapmamaktadır[635]. Bu iki

[632] Bkz. *Doğanay*, C. II, s. 1240.

[633] Bkz. *Doğanay*, C. II, s. 1247. Yargıtay'da bazı kararlarında şirketin kurulma anı ile tüzel kişilik kazanma anı arasında ayrım yapmıştır. Yargıtay 11. HD, 29.09.1986 tarih ve E. 4362, K. 4816 sayılı Kararı'nda " bankaya yatırılmış olan paranın kurucu ortaklara geri verilebilmesi için şirketin usulüne uygun kurulup hükmî şahsiyet kazanmamış olması icap eder" denmektedir.

[634] Bkz. *Doğanay*, C. II, s. 1247.

[635] *Şener*, kollektif şirkete ilişkin 6762 sayılı TTK m. 185/I/4 hükmünde kanun koyucunun kuruluş şirketi ile ön şirket arasında ayrım yaptığını belirtmektedir. Nitekim 185/I/4 hükmünün şirket sözleşmesi imzalandıktan, ancak şirket tescil edilmeden önceki dönemi düzenlediği ve bu nedenle ön

aşamanın hukukî durumu Yargıtay kararları ve öğreti tarafından şekillenmiştir.

Öğretide ön şirket kavramı kullanılmakta ve bütün ön şirketlerde ortaklar arasında meydana gelen ilişkinin adi şirket olduğu görüşü egemen durumdadır[636]. Zira Türk Borçlar Kanunu'nun 620. maddesinin II. fıkrası gereğince bir şirket kanunla düzenlenmiş şirketlerin ayırt edici özelliklerini taşımıyorsa adi şirket sayılmaktadır. Dolayısıyla tescil edilmemiş bir şirket adi şirket niteliğindedir. Ayrıca kollektif şirkete ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nun 214. maddesi (6762 sayılı TTK m. 156), açıkça şirket sözleşmesinin kanunun aradığı koşulları taşımaması hâlinde kollektif şirkete adi şirkete ilişkin hükümlerin uygulanacağını düzenlemiştir. Bu hüküm Türk Ticaret Kanunu'nun. 305 maddesinin I. fıkrasının (6762 sayılı TTK m. 244) atfı dolayısıyla komandit şirketlere de uygulanabilmektedir. Ön şirketin de yapısal bakımdan bu hükümdeki şirkete benzer olması sebebiyle adi şirket hükmünde olduğu kabul edilmektedir[637].

Doktrinde ve Yargıtay kararlarında ön şirket ile kuruluş şirketi ayrımına fazla yer verilmemektedir. Konu hakkında görüş bildiren yazarlar kuruluş şirketi ve ön şirket aşamalarının farklı aşamalar olduklarını belirtmektedirler[638]. "Bir şirket kurmak üzere bir araya gelen ve bu konuda aralarında mutabakat sağlayan kişiler" arasında adi şirket niteliğinde bir "kuruluş şirketi" oluşmaktadır. "Kurucular ortaklığı" olarak da adlandırılan bu şirket, kurulacak şirketten tamamen bağımsız bir varlığa sahiptir[639]. "Kuruluş şirketine hem iç ilişkide hem de dış ilişkide niteliğine

---

şirkete ilişkin olduğunu ifade etmektedir. Bkz. *Şener*, s. 14, dn. 261.

[636]Bkz. *Tekinalp/Poroy/Çamoğlu*, N. 70.

[637] Bkz. *Barlas*, s. 140.

[638] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Barlas*, s. 135 vd; *Şener,* 142 vd.

[639] *Şener* kurucular ortaklığının amacının sermaye veya şahıs şirketi kurmak olduğunu

uygun düştüğü ölçüde ve özel hüküm bulunmayan durumlarda adi şirket hükümleri uygulanır"[640]. Kuruluş şirketinin amacı, ön şirketin doğması ile gerçekleştiğinden, Türk Borçlar Kanunu'nun 639 maddesinin I. fıkrası (BK m. 535/I,1) gereğince kuruluş şirketi sona ermektedir. Kuruluş şirketi ortaklarının "bir adım daha ileri giderek arzu ettikleri şirketin ana sözleşmesini kanunun aradığı şekilde ve içerikte imzalamaları" anından itibaren de "ön şirket" doğmaktadır. Ön şirketin amacı limited şirketin ticaret siciline tescili ve bu suretle tüzel kişilik kazanmasıdır[641].

Yargıtay, limited şirketin tescilinden evvel kurucular arasındaki ilişkinin adi şirket niteliği taşıdığını ve bu nedenle adi şirkete ilişkin Borçlar Kanunu hükümlerinin uygulanması gerektiğini ifade etmektedir[642].

Doktrinde ise ön şirketin salt adi şirket olarak tanımlanamayacağı, şirket sözleşmesinin imzalanması nedeniyle, kurucular arasındaki iç ilişkiye şirket sözleşmesi ile seçilen şirket türüne ilişkin kanun hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmektedir[643]. Ancak ön şirketin tüzel kişiliği bulunmaması ve dolayısıyla bir hak süjesi olmaması nedeniyle dış ilişkide (üçüncü kişiler ile yapılan hukukî işlemler açısından) –özel hükümler saklı kalmak koşuluyla– adi şirket hükümlerinin uygulanması gerektiği belirtilmektedir (Karma görüş)[644]. *Barlas* ve *Şener* dış ilişkide

---

belirtmektedir. *Şener*, s. 142.

[640] *Şener* ayrıca Yargıtay kararlarına değinmiş ve Yargıtay'ın şirket sözleşmesi imzalanmadan evvelki aşamada adi şirketin söz konusu olduğuna karar verdiğini belirtmiştir. *Şener*, s. 142. 11. HD, 30.03.1990, E. 1990/1595, K. 1990/3298 Kararı'nda kuruluş ortaklığını "adi ortaklık mahiyetinde ön akit" olarak vasıflandırmaktadır. Aynı şekilde HGK, 08.05.1991, E. 1991/11–164, K. 1991/249. Ancak *Barlas*, ön kuruluş ortaklığının her zaman bir ön akit teşkil etmediğini ifade etmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Barlas*, s. 137.

[641] Bkz. *Barlas*, s. 140–141.

[642] Bu yönde örneğin bkz. HGK, 12.06.1974, 702/401; 13. HD, 03.06.1986, 2472/3363; 11. HD, 30.03.1990, E. 1990/1595, K. 1990/3298.

[643] Bkz. *Doğanay*, C. II, s. 1247; *Şener*, s. 145.

[644] Bkz. *Barlas*, s. 143; *Şener*, s. 145.

de adi şirket hükümlerinin katı bir şekilde uygulanmayacağını, şirketin kurulmasından önceki duruma ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nda hüküm bulunması durumunda (örneğin kurucuların sorumluluğu) şirket türüne göre özel hükmün öncelikle uygulama alanı bulacağını ileri sürmektedirler[645].

Türk Ticaret Kanunu ise 585. maddesinde şirketin kurulma anı düzenlenmekte ve şirketin tescil ile tüzel kişilik kazandığını belirten 588. maddesi saklı tutularak ön limited şirketin varlığına işaret edilmektedir[646]. Türk Ticaret Kanunu'nun 585. maddesinin Gerekçesi ön şirkete ilişkin bir bilgi içermemekle birlikte 585. maddesine benzer bir ifade taşıyan anonim şirketlere ilişkin 335. maddesinin gerekçesinde ön anonim şirketin hukukî niteliği şu şekilde açıklanmıştır:

"Hâkim görüş uyarınca, ön anonim şirket bir adî şirket ve dernek olmayıp; bir elbirliği mülkiyeti (şirketi) oluşturur. Ön-şirketin ortakları (kurucular) tacir sıfatını taşımazlar. Şirketin tescili ile ön-şirket tasfiyesiz sona erer… Türk hukukunda ön-anonim şirketin niteliği ile hukukî durumu öğretide ve mahkeme kararlarında açıklığa kavuşacaktır."

Bu açıklama sonucunda ön limited şirketin, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu döneminde kabul edildiği gibi bir adi şirket olup olmadığı tartışmalıdır. Gerekçenin açık ifadesine rağmen *Tekinalp* ön şirketin Borçlar Kanunu'nun 520. maddesinin II. fıkrası uyarınca bir "adi ortaklık" olduğunu ifade etmektedir[647]. *Tekinalp*'in Türk Borçlar Kanunu'nun 620. maddesinin II. fıkrasına[648] da dayanan bu görüşüne

[645] Bkz. *Barlas*, s. 144.

[646] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 335.

[647] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 86, N. 10–26.

[648] *Pulaşlı*, ticaret siciline tescil edilmemesi dolayısıyla şirketlerin adi şirket sayılacağına

katılmak mümkün değildir. Zira şirket sözleşmesi imzalanmış ve limited şirket kurulmuştur (TTK m. 585). Kurulduğu hukuken kabul edilen bir limited şirketin, adi şirket olduğunu ifade etmek Türk Ticaret Kanunu'nun 585. maddesini anlamsızlaştırmaktadır. Burada adi şirketten öte bir ilişkinin kabul edilmesi gerekmektedir[649]. Aksine bir yaklaşım Türk Ticaret Kanunu'nda yapılan değişikliklere, başka bir ifade ile kuruluş ile tüzel kişilik kazanılması arasında yapılan ayrıma rağmen ön şirketin adi şirket niteliğinde olduğu görüşü bu ayrımın gereksiz olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. *Tekinalp* de bu sorunun farkına varmış ve neden Türk Ticaret Kanunu'nun 335. maddesinin (limited şirketlerin 585. maddesine denk gelmektedir) gerekli olduğunu eserinde açıklamıştır[650].

Bu çerçevede, ön şirketin Gerekçede belirtildiği gibi elbirliği şirketi olduğu kabul edilirse, bu elbirliği şirketine hangi hükümlerin uygulanacağı sorusu karşımıza çıkmaktadır. Ön şirkete öncelikle şirket sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağı

---

ilişkin TBK m. 620/II hükmünün "tescil öncesi safhada ön şirketin varlığı kabul edilmeyen şahıs şirketlerini" kapsadığını, bu nedenle "ön şirket kavramının benimsendiği anonim ve limited şirketlerde" uygulama bulamayacağını ifade etmektedir. Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 328.

[649] Kollektif şirketlere ve komandit şirketlere uygulanan ve TBK 620/II hükmünü destekleyen TTK'nın 214. maddesine denk bir düzenleme TTK'nın limited veya anonim şirketler kısmında bulunmamaktadır. TTK m. 214 daha çok şirket sözleşmesinin yapılmamış, yazılı şekle uyulmamış veya imzaların noterce onaylanmamış olması gibi "kollektif şirketlerin kurulmasına engel" olan unsurları düzenlemektedir (*Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 215). Limited (ve anonim) şirkette şirket sözleşmesi kanuni şekilde düzenlenmemiş veya imzalar noterce onaylanmamış olsa da tescil ile limited şirket tüzel kişilik kazanmakta ve limited şirket hükümleri uygulanmaktadır. Zira tescilden sonra limited şirketin yokluğuna veya butlanına karar verilememektedir (m. 353/I/1). Dolayısıyla, limited şirket sözleşmesinde kanuni zorunlu kayıtların bulunmaması veya imzaların noterlikçe onaylanmaması hâlinde dahi limited şirketin tescili geçerli kabul edilmekte (*Pulaşlı*, 2012, s. 998) ve kollektif şirketlerden farklı olarak, adi şirket hükmünde sayılamamaktadır. *Pulaşlı*, TTK m. 214/II'den yola çıkarak kollektif ve komandit şirketlerde ön şirketin söz konusu olamayacağını ifade etmektedir. Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 331.

[650] *Tekinalp* şu gerekçelere dayanmaktadır: "(1)… kurucular arasındaki hukukî ilişkinin niteliği açıkça gösterilmiştir,…(2) uyuşmazlık doğduğunda esas sözleşme ve esas sözleşmede hüküm bulunmayan hâllerde BK m. 520 vd uygulanacaktır. (3) ..tüzel kişilik kazanılmazsa 'şirket' tasfiye edilecek… (4)… 335/II anlam kazanmış 'tescilden önce şirket adına işlem yapanları' ibaresini yorumlamak kolaylaşmıştır. (5) 'Şirketin' hangi aşamada kurulduğu açıklığa kavuşmuştur." Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 88, N. 10–28.

konusunda görüş birliği vardır[651]. Şirket sözleşmesinde hüküm bulunmayan durumlarda 6762 sayılı Kanun döneminde kabul edildiği gibi adi şirkete ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiği ileri sürülebilir. Ancak kanaatimizce bu görüş isabetli değildir. Şirket sözleşmesinde hüküm bulunmaması durumunda ön şirketin bir üst basamağını oluşturan limited şirket[652] hükümleri uygulanmalıdır. Zira şirket sözleşmesine ve yapısına uzak olan adi şirket hükümlerinin uygulanmasında bir yarar bulunmamaktadır. Aksine adi şirket hükümleri ön limited şirketin yapısı ile çelişki içindedir[653]. Bu hususa örnek vermek gerekirse: Şirket sözleşmesinde hüküm bulunmaması durumunda limited şirkette oy hakkı esas sermaye paylarının itibarî değerine göre hesaplanmakta (TTK m. 618/I) ve kararlar oyların salt çoğunluğu ile alınmaktadır. Adi şirkette ise kararlar bütün ortakların oybirliği ile alınmakta (TBK m. 624) ve her ortağın bir oy hakkı olduğu kabul edilmektedir. Adi şirketlerde ortaklara sermaye paylarına göre oy hakkı tanınıp tanınmayacağı tartışmalıdır. Türk Borçlar Kanunu'nun 624. maddesinin II. fıkrası (BK m. 524), oyların ortak sayısına göre belirleneceğine hükmetmektedir. *Poroy* eserinin eski baskısında, anılan maddenin emredici olduğunu belirtmektedir[654]. Dolayısıyla adi şirket sözleşmesine oy hakkının sermaye payının itibarî değerine göre hesaplanacağına dair hüküm konamaz[655]. Bu husus, limited şirketin niteliğine ve şirket sözleşmesine aykırıdır.

---

[651] Bu yönde bkz. *Doğanay*, C. II, s. 1247; *Şener*, s. 145; *Barlas*, s. 143.

[652] BGH gereğince ön şirket, limited şirketin zorunlu bir ön basamağını (*notwendige Vorstufe*) oluşturmaktadır. Karar için bkz. BGH 12.07.1956, BGHZ 21, 242, 246.

[653] Tartışmalı olmakla birlikte *Pulaşlı*'ya göre adi şirkette ortak amacın iktisadi olması gerekmektedir. Ön şirketin dar anlamda amacının ise şirketin ticaret siciline tescil edilip tüzel kişilik kazanmasının sağlanmasıdır. Dolayısıyla ön şirketin amacı iktisadi değildir ve ön şirket adi şirket niteliğinde kabul edilememektedir. *Pulaşlı*, Hasan: "Alman Federal Mahkemesinin Ön Şirkete İlişkin 23.10.2006 Tarihli Kararı ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Bakımından Değerlendirilmesi", Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C: I, İstanbul 2007, s. 486–487.

[654] Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 86

[655] Bkz. *Poroy*, Reha/*Tekinalp*, Ünal/*Çamoğlu*, Ersin: Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 1988, s. 54. Ayrıca karş. kollektif şirketlere ilişkin TTK m. 226/I.

Ayrıca Türk Borçlar Kanunu'nun 19. maddesi gereğince sözleşmenin yorumlanmasında tarafların gerçek ve ortak iradeleri esas alınır. Bir limited şirketin kurulmasına yönelik yapılan işlemler ve düzenlenen şirket sözleşmesine adi şirket hükümlerinin uygulanması, kurucuların gerçek iradesine aykırı olacaktır[656]. Son olarak nakdî ve aynî sermayenin şirkete intikal ettirilmesi ön şirket devresinde gerçekleşmektedir[657]. Ön şirket bir adi şirket veya elbirliği şirketi olsa idi, bu durumda kurucular elbirliği hâlinde şirket malvarlığı üzerinde malik olup tasarrufta bulunabileceklerdir[658]. Ön şirkette ise ortaklar, şirket malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunamamaktadırlar. Bu yetki şirketin organlarına verilmiştir. Neticede oluşmakta olan limited şirkete (ön şirkete), adi şirket hükümleri uygulanmasında dikkatli davranılması gerektiği kanaatindeyiz.

Kanaatimizce ön şirket kurumunun Alman hukukunda olduğu gibi sui generis bir yapısı vardır. Zira ön limited şirketin limited şirketten tek farkı tüzel kişiliğinin olmamasıdır[659]. Ön şirket kendine özgü ve tüzel kişilik kazanmakta olan bir limited şirket olarak değerlendirilmeli ve limited şirkete ilişkin hükümlerin ön şirkete uygulanması gerekmektedir[660]. Bu durum tek ortaklı ön şirketin hukukî yapısı ile de yeknesaklık oluşturmaktadır. *Moroğlu* da bu görüşte olup, ön şirket ile tüzel kişinin hukuken aynı olduklarını belirtmektedir[661].

Ön şirketin hak ehliyeti olup olmadığı ise tartışılabilir. Türk Ticaret

---

[656] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 330.

[657] Bkz. *Doğanay*, C. II, s. 1247.

[658] Bkz. *Yongalık*, Pay, s. 41.

[659] Bkz. *Endlich*, s. 102.

[660] *Pulaşlı* da adi şirket hükümlerinin değil, TTK'nun limited şirkete ilişkin hükümlerinin ön limited şirkete uygulanmasının daha uygun olacağı görüşündedir. *Pulaşlı*, BGH, s. 487.

[661] Bkz. *Moroğlu*, 2009, s. 135.

Kanunu'nun 335. maddesinin Gerekçesi gereğince ön şirket ortakları (kurucular) tacir sıfatını taşımamaktadırlar. Türk Ticaret Kanunu'nun 12. maddesi gereğince "bir ticarî işletmeyi kısmen de olsa kendi adına işleten kişiye tacir" denmektedir. Şirket sözleşmesi ile limited şirkete bir ticarî işletme aynî sermaye olarak getirilmiş ise, bu işletmenin işletilmesine devam edilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde ekonomik açıdan zarara uğranılması kaçınılmazdır[662]. Kurucular işletmeyi "kısmen kendi adlarına" işletmedikleri için tacir sıfatını taşıyamamaktadırlar. Nitekim ön şirket işletmeyi işletmekte ve Türk Ticaret Kanunu'nun 12. maddesi gereğince tacir sıfatını taşımaktadır. Ayrıca Türk Ticaret Kanunu'nun 585. maddesi gereğince limited şirket tescil edilmeden evvel sermayesinin nakit kısmının hemen ve tamamen ödenmesi gerekmektedir[663]. Yukarıda açıklandığı üzere limited şirketlere kıyasen uygulanan Türk Ticaret Kanunu'nun 345. maddesine göre nakdî ödemeler "kurulmakta olan şirket adına açılacak özel bir hesaba, sadece şirketin kullanabileceği şekilde yatırılır". Başka bir ifade ile kanun koyucu ön limited şirketi katılma paylarının tahsis edilebileceği bir süje olarak öngörmektedir[664]. "Sadece şirketin kullanabileceği" ibaresindeki şirketten ön şirket anlaşılmalıdır[665]. Dolayısıyla ön şirketin yatırılan para üzerinde tasarruf yetkisi bulunmaktadır. Bu hususlara ek olarak ticaret şirketleri genel hükümleri başlığı altında yer alan 128. madde, şirket sözleşmesinde yer alan "taşınmazların tapuya şerh verildiği, fikrî mülkiyet hakları ile diğer değerler, varsa özel sicillerine, bu hüküm uyarınca kaydedildikleri ve taşınırlar güvenilir bir kişiye tevdi edildikleri takdirde aynî sermaye kabul olunur" demektedir. Başka bir anlatımla

[662] Bkz. *Kırca*, Batider 2000, s. 85.

[663] İsviçre Borçlar Kanunu m. 777c /I uyarınca da şirketin kuruluşunda her esas sermaye payı için her katılma payının tam değerinin ödenmesi gerekmektedir.

[664] Bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 554, § 1 Rn. 57.

[665] Bkz. *Moroğlu*, 2009, s. 147.

"taşınmazların kuruluş hâlindeki (X) limited şirketine (ön şirkete) aynî sermaye olarak konulmuş olduklarının tapuya şerh verilmesi, fikrî mülkiyet hakları ile diğer hakların ilgili sicillerine kaydedilmeleri"[666] gerektiği açıklanmaktadır. Limited şirketin tescilini de ön şirketin kendisi istemekte[667]; ön şirketin müdürü/müdürleri tarafından oluşmakta olan tüzel kişilik (ön şirket) adına talep edilmektedir[668].

Limited şirketin tescili ile ön şirket tasfiyesiz sona erecektir. Tescili müteakip külli halefiyet ilkesi çerçevesinde bütün hak ve alacaklar limited şirkete geçecektir[669]. Dolayısıyla ön şirketin yaptığı işlemlerden dolayı limited şirketin sorumlu olması gerekmektedir. Ancak sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 588. maddesinin III. fıkrası uyarınca limited şirketlerde [anonim şirketlerdeki düzenlemeye (TTK m. 355) paralel olarak; 6762 sayılı TTK m. 301] tescilden evvel şirket adına işlemlerde bulunanlar[670] bu işlemlerin hukukî sonuçlarından şahsen ve müteselsilen sorumlu olmaktadırlar[671]. Ancak işlemin ileride kurulacak şirket adına yapıldığı açıkça belirtilmişse[672] ve tescilden sonra üç ay[673] içerisinde bu işlemler

---

[666] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 96, N. 10–59.

[667] Bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 299.

[668] Bkz. *Doğanay*, C. II, s. 1247 - BGH 2. Zivilsensat 24.10.1988 tarih ve II ZB 7/88 sayılı kararı, BGHZ 105, 324–346 = BB 1989, 95–100; BGH 16.03.1992 tarih ve II ZB 17/91 sayılı kararı; BB 1992, 1018–1021.

[669] Bkz. *Moroğlu*, 2009, s. 135; *Endlich*, s. 105.

[670] "İşlemde bulunanlar" ifadesi geniş yorumlanmaktadır. Faaliyette bulunan kişiler yanında şirket adına yapılan işlemde bilgi ve iradeleri bulunan, işleme dolaylı olarak katılan kişiler de sorumlu tutulmaktadır. *Kırca*, Batider 1998, s. 104. İsviçre Federal Mahkeme kararları da bu yöndedir. Ancak TTK ile ön şirket kurumunun getirilmesi ve şirket sözleşmesiyle müdürün atanmış olması nedeniyle sadece müdürün ön şirket adına işlem yapabileceğinin kabul edilmesi kanaatimizce yerinde olacaktır.

[671] Bu husus kuruluş tamamlanıncaya kadar kurucuların kendi aralarında ve üçüncü kişilerle ilişkilerine adi şirket hükümlerinin uygulanacağı görüşü ile uyum içindedir. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 485.

Benzer hüküm olan 16.07.2009 tarih ve 2009/101/EC sayılı Avrupa Konseyi Yönergesi'nin (eski 68/151/EEC Birinci Konsey Yönergesi) 8. maddesi gereğince şirket tüzel kişilik kazanmadan evvel şirket adına işlem yapılmış ve şirket bu işlemlerden doğan yükümlülükleri devralmamışsa işlem yapanlar (aksi öngörülmemişse) bu işlemlerden dolayı sınırsız ve müteselsilen sorumlu olmaktadırlar.

[672] *Doğanay*, işin mahiyetinden şirket adına yapıldığı anlaşılması hâlini de yeterli

limited şirket tarafından açıkça veya zımnen[674] kabul edilirse, işlemi yapanlar sorumluluktan kurtulmakta ve yalnızca limited şirket işlemlerden sorumlu olmaktadır (6762 sayılı TTK m. 512)[675]. Bu hüküm bir işletme veya aynın devralınmasından farklıdır. Zira bir işletme veya aynın devralınmasında kurulmakta olan limited şirket satım sözleşmesine taraftır[676]. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 512. maddesinin kapsamına ise "şirketin faaliyete geçmesi için gerekli olan ve hazırlık faaliyetleri çerçevesinde kalan olağanüstü nitelik taşımayan günlük ve olağan sözleşmeler" başka bir ifade ile döner malvarlığına ait işlemler girmektedir[677]. Taşınmaz alımları gibi devamlı yatırım malvarlığı niteliğinde olan işlemler 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 279. maddesinin IV. fıkrası kapsamında şirket sözleşmesinde belirtilmelidir[678]. Sonuçta ile limited şirket kurulmadan önce, şirket adına yatırım malları devralınmak isteniyorsa, bunlar şirket sözleşmesinde belirtilmek suretiyle devralınabilirler (6762 sayılı TTK m. 279/IV). Bu durumda şirket tüzel kişilik kazandığı anda bu malvarlıklarını iktisap eder, borçlardan sorumlu olur ve kurucular üçüncü kişilere karşı sorumlu olmaktan kurtulur. Şirket vücut bulamazsa, kurucular üçüncü kişilere karşı sorumlu olacaklardır[679]. Döner malvarlığına ilişkin işlemlerin

görmektedir. *Doğanay*, C. I, s. 791. Aynı şekilde *Kırca*, karşı tarafın işlemin başkası adına yapıldığını bilmesi hâlinde hükmün uygulama bulacağını belirtmektedir. *Kırca*, Batider 1998, s. 102.

[673] Üç aylık sürenin geçmesinden sonra da limited şirket yapılan işlemleri kabul edebilir. Ancak bu durumda alacaklının muvafakati alınmalıdır. *Doğanay*, C. I, s. 792.

[674] Kabul bir şekle tâbi değildir. *Doğanay*, C. II, s. 1248. Bina veya makinelerin kullanılması zımnen kabul anlamına gelmektedir. *Kırca*, Batider 1998, s. 109.

[675] Tescilden önce yapılan işlemlerin kabulü için limited şirket genel kurulunun kararı aranmamaktadır. Şirketi idare ve temsil yetkisine sahip müdürün kabulü yeterlidir. *Doğanay*, C. I, s. 791; *Kırca*, Batider 1998, s. 109.

[676] Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 483b.

[677] Bkz. *Kırca*, Batider 1998, s. 98 vd; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 483b.

[678] Kanun hükmünden her iki hüküm arasındaki sınırı belirlemek zordur ve karmaşıklıklara neden olmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Kırca*, Batider 1998, s. 97 vd.

[679] Bkz. *Domaniç*, Hayri: Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi II, İstanbul 1988, s. 205.

ise şirket sözleşmesinde belirtilmesine gerek yoktur[680]. Bu işlemlerden doğan alacakların ve borçların limited şirkete devri gerekmektedir. Devir gerçekleşmezse, işlemi yapanlar üçüncü kişiye karşı sorumlu olmaktadırlar.

Kırca, işlemin ön şirket adına yapılmış olması durumunda Türk Ticaret Kanunu'nun 588. maddesinin IV. fıkrasının devreye girmeyeceğini ifade etmektedir. Yazara göre bu durumda işlemi şirket devralsa bile, üçüncü kişi şirketi muhatap olarak kabul etmek zorunda değildir[681]. *Kırca*'ya göre hüküm her ne kadar "taahhütlerin" devralınmasından bahsediyorsa da "hakları" da kapsamaktadır. Şirket yapılan işlemleri hakları ve borçlarıyla birlikte bir bütün olarak devralmalıdır. İşlemin kısmen devralınması da mümkün olup, devralınmayan kısım için işlem yapanın sorumluğu devam edecektir[682]. Kanunun bu hükmü ön şirket kurumu ile bağdaşmamaktadır. Zira limited şirket ön şirketin külli halefidir. Ön şirketin hakları ve borçları doğrudan limited şirkete geçmektedir. Dolayısıyla işlem yapanın sorumluluğu limited şirketin tescili ile sona ermelidir. Zira işlem yapanın sorumlu tutulmasının amacı, henüz sicil müdürlüğü tarafından incelemenin yapılmamış ve sermayenin korunması ilkesinin güvence altına alınmamış olmasından dolayı alacaklının korunmasıdır. Tescil ile bu amaç sona ermektedir[683]. Ayrıca 588. madde dolayısıyla şirket adına işlem yapan kişiler zor durumda bırakılabilir. Zira şirket sadece hakları devralıp, yükümlülükleri kabul etmeyebilmektedir. Böyle bir tehlike

[680] Bu işlemler şirket sözleşmesinde belirtilmiş iseler, limited şirketin tescili ile doğrudan limited şirkete haklar ve borçlar geçmektedir.

[681] *Kırca* işlemin hüküm doğurmasını şirketin tüzel kişilik kazanmasına bağlı olarak yapılabileceğini de belirtmektedir (talikî şart). Bu durumda işlem yapanın sorumluluğunun m. 588/IV gereğince doğmayacağını ancak yine de şirketin işlemi kabulü gerektiğini ileri sürmektedir. Bkz. *Kırca*, Batider 1998, s. 100. Aksine işlemin ön şirket adına yapıldığının belirtilmesinin de aynı sonucu doğuracağına yönelik bkz. *Windbichler*, s. 222, Rn. 22.

[682] Bkz. *Kırca*, 1998, s. 110

[683] Bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 1057, § 11 Rn. 156.

nedeniyle de tüzel kişilik kazanmadan önce, şirket için gerekli işlemlerin yapılmasından kaçınılacak ve şirket bir bakıma zarara uğrayacaktır. Bu nedenle 588. maddenin IV. fıkrasının yorumlanmasının uygun olacağını değerlendirmekteyiz. Nitekim yapılan işlemlerden ön şirketin ve tescilden sonra limited şirketin doğrudan sorumlu olması ve tescil ile sorumluluğun limited şirkete geçmesi ön şirket kurumu ile bağdaşmaktadır. Sermayenin korunması ilkesinin gereği olarak da tescil anında limited şirketin sermayesinde bir azalma meydana gelmiş ise, ortaklar bu azalmadan şirkete karşı sorumlu tutulmalıdırlar. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus da ön şirket veya ileride kurulacak olan limited şirket adına işlem yapan müdürün temsil yetkisinin kapsamıdır. Ön şirketin dar anlamda amacının limited şirketin tüzel kişilik kazanmasının sağlanması olduğu düşünülürse, müdürün şirketin tescili bakımından gerekli bütün işlemleri (banka hesabının açılması, ayınların devralınması, tescilin talep edilmesi gibi) yapma yetkisi olduğu kabul edilmelidir. Ayrıca şirkete getirilen malvarlığı değerlerinin de muhafazası ve işletilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla müdür sınırsız temsil yetkisine sahip değildir. Kurucular müdürün yetkilerini genişletebilmektedirler[684]. Bu bağlamda müdürün temsil yetkisini aşarak işlem yapması durumunda, limited şirketin tescili ile bu işlemlerin tarafı olmadığı ve devralması gerektiği, aksi takdirde müdürün sorumluluğunun Türk Ticaret Kanunu'nun 588. maddesinin III. fıkrası gereğince devam edeceği ileri sürülebilmektedir[685].

Limited şirketin tescil edilmemesi durumunda ise, ön şirketin Türk Ticaret Kanunu'nun limited şirketlere ilişkin hükümlerine göre tasfiye edilmesi

[684] Bkz. *Windbichler*, s. 222, Rn. 22.

[685] Bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 1057, § 11 Rn. 156, *Windbichler*, s. 224, Rn. 27.

gerekmektedir[686]. Türk Ticaret Kanunu'nun 345. maddesinin II. fıkrasında şirketin tescil edilmemesi durumunda bankaya yatırılan paranın sahiplerine geri verileceği hükmü ön şirket kurumu ile çelişki içindedir[687]. Nitekim ön şirket adına işlemler yapılmış ise alacaklılarının başvurabilecekleri bir malvarlığı ortada kalmamaktadır. Bu sebeple ön şirketin usulünce tasfiye edilmesi gerekmektedir[688].

b. Tek Ortaklı Ön Şirket

Tek ortaklı ön limited şirketin de adi ortaklık niteliğinde olması olanaksızdır. Zira adi şirket Türk Borçlar Kanunu gereğince birden fazla kişi ile kurulabilmektedir (m. 620; ayrıca BK m. 520)[689]. Kanun koyucu aksi yönde düşünseydi bu durumda Fransız Medenî Kanunu'nda (*Code Civil*) yapıldığı gibi adi şirketin tek ortakla da kurulabileceği yönünde değişiklik yapabilirdi[690]. Tek ortaklı ön limited şirketin elbirliği şirketi olamayacağı da açıktır. Zira elbirliği malvarlığı (TMK m. 701 vd) sadece üzerindeki tasarruf kısıtlaması ile elbirliği şirketinin ortaklarının malvarlıklarından ayrılmaktadır. İkinci ortak olmadan, malvarlığı üzerinde tasarrufun kısıtlanması ve elbirliği mülkiyeti söz konusu olamamaktadır[691]. Türk Ticaret Kanunu da tek ortaklı limited şirketin hukukî niteliğini bu yönde açıklamamıştır[692].

---

[686] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 337.

[687] *Pulaşlı*'ya göre, bankaya yatırılan "*paralar bankaya şarta bağlı olarak tevdi edildiğinden, banka bu paraları katılma taahhüdünde bulunanlara tasfiyeden sonra geri verir*". Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 434.

[688] Bkz. *Moroğlu*, 2009, s. 147.

[689] Tek ortaklı ön şirketin adi şirket niteliğinde olamayacağından, genel olarak ön şirket kurumunun yapısında yeknesaklığın sağlanabilmesi için çok ortaklı ön şirketin de adi şirket niteliğinde olduğunu belirtmenin isabetli olmadığı ileri sürülebilir.

[690] Fransız Medenî Kanunu 1832. maddesinin I. fıkrasında adi şirketin iki kişi tarafından kurulduğunu belirtmekle birlikte 11.07.1985 tarihinde maddeye II. bir fıkra eklenmiştir. II. fıkrada, kanun tarafından öngörülen durumlarda adi şirketin tek kişinin irade beyanı ile kurulabileceği düzenlenmiştir. Bkz. yuk. Birinci Bölüm, § 3, IV, C.

[691] Bkz. *Nägel*, s. 38.

[692] Tek ortaklı ön şirkete dernek veya vakfa ilişkin hükümlerin uygulanabileceği ileri

Türk Ticaret Kanunu'nun 335. maddesinin Gerekçesi "tek kişi anonim şirketinde ön-şirket tek kurucunun özel malvarlığı niteliğini taşır" demektedir. Türk hukuku açısından özel malvarlığı "şahsın mameleki içinde sarih tariflere göre hudutlanmış, kendi başına iktisadi inkişaf imkanları bulunan haklar çerçevesidir ve şahsın kendine ait bazı malları umumi mamelekinin yanı sıra idare etmesi hâlinde bulunur"[693]. Özel malvarlığı kanun hükmünden doğmaktadır[694]. Ön şirket aşamasında, kurucu tek ortak (yukarıda açıklandığı üzere) nakdî sermayenin tümünü ileride kurulacak tek ortaklı limited şirket adına bankaya yatırmakta[695], aynî sermaye olarak getirilecek değerleri güvenilir bir kişiye tevdi etmekte ve taşınmazlar bakımından tapuya şerh vermektedir. Dolayısıyla tek ortaklı ön limited şirketin sermayesi, tek kurucunun sermayesinden ayrılmaktadır. Bu husus ön şirketin, tek kurucunun özel malvarlığı olduğunu doğrulamaktadır.

Ancak özel malvarlığı kavramı gibi belirsiz bir kavram[696] ön şirketin açıklanmasında yetersiz kalmaktadır. Ön şirketin tek kurucunun özel malvarlığı olması, tek kurucunun bu malvarlığının maliki olduğu anlamına gelmektedir. Bu nedenle özel malvarlığının yabancı bir malvarlığıymış (*Fremdvermögen*) gibi algılanması gerekmektedir[697]. Özel malvarlığı özelliği sadece, kurucunun üçüncü

---

sürülebilir. Ancak her iki kurum da tüzel kişiliği haizdir. Ayrıca dernek en az yedi kişi tarafından oluşturulan bir kişi topluluğudur (TMK m. 56/I). Vakıf ise tek bir kişi tarafından kurulabilmektedir. Vakfın tescili için başvurulan mahkeme mal ve hakların korunması için gerekli önlemleri re'sen almaktadır (TMK m. 102/IV). Vakfın tüzel kişilik kazanması ile birlikte vasiyetname veya vakıf senedi ile vakfa özgülenen bütün haklar ve mallar vakfa geçmektedir (TMK m. 105/I). Vakıf tüzel kişilik kazanmadan evvel vakfa özgülenen malların durumu ayrıntılı düzenlenmemiştir. Tüzel kişilik kazandıktan sonra ise, mallar ve haklar ayrı bir kişilik olan vakfa ait olmaktadır. Dolayısıyla ön şirkete ilişkin vakıf hükümlerinin uygulanması durumunda da bir belirsizlik söz konusu olacaktır.

[693] Bkz. *Ayiter*, s. 40.

[694] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Ayiter*, s. 41.

[695] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 90, N. 10–38.

[696] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 88, N. 10–29.

[697] Bkz. *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 11 Rn. 28.

kişilere karşı borçlarından özel malvarlığı dışındaki malvarlığı ile sorumlu olduğu ve ön şirketten doğan sorumluluğunun ön şirket malvarlığı ile sınırlandırılmış olduğu anlamına gelmektedir[698]. Ancak nakdî sermaye, kurulacak şirket adına açılmış bir hesaba yatırılmaktadır. Bu hesap (ön) şirketin kendi hesabı olup, tek kurucunun bu hesap üzerinde kendi adına tasarruf yetkisi bulunmamaktadır[699]. Türk Ticaret Kanunu'nun 335. maddesinin Gerekçesinde kurucunun tacir olmadığı belirtilmektedir. Dolayısıyla şirkete bir ticarî işletmenin aynî sermaye olarak getirilmesi durumunda, tek kurucu bu işletmeyi müstakbel şirket adına işletmesi gerekmektedir. Dolayısıyla işletme, kurucunun özel malvarlığını değil, sadece ön şirketin malvarlığını oluşturmaktadır.

Çelişkileri giderebilmek ve malvarlıkları arasında tam ayrım yapabilmek için Alman hukuku örnek alınarak tek ortaklı ön şirketin *sui generis* bir yapısı olduğu kabul edilebilir. Bu durumda tek ortaklı ön şirkete de şirket sözleşmesi ile -sözleşmede hüküm bulunmaması durumunda- limited şirket hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Tek ortaklı ön şirketin malvarlığı, limited şirketin tescili ile doğrudan bir bütün hâlinde limited şirkete geçmeli ve tek ortaklı ön şirket tasfiyesiz sona ermelidir. Tek kurucunun yapılan işlemlerden sorumluluğu ise, çok ortaklı ön şirketten farklılık göstermektedir. Tek ortaklı ön şirket, üçüncü kişilere karşı kendi malvarlığı ile sorumlu olmakla birlikte üçüncü kişinin tek kurucu ortağa

[698] *Ayiter*, özel sermaye sayılan deniz servetinin bu özelliğinin "donatanın kara servetinden mes'uliyetin mevzuu olma bakımından kaideten ayrılmış olmasından ileri" geldiğini ifade etmektedir. "Gemi alacaklısı hakkının takibi ise; gemi alacaklarının hakları, gemi ve navlun (deniz serveti) üzerinden İİK'nun hükümlerine göre rehinin paraya çevrilmesi suretiyle tahsil olunur". 12. HD, E. 2002/13000, K. 2002/15480. TTK'da deniz serveti ile sorumluluk terk edilmiştir. Bkz. TTK Gerekçesi, 1320 ilâ 1327. maddelere İlişkin Genel Açıklamalar.

[699] Bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 299 ve 1248.

da başvurabileceği kabul edilmelidir[700]. Yukarıda da belirtildiği gibi müdürün temsil yetkisi tek ortaklı ön şirketin tescili için gereken tüm işlemleri yürütmeyi kapsamaktadır. Ancak kurucunun izni ile bu temsil yetkisi genişletilebilmektedir[701]. Bu bağlamda tek kurucunun aynı zamanda müdür olması durumunda sınırsız temsil yetkisi söz konusu olmaktadır. Tescil ile tek kurucunun üçüncü kişilere karşı sorumluluğu sona ermeli ve sermayenin azalmasından dolayı şirkete karşı sorumluluğu devam etmelidir[702].

Şirketin tescil edilememesi durumunda ise tek ortaklı ön şirketin tasfiye edilmesine ihtiyaç bulunmamaktadır. Zira tek ortaklı ön şirkete bütün sermayeyi tek kurucu getirmiş ve artık sermayelerin ayrılması için bir neden kalmamıştır. Bu nedenle tescilin gerçekleşmemesi durumunda ön şirket *ipso iure* sona ermeli ve sermayesi doğrudan tek ortağa geçmelidir[703]. Sona erme durumunda üçüncü kişilere karşı tek ortak, şirketin borçlarından dolayı, şahsen sorumlu olmalıdır.

III. TİCARET SİCİLİNE TESCİL VE LİMİTED ŞİRKETİN TÜZEL KİŞİLİK KAZANMASI

Türk Ticaret Kanunu'nun 588. maddesinin I. fıkrası gereğince tek ortaklı limited şirket ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanmakta ve tek ortaklı ön şirket sona ermektedir.

Şirket sözleşmesinin imzalanması ve imzanın noterce onaylanmasından

[700] Bkz. *Endlich*, s. 104; *Michalski*, Bd. I, s. 1034, § 11 Rn. 77; BGH 27.01.1997, BGHZ 134, 333, 341.

[701] Bkz. *Windbichler*, s. 222, Rn. 22.

[702] Bkz. *Endlich*, s. 105–106; *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 11 Rn. 30.

[703] Bkz. *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 11 Rn. 29.

(şirketin kurulmasından) sonra otuz gün içinde (TTK m. 587/I) tek müdür veya müdürler limited şirketin tescili için şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline başvuru dilekçesine[704] gerekli belgeler eklenerek[705,706] başvurmalıdır (TTK m. 586/I ve m. 585 birlikte değerlendirilmelidir).

[704] Başvuru dilekçesinin aşağıda belirtilen kayıtları içermesi ve müdürlerin tümü tarafından imzalanması gerekmektedir:

"a) Bütün ortakların adları ve soyadları veya unvanları, yerleşim yerleri, vatandaşlıkları,

b) Her ortağın üstlendiği esas sermaye payı ve ödediği toplam tutar,

c) İster ortak ister üçüncü kişi olsun, müdürlerin adları ve soyadları veya unvanları,

d) Şirketin ne suretle temsil edileceği" (TTK m. 586/III).

[705] Başvuru dilekçesine şu belgelerin eklenmesi gerekmektedir:

"a) Şirket sözleşmesinin onaylanmış bir örneği,

b) Ekleri ile birlikte 349 uncu maddeye göre düzenlenmiş kurucular beyanı,

c) Yerleşim yerleri de gösterilerek şirketi temsile yetkili kişileri ve denetçinin seçimini gösterir belge" (TTK m. 586/II)

[706] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan Ticaret Sicili Tüzüğü Taslağı'nın 99. maddesi gereğince "tek ortaklı limited şirketin kuruluşunun tesciline ilişkin müdürlüğe yapılacak başvuruda, bu Tüzüğün 89 uncu maddesinde belirtilen belgeler" verilmektedir. Tüzük Taslağı'nın 89. maddesinde anılan belgeler ise şu şekilde sayılmıştır:

"a) Esas sermayeyi oluşturan payların tamamının, kurucu ortaklar tarafından şirket sözleşmesinde taahhüt olunduğunu gösteren noter şerhini içeren ve kurucuların imzaları noter tarafından onaylanmış Şirket sözleşmesi,

b) Kurucular tarafından imzalanmış kurucular beyanı,

c) Şirket müdürü veya müdürlerinin kimliğine, vatandaşlığına, yerleşim yerlerine ilişkin yazılı beyan ile dışarıdan seçilen müdürler için görevi kabul ettiğine ilişkin imzalanmış belge,

ç) Bir tüzel kişinin şirket müdürlüğüne seçilmesi hâlinde tüzel kişi ile birlikte tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen bir gerçek kişinin adı, soyadı ve belirlemeye ilişkin yetkili organ kararının noter onaylı örneği,

d) Denetçinin şirket sözleşmesi ile seçilmesi hâlinde, bu Tüzüğün 107 nci maddesinin beşinci fıkrasında gösterilen denetçinin beyanı,

e) Konulan aynî sermaye ile kuruluş sırasında devralınacak işletmeler ve ayınların değerinin tespitine ilişkin mahkemece atanan bilirkişi tarafından hazırlanmış değerleme raporları,

f) Konulan aynî sermaye üzerinde herhangi bir sınırlamanın olmadığına dair ilgili sicilden alınacak yazı,

g) Ayni sermaye olarak konulan taşınmaz, fikrî mülkiyet hakları ve diğer değerlerin kayıtlı bulundukları sicillere şerh verildiğini gösteren belge,

ğ) Ayın ve işletmenin devir alınmasına ilişkin olanlar da dâhil olmak üzere, kurulmakta olan Şirket ile kurucular ve diğer kişilerle yapılan ve kuruluşla ilgili olan sözleşmeler,

h) Şirket müdürlerine ait şirket unvanı altında düzenlenmiş ve noter tarafından onaylanmış imza beyannamesi,

ı) Nakdî sermayenin tamamının ödendiğine dair banka mektubu,

i) 4054 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre, şirket sermayesinin on binde dördü nispetinde yapılacak ödemeye dair banka dekontu."

Başvuruda verilmesi gereken belgeler arasında sayılan kurucular beyanı tek ortaklı şirket bakımından ayrı bir önemi haizdir (TTK m. 586/III, b). Kurucular beyanı, tek kurucu tarafından imzalanan, kuruluşa ilişkin bir beyandır (TTK m. 349/I). Beyanın amacı ticaret sicili müdürlüğü ve şirket alacaklılarına bilgi vermektir (kuruluşta şeffaflık)[707]. Ayrıca bu beyan hesap verme aracı olarak da kabul edilmektedir. Tek kurucu, bu beyanı dürüst bilgi verme ilkesine göre doğru ve eksiksiz olarak Türk Ticaret Kanunu'nda öngörüldüğü şekilde hazırlamalıdır. Türk Ticaret Kanunu'nun 349. maddesinin I. fıkrası gereğince aynî sermaye konuluyor, bir ayın ya da işletme devralınıyorsa, bunlara verilecek karşılığın uygunluğuna; bu tür sermayenin ve devralmanın gerekliliğine, bunların şirkete olan yararlarına ilişkin belgeli, gerekçeli ve kesin ifadeli açıklamalar, kurucular beyanında yer almalıdır. Ayrıca, şirket tarafından iktisap edilen menkul kıymetlerle, bunların iktisap fiyatları, söz konusu menkul kıymetleri çıkaranların son üç yıllık, gereğinde konsolide finansal tablolarının değerlemelerine ve çözümlenmelerine ilişkin bilgiler, şirketin yüklendiği önemli taahhütler, makine ve benzerleri malların ve herhangi bir aktif değerin alımına ilişkin bağlantılar, fiyatlar, komisyonlar ile her türlü borçlar, emsalleriyle karşılaştırılarak beyanda açıklanması gerekmektedir. Aynı maddenin II. fıkrası, tek kurucuya tanınan menfaatlerin de gerekçesiyle beyanda yer almasına hükmetmektedir. Kurucu beyanı bizzat imzalamalıdır. Beyanın imzalanmasında vekâlet mümkün değildir[708]. Tek kurucu ile kurulan şirketlerin kötüye kullanılma riskinin yüksek olması nedeniyle kuruluş beyanı büyük önem taşımaktadır. Zira kurucular beyanı ile şirketin kötüye kullanılmasına engel olmak, yolsuzlukları önlemek, kuruluşun denetlenmesini kolaylaştırmak ve sorumluluk davalarına

[707] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 414.

[708] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 349.

akışkanlık kazandırmak amaçlanmaktadır[709].

Başvuruda veya başvuru belgelerinde eksiklik olması veya kanuna aykırılık söz konusu olmasına rağmen, tek ortaklı limited şirket tescil edilebilir. Bu durumda şirketin kanunî koşulları haiz olduğu kabul edilmiş olur. Nitekim yukarıda da belirtildiği üzere[710], tescil (kural olarak) hukukî sakatlıkları onarmakta, sağlığa kavuşturmaktadır[711]. Bu sonuç 353. maddenin I. fıkrasında yer alan "butlana ve yokluğa karar verilemez" ifadesi ile vurgulanmaktadır. Ancak aynı madde ikinci cümlesinde şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmek suretiyle, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olursa, müdürün (eğer bu müdür tek ortak değil ise) ve ilgili alacaklının istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde şirketin feshi davası açılabileceği belirtilmektedir. Hüküm, pay sahibine ve tek ortak olan müdüre de dava açma hakkı tanımakla birlikte, tek ortağın, fesih davası açmadan da genel kurul sıfatıyla vereceği bir kararla şirketi feshedebileceği düşünülürse (TTK m. 636/I,b), bu yola başvurmasına gerek kalmayacaktır.

Tescil başvurusunun kabulü ile şirket sözleşmesinin tamamı ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilecektir (TTK m. 587/I). Limited şirketin tüzel kişilik kazanması için ilan edilmesi gerekmemektedir. Ticaret siciline tescil edilmiş olmak yeterlidir[712]. Tescilin olumlu ve olumsuz etkisi üçüncü kişiler

[709] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 349.

[710] Bkz. yuk. İkinci Bölüm, § 6, II, A.

[711] Bkz. *Tekinalp/Poroy/Çamoğlu*, N. 497a - *Windbichler*, s. 217, Rn. 12.

[712] Tescil kurucu niteliktedir (TTK m. 588/I). Bu yönde bkz. *Doğanay*, C. II, s. 1247; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 497; *Pulaşlı*, 2012, s. 1007. Ayrıca tescil ile limited şirket TMK m. 7 gereğince ispat edilebilir niteliğe kavuşmaktadır.

bakımından şirket sözleşmesinin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilanından itibaren hüküm ifade etmeye başlamaktadır[713]. Türk Ticaret Kanunu'nun 36. maddesi gereğince "…üçüncü kişiler hakkında, tescilin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği; ilanın tamamı aynı nüshada yayımlanmamış ise, son kısmının yayımlandığı günü izleyen iş gününden itibaren hukukî sonuçlarını doğurur (tescilin olumlu etkisi)… Üçüncü kişilerin, kendilerine karşı sonuç doğurmaya başlayan sicil kayıtlarını bilmediklerine ilişkin iddiaları dinlenmez. Tescili zorunlu olduğu hâlde tescil edilmemiş veya tescil edilip de ilanı zorunlu iken ilan olunmamış bir husus, ancak bunu bildikleri veya bilmeleri gerektiği ispat edildiği takdirde, üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir" (tescilin olumsuz etkisi[714]). Ancak limited şirkete ilişkin 587. madde bu hükme istisna getirmekte ve maddede belirtilen kayıtlar[715] dışında tescilin

[713] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 1008.

[714] Tescilin etkileri konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 420 vd.

[715] Kayıtlar maddede aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

"a) Şirket sözleşmesinin tarihi.

b) Şirketin ticaret unvanı ve merkezi.

c) Esas noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış şekilde şirketin işletme konusu; şirket sözleşmesinde bu konuda bir hüküm varsa, şirketin süresi.

d) Esas sermayenin itibarî değeri.

e) Gerçek kişi ortağın adı ve soyadı, yerleşim yeri, tüzel kişi ortakların unvanı, merkezleri ve her ortağın üstlendiği esas sermaye payları.

f) Ayni sermayenin konusu ve bu tür sermayenin karşılığında verilecek esas sermaye payları; bir aynın devralınması hâlinde ilgili sözleşmenin konusu, sözleşmenin karşı tarafı, şirketin borçlandığı karşı edim; özel menfaatlerin içerik ve değeri.

g) Öngörülmüş ise, intifa senetlerinin sayısı ve bunlara sağlanan hakların içeriği.

h) Müdürlerin ve şirketi temsile yetkili diğer kişilerin adları, soyadları veya unvanları ve yerleşim yerleri.

ı) Temsil yetkisinin kullanılma şekli.

i) Denetçinin yerleşim yeri, merkezi, varsa ticaret siciline tescil edilmiş şubesi, denetçinin yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir olması hâlinde adı, soyadı, yerleşim yeri, meslek odası numarası.

j) Şirket sözleşmesinde öngörülmüş bulunan imtiyaz, ek yükümlülük veya yan edim yükümlülükleri, esas sermaye payları ile ilgili önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları.

k) Şirket tarafından yapılacak olan ilanların şekli, türü ve şirket sözleşmesinde bu konuda bir

olumlu fonksiyonunun söz konusu olmayacağını belirtmektedir.

Son olarak Türk Ticaret Kanunu'nun 574. maddesi gereğince limited şirketin tek ortağının bulunduğu ve tek ortağın kimliği, yerleşim yeri ve vatandaşlığı da tescil ve ilan edilmektedir. Bu gereklilik kamuyu aydınlatma niteliğindedir[716].

Tescil ile birlikte, limited şirket tacir sıfatını kazanmakta (TTK m. 16), aynî sermayenin maliki olmakta ve bankaya yatırılan para, limited şirkete ödenebilmektedir. Bu açıdan şirketin tescilinde banka dekontlarının sicil müdürlüğüne verilmesi gerekmektedir[717]. Ayrıca tescil ile şirket, organları vasıtasıyla faaliyetine başlamaktadır. Kurucuların yetki ve sıfatları sona ermekte, ancak sorumlulukları devam etmektedir[718].

hüküm bulunduğu takdirde, müdürlerin ortaklara ne şekilde bildirimde bulunacakları."

[716] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 93 N. 10–47.

[717] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 1004.

[718] Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 500.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEK ORTAKLI LİMİTED ŞİRKETİN İŞLEYİŞİ İLE BU ŞİRKET TİPİNE BAĞLANAN HÜKÜM VE SONUÇLAR

§ 7 - AMACI, KONUSU VE UNVANI

I. AMACI

Yukarıda da belirtildiği üzere[719], tek ortaklı limited şirketin amacı Türk Borçlar Kanunu'nun 620. maddesi gereğince "ortak amaç" niteliğinde değildir. Tek ortaklı limited şirketin amacı daha çok bir "*organizasyon amacı*"dır[720]. Bu bağlamda tek ortaklı limited şirket, Türk Ticaret Kanunu'nun 573. maddesinin II. fıkrası gereğince kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç için kurulabilmektedir[721].

Tek ortaklı limited şirketin kanunen izin verilen her türlü ekonomik amaç (*wirtschaflicher Zweck*) izlemesi, kendisi ve ortağı için maddi fayda sağlamayı hedeflemesi anlamına gelmektedir[722]. Limited şirketin ekonomik amaç izleyebilmesi

---

[719] Bkz. yuk. Birinci Bölüm, § 3, II, B, 3.

[720] Bkz. *Michalski*, Bd. I, s. 552, § 1 Rn. 51; *Scholz*, GmbHG, § 1 Rn. 41.

[721] Alman hukuku gereğince şirketin kanunen yasaklanan bir amaç izlemesi durumunda şirket sözleşmesi yok hükmündedir ve tescil edilmemesi gerekmektedir. Bu yönde *Roth/Altmeppen*, Rn. 15a.

[722] *İmregün*'e göre limited şirketin amacı "kazanç sağlamak ve bunu paylaştırmak" olmalıdır. Bkz. *İmregün*, 2005, s. 500.

İsviçre Borçlar Kanunu'nun eski 772/III maddesinde benzer şekilde limited şirketin ticarî faaliyette bulunmak veya başka bir ekonomik amaç için kurulabileceği düzenlenmişti. Bu hükümden yola çıkarak limited şirketin sadece ekonomik amaçlar için kurulabileceği ifade edilmiştir. Ancak limited şirketin amacının sadece ekonomik amaçlar ile sınırlandırılmasının bir açıklaması olmaması nedeniyle limited şirketler hukukunda yapılan reform ile 772. maddenin III. fıkrası kaldırılmış ve böylece limited şirketlerin ekonomik olmayan (manevi ve kamu yararına yönelik) amaçlar için de kurulabilmesine olanak sağlanmıştır. İdeal (ekonomik olmayan) amaç izlenilmesi durumunda üçüncü kişilerin zarara uğrama ihtimalleri de söz konusu olmamaktadır. Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 995 vd - Botschaft, s. 3171; *Hansel/Vogt/Watter*, Art. 772 N. 37 vd; *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 569, N. 32. Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 1. paragrafı gereğince de limited şirket kanunen izin verilen ekonomik veya ideal her türlü amaç için kurulabilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Roth/Altmeppen*, § 1 Rn. 4a vd; *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 1 Rn. 7.

için mutlaka bir ticarî işletme işletmesi gerekmemektedir[723]. Ancak limited şirketler genellikle bir ticarî işletme işletmektedir.

II. KONUSU

Şirketin konusu, şirketin iç hukukunu ilgilendiren "amaç" kavramından daha dar içeriklidir[724]. Şirketin konusunun, şirketin amacına hangi yollardan ulaşılacağı şeklinde anlaşılması gerekmektedir[725].

Tek ortaklı limited şirket, Türk Ticaret Kanunu'nun 573. maddesinin II. fıkrası gereğince kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik konu için kurulabilmektedir[726]. Ancak limited şirket Sigortacılık Kanunu'nun[727] 3. maddesi gereğince sigortacılık ve Bankacılık Kanunu'nun[728] 7. maddesinin I. fıkrasının a bendi uyarınca bankacılık faaliyeti ile uğraşamaz[729]. Bununla birlikte limited şirket

[723] Bu yönde *Pulaşlı*, 2012, s. 995 – *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 569, N. 35.

[724] Şirketin amacı ile işletme konusu kavramlarının bir "dikotomi" (ikileşim – *Dichotomi*) oluşturduğu, ancak uygulamada aralarındaki farkın fazla dikkate alınmadığı belirtilmektedir. Bu yönde *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 1 Rn. 3.

[725] Bu yönde *Arslanlı*, s. 33; *Hirsch*, 1946, s. 183; *Şehirali Çelik*, s. 176 – *Roth/Altmeppen*, s. 21 Rn. 4.

[726] Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 1. paragrafı gereğince limited şirketler kanunen izin verilen her türlü amaç için kurulabilmektedirler. Dolayısıyla Alman hukukunda limited şirketin konusu, şirket sözleşmesinde tek bir konu olarak, kesin ve belirli bir şekilde belirtilmek koşuluyla, her türlü konu olabilmektedir. Şirket konusunun şirket sözleşmesinde belirtilmesi ile kamu kabaca limited şirketin faaliyet alanı hakkında bilgilendirilmektedir. Şirket konusunun genel olmaması gerekmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Endlich*, s. 58.

[727] 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu, R.G. 14.06.2007, S. 26552.

[728] 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, R.G. 01.11.2005, S. 25983 (Mük.).

[729] İsviçre'de limited şirket (Türkiye'den farklı olarak) banka ve sigortacılıkla da uğraşabilmektedir. Ancak limited şirketin bu alanlarda kanunen aranan spesifik koşullara çok uygun olmadığı belirtilmektedir. Alman hukuku gereğince limited şirketin sigortacılıkla uğraşması yasak olmakla birlikte (§ 7/I VAG), bankacılıkla uğraşabilmektedir (§ 2a, 32 KWG). Ayrıntılı bilgi için bkz. *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 1 Rn. 9.

Avusturya Limited Şirketler Kanunu'nun 1. maddesinin II. fıkrası gereğince de limited şirket, sigortacılık yapamamaktadır.

sigorta acenteliği yapabilmektedir (Sigortacılık Kanunu m. 23/I)[730].

Türk Ticaret Kanunu'nda *ultra vires* ilkesinin kaldırılması[731] nedeniyle (6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu uygulamasında olduğu gibi) limited şirketin hak ehliyeti işletme konusu ile sınırlı olmadığı belirtilmektedir. Ancak Türk Ticaret Kanunu'nun 576. maddesinin I. fıkrasının b bendi gereğince şirket sözleşmesinde "işletme konusu"nun zorunlu kayıt olarak yer alması gerekmektedir. Bu hüküm gereğince işletme konusu şirket sözleşmesinde yer alsa dahi, konu limited şirketin hak ehliyetinin sınırlarını belirlememektedir. Kayıt, müdür/müdürlerin şirkete ve tek ortağa karşı sorumluluğu bakımından önem taşımaktadır. Şirket konusu dışında yapılan işlemler limited şirketi bağlamakta, fakat şirket ile tek ortak bu işlemler dolayısıyla müdür veya müdürlerin sorumluluğuna gidebilmektedir (TTK m. 371/I kıyasen)[732]. Şirket, yapılan işlemle bağlı olmadığını yalnızca üçüncü kişinin işletme konusu dışında işlem yapıldığını bilmesi (müspet vukuf) hâlinde ileri sürülebilmektedir. Ancak tek ortaklı limited şirkette, işlemi yapan müdür tek ortak ise veya tek ortağın talimatı uyarınca hareket etmiş ise, üçüncü kişinin müspet vukfunu ileri sürerek, şirketin işlemle bağlı olmadığını iddia etmesi, Türk Medenî Kanun'un 2 ve 3. maddelerinde düzenlenen dürüstlük ve iyiniyet kuralına uygun olmadığı kanaatindeyiz. Bu durumda Türk Ticaret Kanunu'nun 371. maddesinin II.

[730] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 995.

[731] AET 09.03.1968 tarihli ve 68/151/EEC sayılı şirketlere ilişkin Birinci Yönergesi (Yeniden düzenlenmiş hâli için bkz. 16.09.2009, 2009/101/ECE, m. 10), AET'ye üye ülkelerin *ultra vires* ilkesini kanunlarında çıkarmalarını öngörmektedir. Bu hüküm göz önüne alınarak *ultra vires* ilkesi Türk Ticaret Kanunu'na alınmamıştır. *Ultra vires* ilkesinin kaldırılması ile üçüncü kişilerin korunması amaçlanmış, işlem ve pazar güvenliği sağlanmıştır. *Ultra vires* hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Yıldız*, Burçak: "TTK Tasarısı'nda Şirketlerin Ehliyeti ve Bu Bağlamda TTK m. 137 Hükmündeki 'Ultra Vires' Sınırlamasının Yerindeliğinin Değerlendirilmesi", AÜHFD 2006, C. 55, S. 1, s. 321 vd; *Yıldız*, Burçak: "Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukukî Niteliği", Batider 2011, C. XXVII, S. 3, s. 111 vd.

[732] Bu yönde *Pulaşlı*, 2012, s. 994.

fıkrasının uygulama bulamayacağı görüşündeyiz. Ayrıca şirketin, işletme konusu dışında işlem yapılması sonucu zarara uğraması durumunda, aynı zamanda tek ortağı olan müdüre veya tek ortağın talimat verdiği üçüncü kişi müdüre karşı rücu davası açmayacağı açıktır[733].

III. UNVANI

Tek ortaklı limited şirket, Türk Ticaret Kanunu uyarınca tacir sayılmakta (TTK m. 16/I) ve bu niteliği gereği Kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmekle yükümlüdür (TTK m. 18/I). Türk Ticaret Kanunu'nun 43. maddesinin I. fıkrası gereğince limited şirketler, işletme konusu serbestçe gösterilmek ve 46. madde[734] saklı kalmak koşuluyla, ticaret unvanlarını serbestçe seçebilmektedir[735]. Ancak unvanda "limited şirket" ibaresinin bulunması gerekmektedir. Ayrıca unvanda gerçek bir kişinin adı veya soyadı yer aldığı takdirde, şirket türünü gösteren ibareler, baş harflerle veya başka bir şekilde kısaltma yapılarak yazılamamaktadır (TTK m. 43/II)[736,737].

---

[733] Bu konuda bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, § 10, III, C.

[734] Türk Ticaret Kanunu'nun 46. maddesi şu şekildedir:

"3. Ekler

Madde 46- (1) Tacirin kimliği, işletmesinin genişliği, önemi ve finansal durumu hakkında, üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına sebep olacak nitelikte bulunmamak, gerçeğe ve kamu düzenine aykırı olmamak şartıyla; her ticaret unvanına, işletmenin özelliklerini belirten veya unvanda yer alan kişilerin kimliklerini gösteren ya da hayalî adlardan ibaret olan ekler yapılabilir.

(2) Tek başlarına ticaret yapan gerçek kişiler ticaret unvanlarına bir şirketin var olduğu izlenimini uyandıracak ekler yapamazlar.

(3) 'Türk', 'Türkiye', 'Cumhuriyet' ve 'Millî' kelimeleri bir ticaret unvanına ancak Bakanlar Kurulu kararıyla konabilir."

[735] Limited şirket, birden fazla işletme işletmesi hâlinde dahi, birden fazla unvana sahip olamamaktadır. Bu yönde bkz. *Roth/Altmeppen*, § 4 Rn. 2.

[736] Bu yönde bkz. HGK. 26.4.2000, E.11–827, K. 808. Bu hükmün kritiği için bkz. *Yongalık,* Batider 2002, s. 6 vd.

[737] Adi şirketin limited şirkette tek ortak olması durumunda (bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. yuk. İkinci Bölüm, § 6, I, D, 1), şirketin unvanında adi şirket ortağının adının yer alıp alamayacağı hususu Alman hukukunda tartışılmıştır. Önceleri A, B ve C şahıslarının "A Limited

Kanun, tek ortaklı limited şirketin, tek ortaklı olma özelliğini belirten bir ekin ticaret unvanında yer almasına ilişkin bir hüküm içermemektedir. Bu şekilde bir ekin unvanda yer almasında bir engel bulunmamaktadır[738]. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere[739], kanaatimizce tek ortaklı limited şirkette birden fazla ortak varmışcasına, unvanında "ortakları" gibi eklerin yer alması Türk Ticaret Kanunu'nun 46. maddesinin I. fıkrası gereğince uygun olmayacaktır. Sicil müdürünün ticaret unvanını bu yönden inceleyip karar vermesi gerekmektedir (TTK m. 32/I ve III)[740].

§ 8 - ORGANLARI

Tek ortaklı limited şirketin -birden fazla ortaklı limited şirkette olduğu gibi- Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen zorunlu organlara[741] sahip olması gerekmektedir. Tek ortaklı şirketin zorunlu kanuni organları genel kurul (TTK m. 616 vd) ve müdür/müdürlerdir[742] (TTK m. 623 vd). Bir limited şirkette zorunlu

---

Şirketi"ni kurmak istemeleri durumunda tescil mahkemeleri (*Registergerichte*) bir kişi unvanının (*Personenfirma*) mevcut olmadığını belirterek tescil talebini reddetmişlerdir (Bkz. Registergericht Mannheim – Handelsregister Abteilung B 362049; *Endlich*, s. 59). Zira kişi unvanının kullanılması durumunda şirketin tüm ortaklarının veya tek bir ortağının adının unvanda belirtilmesi gerekmektedir. Ancak somut olayda limited şirketin ortağı değil, limited şirkete ortak olan adi şirketin ortağının adı limited şirket unvanında yer almaktadır. Bu durumda yeni kurulan limited şirket ancak, "A, B, C Adi Şirketi Limited Şirketi" (*A, B, C Gesellschaft bürgerlichen Rechts GmbH*) kişi unvanını taşıyabilecektir. Adi şirketin bir ortağının adının unvanda mutlaka yer alması isteniyorsa, bu durumda o ortağın en azından limited şirket tescil edilene kadar adi şirket yanında doğrudan limited şirkette ortak olması gerekmektedir. Böylece kişi unvanı için gereken koşullar yerine getirilmiş olmaktadır. Tescilden sonra ise adi şirket ortağı, limited şirketteki payını adi şirkete devredebilmektedir. Ancak 1998 yılında Alman Ticaret Kanunu'nda (HGB) yapılan reformla unvanlara ilişkin hükümler de değiştirilmiş ve kişi – konu unvanı (*Personen-Sachfirmen*) ayrımı anlamını kaybetmiştir (Ayrıntılı bilgi için bkz. *Roth/Altmeppen*, § 4 Rn. 4). Dolayısıyla günümüzde yukarıda belirtilen somut olaya ilişkin olarak, tek ortağı adi şirket olan bir limited şirketin "A Limited Şirketi" unvanını kullanılmasında bir sorun bulunmamaktadır. Bu yönde bkz. *Endlich*, s. 59 vd.

[738] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 65, N. 8–10. Alman ve İsviçre hukukunda da limited şirketin tek ortaklı olduğuna dair bir ekin unvanında yer alma zorunluluğu bulunmamaktadır. Karş. § 4 GmbHG; OR 950.

[739] Bkz. İkinci Bölüm, § 6, II, A, 2.

[740] Bu konuda ayrıca bkz. *Yongalık*, Batider 2009, s. 81.

[741] TMK m. 50 gereğince "tüzel kişinin iradesi organları aracılığıyla" açıklanmaktadır.

[742] *Yıldırım*, Türk Ticaret Kanunu'nda "müdürler" kavramı yerine "müdürler kurulu" kavramının kullanılması daha isabetli olacağını ifade etmektedir. "Kurul" kelimesiyle organ niteliği vurgulanmaktadır. Bkz. *Yıldırım*, Ali Haydar: Türk Ticaret Tasarısına Göre Limited Ortaklık

kanuni organların birinin "uzun süreli" yokluğu, ortaklar veya şirket alacaklıları tarafından limited şirkete karşı fesih davası açılmasına sebep olmaktadır (TTK m. 636/II).

Şirket sözleşmesi ile şirkete zorunlu organlar dışında ek organlar getirilebilmektedir. Ancak genel kurulun ve müdür/müdürlerin devredilemez yetki ve görevlerinin (TTK m. 616 vd 625) bu organlara devredilmemesi gerekmektedir[743].

I. ORGANLAR ARASI İŞLEVLER AYRIMI İLKESİ

Tek ortaklı limited şirketin kanuni zorunlu organlarının incelenmesine geçilmeden önce, organlar arası ilişkinin açıklanmasında fayda bulunmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu "organlar arası işlevler ayrımı" ilkesini benimsemektedir. Başka bir ifade ile Kanun, genel kurul ile müdür/müdürler arasında astlık-üstlük ilişkisini kabul etmemektedir. Her iki organ arasında işlev ayrılığı söz konusudur[744]. "İşlevler ayrılığı demek, her organın kendisine bırakılan alanda, kendisine tanınan işleve bağlı olarak tanınmış bulunan hem devredilemez hem de devredilebilir yetkileri kullanması; bir organın diğerinin alanına müdahale edememesi; işlevlerini ve yetkilerini doğrudan veya dolayısıyla açık ya da örtülü olarak başkasına devredememesi; diğer organın alanında yer alan yetkileri veya bunlardan bazılarını ondan alamaması, diğer organa onu bağlayacak şekilde talimat verememesi demektir"[745]. Bu nedenle genel kurul için "üst organ" sıfatı

Müdürünün Hukukî Durumu, İzmir 2007, s. 25.

[743] Bu yönde *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 587.

[744] Bkz. *Kendigelen*, Abuzer: Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2011, s. 474; *Tekinalp*, Tek, s. 107, N. 11–08.

[745] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 107, N. 11–08.

kullanılamamaktadır[746].

Organlar arası işlevler ayrımı ilkesi İsviçre Borçlar Kanunu'na dayanmakta, fakat Türk Ticaret Kanunu'nda ilkenin daha net düzenlendiği ifade edilmektedir[747]. Zira İsviçre Borçlar Kanunu'nun 804. maddesinin I. fıkrasında genel kurulun şirketin üst organı olduğu açıkça düzenlenmektedir ("*Oberstes Organ der Gesellschaft ist die Gesellschafterversammlung*"). Ancak hükmün gerekçesinde genel kurulun ekonomik riski üstlenen ortakların tümünün yer aldığı bir kurul olması ve temel kararların bu kurulda verilmesi nedeniyle hiyerarşik anlamda değil, kanun tarafından kendisine yüklenen görevler bakımından üst organ niteliğinde olduğu belirtilmektedir. Gerekçe'de yer alan bu ifade nedeniyle İsviçre hukukunda limited şirkette organlar arası eşitlik ilkesinin (*Paritätstheorie*) benimsendiği kabul edilmektedir. Ayrıca her organa İsviçre Borçlar Kanunu'nda devredilemez yetki ve görevler bahşedilmesi de "eşitlik ilkesi"ni desteklemektedir[748].

İsviçre Borçlar Kanunu'nun Gerekçesinde genel kurul ile müdürün özdeş olması durumunda eşitlik ilkesinin anlam kaybettiği belirtilmektedir[749]. Gerçekten de tek ortaklı limited şirkette tek ortak genel kurulu oluşturmakta ve aynı zamanda Türk Ticaret Kanunu'nun 623. maddesinin 1. fıkrası gereğince (başka bir müdür ile birlikte veya başka bir müdür atamaksızın) yönetim ve temsil yetkisini haiz müdür sıfatını taşıması gerekmektedir. Bu durumda genel kurul ve müdür organlarının yetkileri tek bir ortakta birleşmektedir. Her ne kadar yetkiler tek ortakta birleşse de, tek ortağın yetki ve yükümlülüklerini yerine getirmesinde ilgili kurallara uyması

[746] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 616; *Tekinalp*, Tek, s.107 N. 11–06 vd; *Pulaşlı*, 2012, s. 1091 vd.

[747] Bu yönde TTK Gerekçesi, m. 616.

[748] Ayrıntılı bilgi için bkz. Botschaft, s. 3204; *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 587 vd.

[749] Bkz. Botschaft, s. 3205.

gerekmektedir. Ortağın bir kararı hangi sıfatla aldığı da, kararın konusuna göre belirlenmektedir[750]. Benzer şekilde tek ortağın genel kurul aracılığıyla veya genel kurul dışında müdürlere talimat vermesi işlev ayrımı ilkesinin bertaraf edilmesi anlamına gelmemektedir. Zira tek ortak tarafından verilen bu talimatlar bağlayıcı nitelik taşımamakta ve genel kurulu oluşturan tek ortağın müdürlerin görev ve yetkilerini üstlenmiş olduğu anlamına gelmemektedir[751]. Dolayısıyla tek ortaklı şirkette işlevler ayrımı ilkesinin anlamını tamamen kaybetmeyeceği görüşündeyiz.

II. GENEL KURUL

A- NİTELİĞİ

Genel kurul, limited şirkette karar ve irade organıdır[752]. İç organ olarak nitelendirilen genel kurul, ortakların veya temsilcilerinin belirli bir gündemi görüşmek ve karara bağlamak üzere bir araya gelmesinden oluşmaktadır[753]. Ortaklar şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanmaktadırlar (TTK m. 407/I).

Tek ortaklı limited şirkette, tek ortak genel kurulun fonksiyonunu tek başına yerine getirmektedir[754]. Nitekim Türk Ticaret Kanunu'nun 616. maddesinin III. fıkrası gereğince de "tek ortaklı limited şirketlerde, bu ortak genel kurulun tüm yetkilerine sahiptir". Aynı hüküm uyarınca "tek ortağın genel kurul sıfatıyla alacağı kararların geçerlilik kazanabilmeleri için yazılı olmaları şarttır"[755]. Anılan hüküm

[750] Bu yönde *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 1719.

[751] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 107 vd, N. 11–08. Anonim şirkette tek ortağın yönetim kuruluna talimat vermesi durumunda fiili organ niteliğinde olacağı belirtilmektedir. Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 112, N. 11–18. Ayrıca bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, § 10, III, C.

[752] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 407.

[753] Genel kurulun niteliği hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 448 vd.

[754] Bkz. *Michalski*, Bd. I, § 1 Rn. 52.

[755] Bu hüküm sadece tek ortaklı limited şirketlerde uygulanabilmektedir. Başka bir ifade ile bu hüküm örneğin iki ortaklı bir limited şirkette ortaklardan birinin oy hakkından yoksun olması

2009/102/EC sayılı Yönerge'nin 4. maddesine uygun olarak düzenlenmiştir.

Tek ortağın varlığı hâlinde bir "kurul"dan bahsedilemeyeceği ileri sürülmektedir[756]. Ancak Türk Ticaret Kanunu'nun Gerekçesinde tek kişi ile kurul ifadesinin çelişki yaratmadığı, "kurul" ifadesinin "birden çok kişi" anlamının vurgusunu yitirdiği ve "organ"a işaret ettiği belirtilmektedir[757]. *Tekinalp* de tek ortakla "kurul" olamayacağını ileri süren görüşün hukukî açıdan doğru olmadığını ifade etmektedir. Zira "kurul" ifadesi ortak sayısına değil organ kavramına, yazılı karara, kararın kanıtlanması ve benzeri unsurlara dayanmaktadır[758]. Bu bağlamda tek ortaklı limited şirkette genel kurulun tüm yetkilerine sahip olan tek ortak, bu yetkileri "genel kurul olarak toplanarak karara bağlamaktadır"[759]. Tek ortağın genel kurul olarak karar vermesi, kurul olarak çalışması, kararları yazılı hâle getirmesi ve imzalaması demektir[760]. Dolayısıyla tek ortağın yılda en az bir defa, hesap döneminin sona ermesinden itibaren üç ay içinde "genel kurulu" toplaması gerekmektedir (olağan genel kurul – TTK m. 617/I)[761].

---

nedeniyle oy kullanamaması (TTK m. 619) veya ortağın birinin gerçekte "saman adam" olması durumunda uygulanamamaktadır. Bu yönde *Roth/Altmeppen*, § 48 Rn. 41; *Lutter/Hommelhoff*, § 48 Rn 33; *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. II, § 48 Rn. 67.

[756] Bu yönde *Gündoğdu*, s. 244. Özellikle "yönetim kurulu" kavramının birden fazla kişiyi gerektirdiğini ileri süren ve tek ortaklı kurul ifadesini eleştiren görüş için bkz. *Arkan*, Konferans Bildirileri, s. 52; *Bahtiyar*, Mehmet: "TTK Tasarısının Dili ile Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi", TBBD, S. 61, 2005, s. 73; Türkiye Barolar Birliği, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Toplantıları I-II-III, Ankara 2008, s. 78. Aynı şekilde *Moroğlu* da yönetimin bir üyeden oluşması hâlinde kuruldan söz edilmesini eleştirmekte ve anonim şirketlerde yönetim kuruluna ilişkin TTK m. 359/I'in "gerçek ve tüzel kişi bir yöneticisi veya daha fazla kişiden oluşan bir yönetim kurulu" şeklinde değiştirilmesini önermektedir. Bkz. *Moroğlu*, 2009, s. 159.

[757] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 359. Ayrıca genel kurula müdürlerin veya şirket çalışanlarının katılımı da söz konusu olabilmektedir. Bu yönde *Roth/Altmeppen*, § 48 Rn. 42.

[758] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 117, N. 12–12.

[759] Bu yönde bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 163, N. 13–02.

[760] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s.146, N. 12–91.

[761] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 1095.

B- TOPLANTIYA ÇAĞRI

Çok ortaklı limited şirketlerde genel kurulun toplanabilmesi için toplantı gününden en az on beş gün önce ortakların toplantıya çağrılması gerekmektedir (TTK m. 617/II). Birden fazla müdürün bulunması hâlinde başkan olan müdür[762] veya tek müdür varsa o kişi genel kurulu toplantıya çağırmaktadır (TTK m. 617/I ve 624/II). Ancak bu kural tek ortaklı limited şirketler için geçerli değildir. Tek ortaklı limited şirkette genel kurul çağrısız toplanabilmektedir[763]. Zira bütün payların sahipleri veya temsilcileri, aralarında bir itiraz bulunmadığı takdirde, çağrıya ilişkin usule uymaksızın, genel kurul olarak toplanabilmekte ve bu toplantı nisabı var olduğu sürece karar alabilmektedir (TTK m. 617/III, 416/I). Tek ortağın bulunması durumunda anılan hüküm kolayca uygulanabilmektedir. Ayrıca birden fazla ortağı bulunan bir limited şirkette ortaklar toplanmadan ortaklardan birinin gündem maddesi ile ilgili önerisine diğer ortakların yazılı onayları alınmak suretiyle de genel kurul kararları verilebilmektedir (TTK m. 617/IV). Bu şekilde tek ortak da yazılı olarak "sirküler karar"[764] alabilecektir. Dolayısıyla tek ortak her zaman ve her yerde[765] genel kurul olarak karar verebilmektedir[766].

Ancak tek ortağın her zaman ve her yerde genel kurul olarak karar alabilmesi özelliğinden, tek ortaklı limited şirketler bakımından genel kurul toplantısı ve

[762] TTK m. 624/1 gereğince "şirketin birden fazla müdürünün bulunması hâlinde, bunlardan biri, şirketin ortağı olup olmadığına bakılmaksızın, genel kurul tarafından müdürler kurulu başkanı olarak atanır".

[763] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 163, N. 13–02; *Pulaşlı*, 2012, s. 459. Alman ve İsviçre hukukunda tek ortaklı şirkette genel kurulun çağrısız toplanmasının (*Vollversammlung, Universalversammlung*) kural olduğu ifade edilmektedir. Bkz. *Lutter/Hommelhoff*, § 48 Rn. 34 - *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 483, N. 359.

[764] Ayrıntılı bilgi için bkz. TTK Gerekçesi, m. 627.

[765] Aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde genel kurul, şirket merkezinin bulunduğu yerde toplanmaktadır (TTK m. 409/III).

[766] Bu yönde *Sayın*, s. 116 - *Kalss/Nowotny/Schauer*, s. 1070 - *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. II, § 48 Rn. 66; *Bachmann*, Gregor: "Die Einmann-AG", NZG 2001, s. 967.

kurulda karar alınmasına ilişkin hükümlerin pratik bir anlam ifade etmeyeceği sonucu çıkarılmamalıdır[767]. Zira tek ortağın her yıl hesap döneminin sona ermesinden itibaren üç ay içerisinde olağan genel kurul toplantısı yapması gerekmektedir (TTK m. 617/I). Ayrıca müdür sıfatıyla tek ortak veya ortak olmayan müdürler kurulu başkanı genel kurulun toplantıya çağrılması yoluna da başvurabilir (TTK m. 617/I)[768]. Bu yola tek ortağın, müdürler ile şirket çalışanlarının ve/veya denetçinin genel kurul toplantısına katılmasını istemesi durumunda başvurabilecektir[769]. Bununla birlikte Türk Ticaret Kanunu'nun 600. maddesinin III. fıkrası gereğince bir esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı bulunması hâlinde, pay intifa hakkı sahibi tarafından temsil edilmektedir[770]. Pay üzerinde kurulan rehin sözleşmesi ile oy hakkı rehin alacaklısına tanınmış olabilir. Dolayısıyla bu şekilde oy hakkının intifa hakkı sahibi veya rehin alacaklısı tarafından kullanılacağı kararlaştırılmış ise çağrılı genel kurul yapma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır[771]. Oy hakkına sahip intifa veya rehin hakkı sahipleri genel kurul toplantısına gelmemişlerse, söz konusu paylar genel kurulda temsil edilmemiş sayılmaktadır[772].

C- ÇALIŞMA ŞEKLİ

Genel kurulun oluşturduğu irade, limited şirketin iradesidir[773]. Dolayısıyla tek

---

[767] Bu hükümlerin anlam ifade etmeyeceği yönünde *Sayın*, s. 116; *Gündoğdu*, s. 253.

[768] Bu yönde *Sayın*, s. 116; *Gündoğdu*, s. 253.

[769] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 169, N. 13–17 - *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. II, § 48 Rn. 66.

[770] *Tekinalp*, limited şirkette intifa hakkı sahibinin kanunen oy hakkını haiz olmadığını ifade etmekte ve bu görüşünü TTK m. 584'e dayandırmaktadır. Bkz. *Tekinalp*, Bağlam, s. 24 N. 2–17.

[771] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 169, N. 13–17; *Pulaşlı*, 2012, s. 459. Yukarıda da belirtildiği üzere (Üçüncü Bölüm, § 7, II, A) başkan olan müdür genel kurulu toplantıya çağırmaktadır (TTK m. 624/II). Başkan olan müdürün ortak olması zorunlu değildir (TTK 624/I). Genel kurulun toplantıya çağrılması zorunlu olan hâllerde, ortak olmayan başkan genel kurulu toplantıya çağırmaz ise, tek ortak mahkemenin izniyle genel kurulu toplantıya çağırabilecektir (TTK m. 617/III ve 410/II).

[772] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 164, N. 13–03.

[773] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 165, N. 13–07.

ortaklı limited şirketin iradesi tek ortağın kararı ile oluşmaktadır[774]. Genel kurula katılma ve oy kullanma limited şirket ortağının vazgeçilemez haklarındandır[775]. Tek ortakla birlikte limited şirket kendi payına sahip ise, Kanun gereğince paydan doğan haklarının donması nedeniyle genel kurulda oy kullanamamaktadır (TTK m. 612/IV)[776].

Genel kurulda kararlar Türk Ticaret Kanunu'nun 620. maddesi gereğince toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınmaktadır. Ancak "önemli kararlar" başlıklı 621. maddede temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması hâlinde alınabilecek kararlar sayılmaktadır[777]. Bu hükümler çerçevesinde tek ortağın birden

[774] Bu yönde *Roth/Altmeppen*, § 48 Rn. 41.

[775] Bu yönde bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 1067; *Tekinalp/Poroy/Çamoğlu*, N. 1680b. Tek ortak bu hakkını temsilcisi aracılığıyla da kullanabilmektedir (TTK m. 617/III). Gerçek kişi ortağın temsilci Borçlar Kanunu'nun 40 ve devamı maddeleri gereğince atanacaktır. *Tekinalp*'e göre temsilci yazılı olarak yetkilendirilmelidir. Temsil konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 179, N. 13–45; *Pulaşlı*, 2012, s. 481.

[776] Ayrıntılı bilgi için bkz. yuk. Birinci Bölüm, § 3, I, A.

[777] "Önemli kararlar

Madde 621- (1) Aşağıdaki genel kurul kararları, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması hâlinde alınabilir:

a) Şirket işletme konusunun değiştirilmesi.

b) Oyda imtiyazlı esas sermaye paylarının öngörülmesi.

c) Esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılması, yasaklanması ya da kolaylaştırılması.

d) Esas sermayenin artırılması.

e) Rüçhan hakkının sınırlandırılması ya da kaldırılması.

f) Şirket merkezinin değiştirilmesi.

g) Müdürlerin ve ortakların, bağlılık yükümüne veya rekabet yasağına aykırı faaliyette bulunmalarına genel kurul tarafından onay verilmesi.

h) Bir ortağın haklı sebepler dolayısıyla şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulması ve bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebepten dolayı şirketten çıkarılması.

ı) Şirketin feshi.

(2) Kanunda belli kararların alınabilmesi için ağırlaştırılmış nisap aranıyorsa, bu nisabı daha da ağırlaştıracak şirket sözleşmesi hükümleri, ancak şirket sözleşmesinde öngörülecek çoğunlukla kabul edilebilir."

fazla esas sermaye payına sahip olması durumunda (TTK m. 583/III), paylarının tümünü genel kurulda temsil edip edemeyeceği sorusu ortaya çıkmaktadır. *Tekinalp*'e göre tek ortağın tüm payları ile genel kurula katılma zorunluluğu bulunmamaktadır[778]. Ancak kararların alınabilmesi için Kanun'da öngörülen nisabın sağlanması gerekmektedir. *Pulaşlı* ise, çağrısız genel kurulda tüm payların temsil edilmesinin gerekli olduğunu[779] ifade ederek, tek ortağın paylarının sadece bir kısmıyla genel kurula katılmasının olanaklı olmadığını ileri sürmektedir. Yazara göre tek ortağın bir kısım paylarıyla genel kurula katılması tek ortaklı şirket kavramı ve gerçeğiyle bağdaşmamakta, bu durumun hukukî bir anlamı bulunmamakta ve ortağa meşru bir yarar sağlamamaktadır[780].

Tekinalp, tek ortağın paylarını bölüp[781] farklı kişilere temsil yetkisi vererek[782] farklı yönlerde oy kullanamayacağını, çünkü bu hususa "tek ortak gerçeği"nin izin vermediğini ifade etmektedir[783]. Türk Ticaret Kanunu'nun 618. maddesinin I. fıkrası da oy hakkının esas sermaye paylarının itibarî değerine göre hesaplanacağını ve her ortağın en az bir oy hakkına sahip olduğunu belirterek, oy hakkını paya değil pay sahibine bağlamaktadır[784]. Dolayısıyla ortağın genel kurulda değişik yönde oy

[778] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 163, N. 13–02.

[779] Ancak TTK m. 416/I gereğince genel kurulun çağrısız toplanması için bütün ortakların bir arada bulunması gerekmektedir. Hüküm bütün payların temsil edilmesini aramamaktadır.

[780] Konuyu anonim şirketler bakımından ele alan *Pulaşlı*, payların bir kısmının temsilen genel kurula katılmanın hazır bulunanlar listesinin kapsamı ve amacıyla da bağdaşmadığını ileri sürmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 460 ve 502.

[781] Limited şirketlerde ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olması TTK m. 583/III gereğince olanaklıdır.

[782] TTK m. 617/III gereğince her ortak kendisini genel kurulda ortak olan veya olmayan bir kişi aracılığıyla temsil ettirebilir.

[783] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 163, N. 13–02; *Pulaşlı*, 2012, s. 460.

[784] Anonim şirketler açısından da aynı ilke benimsenmektedir. Bkz. TTK m. 434; TTK Gerekçesi, m. 434; *Teoman*, Ömer: "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkı", Batider 2009, C. XXV, S. 3, s. 8 vd.

kullanabilmesi, bu hüküm gereğince de olanaklı gözükmemektedir[785].

D- YETKİLERİ VE KARAR ALINMASI

1. Genel Olarak

Kanun koyucu, Türk Ticaret Kanunu'nun 616. maddesinde genel kurulun yetkilerini bentler hâlinde sayma yoluna başvurmuştur. Anılan maddede genel kurulun yetkileri iki grupta toplanmaktadır:

Maddenin I. fıkrasında genel kurulun devredilemez yetkileri sayılmaktadır. Bu hüküm uyarınca genel kurul, şirket sözleşmesinin değiştirilmesi, müdürlerin, topluluk denetçisi ile denetçilerin atanmaları ve görevden alınmaları, yılsonu finansal tabloları ile yıllık faaliyet raporunun onaylanması, kâr payı hakkında karar verilmesi, kazanç paylarının belirlenmesi, müdür/müdürlerin ücretinin/ücretlerinin belirlenmesi ve ibrası, esas sermaye paylarının devirlerinin onaylanması, ortağın şirketten çıkarılması için mahkemeden istemde bulunulması, müdürün/müdürlerin, şirketin kendi paylarını iktisabı konusunda yetkilendirilmesi veya böyle bir iktisabın onaylanması, şirketin feshi konularında ve kanun veya şirket sözleşmesi ile yetkilendirildiği ya da müdürlerin kendisine sunduğu konularda karar vermesi gerekmektedir.

Maddenin II. fıkrasında ise şirket sözleşmesinde öngörülmeleri koşuluyla "devredilemez" niteliği kazanan genel kurul kararlarını düzenlenmektedir. Şirket sözleşmesi uyarınca genel kurulun onayının arandığı hâller ile müdürlerin

[785] Bu konuda bkz. *Teoman*, Batider 2009, s. 8 ve 10. Ayrıca karş. OR 806, GmbHG § 47/II. Alman hukukunda, ortağın farklı yönde oy kullanıp kullanamayacağı tartışmalıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Endlich*, s. 151; *Lutter/Hommelhoff*, § 47 Rn. 9. Hâkim görüş, ortağın birden fazla paya sahip olması durumunda farklı yönde oy kullanılabileceğini kabul etmektedir. Bu yönde *Roth/Altmeppen*, § 47 Rn. 29.

faaliyetlerinin onaylanması, önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım haklarının kullanılması hakkında karar verilmesi, esas sermaye payları üzerinde rehin hakkı kurulmasına ilişkin onayın verilmesi, yan edim yükümlülükleri hakkında iç yönerge çıkarılması, müdürlerin ve ortakların şirkete karşı bağlılık yükümü veya rekabet yasağı ile bağdaşmayan faaliyetlerde bulunabilmelerinin onayı için gereken iznin verilmesi (TTK m. 613/IV), bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerden dolayı şirketten çıkarılması konuları şirket sözleşmesinde öngörülmeleri koşuluyla genel kurulun devredilemez yetkisi niteliğini kazanmaktadır.

Tek ortağın bulunması sebebiyle bazı kararların genel kurulda alınamaması olanaklıdır. Tek ortağın genel kurul sıfatıyla bir ortağın ortaklıktan çıkarılması (TTK m. 616/I, h), esas sermaye pay devirlerini onaylaması (TTK m. 616/I, g) teknik olarak olanaklı gözükmemektedir[786]. Tek ortaklı genel kurulun oydan yoksunluk hâllerinde de karar alıp alamayacağı Türk hukuku açısından tartışılabilir.

2. Oydan Yoksunluk Hâlinde Genel Kurul Kararları

a. Türk Hukuku

Türk Ticaret Kanunu'nun 619. maddesi gereğince (1) müdürlerin ibralarına ilişkin kararlarda, herhangi bir şekilde şirket yönetimine katılmış bulunanlar, (2) şirketin kendi esas sermaye payını iktisabına ilişkin kararlarda, esas sermaye payını devreden ortak ve (3) ortağın bağlılık yükümüne veya rekabet yasağına aykırı faaliyetlerde bulunmasını onaylayan kararlarda, ilgili ortak; oy kullanamamaktadır. Hükmün lâfzî yorumundan tek ortağın belirtilen durumlarda genel kurulda oy kullanamayacağı ve bu nedenle genel kurul olarak karar veremeyeceği

[786] Bu yönde *Sayın*, s. 116.

anlaşılmaktadır. Ancak bir görüşe göre oydan yoksunluğa ilişkin düzenlemeler tek ortaklı limited şirketlerde uygulama alanı bulmamaktadır. Nitekim şirketin ve ortakların korunmasını gerektiren bir durum söz konusu değildir[787].

Kanaatimizce tek ortağın bağlılık yükümü ve rekabet yasağına ilişkin kural tek ortağa uygulanamamaktadır. Zira ortaklar için rekabet yasağı sadece şirket sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunması durumunda geçerlidir (TTK m. 613/II)[788]. Bağlılık yükümü de esasen diğer ortakları korumak için getirilmiştir[789]. Bu nedenle ortaklara, istedikleri takdirde, yükümlülüğü kaldırma hakkı tanınmıştır. Ancak tek ortaklı şirkette, korunması gereken "ortaklar menfaati" bulunmamaktadır. Ayrıca tek ortağın şirket sözleşmesine koyacağı bir kayıt ile bağlılık yükümlülüğü genel kurul kararına ihtiyaç olmaksızın kaldırabilecektir. Bu nedenle tek ortağın bu konularda karar almasını engellemenin şirkete bir faydası olmayacaktır[790]. Aynı husus tek ortağın şirkete pay devrinde de söz konusu olmaktadır.

Oydan yoksunluk hâllerinden müdürün ibrası ise konumuz bakımından ayrı bir önem taşımaktadır (TTK m. 619/I). Müdürün ibrası (TTK m. 616/I, f) bakımından tek ortaklı limited şirketlerin tek ve birden fazla müdürü olan limited şirket şeklinde ikiye ayrılarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Tek müdürlü limited şirketlerde müdür ibra edilemeyecektir. Zira Türk Ticaret Kanunu'nun 619. maddesi gereğince şirket yönetimine katılan kişi, kendisinin ibrasına ilişkin kararda oy

[787] Bu yönde *Yıldırım*, s. 166.

[788] Şirket sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunsa dahi, tek ortaklı şirketlerde tek ortağın rekabet yasağına tâbi olmadığı kabul edilmektedir. Bu yönde bkz. BGH 28. 09. 1992, BB 92, 2384.

[789] Bu yönde bkz. *Winter*, Martin: "Eigeninteresse und Treuepflicht bei der Einmann-GmbH in der neueren BGH-Rechtsprechung", ZGR 1994, s. 578.

[790] Alman hukukunda klasik ve hâkim görüş tek ortaklı limited şirketin iradesinin, tek ortağın iradesinden ayrı veya farklı olmadığını belirtmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Winter*, s. 578.

kullanamamaktadır. Dolayısıyla aynı zamanda müdür olması zorunlu olan tek ortak (TTK m. 623/I)[791] kendisi hakkında ibra kararı verememektedir.

Müdürün genel kurulda ibra edilememesi sadece tek ortaklı limited şirkete özgü bir sorun değildir. Nitekim 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu uyarınca da iki ortaklı bir limited şirkette her iki ortak "müdür" yetkisini kullanıyorsa[792] ibra kararını alma olanağı bulunmamaktaydı[793]. *Karayalçın*, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na ilişkin ortakların tümünün şirketi yönetmesi hâlinde ibra kararının gerekmediğini belirtmektedir. Ayrıca yazar, ibra konusunda ortaklar arası sonradan uyuşmazlık çıkması durumunda, ortağın şirketten çıkarılması, çıkması veya şirketin feshi yollarına başvurulabileceğini belirtmektedir[794].

Tekinalp ve *Pulaşlı*'ya göre tek ortaklı şirkette genel kurulun tek müdürün ibrası kararını alamaması, ibranın verilmediği yönünde değerlendirilmemelidir[795]. Bu yönde bir kararın alınamamasının şirket alacaklılarının haklarına bir etkisi bulunmamaktadır[796].

Birden fazla müdürü olan tek ortaklı limited şirkette tek ortak olan müdür hakkında yukarıda açıklananlar geçerlidir. Başka bir ifade ile tek ortak genel kurul

---

[791] Alman hukukunda ortağın müdür sıfatını haiz olması durumunda ortak-müdür (*Gesellschafter-Geschäftsführer*) ifadesi kullanılmaktadır. Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 46 Rn. 6. Müdürler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, § 8, III.

[792] Nitekim 6762 sayılı TTK m. 540/I gereğince aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortaklar hep birlikte müdür sıfatıyla şirket işlerini idare ye ve şirketi temsile mezun ve mecburdurlar. Dolayısıyla 6762 sayılı TTK döneminde de esas sözleşme veya genel kurul kararı ile aksi kararlaştırılmadıkça limited şirket genel kurulu ile yönetim ve temsil organı özdeş olmaktadır. Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 1719.

[793] Bkz. *Çevik*, O. N., s. 314.

[794] Bkz. *Karayalçın,* C. II, s. 364. Tüm ortakların müdür olması durumunda, her ortağın ibrası için diğer ortakların karar almaları da olanaklıdır. Dolayısıyla her ortak kendisi dışında diğer müdürlerin ibrasına karar verebilecektir. Bu yönde *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. II, § 47 Rn. 126.

[795] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 164, N. 13–04; *Pulaşlı*, 2012, s. 461.

[796] Bu yönde *Pulaşlı*, 2012, s. 461.

sıfatıyla ortak olan müdürün ibrasına karar verememektedir. Ancak tek ortak genel kurul sıfatıyla ortak olmayan müdür veya müdürlerin ibrasına karar verebilmektedir.

Tek ortağın aynı zamanda müdür olması zorunluluğu nedeniyle, müdürün ücretlerinin belirlenmesi konusu da önem arz etmektedir (TTK m. 616/I,f). Tek müdüre ücret adı altında yapılan yüksek ödemeler sermayenin geri ödenmesi kapsamında değerlendirilmektedir (TTK m. 601/I). Bu nedenle müdürün ücretinin yüksek olmaması gerekmektedir. Tek ortak, ortak olmayan bir kimseyi müdür olarak seçmiş olsa idi ona ne ödeyecekse, (müdür olan) kendisine de benzer bir ücret ödemelidir[797].

b. Alman Hukuku

Alman hukukunda oy hakkından yoksunluk nedeniyle ortağın oy kullanma yasağının (*Stimmverbot, Ausschluss vom Stimmrecht* - § 47/IV GmbHG) iki istisnası olduğu kabul edilmektedir: tek ortaklı şirket ve yasağın tüm ortakları kapsaması durumu[798]. Kanunda oydan yoksunluk hâlleri, genel kurulun kararları alırken, şirket menfaatini gözetmesi ve şirket malvarlığını koruması gerektiği düşüncesiyle düzenlenmiştir[799]. Ancak genel kurulun hiç karar alamaması nedeniyle şirket iradesinin oluşamaması gibi bir sonucun ortaya çıkması istenmemektedir[800]. Oydan yoksunluk hâlleri birden fazla ortağın bulunduğu ve diğer ortakların oy verebilecek

[797] Bkz. *Yıldırım*, s. 39.

[798] Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 47 Rn. 78; *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. II, § 47 Rn. 125, s. 1372.

[799] Oydan yoksunluk hâli ayrıca kişinin kendisiyle işlem yapma (*Insichgeschäft*) ve kendi davasında yargıç olması (*Verbot, sich zum Richter in eigener Sache zu machen*) yasağına dayanmaktadır. Bu yönde bkz. *Altmeppen*, Holger: "Gibt es Stimmverbote in der Einmann-Gesellschaft?", NJW 2009, s. 3757.

[800] Bu yönde bkz. OLG München, 03.03.2010, 7 U 4744/09; BGH 12. 7. 2011 - II ZR 58/10; BGH 24. 10. 1988, BGHZ 105,324 vd; *Roth/Altmeppen*, § 47 Rn. 78; *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. II, § 47 Rn. 126, s. 1372.

durumda olmaları hâlleri için geçerlidir[801]. Bu nedenle tek ortaklı şirketlerde oydan yoksunluk hâli söz konusu olmamaktadır[802,803]. Ortak olan müdürün ibrasında[804] (*Entlastung*) olduğu gibi diğer oydan yoksunluk hâllerinde, tek ortak karar verebilmektedir. Hatta tek ortağın, şirketin kendisine karşı olan tazminat hakkından vazgeçmesine yönelik kararlar da verebileceği kabul edilmektedir[805].

Türk hukuku açısından da Alman hukuku örnek alınarak, oydan yoksunluk hâllerinin tek ortaklı şirketler açısından geçerli olmayacağı ve tek ortağın bu konularda da karar alabileceği kabul edilebilir. Bu görüş, uygulamada ortaya çıkabilecek karışıklıkları önlemede yardımcı olabilecektir.

E- KARARIN GEÇERLİLİK KAZANMASI

Genel kurul kararlarının geçerlilik kazanabilmeleri için yazılı olmaları

---

[801] Bu yönde bkz. *Altmeppen*, s. 3757.

[802] Bu yönde bkz. OLG München, 03.03.2010, 7 U 4744/09; BGH 12. 7. 2011 - II ZR 58/10; BGH 24. 10. 1988, BGHZ 105,324 vd. Kararlarda oydan yoksunluk hâlini düzenleyen hükmün koruma alanının tek ortağın kendisiyle yaptığı işlemleri kapsamadığı belirtilmiştir. Hükmün amacı şirket malvarlığını –tüm ortakların menfaatleri yararına- her bir ortağa karşı korumaktır. Amaç şirket alacaklılarını korumak değildir. Tek ortaklı şirkette tek ortak ile ortaklar topluluğu (*Gesellschaftergesamtheit*) menfaat çatışmasında bulunmamaktadırlar. Bu nedenle oydan yoksunluk hâli, tek ortaklı şirketler bakımından söz konusu olmamaktadır. Ayrıca bkz. *Bachmann*, s. 968. Aynı yönde Avusturya hukuku bakımından bkz. *Kalss/Nowotny/Schauer*, s. 1004.

[803] Hâkim görüş bu yönde olmakla birlikte, bazı yazarlar oydan yoksunluk hâllerini ikiye ayırmakta ve ortağın kendi kendine işlemi (*Insichgeschäft*) söz konusu ise oydan yoksunluk hâlinin olmayacağı, ancak tek ortağın kendi davasında yargıç olması durumu söz konusu ise oy kullanamayacağı ileri sürülmektedir. Bu yönde *Schmidt* bkz. *Scholz*, GmbHG § 47 Rn 105. Ancak *Schmidt* bir diğer eserinde hâkim görüşü kabul etmektedir. Bu yönde bkz. *Schmidt*, Gesellschaftsrecht, s. 851. Ayrıca bu yönde bkz. OLG München, 03.03.2010, 7 U 4744/09.

[804] Tek ortağın, tek müdür olmasında ibraya gerek olup olmadığı Alman hukukunda tartışılmıştır. Bu durumda ibranın gereksiz ve lüzumsuz bir kendi kendine övünme (*Selbstlob*) şekli olduğu görüşü ortaya atılmıştır. Ancak tek ortak dışında başka müdürlerin de olması durumunda diğer müdürlerin ibralarının nasıl olacağı sorunu ortaya çıkmaktadır. Anılan görüşe göre her müdürün ayrı ayrı ibrası (*Einzelentlastung*) yoluna başvurulacaktır. Nitekim tek ortak-müdür oy kullanamadığı için müdürlerin bir bütün olarak ibraları söz konusu olamamaktadır. Bu durum da ortak olmayan diğer müdürlerin ibra edilememelerine neden olacaktır. Bir diğer görüş ise, tek ortaklı şirkette ibra her ne kadar sembolik bir karakter gösterse ve gereksiz gibi gözükse de, zararsız olduğunu ve tek ortağın (genel kurul sıfatıyla) bu yönde bir karar verebileceğini ileri sürmektedir. Tek ortak, ibradan vazgeçebilir ancak vazgeçmezse de ibra geçersiz değildir. Bu yönde bkz. *Bachmann*, s. 968.

[805] Bu yönde bkz. *Altmeppen*, s. 3758; *Bachmann*, s. 968.

gerekmektedir (TTK m. 616/III)[806]. Bu şekilde hukukî güvenlik sağlanmakta ve kamu aydınlatılmaktadır[807]. Ayrıca yazılı olma koşulu ile tek ortağın iradesinin hangi andan itibaren genel kurul kararı olarak nitelendirileceği de düzenlenmiş bulunmaktadır.

Moroğlu, Türk Ticaret Kanunu'nun 616. maddesinin III. fıkrasına benzer bir düzenleme içeren anonim şirketlere ilişkin 408. maddenin III. fıkrasını eleştirmekte ve tek ortağın alacağı kararların geçerlilik kazanabilmeleri için yalnızca yazılı olmalarının yeterli bulunmasının sakıncalı olduğunu ifade etmektedir. Zira yazara göre tek ortağın hakkını kötüye kullanması mümkün olup kararların geçersizliğinin dava edilebilirliğinde sorunlar çıkabilecektir. Bu nedenle *Moroğlu*, tek ortak tarafından alınan kararların yazılı olmaları koşuluyla birlikte ticaret siciline tescil ve ilan edilerek aleniyet kazanmaları gerektiğini ileri sürmektedir[808].

Aynı şekilde *Kendigelen* de birden fazla ortaklı limited şirkette de genel kurul kararlarının yazılı olması gerektiği koşulu dikkate alındığında maddedeki ifade tarzının yerinde olmadığını belirtmektedir. Yazar, tek ortağın her zaman için yazılı bir karar almasında engel olmadığını, bu nedenle aleniyetin sağlanması ve kötüye kullanmaların engellenmesi için tek ortaklı limited şirkette genel kurul kararının geçerliliğinin ticaret siciline tescili koşuluna bağlamanın yerinde olacağını ileri sürmektedir[809].

Kanun hükmünün "yazılı olma" ifadesi ile ne anlatmak istediği tam

[806] Alt Komisyon Raporunda bu şekilde genel kurul kararlarının teşhisinin sağlandığı ve kötüye kullanmaların önlenmesinin amaçlandığı belirtilmiştir. Bkz. *Gündoğdu*, s 253 vd.

[807] Bkz. *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. II, § 48 Rn. 66.

[808] Bkz. *Moroğlu*, 2009, s. 210 vd.

[809] Bu yönde *Kendigelen*, s. 463, dn. 66.

anlaşılmamaktadır. Zira zaten tüm limited şirket genel kurullarında alınan kararların tutanağa[810] geçirilmesi gerekmektedir (TTK m. 617/III ve 422). Bu tutanağın ayrıca toplantı başkanı tarafından imzalanması gerekmektedir. Aksi takdirde tutanak geçersiz sayılmaktadır. Her ne kadar tek ortaklı genel kurulda toplantı başkanı bulunmasa da tutanağın tek ortak tarafından imzalanmasının uygun olacağı kanaatindeyiz[811]. Ayrıca Türk Ticaret Kanunu'nun 422. maddesinin II. fıkrası gereğince, müdür/müdürler, tutanağın noterce onaylanmış bir suretini derhâl ticaret sicili memurluğuna vermek ve bu tutanakta yer alan tescil ve ilana tâbi hususları tescil ve ilan ettirmek ve tutanağı şirketin internet sitesine koymakla yükümlü tutulmaktadır. Bu şekilde tek ortaklı genel kurul kararı, çok ortaklı limited şirketlerde olduğu gibi aleniyet kazanmaktadır. Dolayısıyla *Moroğlu* ve *Kendigelen*'in eleştirilerine katılmamaktayız[812].

Benzer bir düzenlemenin olduğu Alman hukukunda[813] da genel kurul kararlarının yazılı olmasından, herhangi bir kâğıda yazılmasının anlaşılamayacağı, bir tutanağa (*Protokoll*) geçirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bu şekilde tutanağa kararın verildiği yer, gün ve kararın içeriğinin yazılması gerekmektedir. Kararların tutanağa geçirilmemesi alınan kararların geçerliliğini etkilememektedir. Tutanak sadece ispat aracıdır[814]. Tutanağı tek ortağın düzenlemesi zorunlu değildir. Üçüncü

[810] TTK m. 422/I gereğince "tutanak, pay sahiplerini veya temsilcilerini, bunların sahip oldukları payları, gruplarını, sayılarını, itibarî değerlerini, genel kurulda sorulan soruları, verilen cevapları, alınan kararları, her karar için kullanılan olumlu ve olumsuz oyların sayılarını içerir. Tutanak, toplantı başkanlığı ve Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanır; aksi hâlde geçersizdir".

[811] İmzaya ilişkin düzenlemenin tek ortaklı şirkette uygulanamayacağına ilişkin bkz. *Gündoğdu*, s. 244.

[812] Ayrıca bkz. bu yönde *Gündoğdu*, s. 244 vd.

[813] Karş. § 48/III GmbHG. Bu hüküm gereğince tek ortak tarafından alınan kararların derhâl/gecikmeksizin yazılı şekilde tutanağa geçirilmesi gerekmektedir.

[814] Bu yönde bkz. *Windbichler*, s. 231, Rn. 41.

bir kişi –özellikle müdür- tutanağı düzenleyebilmektedir[815]. (Türk Ticaret Kanunu'nda açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte) Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 48. paragrafının III. fıkrasında tek ortağın tutanağı imzalaması gerektiği de düzenlenmektedir. Aynı kuralın hukukumuz bakımından da kabul edilmesi uygun olacaktır. Tek ortak (limited şirketin adına değil) kendi adına tutanağı imzalamalıdır.

Genel kurul kararının ne zaman yazıya dökülmesi gerektiği de Kanun'da açıkça belirtilmemiştir. Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 48. paragrafının III. fıkrası gereğince ise kararın "derhâl/gecikmeksizin" (*unverzüglich*[816]) tutanağa geçirilmesi gerekmektedir.

Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 48. maddesinin III. fıkrasına aykırılığın sonuçları Kanun'da düzenlenmemektedir. Alman Limited Şirketler Kanunu Hükümet Tasarısı'nın[817] (*Regierungsentwurf*) 48. paragrafının V ile III. fıkralarında yazılı şekil koşuluna uymayan kararların mutlak butlanla batıl (*nichtig*) olduğu düzenlenmiştir. Ancak bu hüküm Reform Kanununa alınmamıştır. Zira kanun koyucu, tutanağa geçirilmeyen ancak ortağın bağlı olduğu kararların sonradan ortak tarafından geçersizliğinin ileri sürülmesine olanak tanımak istememiştir[818]. Alman kanun koyucusu bu şekilde, (Türk kanun koyucusundan farklı olarak) kararın tutanağa geçirilmesinin geçerlilik koşulu olmadığını ifade etmektedir[819]. Dolayısıyla Alman

[815] Bu durumda Alman hukukunda hâkim görüş tutanağı düzenleyen kişinin tutanağı imzalaması gerektiği kanaatindedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. II, § 48 Rn. 67.

[816] Kavram için bkz. § 121 BGB.

[817] Bkz. BT-Drucks 8/1347, s. 11.

[818] Bu yönde bkz. *Şehirali Çelik*, s. 192 vd – BT-Drucks 8/3908, s. 75; *Roth/Altmeppen*, § 48 Rn. 44; *Michalski*, Bd. I, §1 Rn. 52 ve § 48 Rn. 31 vd; *Ulmer/Habersack/Winter*, § 48 Rn. 70.

[819] Bu yönde bkz. *Roth/Altmeppen*, § 48 Rn. 44; *Lutter/Hommelhoff*, § 48 Rn. 36.

hukukunda genel kurul kararı, yazılı olmasa dahi geçerli kabul edilmektedir[820]. Ancak hükme aykırılık Alman hukukunda yaptırımsız kalmamaktadır. Karar, tutanağa geçirilmedikçe ve imzalanmadıkça, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ispat edilememektedir[821]. Üçüncü kişiler de yazılı olmayan genel kurul kararlarına başvuramamaktadırlar. Ayrıca şirket ve ortağın kendi menfaatinde olan kararlara, bu kararlar tutanağa geçirilmedikçe, başvuramayacakları ileri sürülmektedir[822]. Son olarak tutanağa geçirme ortağın şirkete karşı bir yükümlülüğünü oluşturmaktadır. Bu nedenle şirket, tek ortaktan zararlarının tazminini talep edebilecektir[823].

Türk Ticaret Kanunu ise genel kurul kararlarının yazılı olmasını geçerlilik koşulu olarak kabul etmesi nedeniyle, yazılı olmayan kararlar geçersiz sayılmaktadır (TTK m. 616/III). Bu durumda yazılı olmayan kararların verilmemiş başka bir ifade ile yok hükmünde olduğu kanaatindeyiz.

F- KARARLARIN BUTLAN VE İPTALİ

Anonim şirkette genel kurul kararlarının butlanı (TTK m. 447 vd) ve iptaline (TTK m. 445 vd) ilişkin hükümler kıyas yoluyla limited şirketlere de uygulanmaktadır (TTK m. 622).

Türk Ticaret Kanunu'nun 447. maddesi gereğince özellikle, ortağın, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran; ortağın bilgi alma, inceleme ve

[820] Bu yönde *Ulmer/Habersack/Winter*, § 48 Rn. 70.

[821] Başka ispat araçlarına izin verilmemektedir. Mahkemeler, bu kuralın tek istisnası olarak tutanak yerine geçebilecek yazılı delilleri kabul etmektedir. Bkz. *Ulmer/Habersack/Winter*, § 48 Rn. 70, s. 1592; *Lutter/Hommelhoff*, § 48 Rn. 37.

[822] Bu yönde bkz. *Roth/Altmeppen*, § 48 Rn. 44.

[823] Bkz. *Ulmer/Habersack/Winter*, § 48 Rn. 70; *Lutter/Hommelhoff*, § 48 Rn. 36.

denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran ve limited şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan genel kurul kararları batıl kabul edilmektedir. Bu kararlar baştan itibaren hüküm doğurmamakta ve sonradan da sağlığa kavuşturulamamaktadır. Genel kurul kararlarının batıl olduğu herkes tarafından ileri sürülebilmekte ve mahkemece re'sen dikkate alınması gerekmektedir[824]. Tek ortaklı limited şirketler bakımından tek ortağın da butlanın tespiti davasını açabileceği kanaatindeyiz[825].

Türk Ticaret Kanunu'nun 445. maddesi gereğince ise kanun veya şirket sözleşmesi hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açılabilmektedir. İptal davasını açabilecek kişiler Türk Ticaret Kanunu'nun 446. maddesinde sayılmaktadır. Tek ortaklı limited şirketler açısından tek ortağın toplantıda hazır bulunmuş olması ve olumlu yönde oy kullanmış olması nedeniyle 446. maddenin I. fıkrasının a ve b bendi[826] uyarınca iptal davasını açma olanağı bulunmamaktadır[827]. Aynı şekilde intifa hakkı sahibinin veya rehin alacaklısının da "ortak" sıfatını taşımamaları nedeniyle iptal davası açmaları olanaklı değildir. Dolayısıyla iptal davasını sadece müdürler ve kararların yerine getirilmesi kişisel olarak sorumluluğuna sebep olacak

[824] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 447; *Pulaşlı*, 2012, s. 525.

[825] Bu yönde bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 227, N. 15–03.

[826] TTK m. 446/I/a gereğince "toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçirten" kişiler ile TTK m. 446/I,b uyarınca" toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri iptal davası açabilmektedir.

[827] *Tekinalp*, şirkette tek müdürün tek ortak olması durumunda, müdürün iptal davası açabileceğini ifade etmektedir. Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 227, N. 15–03.

(tek ortak olmayan) müdür açabilecektir (TTK m. 446/I, c ve d)[828].Tek ortağın bu müdürler üzerindeki hâkimiyeti düşünülecek olursa böyle bir davanın ender durumlarda açılacağı ileri sürülmektedir[829].

III. MÜDÜRLER

A- NİTELİĞİ

Limited şirketi yöneten ve temsil eden kişiler "müdür" olarak adlandırılmaktadır[830]. Türk Ticaret Kanunu'nun müdürlere ilişkin hükümlerinin tümü tek ortaklı limited şirkete de uygulanmaktadır. Türk Ticaret Kanunu'nun 623. maddesinin I. fıkrası gereğince şirketin yönetimi ve temsili şirket sözleşmesi ile düzenlenmektedir. Şirket sözleşmesi ile şirketin yönetimi ve temsili, müdür sıfatını taşıyan bir veya birden fazla ortağa veya tüm ortaklara ya da üçüncü kişilere verilmektedir. Ancak anılan hüküm gereğince en azından bir ortağın, şirketi yönetim hakkının ve temsil yetkisinin bulunması gerekmektedir[831]. Bu hüküm ile Türk Ticaret Kanunu, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'ndan farklı olarak "özden organ" (*Selbstorganschaft*) ilkesi[832]yerine "seçilmiş yönetim[833]"(*Drittorganschaft,*

---

[828] *Tekinalp*'e göre müdürler tarafından açılan iptal ve butlanın tespiti davası çok ortaklı şirketlerde ikincil konumda iken, tek ortaklı şirkette birincil konumda yer almaktadır. Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 227, N. 15–03.

[829] *Gündoğdu* bu nedenle tek ortaklı şirketlerde iptal davasının ayrıca düzenlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bkz. *Gündoğdu*, s. 245.

[830] Kavram hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 1720.

[831] 6762 sayılı TTK döneminde özden organ ilkesi benimsenmiş ise de, esas sözleşme veya genel kurul kararı ile limited şirketi temsil ve yönetim yetkisinin tamamen ortak olmayan üçüncü kişilere bırakılmasına izin verilmekteydi (6762 sayılı TTK m. 541). Ayrıntılı bilgi için bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 1719b ve 1721. TTK ile getirilen değişiklik, şirketin yönetim düzeyinde ortaklarca temsil edilmesini temin etmektedir. Bu yönde bkz. *Pulaşlı,* 2012, s. 1108.

Kendigelen, TTK m. 623/I'in 3. cümlesini eleştirmekte ve düzenlemenin profesyonel yönetim anlayışına uymadığını ifade etmektedir. Bkz. *Kendigelen,* s. 473.

[832] "Özden yönetim" ilkesi de denilmektedir. Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 1106. Özden yönetim ilkesi gereğince yönetim hakkı kanunen tüm ortaklara verilmektedir (6762 sayılı TTK m. 540/I). Ayrıntılı bilgi için bkz. TTK Gerekçesi, m. 623; *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 1638a ve 1719 vd; *Pulaşlı*, 2012, s. 1106 vd.

Fremdorganschaft) düzenini kabul etmektedir[834].

Tek ortaklı limited şirkette, Türk Ticaret Kanunu'nun I. fıkrasının son cümlesi nedeniyle, tek ortağın mutlaka temsil ve yönetim yetkisinin bulunması, başka bir ifade ile müdür sıfatını taşıması gerekmektedir[835]. Tek ortak, kendisi ile birlikte üçüncü kişileri müdür olarak şirket sözleşmesi (TTK m. 587/I,h) veya genel kurul kararı ile atayabilmektedir (TTK m. 616/I,b)[836]. Müdür gerçek veya tüzel kişi olabilir. Tüzel kişi adına müdürlük görevini yerine getirmek üzere bir gerçek kişi belirlenir (TTK m. 623/II)[837]. Tek ortak yanında üçüncü bir kişinin veya kişilerin müdür olarak seçilmesi durumunda, müdürlerden biri "müdürler kurulu başkanı" olarak atanmaktadır (TTK m. 624/I). Aksi şirket sözleşmesinde öngörülmedikçe, müdürler kurulunda kararlar çoğunlukla alınmakta, eşitlik durumunda ise başkanın oyu üstün sayılmaktadır (TTK m. 624/III). Bu hüküm dışında limited şirkette bir veya daha fazla müdürün atanmış olması bir önem taşımamaktadır.

---

[833] "Seçimle organ sistemi" de denilmektedir. Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 1719b.

[834] Bu yönde bkz. TTK Genel Gerekçesi, para. 150; *Kendigelen*, s. 472 vd.

[835] Bu yönde bkz. *Gündoğdu*, s 254.

[836] TTK m. 628/I'de şirket müdürlerinden en az birinin yerleşim yerinin Türkiye'de bulunması ve bu müdürün şirketi tek başına temsile yetkili olması gerektiği düzenlenmekteydi. Ancak 6335 sayılı Kanun'un 43. maddesinin 20. bendi gereğince anılan madde yürürlükten kaldırılmıştır. Dolayısıyla şirket müdürünün yerleşim yerinin Türkiye'de bulunma zorunluluğu bulunmamaktadır.

İsviçre Borçlar Kanunu gereğince ise temsil yetkisine sahip olan en az bir kişinin yerleşim yerinin (*Wohnsitz*) İsviçre'de olması aranmaktadır. Bu koşul ortak olan veya olmayan müdür tarafından yerine getirilebilmektedir (OR 814/III). Bkz. *Honsell/Vogt/Watter*, Art. 772 N. 15.

[837] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Reyna*, Yuda/*Anjel*, Süzet: "6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Şirketler", İBD, C. 86, S. 2012/I, s. 189. Maddede 6762 sayılı TTK m. 540/IV'te olduğu gibi tüzel kişi tarafından belirlenen gerçek kişinin tescil ve ilanı zorunluluğuna yönelik bir hüküm öngörülmemiştir. Bu yönde *Kendigelen*, s. 473. Ancak anonim şirketlere ilişkin 359. maddede gerecek kişinin de tescil ve ilan edilmesi gerektiği düzenlenmektedir.

B- YETKİ VE GÖREVLERİ

1. Genel Olarak

Müdürler, kanunla veya şirket sözleşmesi ile genel kurula bırakılmamış bulunan yönetime ilişkin tüm konularda karar almaya, bu kararları yürütmeye ve şirketi temsil etmeye yetkilidir (TTK m. 623/I, III ve 625/I). Ayrıca işlevler ayrımı ilkesi çerçevesinde[838] müdürlerin devredilemez ve vazgeçilemez görevleri de Türk Ticaret Kanunu'nun 625. maddesinde sekiz bent hâlinde sayılmaktadır[839]. Bu hüküm ile birlikte Kanun'un çeşitli maddelerinde de müdürlere yetki ve görevler verilmiştir. Örneğin şirkette ortak sayısının bire düşmesi durumunda müdürün -bu yönde bir bildirimi alması tarihinden başlayarak yedinci günün sonunda kadar- şirketin tek ortaklı olduğunu, tek ortağın adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını Türk Ticaret Kanunu'nun 574. maddesinin II. fıkrası gereğince tescil ve ilan ettirmesi gerekmektedir. Limited şirket paylarının geçişlerinin tescil edilmesi için müdürler ticaret siciline başvurmalıdırlar (TTK m. 598/I)[840].Türk Ticaret Kanunu'nun 624. maddesi, başkan olan müdür veya tek müdürün bulunması hâlinde bu kişinin[841],

---

[838] Bkz. yuk. Üçüncü Bölüm, § 7, I.

[839] Bu yetki ve görevler TTK m. 625/I'de şu şekilde sıralanmıştır:

a) Şirketin üst düzeyde yönetilmesi ve yönetimi ve gerekli talimatların verilmesi.

b) Kanun ve şirket sözleşmesi çerçevesinde şirket yönetim örgütünün belirlenmesi.

c) Şirketin yönetimi için gerekli olduğu takdirde, muhasebenin, finansal denetimin ve finansal planlamanın oluşturulması.

d) Şirket yönetiminin bazı bölümleri kendilerine devredilmiş bulunan kişilerin, kanunlara, şirket sözleşmesine, iç tüzüklere ve talimatlara uygun hareket edip etmediklerinin gözetimi.

e) Küçük limited şirketler hariç, risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesinin kurulması.

f) Şirket finansal tablolarının, yıllık faaliyet raporunun ve gerekli olduğu takdirde topluluk finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun düzenlenmesi.

g) Genel kurul toplantısının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi.

h) Şirketin borca batık olması hâlinde durumun mahkemeye bildirilmesi.

[840] Müdürlere verilen görevler için bkz. örneğin TTK 150, 151, 185, 186, 189, 603/V, 614,

[841] Şirkette tek müdürün bulunması hâlinde, müdürlerin yetki ve görevlerinin tümünü tek müdürün üstleneceği açıktır. Ancak bu hususa rağmen TTK m. 624/II'de tek müdürün aynı yetkilere

genel kurulun toplantıya çağrılması (genel kurul, müdürler tarafından toplantıya çağrılmaktadır - TTK m. 617) ve genel kurul toplantılarının yürütülmesi konularında olduğu gibi, genel kurul başka yönde bir karar almadığı ya da şirket sözleşmesinde farklı bir düzenleme öngörülmediği takdirde, tüm açıklamaları ve ilanları yapmaya yetkili olduğunu belirtmektedir.

Müdür veya müdürlerin çoğunluğu, (müdür olmayan) genel kurul kararı ile atanmayan ticarî temsilci veya ticarî vekili görevden uzaklaştırabilirler. Genel kurul kararı ile atanan ticarî temsilci veya vekilin görevden alınması ve yetkilerinin sınırlandırılması için ise, müdürlerin genel kurulu gecikmeksizin toplantıya çağırmaları gerekmektedir (TTK m. 631/II). Bununla birlikte şirket sözleşmesi ile müdürlere ticarî temsilci ve vekil atama yetkisi verilebilir (TTK m. 631). *Pulaşlı*'ya göre şirketin tek ortaklı olması durumunda şirket sözleşmesi ile yetki verilmeden de tek ortak olan müdür ticarî temsilci ve vekil atayabilecek veya görevden alabilecektir[842].

Müdürlerin yönetim ve temsil yetkisi genel kurul tarafından sınırlandırılabilmektedir (TTK m. 630/I). Dolayısıyla genel kurulu oluşturan tek ortak, müdürlerin yetkilerini her zaman, haklı sebep gerekmeksizin ve mahkemeye başvurmadan (TTK m. 630/II), sınırlayabilmektedir. Tek ortak aynı zamanda tek müdür ise, bu sınırlamanın kendisi için geçerli olmadığı ileri sürülebilir.

2. Temsil Yetkisi

Yukarıda da belirtildiği üzere müdürler şirketi temsil etmektedirler (TTK m.

---

sahip olduğu vurgulanmak istenmiştir. Bu yönde *Kendigelen*, s. 475.

[842] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 1119.

623/I). Şirketi temsil etmeye yetkili kişiler, şirketin unvanı altına imza atarak işlemlerde bulunmaktadırlar (TTK m. 629/I, 372/I). Birden fazla müdürün bulunması durumunda, "çift imza" kuralı geçerlidir (TTK m. 629/I, 370/I). Çift imza kuralı gereğince şirketi temsilen yapılan işlemlerde şirket unvanının altında imza yetkisini haiz iki kişinin imzasının bulunması gerekmektedir. Ancak (imza yetkisini haiz olması zorunlu olan – TTK m. 623/I) tek ortak, şirket sözleşmesiyle çift imza kuralını bütün veya sadece bir takım işler için kaldırabilir (TTK m. TTK m. 629/I, 370/I).

Müdürlerin temsil yetkisinin kapsamı, bu yetkinin sınırlandırılması, imzaya yetkili olan müdürlerin belirlenmesi, imza şekli ile bunların tescil ve ilanı konularında anonim şirketlere ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanmaktadır (TTK m. 629/I). Bu bağlamda müdürler, şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukukî işlemleri, şirket adına yapabilmekte ve bunun için şirket unvanını kullanabilmektedirler (TTK m. 371/I kıyasen). Dolayısıyla temsil yetkisinin sınırını "şirketin amacı ve işletme konusu" oluşturmaktadır.

Müdürlerin temsil yetkisi ayrıca genel kurul sıfatıyla tek ortak tarafından sınırlandırılabilmektedir (TTK m. 630/I). Ancak Türk Ticaret Kanunu'nun 371. maddesine yapılan atıf nedeniyle (TTK m. 629/I) bu sınırlamanın sadece, tescil ve ilan edilmek koşuluyla, şirketin merkez ve şube işleri veya birlikte temsil[843] şeklinde olduğu durumlarda üçüncü kişilere karşı hüküm ifade ettiği anlaşılmaktadır[844]. Aksi hâlde temsil yetkisinin sınırı ancak kötüniyetli oldukları (sınırlamayı fiilen bildikleri)

[843] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 542; *Tekinalp*, Tek, s. 142, N. 12–81 vd.

[844] Bu yönde bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 1110; *Kendigelen*, s. 481.

ispat edilirse üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmektedir[845]. Tek ortakla veya bir müdür ile yapılan işlemlerde, tek ortağın ve müdürün sınırlamayı bildiği kabul edilecektir[846].

Yukarıda da belirtildiği üzere temsil yetkisinin sınırını "şirketin amacı ve işletme konusu" oluşturmaktadır. Dolayısıyla müdürler şirket adına işlem yaparken şirket amacı ve işletme konusu sınırları içinde kalmaya dikkat etmelidir[847]. Aksi takdirde şirket müdür tarafından yapılan işlemle bağlı olmakta (TTK m. 371/II) ve şirketin meydana gelen zararı müdürlere rücu etme hakkı doğmaktadır (TTK m. 371/I kıyasen). Bununla birlikte üçüncü kişinin, yapılan işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu, başka bir ifade ile kötüniyetli olduğu, ispat edilebilirse, şirket yapılan işlemle bağlı olmaktan kurtulabilmektedir (TTK m. 371/II)[848]. Burada dikkat edilmesi gereken husus, müdürün kendisi veya tek ortakla şirket adına işlem yaptığı durumlardır. Bu durumlarda müdürün kendisi veya tek ortak üçüncü kişi sayılmamakta, işlemin şirketin amacı ve işletme konusu dışında kaldığı konusunda – ispata gerek kalmaksızın- kötüniyetli olduğu kabul edilmektedir[849]. Zira müdür ve tek ortağın şirketin amacını ve işletme konusunu bilmediği yönünde bir iddia kabul

[845] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 1111.

[846] Tek ortağın bu durumlarda iyiniyetli olmadığı yönünde bkz. *Lutter/Hommelhoff*, § 13 Rn. 60.

[847] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Yıldız*, AÜHFD 2006, s. 339 vd. Hükmün *ultra vires* ilkesinin kaldırılması nedeniyle çelişkili olduğuna ilişkin görüş için bkz. *Moroğlu*, 2009, s. 169.

[848] Şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olması, üçüncü kişilerin işletme konusunu bildiğinin veya bilebilecek durumda olduğunun ispatı açısından, tek başına yeterli delil değildir (TTK m. 371/II). Ayrıntılı bilgi için bkz. *Yıldız*, AÜHFD 2006, s. 340 vd; *Yıldız*, Batider 2011, s. 123 vd.

[849] Bu yönde bkz. *Yıldız*, Batider 2011, s. 127 vd.

edilemez niteliktedir[850].

3. Tek Ortakla Yapılan işlemler

a. Genel Olarak

Tek ortak ile ortağı olduğu limited şirket birbirinden bağımsız hukukî kişiliklerdir. Ancak tek ortağın şirkete tamamen hâkim olması sebebiyle, hâkimiyetin kötüye kullanılma ihtimali ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle Türk Ticaret Kanunu tek ortak ile şirket arasında yapılan sözleşmelerin[851] ancak yazılı şekilde yapılmaları durumunda geçerli olacaklarını düzenlemektedir (TTK m. 629/II)[852]. Yazılı olmayan sözleşmeler geçersiz sayılmaktadır. Yazılı şekil, sözleşmenin geçerlilik koşulu[853] olmakla birlikte, şirketi tek ortağın veya başka bir müdürün temsil ediyor olması (TTK m. 629/II), sözleşmenin konusu, türü veya genel kurul kararına dayanması[854] bir önem arz etmemektedir. Ancak istisnai olarak piyasa koşullarına göre günlük, önemsiz ve sıradan işlemlere ilişkin sözleşmelerin yazılı olmaları gerekmemektedir (TTK m. 629/II). Türk Ticaret Kanunu'nun Gerekçesi'nde "günlük, önemsiz ve sıradan işlemler", "piyasa ve günlük hayat deneyimlerine göre her gün yapılan, hükümleri belli, sıradan nitelik taşıyan, özellik göstermeyen, kayırıcılığa olanak bırakmayan, kimle yapılırsa yapılsın şartları fark etmeyen, temsilcinin kendi kendisiyle yapması hâlinde şirketin ve üçüncü kişilerin zarara uğramayacağı

[850] Bu yönde bkz. *Atlıhan*, Özen: "Türk Ticaret Kanunu'na ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Yönetim Kurulu Üyesinin Şirketle İşlem Yapma ve Borçlanma Yasağı", İBD, C. 83, S. 2009/4, s. 1984.

[851] Maddede tek ortak ve şirket arasında yapılan "*sözleşme*"leri düzenlemektedir. Tek taraflı hukukî işlemlerin madde kapsamında olup olmadığı tartışılabilir.

[852] Örneğin tek ortak-müdürün ile şirket arasında yapılan hizmet sözleşmesinin yazılı olması gerekmektedir. Bu yönde bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 155, N. 12–112.

[853] Bkz. *Şehirali Çelik*, s. 208.

[854] Örneğin müdürün ücret hakkı, gibi parasal haklarının genel kurul tarafından belirlenmesi yazılı geçerlilik koşulunu ortadan kaldırmamaktadır. Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 145, N. 12–90.

sözleşmeler" şeklinde tanımlanmıştır[855]. Gerçekten de şirketin durumunu etkilemeyecek küçük sözleşmelerin yazılı yapılması gereksiz bir bürokrasiye neden olacaktır[856]. Belirtilen istisnaların anlamlarına uygun, özenle ve dar yorumlanmaları gerekmektedir[857]. Anılan hüküm, tek ortak ile yapılacak işlemlerden doğacak sakıncaları azaltmaya çalışmaktadır. Bu şekilde şirket işlemlerinde şeffaflık sağlanmakta, limited şirketin menfaatleri korunmakta, tek ortağın malvarlığının şirketin malvarlığı ile karışması önlenmekte ve yolsuzluk yapılmasına engel olunmaktadır[858].

Tek ortakla yapılan sözleşmeler, şirket ile ortak arasında açık menfaat çatışmasına neden oluyor ve ortağı limited şirket karşısında kayırıyor ise, yazılı yapılmış olsalar dahi geçersiz sayılmaktadırlar. Bu bağlamda müdüre emsallerine göre ödenen yüksek ücret, ikramiye, yolluk gibi hakları içeren sözleşmeler geçersiz kabul edilmelidir[859].

b. Tek Ortağın Aynı Zamanda Tek Müdür Olması Durumunda

aa. Türk Hukukunda

Tek ortak-müdür veya üçüncü kişi müdür ile tek ortak arasında yapılan sözleşmelerde yazılı şekil koşulu geçerli olmakla birlikte, tek ortağın aynı zamanda tek müdür olması durumunda ayrı bir düzenlemeye ihtiyaç duyulup duyulmadığı

[855] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 629. Fotokopi makinesi için toner, faks kâğıdı, su satın alınması gibi işlemler sırdan, günlük işlemlere örnek verilebilir. Örnekler için bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 145, N. 12–90

[856] Bu yönde *Okutan*, 2001, s. 602.

[857] Bu yönde bkz. TTK Gerekçesi, m. 629; *Tekinalp*, Tek, s. 145, N. 12–90; *Pulaşlı*, 2012, s. 1111.

[858] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 629; *Tekinalp*, Tek, s. 145, N. 12–90.

[859] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 146, N. 12–90.

sorusu ortaya çıkmaktadır[860]. Zira limited şirket ile tek ortağı arasında yapılan işlemlerde menfaatler çakışması (*Interessenkollision*) nedeniyle kendi kendine işlem (*Insichgeschäft*) sorunu ortaya çıkmaktadır[861]. Hukuk güvenliğinin sağlanması için sadece yazılı geçerlilik koşulunun yeterli olmadığı, gerekli aleniyetin sağlanması bakımından ticaret siciline tescil koşulunun aranmasının gerektiği bazı yazarlar tarafından ileri sürülmektedir[862]. Aksi takdirde tek ortak istediği tarih ile sözleşmeleri düzenleyebilecek, sonradan sözleşmelere müdahale edebilecek, hakkını kötüye kullanabilecek ve ortaklık malvarlığından kendi malvarlığına değer aktarabilecektir[863]. Diğer taraftan da tek ortak ile şirket arasında yapılan sözleşmelerin geçerliliğinin şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasına bağlanabileceği, bu şekilde alacaklıların olası risklerden haberdar edileceği doktrinde ileri sürülmektedir[864]. Biz bu görüşe katılmamaktayız. Nitekim ileri sürülen durumda, alacaklıların şirket sözleşmesini inceleme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Hâlbuki mevcut durumda alacaklılar, Türk Ticaret Kanunu'nun tek ortağın şirketle yaptığı işlemleri, yazılı olmaları koşuluyla, geçerli kabul ettiğini ve bu tür bir riskin her zaman mevcut olduğunu şirket sözleşmesini incelemeden öngörebilmektedirler. Doktrinde ayrıca tek ortakla şirket arasında yapılan sözleşmelerden ve içeriklerinden

---

[860] *Tekinalp*, şirketi tek ortaktan başka üçüncü bir müdürün temsil ettiği durumlarda, bu müdür ile tek ortak arasında yapılan sözleşmelerin, ortağın "kendi kendisiyle sözleşme yapması"nın bir türü olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 146, N. 12–90. *Okutan* da, müdürlerin tek ortak tarafından seçildiğini ve tek ortağın arzusu doğrultusunda çalıştıklarının dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir. Bu nedenle tek ortak ile ortaklık arasındaki sözleşmeler konusunda öngörülecek tedbirlerin yalnızca tek ortağın aynı zamanda ortaklığı temsil eden kişi konumunda olması hâline hasredilmemesi gerektiğini ifade etmektedir. Bkz. *Okutan*, 2001, s. 602. Gerçekten de tek ortak olmayan üçüncü bir kişinin şirketi temsil etmesi durumunda şirket ve tek ortak arasında mevcut olan menfaat çatışması sadece şeklen ortadan kalkacaktır. Bu yönde bkz. *Gündoğdu*, s. 249.

[861] Bkz. *Michalski*, Bd. I, § 1 N. 43; Okutan, 2001, s. 602.

[862] Bu yöndeki eleştiriler için bkz. *Moroğlu*, 2009, s. 358; *Atlıhan*, s. 1957.

[863] Bu yönde bkz. *Atlıhan*, s. 1957; *Okutan* 2001, s. 602; *Gündoğdu*, s. 249.

[864] Bu yönde *Gündoğdu*, s. 249.

alacaklıların haberdar olabilmeleri için, sözleşmelerin sicile tescil ve ilan edilerek derhâl internet sayfasında konulması gerektiği ileri sürülmektedir[865].

Öncelikle belirtmek gerekmektedir ki, Türk hukukunda temsilcinin kendisiyle işlem yapmasına ilişkin genel bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak anonim şirket bakımından yönetim kurulu üyesinin kendi veya başkası adına şirketle şirket konusuna giren bir işlem yapabilmesi için genel kuruldan izin alması gerektiği düzenlenmiştir (TTK m. 395/I). Limited şirketlere ilişkin hükümlerde benzer bir düzenleme bulunmamakla birlikte anılan hükme atıf da yapılmamıştır[866]. Dolayısıyla limited şirkette müdürün limited şirketi temsilen kendisi ile işlem yapmasına bir engel bulunmamaktadır[867].

bb. Avrupa Birliği Hukukunda

Türk Ticaret Kanunu'nun 629. maddesinin II. fıkrası, 2009/102/ EC sayılı Yönerge'nin 5. maddesine uygun olarak düzenlenmiştir. 2009/102/EC sayılı Yönerge'nin 5. maddesi gereğince tek ortak ile kendisi tarafından temsil edilen şirket arasında yapılan sözleşmelerin tutanaklara geçirilmesi veya yazılı olarak yapılmaları gerekmektedir. Buradaki yazılı koşul, geçerlilik değil bir ispat koşuludur[868]. Ayrıca bu sözleşmelerin yazılı olmaları koşulu, içeriğinin kamuya açıklanmasını gerektirmemektedir. Ancak Uluslararası Denetim Standartları'na göre şirketin mali

[865] Bu yönde *Gündoğdu*, s. 249; *Moroğlu*, 2009, s. 358.

[866] Anılan hükmün II. fıkrasına TTK m. 644/I,b'ye atıf yapmaktadır.

[867] Müdürün şirket işlem yapma yasağının müdürün sadakat yükümlülüğü kapsamında olduğu, bu nedenle anonim şirkete ilişkin hükümlerin kıyasen limited şirkete de uygulanabileceği bazı yazarlar tarafından ileri sürülmektedir. Bkz. *Sayın*, s. 118, dn. 561. Ancak bu durumda dahi tek ortağın kendi başına genel kurulu oluşturması nedeniyle, işlem yasağı tek ortaklı şirketlerde uygulanamaz niteliktedir. Bu yönde *Okutan*, 2001, s. 603; *Atlıhan*, s. 1958.

[868] Bkz. *Okutan*, 2001, s. 602; *Schwarz*, Hans–Detlef: "Das Gesetz zur Durchführung der Zwölften gesellschaftsrechtlichen EG–Richtlinie – Neuerungen für die Einpersonen–GmbH", DStR 1992, s. 221.

durumu açsından önem taşıması hâlinde, bu sözleşmelerin kamuya açıklanmaları söz konusu olabilecektir[869]. Şirketin normal koşullarda akdedilmiş sözleşmelerin yazılı olma koşulundan muaf tutulabileceği maddenin II. fıkrasında belirtilmiştir.

cc. Alman Hukukunda

Alman hukukunda tek ortak-müdürün mevcut olması durumunda ayrı bir düzenleme getirilmiştir. Alman Limited Şirketler Kanunu'nun 35. paragrafının 3. fıkrası gereğince, şirketin tüm payları bir ortağın (veya tek ortakla birlikte şirketin) elinde ve tek ortak aynı zamanda şirketin tek müdürü ise, tek ortağın şirket ile kurmuş olduğu hukukî ilişkilerde[870] Alman Medenî Kanunu'nun 181. paragrafı uygulanmalıdır[871]. Alman Medenî Kanunu'nun 181. paragrafı uyarınca aksi kararlaştırılmamış ise, temsilci temsil olunan adına, kendisi ile -kendi adına veya üçüncü kişi temsilcisi olarak- hukukî işlem kuramaz. Meğerki hukukî ilişki sadece mevcut olan bir yükümlülüğün ifasına ilişkin olsun[872]. Başka bir ifade ile tek ortağın aynı zamanda tek müdür olması durumunda Alman Medenî Kanunu'nun 181. paragrafı gereğince tek ortak-müdürün kendi kendisi ile sözleşme yapma yasağı (*Selbstkontrahierungsverbot*) söz konusu olmaktadır[873,874]. Ancak hükümde "aksi

---

[869] Bkz. *Şehirali Çelik*, s. 194. Ayrıntılı bilgi için bkz. International Accounting Standard 24 - Related Party Disclosures.

[870] Maddenin "hukukî ilişkileri" düzenlemesi nedeniyle, sadece sözleşmeler değil, tek ortak-müdür ve şirket arasındaki tek taraflı hukukî işlemler de kapsamı içindedir. Bu yönde bkz. *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. II, s. 640.

[871] Şirketin tek ortak dışında başka bir müdürü daha varsa, hükmün açık ifadesi nedeniyle GmbHG § 35/IV, 1 uygulanmamaktadır. Bkz. *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. II, s. 638.

[872] Örneğin müdürün kendisine ücret ödemesi, bir yükümlülüğün ifası olarak gösterilebilir. Bkz. *Lutter/Hommelhoff*, § 35 Rn. 51.

[873] Alman Limited Şirketler Kanunu reformundan önce BGH § 181 BGB'nin uygulanabilirliğini reddetmiştir. Bkz. BGHZ 56, 97. Ancak RG 2. Zivilsenat Urteil vom 20.03.1908 II 586/07 RGZ 68, s. 172–180 (BGHZ 33, 189) kararında ise § 181 BGB'nin uygulanabileceği belirtilmiştir.

[874] Alman hukukunda, önceleri, tek ortak-müdür açısından § 181 BGB'nin uygulanıp uygulanamayacağı tartışılmıştır. Nitekim başlarda tek ortağın şirketle özdeş olduğu ve bir menfaat

kararlaştırılmamış ise" ifadesi nedeniyle, tek müdürün kendisi ile işlem yapma yasağını genel olarak şirket sözleşmesi ile kaldırabileceği kabul edilmektedir[875]. Çok ortaklı şirkette, şirketin menfaatine olan işlemlerde ve temsil edilenin işleme rıza göstermesi hâlinde de bu yasak ortadan kalkmaktadır[876]. Dolayısıyla genel kurul kararı ile de müdürün kendisi ile işlem yapma yasağı *ad hoc* kaldırılabilmektedir[877]. Ancak tek ortaklı şirkette genel kurul kararı yeterli kabul edilmemektedir. Nitekim tek ortaklı şirkette diğer ortakların işlemi denetleme ve değerlendirme durumları söz konusu olmamaktadır. Ayrıca aleniyetin sağlanması gerekmektedir. Mutlaka şirket sözleşmesi ile yasağın kaldırılmış veya şirket sözleşmesinde genel kurula yasağı kaldırma yetkisinin verilmiş olması aranmaktadır[878]. Müdürün kendisiyle işlem yapma yasağının kaldırılmasını müteakip, tek ortak-müdürün kendisi ile akdettiği bir hukukî işlemi ispat edebilmesi için derhâl yazılı bir belge hazırlaması gerekmektedir. Tek ortağın şirketin tek müdürü olmadığı durumlarda dahi, tek ortak ile tek ortak tarafından temsil edilen şirket arasındaki hukukî ilişkilerin, derhâl (*unverzüglich*)

çatışmasının söz konusu olmadığı öne sürülmüştür. O dönemlerde temsilci ile organ arasında terminolojik olarak bir ayrım yapılmamıştır. Ancak günümüzde müdür limited şirketin organı olsa dahi, § 35/I GmbHG hükmü gereğince müdürlerin, kanuni temsilci niteliğinde oldukları açıktır. Bu nedenle tek ortak müdüre de § 181 BGB uygulanacaktır. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Plander,* Harro: Die Geschäfte des Gesellschafter-Geschäftsführer der Einmann-GmbH mit sich selbst, Köln 1969, s. 6 vd.

[875] Bkz. *Michalski*, Bd. I, § 1 Rn. 53; *Lutter/Hommelhoff*, § 35 Rn. 51; *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. II, s. 641. Uygulamada her tek ortaklı şirketin sözleşmesinde, tek ortak ile şirket arasındaki sözleşmelere izin verildiğine dair bir kaydın yer aldığı belirtilmektedir. Bu nedenle hükmün koruyucu niteliğini kaybettiği, sadece şirket sözleşmesinde yer alması ve ilan edilmesi nedeniyle, üçüncü kişilere karşı bir uyarı niteliği taşıdığı ifade edilmektedir. Bkz. *Okutan,* 2001, s. 604. GmbHG'nin sonuna eklenen "limited şirket tip/örnek sözleşmesinde", müdürün kendi kendisiyle işlem yapma yasağı kaldıran bir kayıt yer almaktadır.

[876] Bu yönde bkz. *Roth/Altmeppen*, § 35 Rn. 74; *Lutter/Hommelhoff*, § 35 Rn. 51.

[877] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Lutter/Hommelhoff*, § 35 Rn. 51; *Roth/Altmeppen*, § 35 Rn. 74; *Ulmer/Habersack/Winter,* Bd. II, s. 641.

[878] Bkz. *Michalski*, Bd. I, § 35 Rn. 97; *Lutter/Hommelhoff*, § 35 Rn. 53; *Roth/Altmeppen*, § 35 Rn.75; *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. II, s. 642. İşlem yapma yasağının kaldırılmadığı durumlarda, diğer bir anlatımla yasağa aykırılık hâlinde, yapılan işlem askıda geçersiz (*schwebende Unwirksamkeit des In-sichgeschäfts*) sayılmaktadır.

yazılı olarak kayıt altına alınması gerekmektedir (§ 35/III/2 GmbHG)[879]. Önemli olan hukukî işlemin zamanı ve içeriğinin tespit edilebilir olmasıdır. Sözleşmenin el yazısıyla yazılmış olması veya imza ihtiva etmesine gerek yoktur. Dolayısıyla elektronik ortamda da kayıt altına alınabilmesine olanak sağlanmıştır[880]. Yazılı bir belge hazırlanmaması, hukukî işlemin geçerliliğine etki etmemekte, ancak meydana gelen zarardan tek ortak-müdürün (tüzel kişilik perdesinin kaldırılması yoluyla) tazminat sorumluluğu doğabilmektedir[881].

dd. İsviçre Hukukunda

İsviçre hukukunda temsilcinin kendisiyle işlem yapması konusunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak kural olarak temsil yetkisinin, daima mevcut olan çıkar çatışması nedeniyle, temsilcinin bizzat kendisiyle sözleşme yapma yetkisini kapsamadığı kabul edilmektedir[882]. Bununla birlikte İsviçre Federal Mahkemesi belirli koşulların varlığı hâlinde temsilcinin kendisiyle işlem yapmasına izin verilebileceğini kabul etmektedir. Dolayısıyla temsil edilen şirketin zarar görme tehlikesi bulunmamakta veya temsil edilen şirket temsilciye bu şekilde bir sözleşme yapmasına özel olarak yetki veya onay[883]vermişse, yapılan sözleşme geçerli kabul edilmektedir[884]. Şirketin zarar görme olasılığı mevcut ise, yetki veya onay ancak bir

[879] Bkz. OLG KoblenzGmbHR 2005, 47; BGH NJW 1989, 932.

[880] Bu yönde *Michalski*, Bd. I, § 35 Rn. 99; *Lutter/Hommelhoff*, § 35 Rn. 57; *Ulmer/Habersack/Winter*, Bd. II, s. 640.

[881] Bkz. *Michalski*, Bd. I, § 1 Rn. 53; *Lutter/Hommelhoff*, § 35 Rn. 57; *Roth/Altmeppen*, § 35 Rn. 91.

[882] Bkz. *Pulaşlı*, Hasan: "Tek Ortaklı Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu ve İsviçre Federal Mahkemesi'nin Buna İlişkin Üç Kararı", Batider 2009, C. XXV, S. 4, s. 104, dn. 7.

[883] Onay, rıza (hukukî işlem yapılmadan önce) ve icazeti (hukukî işlem yapıldıktan sonra) içine alacak şekilde kullanılmaktadır. *Öztan*, Bilge: Medenî Hukuk'un Temel Kavramları, Ankara, 2005, s. 267.

[884] Bkz. *Atlıhan*, dn. 8; *Okutan*, 2001, s. 603. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Akyol*, Şener: Türk Medenî Hukukunda Temsil, İstanbul 2009, s. 331 vd; *Ulusoy*, Erol: Anonim Şirketlerde İşlem Yasağı,

üst veya yan organ (*über- oder nebengeordnetes Organ*) tarafından verilmelidir[885]. Tek ortaklı limited şirkette, tek müdürün bulunması durumunda yan organ[886] mevcut değildir. Bu durumda genel kurulun bir üst organ olarak kabul edilmesi gerekmektedir[887].

C- YÜKÜMLÜLÜKLERİ VE YASAKLAR

Türk Ticaret Kanunu gereğince müdürlerin görevlerini aslen yerine getirme yükümlülüğü dışında özen, bağlılık, eşit işlem yükümlülüğü ile rekabet ve borçlanma yasağı bulunmaktadır. Şirket sözleşmesi ile başka yükümlülükler de öngörülebilir.

1. Özen Yükümlülüğü

Müdürler, görevlerini özen göstererek yerine getirmek ve şirket menfaatini dürüstlük kuralı çerçevesinde gözetmekle yükümlüdür (TTK m 626/I). Dolayısıyla tek müdürün, şirket adına yaptığı her işlemde kendi menfaatini değil şirket menfaatini üstün tutması gerekmektedir.

Gerekçe'ye göre madde "*özen*" ile "*şirket menfaatinin gözetilmesi*" kavramlarını birbirinden ayırmaktadır. Özen, "iş ve işlemlerde gösterilmesi gereken dikkat, ciddiyet ve bilimselliği" ifade etmektedir. Müdürün özen göstermesi, bir karar almadan önce pazar araştırması, finansal durum değerlendirmesi, borçlara ve

---

Ankara 2005, s. 51 vd.

[885] Bkz. İsviçre Federal Mahkemesi'nin 02.05.2001 tarihli kararı: BGE 127 III 332, E. 2.a.

[886] Anonim şirketler bakımından bkz. İsviçre Federal Mahkemesi 02.05.2001 tarihli kararı: BGE 127 III 332, E. 2.b.aa: İmza yetkisi bulunan her yönetim kurulu üyesi yan organ olarak kabul edilmektedir. Ancak İsviçre Borçlar Kanunu'nun 718. maddesi gereğince aksi kararlaştırılmadıkça her münferit yönetim kurulu üyesi şirketi temsile yetkilidir. Türk Ticaret Kanunu m. 370 gereğince ise "çifte imza" ilkesini benimsemektedir.

[887] Bkz. BGE 127 III 332, E. 2.b.aa. Türk Ticaret Kanunu anonim ve limited şirketlerde genel kurulun bir üst kurul olduğu anlayışını kabul etmemekte, organlar arasında işlevler ayrılığı ilkesini ve güç yönünden denkliği kabul etmektedir (TTK 374, 375 ve 616. madde Gerekçeleri; ayrıca bkz. yuk. Üçüncü Bölüm, § 7, I). Bu durumda genel kurul "yan organ" olarak kabul edilebilir.

etiğe uygunluk incelemesi yapması anlamına gelmektedir. Şirket menfaatinin gözetilmesi ise "şirketin menfaatinin kişisel menfaatlere ve başkalarının menfaatlerine feda edilmemesi, diğer menfaatlerin arkasına konulmaması" şeklinde tanımlanmıştır. Şirket menfaatinin gözetilmesi, müdürün bağlılık yükümü içinde değil, müdürlük görevinin yapılışına ilişkin doğal bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir. Şirketin menfaatlerinin gözetilmesinin ölçüsü ise dürüstlük kuralı olarak belirlenmiştir[888].

Hükümde hâkim şirketlere ilişkin 202[889] ilâ 205 maddelerin saklı tutulduğu belirtilmiştir. Bu şekilde yüzde yüz hâkimiyete ilişkin durumlarda, şirket menfaatinin gözetilmesine verilen farklı anlamlara gönderme yapılmaktadır. Hâkim şirkete ilişkin bu hükümlerin tek ortaklı limited şirkete de kıyasen uygulanabileceği ileri sürülebilir. Ancak anılan hükümler şirketler topluluğu başlığı altında düzenlenmiştir. Bağlı şirketin müdürleri topluluğun menfaatini, şirketin menfaatinin önünde tutacakları açıktır. Bu nedenden dolayı Türk Ticaret Kanunu'nun 202 ilâ 205. maddelerinin tek ortaklı limited şirkete kıyasen uygulanamayacağı kanaatindeyiz. Ancak şirketler topluluğu kapsamında kurulan ve tek ortağı bir şirket olan limited şirketlere 202 ilâ 205. maddeler uygulanacaktır.

Tekinalp, tek ortak olan müdürün de özen yükümlülüğüne tâbi olduğunu, tek ortak olması sebebiyle daha hafif veya ağır özen yükümlülüğü olmasını haklı gösterecek bir hususun olmadığını ifade etmektedir[890].

---

[888] TTK Gerekçesi, m. 626.

[889] *Kendigelen*, "202" değil "203 ilâ 205." maddelerinin saklı tutulması gerektiğini ifade etmektedir. Bkz. *Kendigelen,* s. 477

[890] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 159, N. 12–118.

2. Rekabet Yasağı

Türk Ticaret Kanunu'nun 626. maddesinin II. fıkrası gereğince şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemiş veya diğer tüm ortaklar yazılı olarak izin vermemişse, müdürler, şirketle rekabet oluşturan bir faaliyette bulunamaz. Şirket sözleşmesi ortakların onayı yerine ortaklar genel kurulunun onay kararının yeterli olacağını öngörebilir (TTK m. 626/II).

Çok olası olmamakla birlikte tek ortaklı limited şirkette tek ortak, şirket sözleşmesine bir hüküm ekleyerek kendisi ve müstakbel ortaklar için rekabet yasağı koyabilmektedir. Ancak tek ortak, tek başına genel kurulu oluşturması nedeniyle, (şirket sözleşmesinde bu yönde bir kaydın yer alması koşuluyla) kendisi veya diğer üçüncü kişi müdürler için genel kurul kararı ile her zaman yasağı kaldırabilecektir. Tek ortağın da, Kanun'da öngörülen usule uyması gerekmektedir. Ancak doktrinde rekabet yasağının tek ortak-müdür bakımından uygulanmasının güçlük arz edeceği ifade edilmektedir[891,892].

3. Bağlılık Yükümlülüğü

Müdürler, ortaklar için öngörülmüş bağlılık borcuna tâbidirler (TTK m. 626/III). Nitekim müdür ve şirket arasında bir güven ilişkisi söz konusudur[893]. 626. maddenin Gerekçesinde müdürlerin şirket menfaatini gözetmesinin bağlılık yükümü içinde olmadığı belirtilmiştir. Ancak şirket menfaatlerinin gözetilmesi, rekabet yasağı ve özen yükümlülüğü benzer niteliktedir. Zira Türk Ticaret Kanunu'nun 613.

[891] Bu yönde *Sayın*, s. 118; *Gündoğdu*, s. 255. *Okutan*, tek ortaklı şirketlerde müdür bakımından rekabet yasağının mutlak şekilde düzenlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bkz. *Okutan*, 2001, s. 599.

[892] Alman hukukunda tek ortak-müdürün rekabet yasağına tâbi olmadığı kabul edilmektedir. Bu yönde bkz. BFH, 30.08.1995, I R 155/94, DStR 1995, s. 1873, *Lawall*, Lars: Wettbewerbsverbot des Einmann–GmbH–Gesellschafters, DStR 1996, s. 605.

[893] Bu yönde bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 585.

maddesinin Gerekçesinde bağlılık yükümünün sınırının rekabet yasağı olduğu, ortağın kendisine özel menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren davranışların bağlılık yükümünü ihlâl eden ayrı bir kategori olarak kabul edildiği belirtilmektedir. Bu itibarla bağlılık yükümlülüğünün, müdürün sır saklama[894] ve şirketin zararına işlemler yapmama yükümlülüğünü kapsadığı belirtilebilir[895].

Türk Ticaret Kanunu'nun 613. maddesinde ortaklarının tümünün yazılı onay vermesi hâlinde ortakların bağlılık yükümüne aykırı düşen davranışlarda bulunabileceği düzenlenmiştir. 626. maddenin sadece bağlılık borcuna atıf yapması sebebiyle, bu istisnai hükmün müdürler bakımından uygulanamayacağı düşüncesindeyiz. Ancak tek ortak-müdür bakımından bağlılık yükümüne ilişkin hükmün uygulanmasında da güçlükler ortaya çıkabilecektir.

Alman hukukunda hâkim görüş tek ortağın şirkete karşı bir bağlılık yükümünün (*Treuepflicht*) bulunmadığı yönündedir[896]. Önceleri şirket alacaklılarını korumak amacıyla, tek ortağın da bağlılık yükümü olduğu doktrinde kabul edilmiştir. Alman Federal Mahkemesi'nin de bu konuda farklı yönde kararları bulunmaktadır[897]. Ancak günümüzde tek ortağı bağlılık yükümünün, limited şirketin varlığını tehlikeye sokan ve tasfiyesine neden olan işlemler dışında, mevcut olmadığı kabul edilmektedir[898]. Nitekim tek ortak müdür olarak da şirketin değil öncelikle kendi

[894] Sır saklama yükümü, müdürün görevi gereği öğrendiği bilgileri üçüncü kişilere açıklaması yasağını ifade etmektedir. Bu yönde bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 586.

[895] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 159, N. 12–119.

[896] Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 13 Rn. 57.

[897] Alman Federal Mahkemesi'nin tek ortağın bağlılık yükümüne aykırı davranması nedeniyle sorumluluğunun söz konusu olmadığı yönündeki kararları için bkz. BGH, 28.09.1992 - II ZR 299/91, BGHZ 119, 257; BGH ZIP 1993, 917. Aksi yönde kararları için bkz. BGH 149, 10, 17. 09. 2001 - II ZR 178/99.

[898] Bu yönde bkz. *Roth/Altmeppen*, § 13 Rn. 57.

menfaatini gözeteceği açıktır. Şirketin başka ortağının bulunmaması sebebiyle menfaat çatışması da söz konusu olmamaktadır.

4. Eşit İşlem Yükümlülüğü

Müdürlerin ortaklara eşit koşullar altında eşit işlem yapmaları gerektiği Türk Ticaret Kanunu'nda hükme bağlanmıştır (m. 627). Her ne kadar hüküm sadece müdürleri yükümlülük altına sokuyorsa da, genel kurulun da aynı şekilde eşit işlem yükümlülüğü altında olduğu ileri sürülmektedir[899]. Gerekçede de eşit işlem ilkesinin ortaklar arası ilişkiler ve yönetim karar ve eylemleri çerçevesinde olmak üzere iki farklı düzeyde etkili olduğu belirtilmektedir[900].

Tek ortaklı limited şirkette tek bir ortağın bulunması sebebiyle bu hükmün uygulama bulamayacağı kanaatindeyiz.

5. Borçlanma Yasağı

Ortak olmayan müdürler ile müdürlerin ortak olmayan yakınları şirkete nakit borçlanamazlar (TTK m. 395/II, 1)[901]. Ayrıca hüküm şirketin anılan kişiler için kefalet, garanti ve teminat veremeyeceğini, sorumluluk yüklenemeyeceğini ve bunların borçlarını devralamayacağını belirtmektedir.

Müdürün aynı zamanda tek ortak olması durumunda, şirketten borç almama yükümlülüğü bulunmamaktadır. Sadece 393. maddede sayılan yakınları[902] şirkete

---

[899] Bu yönde bkz. *Kendigelen*, s. 478.

[900] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 627.

[901] 6335 sayılı Kanun'un 17. maddesi ile değiştirilmeden önce tüm müdürlerin ve yakınlarının şirkete borçlanma yasağı bulunmaktaydı. Borçlanma yasağının müdürlerin sadakat yükümlülüğüne dayandığı ileri sürülmekteydi. Bu yönde bkz. *Atlıhan*, s. 1949.

[902] Müdürün alt ve üst soyu, eşi ve üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları yasak kapsamındaki yakınlarıdır.

borçlanamamaktadırlar. Tek ortakla birlikte üçüncü kişi müdürlerin bulunması durumunda ise, üçüncü kişi müdürler ve 393. maddede sayılan yakınları şirkete borçlanma yasağına tâbidirler.

Üçüncü kişi müdürlerin veya müdür yakınlarının şirkete borçlanmaları durumunda ne tür bir sonucun ortaya çıkacağı belirli değildir. Türk Ticaret Kanunu'nun 395. maddesinin II. bendinin 3. cümlesinde şirket alacaklılarının "borçlanan kişilerden" şirkete borçlanılan tutar için şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebileceği belirtilmiştir. Ancak Türk Ticaret Kanunu'nun 644. maddesinin I. fıkrasının b bendinde anılan 3. cümleye atıf yapılmamaktadır. Aynı şekilde anonim şirketlerde suçlar ve cezaları düzenleyen 562 maddenin V. fıkrasına da atıf yapılmamaktadır.

D- ALINAN KARARLARIN BUTLANI

Türk Ticaret Kanunu'nun 644. maddesinin I. fıkrasının c bendi gereğince anonim şirketlere ilişkin yönetim kurulu kararlarının butlanı hakkındaki 391. madde limited şirketlere de uygulanmaktadır. Dolayısıyla müdür veya müdürlerin aldıkları kararların batıl olduklarının tespiti mahkemeden istenebilecektir. Batıl kararlar hükümde örnek gösterme yöntemi[903] ile sayılmaktadır[904]. Sayılan kararlar içerisinden özellikle limited şirketin temel yapısına uymayan ve sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen, diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin kararlar tek ortaklı şirket bakımından önem arz etmektedir. Nitekim tek

[903] Bu yönde bkz. TTK Gerekçesi, m. 391; *Tekinalp*, Tek, s. 153, N. 12–105.

[904] Eşit işlem ilkesine aykırı olan, limited şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen, ortakların özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmalarını kısıtlayan ya da güçleştiren ve diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin kararlar batıldır. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 606 vd; *Tekinalp*, Tek, s. 153, N. 12–105 vd.

ortağın kendi menfaatini gözeterek şirketin sermaye kaybetmesine neden olacak kararlar alması mümkündür. Şirkette tek müdür olması durumunda tek ortak-müdür, hem genel kurul hem de müdür sıfatıyla kararlar almaktadır. Bu durumda organların yetkilerinin karışması olanaklıdır. Müdürün aldığı bu kararlara karşı butlanın tespiti davası açılarak limited şirketin Kanunu'na uygun şekilde işlemesi sağlanmaktadır. Butlanın tespiti davası bir süreye bağlı olmayıp, menfaati olan herkes tarafından (özellikle şirket alacaklıları) açılabilmektedir. Ayrıca mahkeme tarafından da re'sen dikkate alınmalıdır. Tek ortak dahi kararı kendisi almış veya kararı zımnen kabul etmiş olsun, müdürlerin aldığı kararın butlanını tespit davası açabilecektir[905].

E- YETKİLERİNİN SINIRLANDIRILMASI VE GÖREVDEN ALINMALARI

Genel kurul, müdürleri görevden alabilmekte, yönetim ve temsil yetkilerini sınırlayabilmektedir (TTK m. 630/I ve 616/I,b). Görevden alınan müdürlerin tazminat hakları maddede saklı tutulmuştur (TTK m. 630/IV). Ancak tek ortağın mutlaka yönetim ve temsil yetkisini haiz olması zorunluluğu (TTK m. 623/I) nedeniyle tek ortak kendi yetkilerini sınırlayamamakta ve kendisini görevden alamamaktadır.

Tek ortak haklı sebeplerin varlığında[906] müdürlerin yönetim yetkisinin kaldırılmasını veya sınırlandırılmasını mahkemeden de talep edebilecektir (TTK m. 630/II). Ancak genel kurul sıfatıyla bu yönde bir karar alması tek ortak bakımından daha kolay olacaktır. Dolayısıyla bu hükmün tek ortaklı limited şirket bakımından

[905] Ayrıca bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 154, N. 12–111.

[906] TTK m. 623/III'de müdürün özen ve bağlılık yükümü ile diğer kanunlardan ve şirket sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini ağır bir şekilde ihlal etmesi veya şirketin iyi yönetimi için gerekli yeteneği kaybetmesinin haklı sebep olduğu ifade edilmiştir.

pratikte fazla fayda sağlamayacağı kanaatindeyiz[907].

§ 9 - DENETİMİ

Türk Ticaret Kanunu'nun 635. maddesi limited şirkette "denetçi"yi düzenlemektedir. Türk Ticaret Kanunu'nda denetçi şirket organı olarak kabul edilmemektedir[908]. Ancak belirtilen hüküm Kanun'da "Şirketin Organları" başlığını taşıyan Dördüncü Bölümün sonunda yer almaktadır.

Anılan hüküm gereğince anonim şirketin denetçiye, denetime ve özel denetime ilişkin hükümleri (TTK m. 397–406 ile 438–444) limited şirkete de uygulanmaktadır. Bu bağlamda Türk Ticaret Kanunu ile bağımsız denetim sistemi kabul edilmiş olup, birden fazla ortaklı limited şirket ile tek ortaklı limited şirkete uygulanacak hükümler arasında bir fark bulunmamaktadır[909].

Bir görüş tek ortaklı limited şirketin bağımsız denetçiler tarafından denetlenecek olmasını alacaklıları koruma açısından olumlu görmektedir[910]. Bir görüş ise tüm limited şirketlerin aynı düzenlemeye tâbi tutulmasının yerinde olmadığını ifade etmektedir[911]. Bu görüşte olan yazarlar, özellikle bağımsız denetimin mali külfeti nedeniyle, küçük ve orta ölçekli limited şirketler ve tek ortaklı limited şirketler için bağımsız denetime ihtiyaç olmadığı ileri sürülmektedir. Nitekim mehaz İsviçre Borçlar Kanunu, tüm sermaye şirketleri bakımından bağımsız denetimi zorunlu kılmamakta, ihtiyaç doğrultusunda ek düzenlemeler getirmektedir

[907] TTK m. 623/I'in açık hükmü nedeniyle tek ortağın kendi yetkilerinin sınırlandırılmasını veya görevden alınmasını mahkemeden talep edemeyeceği görüşündeyiz.

[908] TTK Genel Gerekçesi, para. 129.

[909] Denetim hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 313, N. 17–01 vd; *Pulaşlı*, 2012, s. 681 vd.

[910] Bu yönde bkz. *Sayın*, s. 119.

[911] Bu yönde *Kendigelen*, s. 485.

(OR Art. 818, 727, 727a).

Türk Ticaret Kanunu'nun 397. maddesine 6335 sayılı Kanun ile eklenen IV. fıkrası denetime tâbi olacak şirketlerin Bakanlar Kurulunca belirleneceğini belirtmektedir. Kanaatimizce limited şirketin sadece tek ortaklı olması sebebiyle bağımsız denetime tâbi olmayacağını söylemek doğru olmayacaktır. Tek ortaklı şirket de çok ortaklı şirket gibi küçük veya büyük ölçekli olmasına göre uygun denetime tâbi tutulmalıdır.

§ 10 - SORUMLULUK[912]

I. ŞİRKETİN SORUMLULUĞU

Sermaye şirketi olma özelliğine bağlı olarak limited şirket, borç ve yükümlülükleri dolayısıyla sadece malvarlığı ile sorumludur. Tek ortak ile şirketin ayrı hukukî kişiliklerinin ve malvarlıklarının bulunması sebebiyle (ayrılık ilkesi - *Trennungsprinzip*[913]), şirket borçlarından tek ortağın veya tek ortağın borçlarından şirketin sorumluluğu söz konusu olmamaktadır[914]. Limited şirket borçlarından dolayı alacaklılara karşı bütün malvarlığı ile sınırsız olarak sorumludur[915].

Şirketin borçlarından sorumluluğu yanında Türk Ticaret Kanunu'nun 632. maddesi gereğince, şirketin yönetimi ve temsili ile yetkilendirilen kişinin, şirkete ilişkin görevlerini yerine getirmesi sırasında işlediği haksız fiilden de şirket sorumlu tutulmaktadır. Şirketin yönetimi ve temsili ile yetkilendirilen kişi ifadesi ile şirketin müdürleri, ticarî temsilci ve ticarî vekilleri anlaşılmaktadır. Hükümde şirkete rücu

[912] Sorumluluk kavramı ve türleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Önal*, s. 61 vd.

[913] Bu yönde bkz. *Şehirali Çelik*, s. 198, *Yanlı*, s. 10 vd – *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 55.

[914] Bkz. *Michalski*, Bd. I, § 1 Rn. 55.

[915] Bkz. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, N. 1698.

hakkı tanınmamıştır. Ancak benzer bir hüküm içeren anonim şirketlere ilişkin 371. maddenin V. fıkrasında şirkete bu yönde bir rücu hakkı tanınmaktadır.

II. TEK ORTAĞIN SORUMLULUĞU

A- ORTAĞIN ŞİRKETE KARŞI SORUMLULUĞU

Limited şirkette ortağa tanınan bireysel hakların[916] tümünü tek ortak kullanmaktadır[917]. Tek ortağın sahip olduğu haklar yanında şirkete karşı bir takım yükümlülükleri bulunmakta ve bu yükümlülükleri yerine getirmemesi sonucu da sorumluluğu söz konusu olmaktadır. Aşağıda tek ortağın değişik sorumluluk türleri incelenmektedir.

1. Ortağın Sermaye Borcu

Tek ortağın aslî borcu şirket sözleşmesi ile üstlendiği sermaye borcunu ödemektir (TTK m. 585/I, 344/I)[918]. Bununla birlikte şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdür[919]. Aynı şekilde esas sermayenin artırılması sırasında da ortağın getirilecek sermayenin tamamını taahhüt etme zorunluluğu bulunmaktadır[920]. Her iki hâlde de ortağın esas sermaye borcunu ödeme yükümlülüğü söz konusudur. Sermaye borcunu tam olarak

---

[916] Bireysel haklar malvarlığı hakları (kâr payı hakkı, tasfiye payı hakkı, yeni pay alma hakkı, rüçhan hakkı vb), genel kurula katılma hakkı (katılma, oy, öneride bulunma hakkı vd) ve ortağın aydınlanmasına ilişkin (bilgi alma hakkı, inceleme hakkı vb) haklardır. Limited şirkette ortakların haklarına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 202, N. 14–30 vd; *Pulaşlı*, 2012, s. 1060 vd.

Şirket sözleşmesinde ortağa şirketten çıkma hakkı tanınmışsa (TTK m. 638/I) tek ortağın bu hakkı kullanamayacağı kanaatindeyiz. Nitekim Türk Ticaret Kanunu ortaksız limited şirketi kabul etmemektedir (TTK m. 574/III).

[917] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 202, N. 14–30.

[918] Bu yönde bkz. *İmregün*, 2005, s. 513; *Önal*, s. 85. 6335 sayılı Kanun'un 31. maddesi ile değişiklik yapılmadan önce TTK m. 581/I gereğince ortağın nakdî sermayenin tamamını şirket kurulmadan şirkete ödemesi gerekmekteydi. Dolayısıyla ortağın sermaye borcunu ödememesi gibi bir risk bulunmamaktaydı.

[919] Ek ve yan ödeme yükümlülüğü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 1078 vd.

[920] Bu yönde bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 262, N. 16–28.

yerine getiren ortağın limited şirkete karşı sorumluluğu sona ermektedir. Ancak ortağa sermayeden iadeler yapılmış, haksız kâr veya faiz ödenmişse ortağın bunları geri ödeme yükümlülüğü doğmaktadır (TTK m. 611)[921].

Şirket, başka bir ifade ile şirketi temsil eden müdür, ortağın borcunun ifasını 128. maddenin VII fıkrası gereğince isteyebilecek, dava edebilecek ve borcun yerine getirilmesinde gecikme sebebiyle şirketin uğradığı zararın tazminini talep edebilecektir. Ayrıca tek ortağın sermaye borcuna ilişkin hukukî sorumluluğu Türk Ticaret Kanunu'nun 550. maddesinde düzenlenmiştir (TTK m. 644/I,a'nın atfı dolayısıyla). Ortak, esas sermayenin tamamını taahhüt etmemesine rağmen taahhüt etmiş veya ödememiş olmasına rağmen ödemiş gibi göstermesi durumunda, payların karşılıklarını ve meydana gelen zararı faiziyle birlikte ödemekle yükümlüdür. Maddede öngörülen tazminat davasını[922] tek ortağa karşı şirket açabilecektir (TTK m. 644/I,a'nın atfı dolayısıyla m. 555/I)[923]. Şirketin tek müdürünün bulunması veya birden fazla müdürün mevcut olması ile birlikte üçüncü kişi müdürlerin tek ortağın hâkimiyeti altında olması nedeniyle pratikte bu hükmün uygulanamama ihtimali doğmaktadır[924]. Ancak zarara uğrayan şirketin iflası hâlinde, tazminatın şirkete ödenmesini isteme hakkını şirket alacaklıları da haizdir (TTK m. 556/I). Bu istem

[921] Ortağın bu sorumluluğu, şirketten ayrılması durumunda dahi ortadan kalkmamaktadır. Bu yönde bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 1086.

[922] TTK m. 561/I gereğince sorumlular aleyhine şirketin merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesinde de dava açılabilmektedir.

[923] Şirketin sonradan çok ortaklı olması durumunda diğer ortaklar da tazminat davası açabileceklerdir (TTK m. 555/I).

[924] Bu riski ortadan kaldırmak için anonim şirketler bakımından nakdî sermayenin tamamının kuruluş anında ödenmesi doktrinde teklif edilmektedir. Bu yönde bkz. *Gündoğdu*, s. 248. Ancak 6335 sayılı Kanun, nakdî sermeyenin kurulmadan önce tamamen ödenmesi gerektiği yönündeki hükmü değiştirmiştir. Dolayısıyla limited şirketlere de anonim şirkete ilişkin hükümler uygulanmaktadır.

Tekinalp, sermaye borcunun ödenmemesi hâlinde uygulanacak yaptırımların esnetilerek uygulanması hâlinde perdeyi kullanma yoluna başvurulabileceğini ifade etmektedir. Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 188, N. 14–02.

önce iflas idaresince ileri sürülür (TTK m. 556/I). İflas idaresi öngörülen davayı açmadığı takdirde, her şirket alacaklısı anılan davayı ikame edebilecektir (TTK m. 556/II)[925]. Görüldüğü üzere Türk Ticaret Kanunu şirket alacaklısına doğrudan tazminat davası açma hakkı tanımamıştır. Nitekim Kanun şirketin borçlarını ödediği sürece alacaklının zarara uğramadığı varsayımını benimsemektedir[926]. Şirket iflas etse de, doğrudan zarara uğrayan kişi olarak tazminat davasında esas davacının şirket olduğu gerçeği değişmemektedir. Bu nedenle iflas eden bir şirkette tazminat davasında davacı, iflas idaresi olabilmektedir. Ancak iflas idaresinin bu davayı açmaması hâlinde şirket alacaklısına davayı ikame etme hakkı tanınmıştır[927].

Tek ortağın şirkete karşı hukukî sorumluluğu yanında cezai sorumluluğu da bulunmaktadır. Ortak, 550. maddeye aykırı davranması durumunda, Türk Ticaret Kanunu'nun 562. maddesinin IX. fıkrası gereğince üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılmaktadır (TTK m. 644/I,d'nin atfı dolayısıyla).

2. Belge ve Beyanların Kanuna Aykırı Olmasından Doğan Sorumluluk

Tek ortak, şirketin kuruluşu, sermaye artırımı ve azaltılması, birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı belgeler düzenlemesi, izahname, taahhüt, beyan ve garantiler vermesi, gerçeği saklaması ve diğer kanuna aykırılıklar nedeniyle verdiği zararlardan sorumludur (TTK m. 549). Tek ortak belgeyi düzenlemişse kusurlu olmasa dahi sorumlu tutulmaktadır. Ancak tek ortak sadece bu belgeleri düzenleyenlere

[925] "Elde edilen hasıla, İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre, önce dava açan alacaklıların alacaklarının ödenmesine tahsis olunur; bakiye, sermaye payları oranında davacı pay sahiplerine ödenir; artan iflas masasına verilir" (TTK m. 556/II).

[926] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 555.

[927] Bu yönde bkz. TTK Gerekçesi, m. 556. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 296, N. 16–116 vd.

"katılmış"sa kusurlu olması koşulu ile sorumlu tutulabilecektir[928]. Belge ve beyanların kanuna aykırı olması durumunda, şirket ve şirketin iflası hâlinde şirket alacaklıları dava açabileceklerdir (TTK m. 555 ve 556). Ayrıca diğer zarar görenler de tek ortağa karşı dava açma hakkını haizdirler[929].

Tek ortak maddede belirtilen belgeleri sahte olarak düzenlemiş veya ticarî defterlere kasıtlı olarak gerçeğe aykırı kayıt yapmışsa bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılmaktadır (TTK m. 562/VIII; m. 644/I,d'nin atfı dolayısıyla).

3. Ayınlara Değer Biçilmesinde Sorumluluk[930]

Tek ortağın, tek kurucu olarak, şirketin kuruluşunda esas sermaye payı olarak aynî sermaye getirmesi mümkündür. Aynı şekilde kuruluş esnasında bir ticarî işletmenin limited şirket tarafından devralması mümkündür. Bu husus sadece şirketin kuruluşunda değil, sermaye artırımında, azaltılmasında, birleşme, bölünme ve tür değiştirmede de meydana gelebilmektedir[931]. Tek ortak, aynî sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınların değerlemesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçmekte, işletme ve aynın niteliğini veya durumunu farklı göstermekte veyahut başka bir şekilde yolsuzluk yapmakta ise, bundan doğan zarardan sorumlu tutulmaktadır (TTK m. 551/I). Aktif dava ehliyeti şirkete ve alacaklılara aittir.

Ayrıca ayınlara değer biçilmesinde yolsuzluk yapan tek ortak doksan günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılmaktadır (TTK m. 562/X; m. 644/I,d'nin atfı dolayısıyla).

---

[928] Bu yönde bkz. TTK Gerekçesi, m. 549; *Tekinalp*, Tek, s. 261, N. 16–27.

[929] Bu yönde TTK Gerekçesi, m. 549; *Tekinalp*, Tek, s. 261, N. 16–24.

[930] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 266, N. 16–44 vd.

[931] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 257, N. 16–09.

4. Tek Kurucu Olarak Sorumluluk

Türk Ticaret Kanunu'nun 553. maddesinin I. fıkrası gereğince tek kurucu, kanundan ve şirket sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini ihlal ettiği takdirde, kusurunun bulunmadığını ispatlamadıkça, hem şirkete hem de şirket alacaklılarına karşı verdiği zarardan sorumludur (TTK m. 553/I, m. 644/I,a'nın atfı dolayısıyla).

Madde tek kurucu bakımından 549, 550 ve 551. maddelere girmeyen sorumluluk hâllerini düzenlemektedir[932]. Kurucular şirketin organı olmamakla birlikte şirketin kuruluşunda organ gibi birtakım yükümlülükleri bulunmaktadır. Tek ortak, aynı zamanda şirketin tek kurucusu olabilmektedir. Bu durumda anılan sorumluluk kurucu sıfatı dolayısıyla tek ortak için de geçerli olmaktadır.

B- ORTAĞIN ŞİRKET ALACAKLILARINA KARŞI SORUMLULUĞU

Tek ortak Türk Ticaret Kanunu'nun 573. maddesinin II. fıkrası gereğince, şirket borçlarından sorumlu tutulamamaktadır. Yukarıda da belirtildiği üzere şirket alacaklılarına karşı sorumlu olan limited şirkettir[933]. Limited şirketin sona ermesi veya şirkete karşı icra takibinin semeresiz kalması alacaklılara ortağa başvurma hakkı vermemektedir[934].

Her ne kadar kural şirket alacaklılarının ortağa başvuramaması yönünde olsa da, bu kuralın istisnaları mevcuttur. Bu istisnalar öncelikle ortağın kamu borçların sorumluluğu ve tüzel kişilik perdesinin kaldırılması hâlidir.

---

[932] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 270, N. 16–56.

[933] Bkz. yukarıda Üçüncü Bölüm, § 10, I.

[934] Karş. kollektif şirkete ilişkin m. 237/I, komandit şirkete ilişkin m. 322.

1. Kamu Borçlarından Dolayı Sorumluluk[935]

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un[936] (AATUK) 35. maddesinin I. fıkrası gereğince limited şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu alacağından[937] sermaye hissesi oranında doğrudan doğruya tek ortak sorumlu olmaktadır[938].

Hükmün uygulanabilirliği açısından tek ortağın sermaye borcunu ödemiş olup olmadığı bir önem arz etmemektedir[939]. Ancak ortağa başvurulabilmesi için borcun limited şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilememiş olması veya tahsil edilemeyeceğinin anlaşılması gerekmektedir. "Tahsil edilemeyeceği anlaşılan" ifadesinin anlamı tartışılmaktadır. Doktrinde ve mahkeme kararlarında hâkim görüş, borcun tahsil edilemeyeceğinin, şirketin acze düşmüş olduğu ve bu durumun aciz fişi ile hukuken tespit edilebileceği (alacaklı idarenin takdir yetkisi olmadığı) durumlarda anlaşıldığı yönündedir[940]. Dolayısıyla tek ortağın şirketin kamu borcundan

---

[935] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Yanlı*, Veliye: "Limited Şirketlerin Amme Borçlarından Dolayı Ortakların Sorumluluğu", Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, C. II, İstanbul 2001, s. 743 vd; *Önal*, s. 151 vd, *Pulaşlı*, 2012, s. 1086.

Ortakların kamu borçlarından sorumluluk hâli, "gerçek olmayan tüül kişilik perdesinin kaldırılması" şeklinde de ifade edilmektedir. Bkz. *Topaloğlu*, Mustafa: "Sermaye Şirketlerinde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Bu Konuda Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Getirilen Hükümler", Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, Ankara 2010, s. 2084.

[936] R.G. 28.07.1953, S. 8469.

[937] Kamu (amme) alacağı terimi, "devlete, vilayet hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi fer'i amme alacakları ve aynı idarelerin akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacakları ile" "muhtelif kanunlarda Tahsili Emval Kanununa göre tahsil edileceği bildirilen her çeşit alacaklar" olarak tanımlanmaktadır (AATUK m. 3, 1 ve 2).

[938] Tek ortak şirketteki esas sermaye payını devretmesi hâlinde, devir öncesine ait amme alacaklılarından esas sermaye payı devralan kişi işle birlikte müteselsilen sorumlu olmaya devam edecektir. Amme alacağının doğduğu ve ödenmesi gerektiği zamanlarda ortağın farklı kişiler olması hâlinde bu kişiler, amme alacağının ödenmesinden müteselsilen sorumlu tutulmaktadırlar (AATUK m. 35/II ve III).

[939] Bu yönde *Önal*, s. 160; *Yanlı*, 2001, s. 746.

[940] Bkz. *Önal*, s. 152; Danıştay, 11.10.1994, 1993/1110 E, 1994/2323 K. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Yanlı*, s. 757.

sorumluluğu ikinci derecededir[941].

Hükümde ortağın sorumluluğunun "sermaye hissesi oranında" sınırlı olduğu belirtilmiştir. Tek ortağın esas sermaye payının tümüne sahip olması nedeniyle alacaklı kamu idaresi şirketin borcunun tamamını tek ortaktan tahsil edebilecektir. Bu itibarla, tek ortağın tam anlamıyla sınırlı sorumluluğu olduğu söylenememektedir[942]. Ortak yanında, şirket de esas sermaye payına sahipse, bu durumda ortak esas sermaye payı oranında ancak sınırlı sorumlu olmaktadır.

2. Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması[943]

Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması[944] (perdeyi kaldırma) kanunen düzenlenmemiş olmakla beraber, kavram özellikle dürüstlük kuralına aykırılık ve şirket tüzel kişiliğinin kötüye kullanılması hâlinde ortağın sorumluluğuna gidilebilmesi için doktrin ve mahkeme kararları ile gelişmiştir. Kavram ile anlatılmak istenen şirketin tüzel kişiliğinin tamamen kaldırılması değildir. Sadece somut olay bakımından istisnai olarak, ortak ile şirket arasındaki mutlak şahıs ve mal ayrılığı ilkesinin uygulama alanı bulmaması ve delinmesidir[945]. Bu şekilde şirketin ayrı hukukî kişiliği dikkate alınmayarak, şirket ile ortak özdeş kabul edilmekte veya ortak şirketin borçlarından ortak sorumlu tutulmaktadır[946].

---

[941] Bkz. *Önal*, s. 157; *Yanlı*, 2001, s. 748; *Pulaşlı*, 2012, s. 1087.

[942] Bkz. *Önal*, s. 163.

[943] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Yanlı*, s. 13 vd; *Vandekerckhove*, Karen: Piercing the Corporate Veil", Kluwer Law International 2007, s. 11 vd.

[944] İngilizce "*piercing the corporate veil*", "*lifting the corporate veil*" kavramlarından esinlenerek Türkçe "*tüzel kişilik perdesinin kaldırılması*" ifadesi kullanılmaktadır. Bkz. *Yanlı*, s. 13. Almanca "*Durchgriff*" veya "*Durchgriff durch den Schleier der juristischen Person*" ve sorumluluğu ifade etmek için "*Durchgriffshaftug*" ifadeleri kullanılmaktadır.

[945] Bu yönde *Yanlı*, s. 17 vd; *Tekinalp*, Tek, s. 333, N. 18–01 – *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 5.

[946] Bu yönde bkz. *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 56.

Tek ortağın şirketteki tam hâkimiyeti sebebiyle, şirket tüzel kişiliğini kötüye kullanma tehlikesi yüksektir. Ancak belirtmek gerekmektedir ki, hâkimiyet ile sorumluluk arasında bir paralellik (*Gleichlauf von Herrschaft und Haftung*) olduğuna ilişkin ilke kabul edilmemektedir. Başka bir anlatımla, ortağın şirketin tek ortağı olması ve şirket üzerinde tam hâkimiyet kurmuş olması, yalnız başına, tek ortağın sorumluluğuna gidilmesi için bir neden oluşturmamaktadır. Tek ortağın da limited şirket yanında sorumlu olması için ayrı bir sorumlu olma nedeninin (*Verpflichtungsgrund*) bulunması gerekmektedir[947].

Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması istisnai bir durum olduğu için[948] borçlardan dolayı öncelikle limited şirkete başvurulması gerekmektedir. Limited şirket borçlarını ödediği ölçüde bu yola başvurulamayacaktır. Nitekim örneğin limited şirket malvarlığının tek ortağın malvarlığı ile karışmış olması, alacaklarını alan üçüncü kişileri ilgilendirmemektedir[949].

a. İsviçre

İsviçre hukukunda tek ortağın şirketin ayrı hukukî kişiliğini, İsviçre Medenî Kanunu'nun (ZGB) 2. maddesi gereğince dürüstlük kuralına aykırılık oluşturacak şekilde, kötüye kullanması durumunda perdenin kaldırılması yoluna başvurulabileceği kabul edilmektedir[950]. Özellikle tek ortak ile şirketin hukukî alanlarının karışması durumunda, başka bir ifade ile tek ortak ile şirketin özdeş

[947] Bu yönde *Yanlı*, s. 185 vd - *Michalski*, Bd. I, s. 553, § 1 Rn. 55; *Windbichler*, s. 277; *Roth/Altmeppen*, § 13 Rn. 138.

[948] Bu yönde bkz. *Şehirali Çelik*, s. 199; *Yanlı*, s. 85 – *Windbichler*, s 277 - *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 57.

[949] Bu yönde bkz. *Yanlı*, s. 85.

[950] Bu yönde bkz. BGE 113 II 36.

olduğu durumlarda kötüye kullanma hâlinin ortaya çıktığı ifade edilmektedir[951].

Bu bağlamda tek ortaklı limited şirket, tek ortağın sözleşmesel olarak kabul ettiği bir rekabet etme yasağını dolanmak için kurulmuş ise, İsviçre Federal Mahkemesi rekabet etme yasağının tek ortaklı şirketi de kapsadığına karar vermektedir[952]. Aynı şekilde tek ortak malvarlığı değerlerini şirkete aktararak alacaklılarından kaçırmaya çalışıyorsa, ortağın kişisel alacaklılarının şirketin sermayesini haczedebileceğine karar verilmektedir (ters yönden perdeyi kaldırarak sorumlu kılma)[953].

b. Almanya

Alman hukukunda da tüzel kişilik hukuk formunun kötüye kullanılması (*Rechtsformmissbrauch*) ve dürüstlük ilkesine aykırılık (*Verstoß gegen Treu und Glauben*) hâlinde şirketin tüzel kişilik perdesinin kaldırılabileceği kabul edilmektedir[954]. Kötüye kullanma ve dürüstlük ilkesine aykırılığın genellikle (materyal) özkaynak yetersizliği (*materielle Unterkapitalisierung*), malvarlıklarının ve alanların karışması (*Vermögens- und Sphärenmischung*) hâli ile şirketin varlığının tehlikeye düşürülmesi (*Existenzvernichtung*) durumunda söz konusu olduğu ifade edilmektedir[955].

Alman hukukunda perdeyi kaldırarak ortağın sorumlu tutulması (*Haftungsdurchgriff*) yanında perdeyi kaldırarak isnatta bulunma

[951] Bkz. *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 55; *Hansel/Vogt/Watter*, Art. 625 N. 24.

[952] Bkz. BGE 71 II 272, 274; *Hansel/Vogt/Watter*, Art. 625 N. 25; *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 56.

[953] Bkz. *Topaloğlu*, s. 2087 - BGE 102 III 165, 168 vd.

[954] Bkz. *Windbichler*, s. 278.

[955] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 335, N. 18–09 - *Ensthaler/Füller/Schmidt*, § 1 Rn. 33.

(*Zurechnungsdurchgriff*)[956], başka bir ifade ile perdeyi kaldırarak tüzel kişi ile şirketi özdeş kılma yoluna da başvurulmaktadır. Bu hâlde ortağın sahip olduğu vasıf, bilgi ve irade beyanlarının şirkete izafe edilmesi söz konusudur[957].

aa. Özkaynak Yetersizliği

Özkaynak yetersizliği, şirketin esas sermayesi ile şirket sözleşmesinde öngörülen amaçları arasında oransızlık bulunması hâlinde söz konusudur. Başka bir ifade ile özkaynak yetersizliği, tek ortağın şirketi herhangi bir küçük işlemde iflas etmesine sebep olacak kadar ve alacaklıların haklarını tehlikeye sokan az ve yetersiz sermaye ve kaynakla donatması anlamına gelmektedir. Bu durumun perdeyi kaldırma nedeni olup olmadığı tartışmalıdır[958]. Nitekim şirket ortağının şirketi amaçlarını gerçekleştirebilecek uygun tutarda sermaye ile donatma yükümlülüğü bulunmamaktadır[959]. Ayrıca mahkeme kararlarında, şirketin malvarlığının alacaklılarına haklarını temin eden bir sorumluluk fonu niteliğinde olduğu, ancak yetersiz özkaynağın, bu malvarlığına ve alacaklıların haklarına bir saldırı niteliğinde olmadığı belirtilmektedir[960]. Dolayısıyla özkaynak yetersizliği nedeniyle tüzel kişilik perdesinin kaldırılması yoluna başvurulamayacağı günümüzde kabul edilmektedir[961,962]. Ancak ortağın haksız fiili nedeniyle verdiği zararlardan

---

[956] Bu yönde bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 335, N. 18–07; *Yanlı*, s. 21 - *Windbichler*, s. 277

[957] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Yanlı*, s. 21 vd. Örneğin tek ortağın hukuka aykırı olarak aldığı bonoyu limited şirkete devretmesi durumunda, şirketin bile bile borçlunun zararına hareket ettiği kabul edilmektedir. Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 336, N.18–10.

[958] Bkz. *Yanlı*, s. 93 vd. - *Lutter/Hommelhoff*, § 13 Rn. 15; *Windbichler*, s. 278.

[959] Bu yönde *Windbichler*, s. 278.

[960] Bkz. *Roth/Altmeppen*, § 13 Rn. 141.

[961] Özkaynak yetersizliği nedeniyle perdenin kaldırılamayacağına yönelik bkz. BGH 04.05.1977, BGHZ 68, 312. Alman Federal Mahkemesi, "külkedisi limited şirketi" (*Aschenputtel-GmbH*) olarak ifade edilen, baştan itibaren yetersiz sermaye ile kurulan şirketlerde de bu yola başvurulamayacağını belirtmiştir. Bkz. BGH 28.04.2008, BGHZ 176, 204. Ayrıca bkz. Ensthaler/*Füller/Schmidt*, § 1 Rn. 33; *Lutter/Hommelhoff*, § 13 Rn. 18; *Windbichler*, s. 279; *Roth/Altmeppen*, § 13 Rn. 140.

sorumluluğuna -koşulların mevcut olması durumunda- gidilebilecektir (§ 826 BGB).

bb. Malvarlıklarının Karışması

Limited şirketin bağımsız bir tüzel kişi olması, tek ortağın kişisel malvarlığı ile şirketin malvarlığı arasında ayrım yapılmasını gerektirmektedir[963]. Bu bağlamda tek ortağın, limited şirketin malvarlığının kendi malvarlığından açık ve kesin bir şekilde ayrılmasına dikkat etmesi gerekmektedir. Aksi takdirde şirket alacaklılarına karşı tek ortağın sorumluluğu tüzel kişilik perdesinin kaldırılması yoluyla söz konusu olabilmektedir. Malvarlıklarının birbirine karışması tek genel kabul edilen tüzel kişilik perdesinin kaldırılması hâlidir[964].

Alman Federal Mahkemesi, tüzel kişilik perdesinin kaldırılarak ortağın sorumlu tutulabilmesi için, malvarlıklarının birbirinden ayırt edilemeyecek şekilde karışmış olması koşulunu aramaktadır[965]. Ayrıca tüzel kişilik perdesinin kaldırılabilmesi için tek ortağın ve şirketin malvarlıkların karışması, tek ortağa isnat edilebilir olmalıdır[966]. Ancak ticarî defterlerin açık ve net tutulmaması veya başka şekillerde işlemlerin örtbas edilmesi nedeniyle sermayenin korunması ilkesine aykırı davranılmış olup olmadığının kontrolü engellenmiş ise de perdenin kaldırılabileceğine karar verilmektedir[967]. Dolayısıyla malvarlıklarının karışması özellikle ticarî defterlerin ayrı tutulmaması, belirli malların şirkete mi yoksa tek

[962] Amerika Birleşik Devletleri'nde özkaynak yetersizliği, tüzel kişilik perdesinin kaldırılmasının ana nedeni olarak kabul edilmektedir. Bkz. *Vandekerckhove*, s. 105.

[963] Bu yönde *Şehirali Çelik*, s. 198 - *Meier-Hayoz/Forstmoser*, s. 55.

[964] Bu yönde *Yanlı*, s. 237; *Windbichler*, s. 30, dn.55.

[965] Bu yönde bkz. BGHZ 95, 330; *Roth/Altmeppen*, § 13 Rn. 133.

[966] Bu yönde bkz. BGH NJW 2006, 1344. İsnat edilebilirlik, ortağın malvarlığının karışmasına yol açtığı ve bu konuda bilgi sahibi olduğu durumda söz konusu olmaktadır. Bu yönde bkz. *Lutter/Hommelhoff*, § 13 Rn. 14. Bu koşul tek ortak bakımından genellikle kabul edilmektedir.

[967] Bkz. BGHZ 95, 330, 334; *Lutter/Hommelhoff*, § 13 Rn. 14; *Roth/Altmeppen*, § 13 Rn. 133.

ortağa mı ait olduğunun tutulan defterlerden anlaşılmaması, tek ortağın kendi özel malvarlığına ait bazı unsurları sürekli olarak şirketin tasarrufuna sunması, şirketle tek ortağın aynı malvarlık üzerinden işlemler yapması veya tek ortağın şirketin malvarlığını kendi malvarlığıymış gibi kullanması hâlinde söz konusu olmaktadır[968].

cc. Alanların Karışması

Alanların birbirine karışması ise, tek ortak ve tüzel kişinin hukuken birbirinden ayrı kişiler olduğunun anlaşılmadığı durumlar olarak açıklanmaktadır. Nitekim tek ortağın da bireysel olarak iktisadi faaliyetlerde bulunması olanaklıdır. Ancak tek ortak şahsen yürüttüğü iktisadi faaliyetlerinde limited şirketin unvanına benzer bir unvan kullanmakta, limited şirket ile şahsi işletme adresini aynı göstermekte veya başka benzerlikler nedeniyle üçüncü kişiler aynı hukukî kişi olduklarını zannediyor ise alanların karışması söz konusu olmaktadır[969].

Alanların karışması durumunda Alman hukukunda baskın görüş ortağın hukukî görünüşten doğan sorumluluğunun söz konusu olmasıdır. Bu nedenle tüzel kişilik perdesinin kaldırılması yoluna başvurulmaktadır[970].

dd. Şirket Varlığının Tehlikeye Düşürülmesi

Tartışmalı olmakla birlikte Alman hukukunda tek ortağın şirket varlığını tehlikeye düşürmesi durumunda da tüzel kişilik perdesinin kaldırılabileceği kabul edilmektedir. Tek ortağın, bilinçli bir şekilde hâkimiyetini kötüye kullanarak, şirketi iflasa sürüklemesi veya şirketin malvarlığı ve menfaatlerine müdahale ederek, şirketin yükümlülüklerine yerine getirmesine engel olması durumunda şirketin

[968] Bkz. *Yanlı*, s. 238 – *Windbichler*, s. 278.

[969] Nürnberg İstinaf Mahkemesinin bu yöndeki kararı için bkz. *Yanlı*, s. 246 vd.

[970] Bkz. *Yanlı*, s. 249 – *Lutter/Hommelhoff*, § 13 Rn. 21.

varlığının tehlikeye düştüğü kabul edilmektedir. Şirket malvarlığına müdahale, şirketin faaliyette bulunması için gerekli olan çalışanların işten çıkarılması, faaliyetinin durdurulması, şirketin üçüncü kişi borçlarından yükümlü tutulması, şirket malvarlığının başka bir şirkete (örneğin yavru şirkete) sistematik şekilde nakledilmesi ve şirket malvarlığı ile oransız borç ve riskler alınması şeklinde ortaya çıkabilmektedir[971]. Tek ortağın şirket yönetiminde yanlış ve sonucu şirketin zararına sebep olan kararlar alması, ortağın şirkete kötüniyetli müdahalesi şeklinde değerlendirilmemektedir[972]. Yapılan müdahalelerin şirketi iflasa sürüklediği objektif olarak anlaşılabilir nitelikte olmalıdır.

Alman Federal Mahkemesi 2001–2007 yılları arasında, şirketin varlığının tehlikeye sokulması durumunda, tüzel kişilik perdesinin kaldırılarak ortağın sorumluluğuna başvurulabileceğini kabul etmiştir[973]. Gerekçe olarak, alacaklıların ve sermayenin korunması ilkesi ve tek ortağın hakkını kötüye kullanması gösterilmiştir. Bazı yazarlar tek ortağın bağlılık veya tek ortak aynı zamanda müdür ise özen yükümü dolayısıyla şirketin varlığını tehlikeye sokacak işlemlerde bulunamayacağını öne sürerek kararları desteklemişlerdir. Ancak Federal Mahkeme 16.07.2006 tarihli "*Trihotel*" kararı ile şirketin varlığının tehlikeye düşürülmesi durumunda tüzel kişilik perdesine başvurulamayacağına, ortağın Alman Medenî Kanunu'nun 826. paragrafı gereğince haksız fiil sorumluluğunun söz konusu olduğuna karar verilmiştir[974]. Mahkeme, 28.04.2008 tarihli "*Gamma*" kararı[975] ile de şirketin varlığının tehlikeye

[971] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Lutter/Hommelhoff*, § 13 Rn. 34 vd; *Roth/Altmeppen*, § 13 Rn. 80 vd.

[972] Bkz. *Lutter/Hommelhoff*, § 13 Rn. 38; *Windbichler*, s. 281

[973] Bkz. BGHZ 149, 10; BGHZ 151, 181.

[974] Bkz. BGHZ 173, 246.

[975] Bkz. BGHZ 176, 204.

sokulması durumunda ortağın haksız fiil sorumluluğunun iki türlü olduğunu belirtmektedir. Şirketin (ve malvarlığının) zarara uğraması durumunda, (tek) ortak şirkete karşı sorumludur (ortağın iç sorumluluğu – *Innenhaftung*). Ancak şirket iflas etmiş ve şirket alacaklılarının borçları ödenememişse, alacaklıların uğradıkları zarardan da yine (tek) ortak sorumlu olmaktadır (ortağın dış sorumluluğu – *Außenhaftung*)[976].

c. Türk Hukukunda

Türk hukuku bakımından tüzel kişilik perdesinin kaldırılmasının dayanağının dürüstlük kuralı olduğu *Tekinalp* tarafından belirtilmektedir[977]. Bu nedenle dürüstlük kuralının ihlal edilmesi, şirket ve tek ortağın malvarlıklarının karışması ve görünüşe güven (alanların karışması) dolayısıyla tüzel kişilik perdesinin kaldırılması davası yazara göre açılabilecektir[978]. Kanaatimizce, Alman ve İsviçre hukuku bakımından tüzel kişilik perdesinin kaldırılması hâllerinin tamamı Türk hukuku açısından da uygulanabilir niteliktedir[979]. Bu nedenle sadece dürüstlük kuralına aykırılık durumu aşağıda kısaca değerlendirilecektir.

Dürüstlük kuralı[980], Türk Medenî Kanunu'nun 2. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kuralına uymak zorundadır. Kişinin hakkını açıkça kötüye kullanmasını hukuk düzeni korumamaktadır. Bir hakkın kötüye kullanılıp kullanılmadığının tespitinde,

---

[976] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Roth/Altmeppen*, § 13 Rn. 75.

[977] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 334, N. 18–03 vd.

[978] Bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 336, N. 18–11 vd.

[979] Bu hâller için bkz. yuk. Üçüncü Bölüm, § 10, B, 2.

[980] Kural hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. *Akyol*, Şener: Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı, İstanbul 2006; *Oğuzman*, Kemal/*Barlas*, Nami: Medenî Hukuk, İstanbul 2011, s. 244 vd.

hakkın amacına aykırı olarak kullanılıp kullanılmadığı ve hakkı kullananın elde ettiği çıkarın meşru olup olmadığına bakılmaktadır[981].

Tekinalp'e göre Alman hukukundaki perdeyi kaldırarak şirket ile tek ortağı özdeş kılma ile ortağın bir yapmama borcundan kaçınma davası bu başlıkta toplanabilmektedir. Yazar yapmama borcuna ilişkin, tek ortağın rekabet yasağı borcundan kaçınabilmek için limited şirket kurmasını örnek vermektedir[982].

Dürüstlük kuralı çerçevesinde, Alman hukukunda perdeyi kaldırma nedeni sayılmayan özkaynağın yetersizliği veya şirket varlığını tehlikeye sokma hâlleri, Türk hukuku açısından da tartışılabilir. *Yanlı*, şirketi ekonomik amacına uygun miktarda özkaynak ile donatma konusunda bir yükümlülük öngörülmediğini, ancak böyle bir durumun kabul edilir nitelikte olmadığını ifade etmektedir. Zira *Yanlı*'ya göre yeterli ve şirket amacı ile orantılı bir özkaynağın oluşturulmaması durumunda şirketin acze düşebileceği açıktır. Bu nedenle böyle bir şirket aracılığıyla faaliyette bulunan kişi işletme riskini üçüncü kişilere yüklemekte ve şirketin başarısız olduğu durumlarda sınırlı sorumluluk hakkından faydalanmaktadır. Ortağın bu amacı Kanun tarafından öngörülen meşru bir amaç değildir. Bu nedenle özkaynak yetersizliği hâlinde tüzel kişilik perdesinin kaldırılması yoluna başvurulabilmektedir[983]. Tek ortağın şirketin varlığını tehlikeye sokması durumunda da ortağın tüm riski üçüncü kişilere yüklediği ve haksız kazanç sağladığı ifade edilebilir. Dolayısıyla Türk hukukunda bakımında, Alman hukukundan farklı olarak, tek ortağın şirkete yeterli özkaynak oluşturmaması ve varlığını tehlikeye sokması durumunda, perdenin

[981] Bu yönde *Yanlı*, s. 111 vd.

[982] Bkz *Tekinalp*, Tek, s. 338, N. 18–18.

[983] Bkz. *Yanlı*, s. 114 vd.

kaldırılarak sorumlu tutulmasının olanaklı olduğu ifade edilebilir.

Ortağın bu yöndeki sorumluluğun, bağlılık yükümüne[984] (TTK m. 613) dayandırılması da olanaklıdır. Tek ortağın şirkete bağlılık yükümü ve dolayısıyla şirketin menfaatini zedeleyecek davranışlarda bulunma yasağı Türk Ticaret Kanunu'nun 613. maddesinin II. fıkrasında düzenlenmişse de, bu yükümlülük ve yasak aynı maddenin III. fıkrası gereğince diğer ortakların veya (şirket sözleşmesinde belirtilmek koşuluyla) genel kurulun yazılı onayı ile kaldırılabilmektedir. Bu nedenle bağlılık yükümü ve şirket menfaatlerini zedeleyecek davranışlarda bulunma yasağı tek ortak bakımından geçerli olmamaktadır. İstisnai olarak tek ortağın şirket sırlarını koruma yükümlülüğü devam etmektedir ki, bu yükümlülük şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla kaldırılamamaktadır (TTK m. 613/I). Bu açıklamalar ışığında tek ortağa şirketin menfaatini zedeleyecek davranışlarda bulunma hakkı kanunen tanındığı ileri sürülebilir. Dolayısıyla kanaatimizce ortağın özkaynak yetersizliği durumunda değil yalnızca şirketin varlığını tehlikeye sokması durumunda, tüzel kişilik perdesinin kaldırılarak sorumlu tutulması yoluna başvurulması gerekmektedir[985].

[984] Tek ortağın şirketle rekabet etme yasağı söz konusu değildir. Bkz. TTK m. 613/II ve IV.

[985] Ortakların şirkete borçlanma yasağı 6335 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile kaldırılmıştır. Dolayısıyla yeni 358. madde gereğince bir limited şirkette ortaklar, sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa ettikleri sürece ve şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârı geçmiş yıl zararını karşılayacak düzeyde oldukça, şirkete borçlanabileceklerdir (TTK m. 644/b, 358). Hükmün Gerekçesinde sermayenin korunması ilkesinin gözetilmesi gerektiği, dolayısıyla ortakların şirkete sınırsız borçlanamayacağı, şirketin içinin boşaltılamayacağı belirtilmiştir. Aksi takdirde güveni kötüye kullanma suçu nedeniyle TCK m. 155 ve şirketin iflası durumunda hileli iflas suçunun düzenlendiği TCK m. 161 gereğince ortağın cezai sorumluluğu da söz konusu olmaktadır.

Ayrıca belirtmek gerekmektedir ki bağlı şirkette tek ortak olan hâkim şirkete, kaybına sebep verebilecek nitelik taşısalar bile, bağlı şirketin yönetimine ilişkin talimatlar verebilmektedir (TTK m. 203). Bu hükmün istisnası için TTK m. 204'te düzenlenmiştir. Bu hükme göre tek ortak olan hâkim şirket bağlı şirketin ödeme gücünü açıkça aşan, varlığını tehlikeye düşürebilecek olan veya önemli varlıklarını kaybetmesine yol açabilecek nitelik taşıyan talimatlar verememektedir. Bu hükmün de dolaylı olarak görüşümüzü desteklediği kanaatindeyiz.

III. MÜDÜRÜN SORUMLULUĞU

A- KANUNA AYKIRILIK VE YOLSUZLUK DURUMUNDA

Yukarıda da belirtildiği üzere Türk Ticaret Kanunu'nun 644. maddesinin I. fıkrasının a bendi gereğince anonim şirketler bakımından düzenlenen belgelerin ve beyanların kanuna aykırılığına ilişkin 549, sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi hakkında 550, değer biçilmesinde yolsuzluğa dair 551 ve kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğunu düzenleyen 553. madde limited şirketlere de uygulanmaktadır.

Bu bakımdan müdür veya müdürlerin şirketin kuruluşu, sermaye artırımı ve azaltılması, birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı belgeler düzenlemesi, izahname, taahhüt, beyan ve garantiler vermesi, gerçeği saklaması ve diğer kanuna aykırılıklar nedeniyle verdiği zararlardan sorumlu olup (TTK m. 549) bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılmaktadır (TTK m. 562/VIII).

Müdür veya müdürler, limited şirket esas sermayesi tamamıyla taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun veya şirket sözleşme hükümleri gereğince ödenmemişken, taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi göstermiş veya gösterildiğini biliyor ise, bu payları üstlenmiş sayılmaktadırlar. Bu nedenle payların karşılıkları ile zararı faiziyle birlikte müteselsilen ödemek zorundadırlar. Aynı zamanda müdürler, sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilmesi ve buna onay vermeleri durumunda, söz konusu borcun ödenmemesinden doğan zarardan da sorumludurlar (TTK m. 550/I ve II). Bu hükme aykırı davranan müdürler, gereğince üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla

cezalandırılmaktadır (TTK m. 562/IX).

Müdür veya müdürler, aynî sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınların değerlemesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçmekte, işletme ve aynın niteliğini veya durumunu farklı göstermekte ya da başka bir şekilde yolsuzluk yapmakta iseler bundan doğan zarardan sorumludurlar (TTK m. 551). Ayınlara değer biçilmesinde yolsuzluk yapan müdürler doksan günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılmaktadır (TTK m. 562/X).

Anılan durumlarda yukarıda yaptığımız açıklamalar müdürler için de aynen geçerlidir[986].

B- YÜKÜMLÜLÜKLERİN YERİNE GETİRİLMEMESİ DURUMUNDA

Türk Ticaret Kanunu'nun 553. maddesinin I. fıkrası gereğince müdürler, kanundan ve şirket sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini ihlal ettikleri takdirde, kusurlarının bulunmadığını ispatlamadıkça, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar[987]. "Yükümlülükler" ile müdürün görevi veya yetkisi bağlamında, kanun veya şirket sözleşmesinde öngörülen yapma ve yapmama sorunluluklarını ifade edilmektedir[988]. Dolayısıyla müdürlerin yukarıda açıklanan[989] özen, bağlılık yükümü (TTK m. 626), devredilemez yetki ve görevleri (TTK m. 625), şirketi yönetme ve temsil etme görevi (TTK m. 623/I) yükümlülük kapsamında değerlendirilebilir. Bu bağlamda örneğin

[986] Bkz. yuk. Üçüncü Bölüm, § 10, II, A.

[987] TTK m. 549, 550 ve 551. kapsamında olan sorumluluk hâlleri 553. maddede düzenlenen sorumluluğun dışındadır. Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 270, N. 16–56.

[988] Bu yönde *Tekinalp*, Tek, s. 271, N. 16–59.

[989] Bkz. yuk. Üçüncü Bölüm, § 8, III, C.

müdürün şirketin amacı ve işletme konusu dışında işlem yapması durumunda, verdiği zararlardan şirkete karşı sorumluluğu söz konusudur (TTK m. 371). *Tekinalp*, limited şirketi, ortaklarını ve alacaklıları korumaya yönelik olmayan yetki ve görevlerin maddede belirtilen "yükümlülük" niteliğinde olmadığını belirtmektedir[990].

Tek ortaklı şirkete özel olarak müdürlerin şirketin tek ortaklı olduğunu, tek ortağın adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını tescil ve ilan ettirme yükümlülüğü bulunmaktadır (TTK m. 574/II). Müdürün bu yükümlülüğü, şirketin tek ortakla kurulması, şirkette ortak sayısının bire düşmesi ve tekrar çok ortaklı hâle gelmesi durumunda söz konusu olmaktadır. Yükümlülüğünü zamanında (yedi gün içince) veya hiç yerine getirmeyen müdür, doğacak zarardan sorumlu olmaktadır (TTK m. 574/II).

Son olarak müdürler, devredilebilir yetki ve görevlerini devretmeleri durumunda, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermezlerse, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmaktadırlar (TTK m. 553/II).

C- ORTAK OLMAYAN MÜDÜRÜN SORUMLU OLMAMA DURUMU

Limited şirkete ortak olmayan müdürün, tek başına şirketi temsil yetkisi bulunabilir. Ortak olmayan müdür de yükümlülüğünü ihlal ettiğinde verdiği zararlardan sorumlu olacaktır (TTK m. 553/I). Ancak üçüncü kişi müdür genellikle tek ortağın verdiği talimatlara uygun olarak hareket edecektir. Nitekim müdürü atama ve görevden alma yetkisi genel kurul olarak tek ortağa aittir (TTK m. 616/I,b). Ortak olmayan müdürün, tek ortağın verdiği bu talimatlara uyma zorunluluğu

[990] *Tekinalp*'e göre örneğin ticarî temsilci veya vekil atanması yükümlülük niteliğinde değildir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Tekinalp*, Tek, s. 271, N. 16–59.

bulunmamaktadır[991]. Ancak ortak olmayan müdür tek ortağın verdiği talimatlara uygun olarak hareket etmişse, şirketin müdüre karşı sorumluluk davası açma hakkının düşeceği kabul edilmektedir[992]. Dolayısıyla üçüncü kişi müdür ortağın talimatı ile yaptığı şirkete karşı bağlılık borcuna aykırı davranmasına neden olan veya şirketin menfaati gözetmeksizin şirketi zarara uğratan bir işlem yapmışsa, şirket ve tek ortak müdüre karşı tazminat davası açamayacaktır. Tazminat davası açılırsa müdür, "*volenti non fit iniuria*"[993] ilkesi gereğince defide bulunabilecektir[994,995].

D- KAMU BORÇLARINDAN DOLAYI[996]

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un Mükerrer 35. maddesinin I. fıkrası gereğince limited şirketin mal varlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu alacakları, kanuni temsilcilerin kişisel malvarlıklarından tahsil edilmektedir[997]. Temsil yetkisini

---

[991] Bkz. yuk. § 8, II, A.

[992] Bu yönde İsviçre Federal Mahkemesi Kararı BGE 4C. 397/1998 sayı ve 15.06.1999 tarihli kararı. Kararın incelemesi için bkz. *Pulaşlı*, Hasan: "Tek Ortaklı Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu ve İsviçre Federal Mahkemesi'nin Buna İlişkin Üç Kararı", Batider Yıl 2009, C. XXV, S. 4, s. 99–114; *Pulaşlı*, 2012, s. 899 vd.

[993] Dig. 47.10.1, 5. Anılan ilke "kişi rıza göstermiş ise ona zarar verilmiş sayılmaz (ona haksızlık yapılmış sayılmaz)" şeklinde Türkçeye tercüme edilebilir. *Pulaşlı* ilkeyi "zarar, zarar görenin rızasıyla geçekleşmişse haksızlık yoktur" şeklinde açıklamaktadır. Bkz. *Pulaşlı*, Yönetim Kurulu, s. 116, dn. 48.

[994] Bu yönde bkz. BGE 4C. 397/1998, 15.06.1999; BGE 4C.79/2005; 19.08.2005.

[995] Tek ortaklı şirket bakımından Türk Ticaret Kanunu'nda bu yönde bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak şirketler topluluğuna ilişkin 205. maddede bağlı şirketin yöneticilerinin, bağlı şirket üzerinde tam hâkimiyeti bulunan şirketin (203 maddede kapsamında verdiği) talimatları nedeniyle şirkete verdiği zararlardan bağlı şirket ve pay sahiplerine karşı sorumlu tutulmayacakları düzenlenmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 906.

[996] Ayrıntılı bilgi için bkz. *Çamoğlu*, Ersin: Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukukî Sorumluluğu, İstanbul 2007, s. 255 vd; *Yıldız*, Şükrü: "Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Kamu Borçlarından Sorumluluğu", Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, C. II, İstanbul 2001, s. 771 vd; *Önal*, s. 167 vd.

[997] Limited şirketin tasfiye hâline girmiş veya tasfiye edilmiş olması, kanuni temsilcilerin tasfiyeye giriş tarihinden önceki zamanlara ait sorumluluklarını kaldırmamaktadır (AATUK Mükerrer m. 35/III).

haiz limited şirket müdürleri ve müdür olarak tek ortak[998] "kanuni temsilciler" ifadesi kapsamındadır[999]. Müdürler, teşekkülü idare edenler veya temsilciler, bu madde gereğince ödedikleri tutarlar için asıl amme borçlusuna rücu edebilmektedirler (AATUK Mük. m. 35/IV). Alacaklı idarenin müdürlerin kişisel malvarlıklarına başvurmalarında, müdürlerin görevlerini yerine getirmiş olup olmadıkları bir önem arz etmemektedir[1000]. Müdürlerin sorumluluğu ikinci derece olup[1001], kamu alacağı yönünden bir sınır getirilmemiş, müdürler sınırsız sorumlu tutulmuştur[1002].

Benzer şekilde 213 sayılı Vergi Usul Kanunu[1003] vergi alacaklarının tahsili açısından müdürlerin sorumluluğunu düzenlemektedir. Vergi Usul Kanunu'nun 10. maddesinin I. fıkrası gereğince limited şirkete düşen vergi ödeme ödevi kanuni temsilcileri, başka bir ifade ile temsil yetkisi bulunan[1004] müdürler tarafından yerine getirilmektedir. Tek müdür veya müdürler ödevlerini yerine getirmezlerse, şirketten tamamen veya kısmen alınmayan vergi ve buna bağlı alacaklar, onların şahsi malvarlığından karşılanmaktadır (VUK m. 10/II)[1005]. Müdür veya müdürlerin bu suretle ödedikleri vergiler için limited şirkete rücu edebilmektedirler (VUK m. 10/III). Vergi Usul Kanunu gereğince de müdürlerin sorumluluğu ikinci derece

[998] Tek ortağın temsil yetkisini haiz olması gerekmektedir (TTK m. 623/I).

[999] Temsil yetkisini haiz olmayan müdürler sorumluluk kapsamı dışındadır. Bu yönde bkz. *Çamoğlu*, 2007, s. 258.

[1000] Bu yönde *Pulaşlı*, 2012, s. 1089.

[1001] Bu yönde *Çamoğlu*, 2007, s. 261.

[1002] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 1089.

[1003] R.G. 10.01.1961, S. 10703–10705.

[1004] Bkz. *Yıldız*, 2001, s. 784. Temsil yetkisini haiz olmayan müdürler sorumluluk kapsamı dışındadır. Bu yönde bkz. *Çamoğlu*, 2007, s. 258.

[1005] Limited şirketin tasfiye hâline girmiş veya tasfiye edilmiş olması, müdür veya müdürlerin tasfiyeye giriş tarihinden önceki zamanlara ait sorumluluklarını da kaldırmamaktadır (VUK m. 10/IV).

olup[1006], kamu alacağı yönünden bir sınır getirilmemiş, müdürler sınırsız sorumlu tutulmuştur[1007]. Vergi Usul Kanunu'ndaki bu düzenleme özel nitelikte olup, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un mükerrer 35. maddesine göre öncelikli uygulanmalıdır[1008]. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'dan farklı olarak Vergi Usul Kanunu, müdürlerin görevlerini yerine getirmemiş olma koşulunu sorumluluk için öngörmektedir. Dolayısıyla müdürler, vergi ile ilgili ödevleri yerine getirmemelerinde kusurlarının bulunmadığını ispatlamaları durumunda sorumluluktan kurtulabileceklerdir.

Son olarak 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun[1009] 88. maddesinin XX. fıkrası gereğince "Kurumun[1010] sigorta primleri ve diğer alacakları haklı bir sebep olmaksızın bu Kanunda belirtilen sürelerde ödenmez ise kamu idarelerinin tahakkuk ve tediye ile görevli kamu görevlileri, tüzel kişiliği haiz diğer işverenlerin şirket yönetim kurulu üyeleri de dâhil olmak üzere üst düzeydeki yönetici veya yetkilileri ile kanuni temsilcileri Kuruma karşı işverenleri ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludur". Dolayısıyla işveren olan bir limited şirkette müdürler Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'na ödenmeyen sigorta primlerinden de limited şirket ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulmaktadır.

§ 11 - SONA ERMESİ

Üçüncü bir kişinin mevcut payları veya sermayenin artırılması yoluyla yeni

[1006] Bu yönde *Çamoğlu*, 2007, s. 261.

[1007] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 1089.

[1008] Bu yönde *Çamoğlu*, 2007, s. 257.

[1009] R.G. 16.06.2006, S. 26200.

[1010] Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 3. maddesi gereğince Kurum "Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığını" ifade etmektedir.

oluşan payları şirketten veya tek ortaktan devralması ile limited şirket tek ortaklı olmaktan çıkarak çok ortaklı limited şirket hâline gelmektedir. Bu durumunda şirket sona ermemekte veya tür değiştirmiş sayılmamaktadır. Limited şirket sadece tek ortaklı şirket "sınıfından"[1011] çıkmakta ve limited şirketler için geçerli olan bütün hükümler uygulanmaya devam etmektedir. Çok ortaklı limited şirkete "dönüşülmesi" (*Umwandlung*) durumunda şirket sözleşmesinde değişiklik yapılmasına gerek yoktur. Ancak şirketin birden fazla ortağının olduğunun tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir[1012]. Tescil ve ilan bildirici niteliktedir. Ayrıca şirket sözleşmesi tek ortaklı limited şirkete uygun olarak düzenlenmiş ise bir takım değişikliklerin yapılması tavsiye edilmektedir[1013].

Limited şirketin sona erme sebepleri Türk Ticaret Kanunu'nun 636. maddesinde düzenlenmektedir. Hükmün I. fıkrası gereğince şirket sözleşmesinde öngörülen sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesi, genel kurulun bu yöne bir karar vermesi ve iflasın açılması durumunda şirket sona ermektedir. Tek ortaklı şirket bakımından da belirtilen sebepler şirketin sona ermesiyle sonuçlanmaktadır. Bununla birlikte tek ortağın (tek başına) genel kurulu oluşturmasından dolayı ortak her zaman sona erme kararı alabilecektir[1014].

Türk Ticaret Kanunu'nun 636. maddesinin II. fıkrasında organ yokluğu da bir sona erme nedeni olarak düzenlenmiştir. Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli organlarından biri mevcut olmaması veya genel kurulun toplanamaması nedeniyle ortaklardan veya şirket alacaklılarından birinin şirketin feshini istemesi üzerine şirket

[1011] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 574.

[1012] Bkz. TTK Gerekçesi, m. 574.

[1013] Bkz. *Michalski*, Bd. I, § 1 Rn. 56.

[1014] Bkz. *Michalski*, Bd. I, § 1 Rn. 48.

merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinin, şirketin feshine karar vermesi ile şirket sona ermektedir. Bu yola tek ortaklı şirkette tek ortağın başvurma olasılığı az görünmektedir. Ancak şirket alacaklıları bu yoldan faydalanabileceklerdir.

Haklı sebeplerin varlığında da tek ortağın mahkemeden şirketin feshini istemesi olanaklıdır. Mahkeme, istem yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir (TTK m. 636/III). Ancak belirtilen son durumlara tek ortaklı şirkette başvurulma olasılığı bulunmamaktadır.

Sermaye kaybı ve borca batık olma durumu nedeniyle genel kurulun sermayenin eksilen kısmının tamamlanması veya sermayenin üçte biri ile yetinilmesine karar vermemesi durumunda da şirket kendiliğinden sona ermektedir (TTK m. 633/I gereğince 376/I ve II kıyasen). Ayrıca Türk Ticaret Kanunu'nun 376. maddesinin III. fıkrasında öngörülen koşulların gerçekleşmesi nedeniyle şirketin iflası talebi üzerine mahkeme şirketin feshine karar verebilir (TTK m. 633/I gereğince 376/III kıyasen)[1015].

Limited şirketin sona ermesi, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse müdür, birden fazla müdürün bulunması hâlinde en az iki müdür, bunu ticaret siciline tescil ve ilan ettirmelidir (TTK m. 637). Sona eren tek ortaklı limited şirket, tasfiye hâline girmekte ve ticaret unvanını "tasfiye hâlinde" ibaresi eklenmiş olarak kullanmaktadır (TTK m. 643 atfı dolayısıyla m. 533). Şirketin tek ortaklı olması sebebiyle tasfiye edilmesinin gerekmediği yönünde bir

[1015] Bkz. *Pulaşlı*, 2012, s. 1131.

görüş kabul edilmemelidir. Tek ortaklı şirketin sona ermesinin sonuçları ve tasfiyesi durumunda çok ortaklı şirketler için öngörülen usulün aynen uygulanması gerekmektedir.

SONUÇ

Tez konumuzu oluşturan "tek ortaklı limited şirket", ekonomik ihtiyaçlar ve şirketler hukukundaki gelişmeler sonucu şirketlerdeki *kişi birliği* anlayışının geri plana itilmesi ve "*ekonomik organizasyon*" anlayışının ön plana çıkmasının en güzel örneklerinden birisini oluşturmaktadır.

Tek ortaklı limited şirket, tek bir kişinin kurduğu veya bütün payların tek bir elde toplandığı limited şirket olarak tanımlanmaktadır. Bir limited şirket olarak tek ortaklı limited şirketin de ortağından bağımsız bir hukukî kişiliği ve malvarlığı bulunmaktadır. Bu bağlamda tek ortaklı ve çok ortaklı limited şirket arasında kural olarak bir ayrım yapılmamalıdır. Dolayısıyla Türk Ticaret Kanunu'nda limited şirkete ilişkin düzenlenen tüm hükümlerin uygun olduğu ölçüde tek ortaklı limited şirkete de uygulanması gerekmektedir.

Ortaklık haklarının tümünün ve yönetimin tek elde toplanmasının, birtakım riskleri beraberinde getirdiği ileri sürülebilir. Ancak aynı riskler en az iki ortağı olan limited şirketlerde de her zaman ortaya çıkabilmektedir. Riskleri en aza indirgemek amacıyla "tüzel kişilik perdesinin kaldırılması" teorisinden yararlanılabilmektedir. Bu şekilde tek ortağın limited şirketin hukukî yapısını kötüye kullanması veya malvarlıklarının birbirine karışması durumunda limited şirketin tüzel kişilik perdesi kaldırılarak tek ortağın kişisel sorumluluğuna başvurulabilecektir.

ÖZET

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu birçok alanda yenilikleri beraberinde getirmektedir. Bu önemli yeniliklerden birisi de "tek ortaklı limited şirket" kurumudur. Ancak tek ortaklı limited şirkete ilişkin getirilen yeni hükümler uygulama bakımından yeterli açıklayıcı nitelikten yoksun durumdadırlar.

Tezimizin konusunu Türk Ticaret Kanunu gereğince tek ortaklı limited şirket oluşturmaktadır. Konu üç bölümde incelenmektedir. Tezin ilk bölümünde genel olarak şirket, limited şirket ve tek ortaklı şirket kavramları ele alınmaktadır. Tezin ikinci bölümünde tek ortaklı limited şirketin kuruluşu incelenmektedir. Tezin son bölümünde ise Türk Ticaret Kanunu gereğince tek ortaklı limited şirketin yapısı ile tek ortağın ve müdürün/müdürlerin sorumluluğu incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şirket, Limited Şirket, Tek Ortaklı Şirket, Tek Ortaklı Limited Şirket, Ön Şirket, Sorumluluk.

ABSTRACT

Turkish Commercial Code numbered 6102 introduces new regulations. One of the significant new regulations is the institution of single-member private limited liability company. However, for the praxis, new provisions regulating the single-member private limited liability company are not sufficient.

The subject of our thesis is the single-member private limited liability company according to Turkish Commercial Code. The thesis consists of three parts. In the first part, the terms company, private limited liability company and single-member company are discussed in general. In the second part, formation of the single-member private limited liability company is examined. In the last part of the thesis, the organization of the single-member private limited liability company and the liability of the single member and the director/s are examined.

Keywords: Company, Private Limited Liability Company, Single-Member Company, Single-Member Private Limited Liability Company, Preliminary Company, Liability.